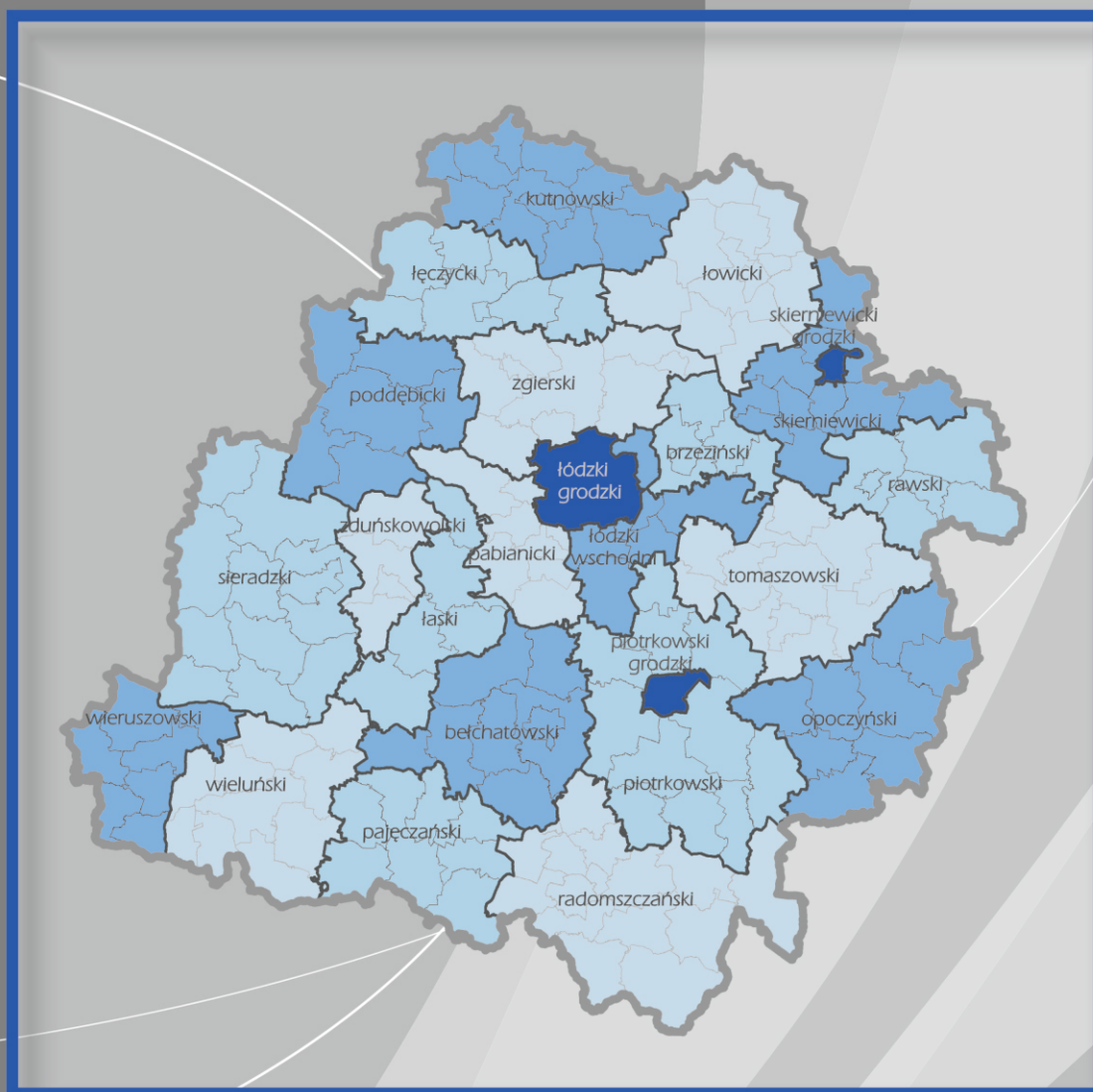

RAPORT ROCZNY Z REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO 2020

grudzień 2015

Fundusze
Europejskie
Program Regionalny

BPR
WŁ
Nowa Planowa
Pracownia Wzrostu Łódzkiego w Łodzi

promuje
łódzkie

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

**RAPORT ROCZNY Z REALIZACJI
STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO 2020**

DYREKTOR BIURA:

Ewa Paturalska-Nowak

Opracowanie wykonano

w REGIONALNYM OBSERWATORIUM TERYTORIALNYM WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

pod kierownictwem Anny Szymańskiej

Łódź, grudzień 2015 r.

SPIS TREŚCI:

Wprowadzenie	3
Ocena sytuacji społeczno-gospodarczej województwa łódzkiego na podstawie wybranych wskaźników makroekonomicznych	5
Poziom realizacji celów na podstawie osiągniętych wskaźników	16
Polityka horyzontalna	31
Spójność gospodarcza	32
Spójność społeczna	52
Spójność przestrzenna	70
Polityka terytorialno-funkcjonalna	88
Stan realizacji programów wdrażanych na poziomie regionalnym	102
Wnioski i rekomendacje	122
Aneks	138

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 została przyjęta uchwałą nr XXXIII/644/13 Sejmiku Województwa Łódzkiego w dniu 26 lutego 2013 r. jako najważniejszy dokument Samorządu Województwa Łódzkiego określający wizję rozwoju, cele oraz główne sposoby ich osiągnięcia w kontekście występujących uwarunkowań. Samorząd Województwa pełni rolę głównego koordynatora i organizatora procesu realizacji Strategii. Prowadzona przez Samorząd Województwa polityka rozwoju wymaga zaangażowania wielu różnorodnych podmiotów działających m.in. w sferze gospodarczej, naukowej, społecznej oraz jednostek samorządu terytorialnego.

Istotą Strategii jest jej wymiar terytorialny. Strategia zakłada, że regionalna polityka rozwoju będzie realizowana w dwóch płaszczyznach:

- horyzontalnej, odnoszącej się do całego województwa, obejmującej trzy filary: Filar 1. Spójność gospodarcza, Filar 2. Spójność społeczna i Filar 3. Spójność przestrzenna,
- terytorialno-funkcjonalnej, odnoszącej się do obszarów miejskich, obszarów wiejskich oraz obszarów funkcjonalnych.

W ramach polityki horyzontalnej i terytorialno-funkcjonalnej zostały sformułowane cele strategiczne oraz operacyjne i zaproponowane kierunki działań służące ich realizacji. Dla oceny stopnia realizacji celów Strategii został stworzony system monitorowania strategii. Zintegrowany system monitorowania i ewaluacji umożliwi systematyczne obserwowanie zachodzących w regionie zmian oraz odpowiednie reagowanie na pojawiające się problemy i zagrożenia w osiąganiu założonych przez Strategię rezultatów. Podstawą monitorowania jest baza 104 wskaźników odnosząca się do poszczególnych celów strategicznych i celów operacyjnych w ramach polityki horyzontalnej, a także celów strategicznych dla obszarów miejskich, obszarów wiejskich i obszarów funkcjonalnych w ramach polityki terytorialno-funkcjonalnej. Taki sposób gromadzenia i prezentowania danych umożliwia monitorowanie efektów realizacji polityki rozwoju oraz zmian sytuacji społeczno-gospodarczej regionu w odniesieniu do konkretnych terytoriów.

Efektem prowadzonych w 2015 roku prac w zakresie monitoringu Strategii jest niniejszy Raport Roczny z realizacji SRWŁ 2020 za rok 2014.

Zakres Raportu

Raport z realizacji Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego obejmuje następujące obszary:

- Ocenę sytuacji społeczno-gospodarczej województwa,
- Poziom realizacji celów na podstawie osiągniętych wskaźników,
- Stan realizacji programów wdrażanych na poziomie regionalnym,
- Wnioski i rekomendacje.

Ocena sytuacji społeczno-gospodarczej

Ocena została opracowana na podstawie wybranych wskaźników makroekonomicznych i obejmuje lata 2010-2014. W analizach uwzględniono takie zagadnienia jak PKB, przedsiębiorczość, atrakcyjność inwestycyjną, kapitał ludzki i społeczny, wyposażenie w infrastrukturę społeczną i techniczną, finanse samorządu terytorialnego.

Poziom realizacji celów

Raport przedstawia ocenę realizacji poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych zapisanych w Strategii na podstawie przyjętych 104 wskaźników. Rokiem bazowym dla większości wskaźników jest rok 2010, zaś docelową wartością jest stan w roku 2020. Prognozowana wartość

w roku 2020 została określona m.in. na podstawie ekstrapolacji trendu liniowego. Poprawność w określaniu stanu docelowego wskaźników została również oceniona za pomocą makroekonomicznego modelu HERMIN gospodarki województwa łódzkiego oraz za pomocą modeli ekonometrycznych i modeli szeregów czasowych skonstruowanych dla wybranych wskaźników w ramach przeprowadzonego przez Wrocławską Agencję Rozwoju Regionalnego „Badania ewaluacyjnego ex-ante projektu Aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020” z listopada 2012 r.

Stan realizacji programów wdrażanych na poziomie regionalnym

Istotnym elementem Raportu jest ocena stanu realizacji regionalnych programów, planów i strategii sektorowych. W analizie uwzględniono następujące dokumenty:

1. Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013
2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020
3. Regionalną Strategię Innowacji dla Województwa Łódzkiego LORIS 2030
4. Strategię Polityki Zdrowotnej dla Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020
5. Wojewódzką strategię w zakresie polityki społecznej na lata 2007 – 2020
6. Plan przeciwdziałania depopulacji w województwie łódzkim. Rodzina – Dzieci – Praca
7. Wieloletni plan działań na rzecz rozwoju i upowszechniania Ekonomii Społecznej w Województwie Łódzkim na lata 2013 – 2020
8. Program rozwoju turystyki w województwie łódzkim na lata 2007 – 2020
9. Program rozwoju kultury w województwie łódzkim na lata 2014 – 2020

Wnioski i rekomendacje

Podsumowanie przeprowadzonych analiz w zakresie stopnia realizacji celów strategicznych i operacyjnych Strategii stanowi podstawę do formułowania rekomendacji dotyczących prowadzenia efektywnej polityki rozwoju regionalnego.

Coroczne monitorowanie realizacji Strategii i planowane ewaluacje warunkują efektywne wykorzystanie dostępnych środków finansowych oraz umożliwiają wprowadzanie odpowiednich korekt w przypadku pojawienia się odchyleń od zakładanych kierunków. Zintegrowany system monitorowania Strategii pozwala na informowanie opinii publicznej i decydentów o postępach w osiągnięciu celów określonych w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020.

Materiały źródłowe

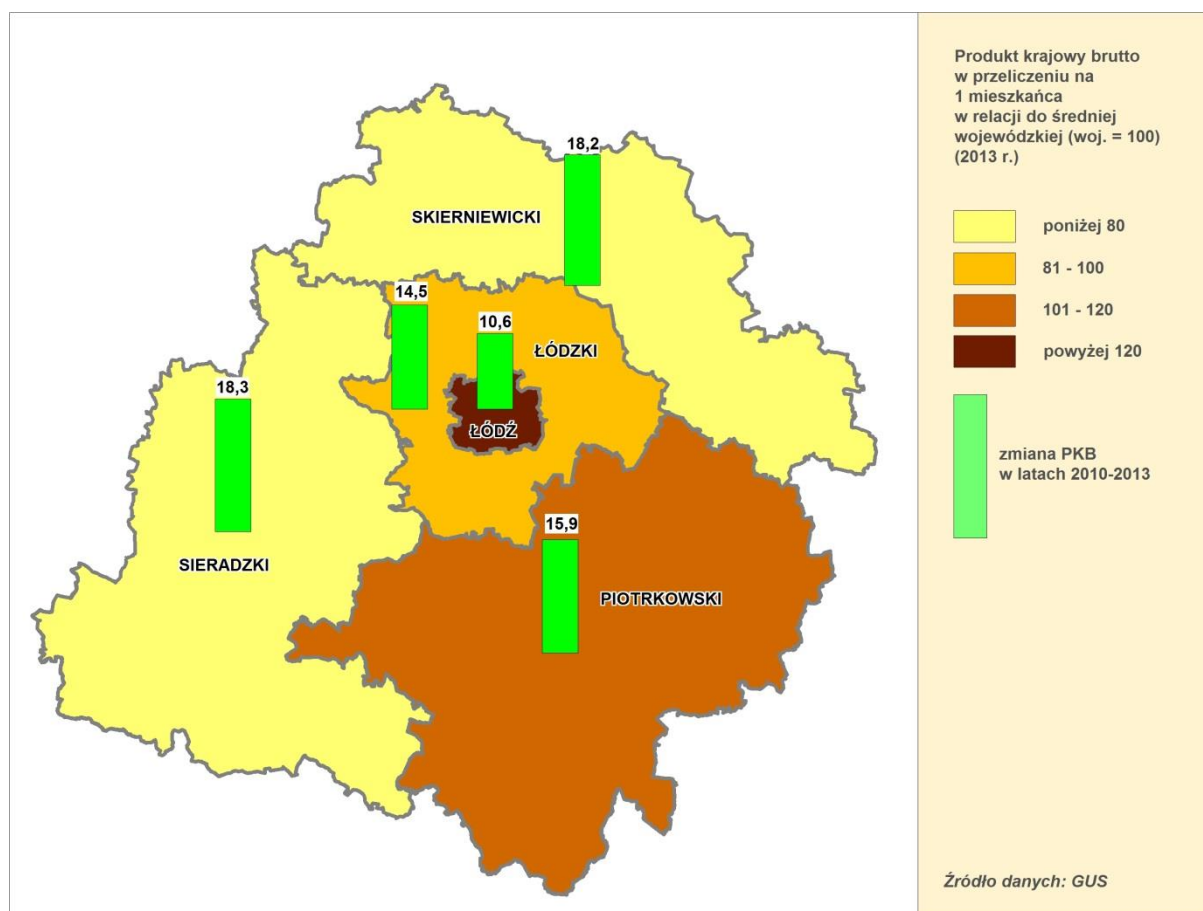
Dane do monitorowania Strategii pochodzą w głównej mierze ze statystyki publicznej: Głównego Urzędu Statystycznego, w tym Banku Danych Lokalnych oraz Urzędu Statystycznego w Łodzi, a także Eurostatu. Poza statystyką publiczną cennym źródłem informacji był m.in. Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego, Łódzki Urząd Wojewódzki w Łodzi, Zarząd Dróg i Transportu w Łodzi, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi, Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej, Główny Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, a także firmy takie jak PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., Łódzka Kolej Aglomeracyjna, zakłady energetyczne, operatorzy terminali intermodalnych. Duża grupa danych do obliczenia wskaźników została pozyskana dzięki ankietom skierowanym do gmin oraz starostw, a także dzięki badaniom własnym.

**OCENA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ
WOJEWÓDZTWA NA PODSTAWIE WYBRANYCH
WSKAŹNIKÓW MAKROEKONOMICZNYCH**

1. Czynniki wzrostu gospodarczego, w tym zmiany produktywności pracy, zmiany w strukturze gospodarki, dynamika nakładów brutto na środki trwałe

W 2013 r. województwo łódzkie wytworzyło 6,1% krajowego PKB, co dawało regionowi 6 miejsce w kraju. PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca utrzymuje się nadal na poziomie niższym od średniej dla Polski, a dynamika jego przyrostu jest nieznacznie niższa od przeciętnej w kraju. Dynamika PKB ogółem (w cenach stałych) w Łódzkiem w 2013 r. wyniosła 101,4% w porównaniu z rokiem poprzednim (Polska – 101,7%). PKB województwa łódzkiego na 1 mieszkańca wyniósł w 2013 r. 40 127 zł (Polska – 43 020 zł), co stanowiło 93,3% średniej krajowej, wobec 92,6% w 2010 r. Region cechuje się znacznym, choć malejącym zróżnicowaniem poziomu PKB per capita, co świadczy o postępującej wewnętrznej konwergencji gospodarczej regionu. Wartości PKB na mieszkańca w poszczególnych podregionach w odniesieniu do średniej wojewódzkiej (=100%) w 2013 r. kształtowały się następująco: w podregionie sieradzkim PKB per capita stanowił w 2013 r. 72,4% średniej wojewódzkiej, w podregionie skierniewickim 78,5% średniej wojewódzkiej, w podregionie łódzkim 88,3% tej średniej, a piotrkowskim 103,1% średniej. W Łodzi PKB na 1 mieszkańca jest najwyższy i stanowi 132,3% średniej wojewódzkiej.

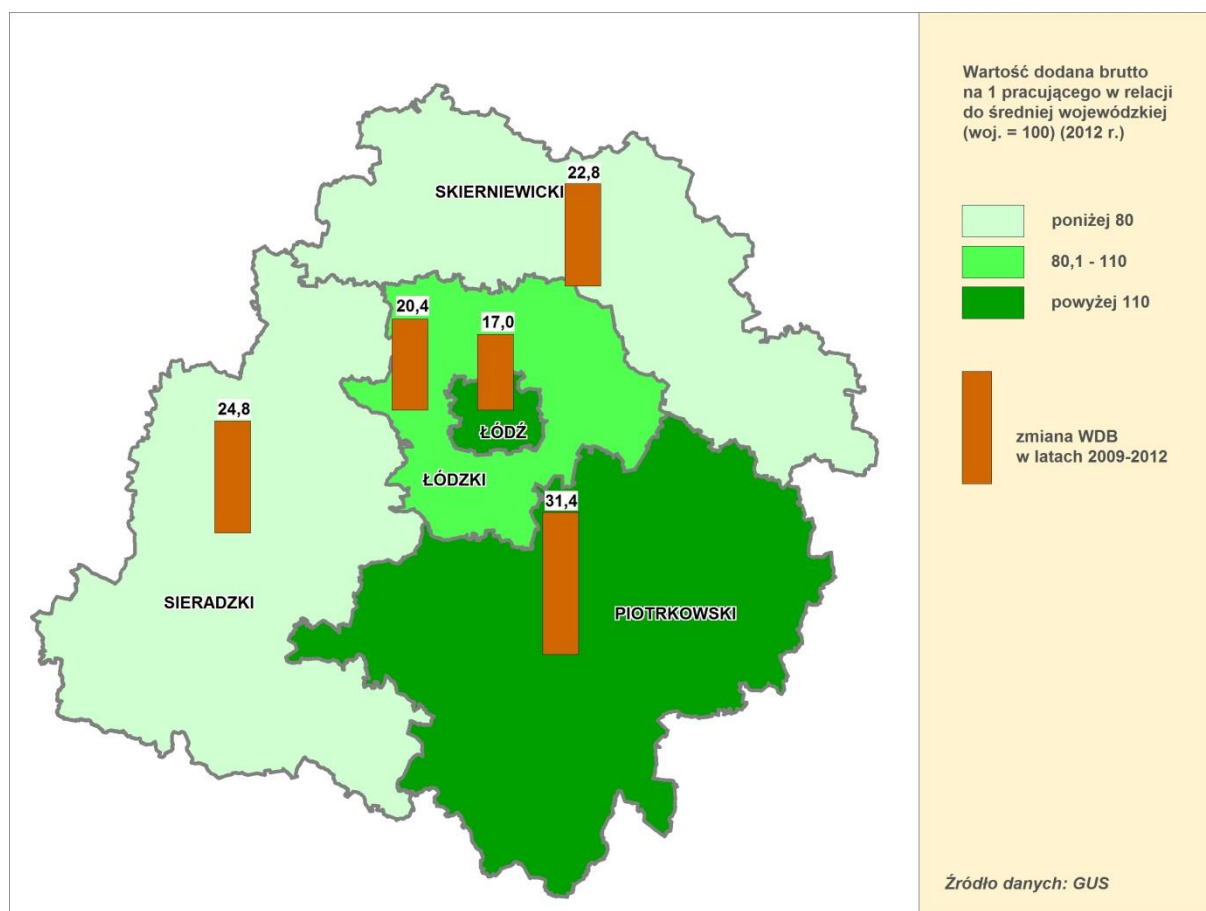
Mapa 1 Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca w relacji do średniej wojewódzkiej (woj. = 100) (2013 r.)

Produktywność pracy w województwie łódzkim mierzona WDB na 1 pracującego systematycznie rośnie. W 2013 r. wyniosła 97 104 zł (Polska – 107 093 zł), co stanowiło 90,7% średniej krajowej. W 2008 r. WDB na 1 pracującego wyniosło w regionie 88,4% średniej krajowej, a w 2011 r. 89,5%. W 2012 r. w podregionie sieradzkim WDB na 1 pracującego stanowiło jedynie 68,4% średniej krajowej, a w Łodzi 104%.

Największy udział w tworzeniu WDB województwa łódzkiego w 2013 r. miał: przemysł – 30,2% (Polska – 26,0%), a następnie handel, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i telekomunikacja – 27,2% (Polska – 29,5%) oraz pozostałe usługi – 23,7% (Polska – 24,7%). Udział działalności finansowej i ubezpieczeniowej w generowaniu regionalnego WDB był w Łódzkiem na poziomie średniej krajowej i wyniósł 8,6% (Polska – 9,2%), natomiast budownictwa najniższy wśród wszystkich 16 województw – 6,4% (Polska – 7,6%). Udział rolnictwa w tworzeniu WDB województwa w 2013 r. wyniósł 3,8% (Polska – 3,1%). Ten udział w strukturze WDB spadł w porównaniu z 2011 r., kiedy wynosił 4,0%. W porównaniu z 2010 r. wzrostową tendencję w generowaniu regionalnego WDB odnotowały przemysł oraz rynkowe usługi niefinansowe.

Mapa 2 Wartość dodana brutto na 1 pracującego w relacji do średniej wojewódzkiej (woj. = 100) (2012 r.)

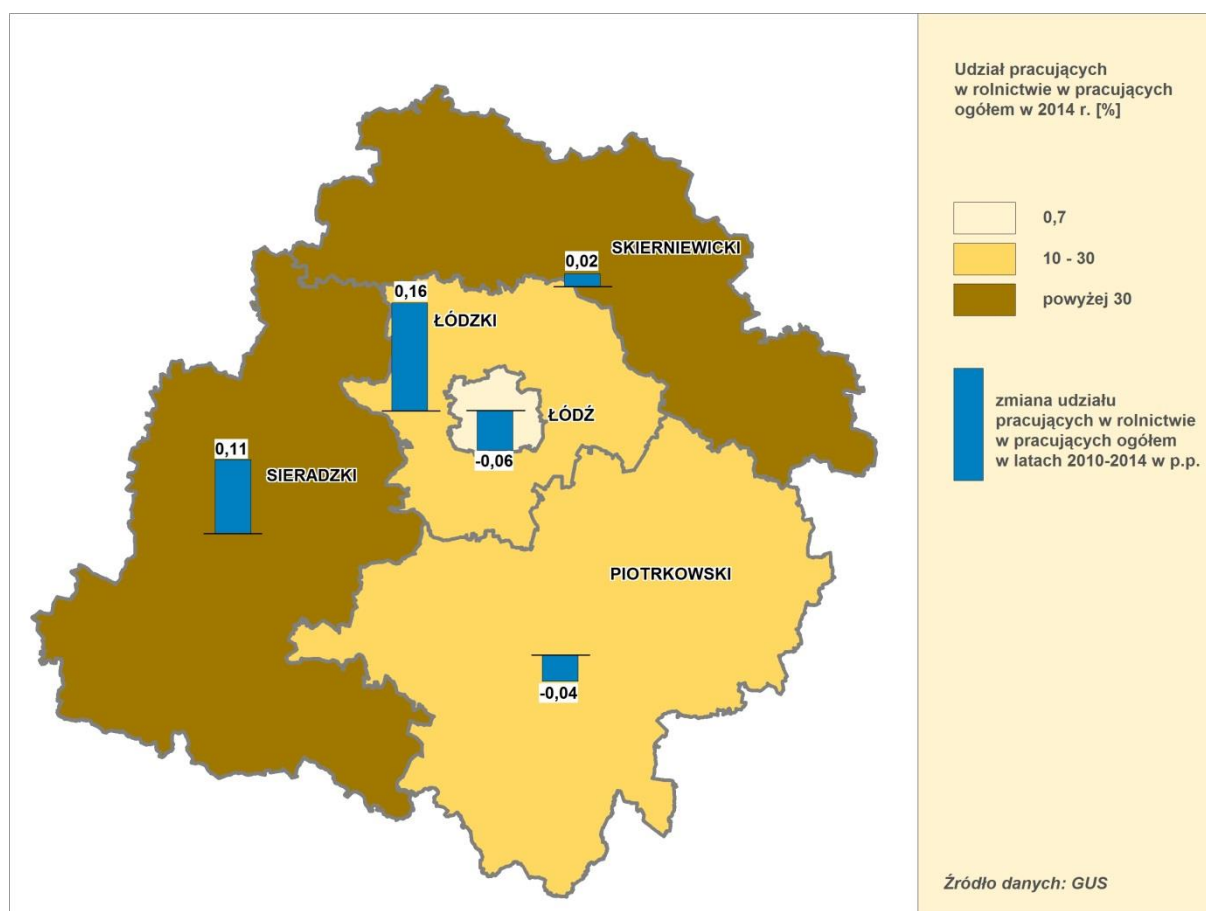
Produkcja sprzedana przemysłu w 2014 r. osiągnęła wartość 6 868,4 mld złotych (w cenach bieżących). Dynamika produkcji sprzedanej, wyrażona w cenach stałych, w porównaniu do roku poprzedniego (2013) była wyższa o 0,9%. Wzrost produkcji sprzedanej przemysłu, w porównaniu z 2013 r., odnotowano w większości działów przetwórstwa przemysłowego, w tym najwyższy w poligrafii i reprodukcji zapisanych nośników informacji (o 27,6%), produkcji napojów (o 19%), produkcji pozostałego sprzętu transportowego (o 18,1%) oraz produkcji papieru i wyrobów z papieru (o 15,2%). W analizowanym okresie spadek wystąpił m.in. w działach: produkcja urządzeń elektrycznych (o 10,8%), produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (o 9,7%) oraz produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych (o 8,5%). W strukturze produkcji sprzedanej przemysłu województwa łódzkiego należy zwrócić uwagę na działy, których udział w produkcji sprzedanej przemysłu ogółem był w 2014 r. wyższy niż przeciętnie w kraju. A są to przede wszystkim:

produkcja artykułów spożywczych (łódzkie 28,8%, Polska 18,9%), produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (łódzkie 9,8%, Polska 7%), produkcja wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych (łódzkie 7,7%, Polska 4,5%), produkcja maszyn i urządzeń (łódzkie – 7,3%, Polska 3,7%), produkcja wyrobów tekstylnych (łódzkie 4,2%, Polska 0,7%).

W porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano wzrost wydajności pracy w przemyśle, co było wynikiem znacznie wyższego wzrostu wartości produkcji sprzedanej przemysłu, niż wzrostu przeciętnego zatrudnienia. Wydajność pracy w przemyśle w 2014 r., mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego, w województwie łódzkim wyniosła 415,2 tys. zł (w cenach bieżących) i była o 0,7% wyższa niż przed rokiem. W Polsce wydajność pracy w przemyśle w omawianym okresie wzrosła silniej, bo o 2,2%.

Produkcja budowlana w 2014 r. była wyższa niż przed rokiem o 9,8% i osiągnęła poziom 771,8 mld zł. W skali kraju wzrost produkcji budowlanej wyniósł 7%.

Mapa 3 Udział pracujących w rolnictwie w pracujących ogółem w 2014 r. [%]

Występujące w 2014 r. optymalne warunki agroklimatyczne korzystnie wpłynęły na znacząco większą niż przed rokiem produkcję roślinną w województwie łódzkim. Wyższe zbiory zbóż i ziemniaków, w porównaniu z rokiem poprzednim, uzyskano dzięki wysokiemu plonowaniu, a w przypadku rzepaku także zwiększonej powierzchni ich zasiewów. W 2014 r. odnotowano zwiększenie się liczności stad utrzymywanych zwierząt gospodarskich. Korzystne ceny żywności zwierzęcego oraz rosnąca opłacalność sprzyjały rozwojowi tego kierunku produkcji.

Po raz pierwszy od lat odnotowano średnioroczny spadek cen towarów i usług konsumpcyjnych, w 2014 r. wyniósł on 0,5%. Notowany spadek poziomu cen w łódzkim był najniższy wśród wszystkich województw.

W 2014 r. – po spadkach w latach 2010-2013 – odnotowano wzrost nakładów inwestycyjnych poniesionych przez przedsiębiorstwa z województwa łódzkiego. Nakłady inwestycyjne (w cenach bieżących) na nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących, poniesione w 2014 r. przez badane przedsiębiorstwa w regionie łódzkim, wyniosły 829,4 mld zł i były wyższe od zrealizowanych rok wcześniej o 61%. W skali kraju wartość nakładów inwestycyjnych wzrosła o 15,3% w odniesieniu do poziomu odnotowanego w 2013 r. W 2014 r. w Łódzkiem inwestorzy rozpoczęli realizację 3391 nowych inwestycji (o 8,6% więcej niż przed rokiem) podczas gdy w kraju odnotowano wzrost liczby rozpoczętych inwestycji jedynie o 2,1%.

Nakłady na działalność innowacyjną przedsiębiorstw z regionu stanowiły w 2013r. 5,5% nakładów poniesionych na ten cel w Polsce, ale w sektorze przedsiębiorstw przemysłowych aż 8%. Oznacza to, że nakłady na innowacje przedsiębiorstw z sektora usług były w województwie łódzkim niskie. W 2013 r. jedynie 12,6% przedsiębiorstw przemysłowych regionu poniosło nakłady na działalność innowacyjną. Dało to województwu dopiero 10 pozycję w kraju. W 2013 r. pod względem udziału przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych w sprzedaży ogółem województwo zajęło 11 miejsce w Polsce (Łódzkie – 7,6%; Polska – 11,5%). Udział tych przychodów w przychodach ogółem przedsiębiorstw przemysłowych regionu zmniejszył się znacznie w porównaniu z 2005 r., kiedy wyniósł 12,8%. Znaczący udział nakładów na innowacje produktowe i procesowe przedsiębiorstw przemysłowych regionu w nakładach krajowych, przy stosunkowo niskim odsetku firm, które takie nakłady poniosły, może świadczyć o tym, że duże środki na innowacje angażowały przede wszystkim większe firmy przemysłowe z regionu.

Region łódzki cechuje niski poziom innowacyjności, a w ocenie UE zaliczany jest do słabych dyfuzorów w zakresie innowacji. O niskiej innowacyjności przemysłu świadczy jeden z najniższych w kraju odsetek przedsiębiorstw przemysłowych wprowadzających innowacje produktowe i procesowe, niski wskaźnik komercjalizacji innowacji, a także niewielki udział w sprzedaży ogółem wyrobów średniowysokiej i wysokiej techniki. W regionie przeważają ponadto przedsiębiorstwa mikro, małe i średnie charakteryzujące się niskim potencjałem innowacyjnym. Innowacyjność przedsiębiorstw ogranicza się do zakupu nowoczesnych maszyn i urządzeń, natomiast zakup wyników prac badawczo-naukowych (np. patenty, licencje) jest zbyt rzadko stosowany. Świadczy to o niewielkiej skali dyfuzji innowacji z sektora badawczo-rozwojowego do sektora przedsiębiorstw. Głównym źródłem innowacji są zagraniczne koncerny, lokujące w regionie swoje zakłady, a wraz z nimi nowoczesne rozwiązania technologiczne.

2. Zmiany demograficzne oraz zmiany na rynku pracy

W regionie łódzkim obserwuje się jeden z najintensywniejszych w Polsce procesów depopulacji o trwałym charakterze. Od 2011 do 2014 r. liczba ludności województwa łódzkiego zmniejszyła się ogółem o 29 545 mieszkańców (do 98,8% ludności z roku 2011). Był to jeden z najwyższych ubytków ludności w kraju po województwie śląskim. W omawianym okresie w ujęciu powiatowym zjawisko depopulacji nie dotyczyło jedynie powiatów: łódzkiego wschodniego, zgierskiego, bełchatowskiego, piotrkowskiego, brzezińskiego oraz miasta Skierniewice. W większości wymienionych powiatów za względnie dobrą sytuację demograficzną odpowiadają migracje z miast i towarzysząca im intensywna suburbanizacja. Migracje zachodzące w województwie łódzkim miały stosunkowo niewielki udział w depopulacji regionu i kształtowały się na stabilnym poziomie – 0,7 osoby na 1000 mieszkańców w okresie od 2010 do 2012, zaś w roku 2013 nieznacznie wzrosły do poziomu 1,1 osoby. W badanym okresie wartości te plasują region na 7 miejscu w kraju.

Województwo charakteryzuje się niekorzystnymi zmianami struktury wiekowej mieszkańców, związanych ze starzeniem się społeczeństwa. W Łódzkiem notuje się jeden z najniższych w kraju udziałów ludności w wieku przedprodukcyjnym (13 miejsce w kraju) oraz najwyższy udział ludności w wieku powyżej 65 lat (1 miejsce w kraju) – lokaty te od 2010 r. są niezmiennie. Dużą dynamikę zmian widać w kurczącej się grupie ludności w wieku produkcyjnym. Od 2011 r. do 2014 udział ludności tej grupy zmniejszył się o 1,40 p.p. i obecnie województwo łódzkie zajmuje 11 pozycję w kraju. Bezpośrednią przyczyną depopulacji regionu jest bardzo niski wskaźnik przyrostu naturalnego, który w 2013 r. wyniósł -2,8‰ (16 miejsce w kraju). Wskaźnik ten jest co prawda nieco wyższy niż w poprzednim, 2013 r. (-3,5‰), jednak niewielkie zwiększenie przyrostu naturalnego nastąpiło w całym kraju – w efekcie polepszenie wartości wskaźnika nie miało wpływu na pozycję województwa. Całości obrazu bardzo trudnej sytuacji ludnościowej regionu łódzkiego dopełnia wskaźnik obciążenia demograficznego na poziomie 61,5 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (16 miejsce w kraju).

Na podstawie przeciętnego trwania życia, wyraźnie krótszego niż w innych województwach, stan zdrowia ludności województwa łódzkiego należałoby uznać za najgorszy w Polsce. W województwie łódzkim średnia życia mężczyzn jest najkrótsza w Polsce (70,7 lat), tj. o 4,1 roku mniej niż w województwach podkarpackim i małopolskim, gdzie mężczyźni żyją najdłużej. Również kobiety w województwie łódzkim (a także w województwach śląskim i lubuskim) żyją najkrócej w Polsce, bo 80,1 lat, tj. o prawie 2 lata krócej niż mieszkanki najlepszych pod tym względem województw: podkarpackiego, podlaskiego i małopolskiego. Przeciętne trwanie życia jest również zróżnicowane wewnątrz regionu. Najkrócej żyją mężczyźni na obszarach wiejskich podregionu piotrkowskiego (70,0 lat) oraz w Łodzi (70,1), a najdłużej mieszkańcy płci męskiej w miastach podregionu sieradzkiego (72,3). Kobiety najkrócej żyją w Łodzi (79,3 lat), a najdłużej w miastach i na wsi podregionu piotrkowskiego (80,8) oraz w miastach podregionu sieradzkiego (80,8). Ogólnie najlepszym miejscem do życia są miasta podregionu sieradzkiego, a najgorszym Łódź.

Inne wskaźniki zdrowotne są również dla województwa bardzo niekorzystne. Województwo łódzkie cechuje wysoka umieralność z powodu chorób układu krążenia. Problem stanowią nowotwory złośliwe, z powodu których umiera ponadprzeciętnie dużo osób w wieku przedprodukcyjnym, a także najwięcej w kraju, w stosunku do liczebności tej grupy wiekowej, ludności w wieku produkcyjnym. Wysoka jest też umieralność dorosłych z przyczyn zewnętrznych oraz z powodu chorób układu trawiennego. O złym stanie zdrowia mieszkańców regionu świadczy także jedna z najwyższych w kraju liczba orzeczeń o niepełnosprawności na 100 tys. mieszkańców.

Kryzys ekonomiczny bardzo mocno odbił się na rynku pracy województwa łódzkiego. Od 2010 do 2013 r. stopa bezrobocia rejestrowanego wzrosła w województwie łódzkim aż o 1,9 p.p., co stanowiło najwyższy wzrost bezrobocia w kraju. Rok 2014 przyniósł jednak długo oczekiwaną poprawę sytuacji na rynku pracy: stopa bezrobocia w województwie zmalała w ciągu roku o 2,2 p.p. i wyniosła 11,9%, co uplasowało województwo łódzkie na 7 miejscu w kraju. Na poziomie podregionów, najmniejsza stopa bezrobocia od lat występuje w Łodzi, w roku 2014 wyniosła ona 10,8%. Utrzymała się też cecha charakterystyczna łódzkiego bezrobocia w ujęciu powiatowym: najwyższy poziom notuje się w powiatach otaczających stolicę województwa (13,7% w podregionie łódzkim). Jednocześnie widać tu największą poprawę wskaźnika, bo aż o 2,9 p.p. w stosunku do 2013 r. Od 2009 r. liczba pracujących ogółem w województwie łódzkim systematycznie się obniżała, przy zachowaniu stabilnej wartości wskaźnika pracujących na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym (461 pracujących na 1000 osób w wieku produkcyjnym). Oznacza to, że w zbliżonym tempie kurczyła się grupa pracujących i ludności w wieku produkcyjnym. Rok 2014 przyniósł

kontynuację pozytywnych zmian zapoczątkowanych w 2013 roku: liczba pracujących ogółem wzrosła w stosunku do poprzedniego roku o 2,03%, (18 801 osoby ogółem), natomiast wartość wskaźnika pracujących wzrosła do 609 osób na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym.

Struktura pracujących klasyfikuje region łódzki do grupy województw przemysłowo-rolniczych. Dynamika zmian struktury pracujących w okresie od 2010 do 2014 r. wskazuje, że powoli zwiększa się w województwie łódzkim udział usług (usługi pozostałe wg klasyfikacji PKD 2007). Udział tego sektora w ogólnej liczbie pracujących wzrósł o 0,5 p.p. (w liczbach bezwzględnych w sektorze tym pracuje o 4 631 osób więcej niż w roku 2010). Jeszcze szybciej rośnie udział zatrudnionych w grupie: handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja, gdzie od 2010 do 2014 zanotowano przyrost zatrudnienia o 8 622 osoby (wzrost zatrudnienia w sektorze o 1,1 p.p.). Udział zatrudnionych w pozostałych sektorach gospodarki w latach 2010-2014 zmniejszył się; najmocniej w przemyśle i budownictwie (o 9 886 osób, -1,4 p.p.). W pozostałych sektorach ekonomicznych nastąpiły niewielkie ujemne zmiany w strukturze tych udziałów oraz liczbie zatrudnionych ogółem. Aktywność zawodowa ludności (wskaźnik zatrudnienia w grupie wiekowej 15-64 lata), według GUS, kształtuje się w województwie łódzkim na wysokim poziomie 64,4% (2 miejsce w kraju), z delikatną tendencją wzrostową w okresie od 2009 do 2013 roku oraz znacznym przyrostem zanotowanym w 2014 roku.

3. Zmiany sytuacji dochodowej ludności, zasięg ubóstwa i wykluczenia społecznego, nierówności społeczne

W 2013 r., według danych GUS, nominalne dochody gospodarstw domowych województwa łódzkiego w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 26 529 zł (Polska – 26 166 zł), co stanowiło 101,4% średniej krajowej. Oznacza to, że łódzkie znalazło się w grupie 5 województw Polski, w których dochody te przekroczyły średnią krajową.

W 2014 r. w województwie łódzkim przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw osiągnęło poziom 3 592 złotych (Polska 3 980 złotych) i było większe niż przed rokiem o 4%. Wynagrodzenie to stanowiło zatem 90,3% średniej krajowej, ale w latach 2010-2014 rosło szybciej, niż przeciętnie w Polsce. Pod względem wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto województwo łódzkie zajmowało 6 pozycję w Polsce, za województwami: mazowieckim, śląskim, dolnośląskim, pomorskim i małopolskim. W stosunku do roku 2013 wzrost wynagrodzeń w regionie łódzkim nastąpił w większości sekcji sektora przedsiębiorstw, przy czym najwyższy w sekcjach: budownictwo, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna oraz informacja i komunikacja.

W województwie łódzkim w 2014 r. przeciętna miesięczna emerytura i renta wypłacana przez ZUS wyniosła 1790 złotych i była wyższa niż w roku poprzednim o 3,4%. Pod względem poziomu przeciętnej emerytury i renty wypłacanej przez ZUS, województwo łódzkie zajmowało 9 miejsce w kraju. Przeciętne miesięczne świadczenie emerytalno-rentowe pobierane przez rolników indywidualnych, a wypłacane przez KRUS, wyniosło 1132 złotych i zwiększyło się w porównaniu z 2013 r. o 2,1%. Pod względem przeciętnej emerytury i renty wypłacanej przez KRUS region łódzki zajmował 11 miejsce w Polsce.

Stosunkowo niskie świadczenia społeczne (znacznie poniżej średniej krajowej) pogarszają standard życia osób starszych, stanowiących coraz większą grupę mieszkańców województwa.

W 2014 r. zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce był zbliżony do jego poziomu z 2013 r. i wyniósł: 16,2% - ubóstwo relatywne, 12,2% - ubóstwo ustawowe oraz 7,4% - ubóstwo skrajne. Wskaźniki te były według GUS w województwie łódzkim niższe aniżeli przeciętnie w Polsce.

Najbardziej dotkliwe jest ubóstwo skrajne, czyli minimum egzystencji, poniżej którego następuje biologiczne wyniszczenie organizmu. Poniżej granicy skrajnego ubóstwa w 2014 r. żyło w regionie łódzkim 5,4% ludności, czyli ponad 135 tys. osób. Ubóstwem skrajnym zagrożone były rodziny osób bezrobotnych i wielodzietnych. Najbardziej na pauperyzację były narażone gospodarstwa domowe utrzymujące się z innych niezarobkowych źródeł utrzymania (21% narażonych na ubóstwo skrajne), gospodarstwa domowe rencistów (ok. 13%), oraz gospodarstwa domowe rolników (ok. 12%).

Wewnątrz województwa łódzkiego zasięg ubóstwa jest zróżnicowany. Na podstawie analizy danych statystycznych należy stwierdzić, że odsetek ludności w gospodarstwach domowych korzystającej z pomocy społecznej na podstawie kryterium dochodowego, jest w regionie łódzkim ponad 2-krotnie wyższy pomiędzy powiatami o najlepszych i najgorszych wskaźnikach. W 2013 r. udział osób korzystających z różnych form pomocy społecznej na podstawie ustawowego kryterium dochodowego w ludności ogółem wahał się od 5,5% w Skierniewicach do 12,4% w powiatach opoczyńskim i poddębickim. Wysoki wskaźnik, przekraczający 10%, był jeszcze w powiatach: radomszczańskim, tomaszowskim, łęczyckim, kutnowskim (Polska – 8,3%; Łódzkie – 8,2%). Poza Skierniewicami powiatami, w których udział osób korzystających z pomocy społecznej był jeszcze stosunkowo niski, bo niewiele przekraczający 6%, były jeszcze powiaty: łowicki, pabianicki i miasto Łódź.

Według badań prowadzonych przez Regionalne Obserwatorium Rynku Pracy w Łodzi¹, region łódzki jest stosunkowo silnie zróżnicowany jeśli chodzi o natężenie zjawiska wykluczenia społecznego. Do grup szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym zostali zaliczeni: długotrwale bezrobotni, niepełnosprawni, odbiorcy pomocy społecznej, samotni rodzice, uzależnieni od substancji psychoaktywnych (w tym alkoholu), ofiary przemocy domowej, ludność romska, więźniowie opuszczający zakłady karne.

Na wykluczenie społeczne narażeni są także chorzy psychicznie. W województwie łódzkim mieszka najwięcej w kraju osób z zaburzeniami psychicznymi. Cierpi na nie 29,3% mieszkańców regionu. Choroby psychiczne są jedną z przyczyn samobójstw, które są w regionie łódzkim bardzo poważnym problemem. W 2014 r. w województwie łódzkim samobójstwa popełniły 454 osoby (104 w Łodzi). To prawie dwa razy więcej niż osób, które zginęły w wypadkach drogowych (253 osoby). Drugim istotnym powodem samobójstw jest ubóstwo i problemy materialne.

4. Zmiany w zakresie wyposażenia regionu w infrastrukturę społeczną i techniczną, wpływające istotnie na jakość życia mieszkańców

Statystyka publiczna dysponuje szerokim katalogiem wskaźników dostępności i wykorzystania infrastruktury społecznej, jednak na jakość życia mieszkańców w co najmniej takim samym stopniu wpływa jakość świadczonych usług, która już nie podlega łatwej kwantyfikacji. Pozostaje otwartym także pytanie, czy wzrost upowszechnienia usługi wynika tylko i wyłącznie z lepszej dostępności do niej. Zatem dalsze analizy zostaną oparte na uproszczonym założeniu, że poprawa jakości życia mieszkańców wynika ze zwiększenia dostępności do infrastruktury społecznej i technicznej, co skutkuje jej większym wykorzystaniem (upowszechnieniem usługi).

Ze względu na bardzo trudną sytuację demograficzną województwa, kluczowe wydają się te elementy infrastruktury, które ułatwią opiekę i edukację dzieci, jak również zapewnią opiekę medyczną i opiekuńczą rosnącej grupie osób w podeszłym wieku.

Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym rośnie z każdym rokiem. W 2014 r. wskaźnik ten wyniósł 80,8% (5 miejsce w kraju), a od 2010 r. zwiększył się o 16,5 p.p. (10 miejsce

---

¹ „Społeczne i przestrzenne zróżnicowanie zjawiska wykluczenia społecznego w województwie łódzkim”, Łódź 2013 r.

w kraju). Warto zauważyć, że równolegle z odsetkiem przedszkolaków, do 2013 r. rosta również liczba dzieci w wieku odpowiednim do objęcia nauczaniem przedszkolnym (3-5 lat). W okresie 2010-2014 ich liczba wzrosła z 70 396 do 75 840 dzieci (wzrost o 7,7%). Oznacza to, że wzrost wskaźnika nie jest wynikiem depopulacyjnego „zwalniania się” miejsc w przedszkolach, a efektem faktycznego wzrostu dostępności usługi.

W ujęciu powiatowym postępuje korzystne zjawisko konwergencji wskaźnika: powiaty o wiejskim charakterze (np. opoczyński, poddębicki, piotrkowski, łęczycki) i najmniejszym udziale dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w okresie od 2010 do 2014 r. dokonały największego postępu w zakresie upowszechnienia edukacji przedszkolnej. W efekcie różnica pomiędzy powiatem najlepszym (m. Łódź) a najgorszym (opoczyńskim) zmniejszyła się z 39,5 p.p. do 29,5 p.p.

Jednym z najpoważniejszych problemów społecznych regionu jest bardzo niekorzystna sytuacja zdrowotna ludności, mimo stosunkowo dobrze rozwiniętej infrastruktury ochrony zdrowia i dość licznych kadr medycznych. Dostępność do usług ochrony zdrowia na obszarze województwa jest jednak zróżnicowana, a szczególnie dotkliwy w skali całego regionu jest niedostatek lekarzy geriatrów oraz łóżek w placówkach opieki długoterminowej (hospicja, zakłady opiekuńczo-lecznicze). Na sytuację zdrowotną mieszkańców regionu niekorzystnie rzutuje także niskie uczestnictwo w ogólnopolskich, bezpłatnych badaniach profilaktycznych oraz niezdrowy styl życia znaczącej części populacji regionu.

W całym województwie łódzkim znajdują się dwa oddziały geriatryczne. Pierwszy mieści się w Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym im. WAM, który posiada 11 łóżek, drugi natomiast w Centrum Medycznym „Boruta” w Zgierzu – 10 łóżek. Łącznie te dwie placówki w 2014 r. dysponowały 21 łóżkami, a na oddziałach leczono 619 osób (odpowiednio 10 i 11 miejsce w kraju). Nastąpiły zatem znaczące zmiany w porównaniu ze stanem z 2010 r., ponieważ w tym czasie był jeden oddział, który dysponował 10 łóżkami i leczył w ciągu roku 129 pacjentów.

Leczeniem osób starszych zajmuje się również III Szpital Miejski im. K. Jonschera. Na dwóch oddziałach: wewnętrznym i geriatricznym oraz wewnętrznym, geriatricznym i diabetologii znajdowało się w 2014 r. 40 łóżek geriatrycznych. Opiekę medyczną nad osobami starszymi sprawuje w województwie 10 lekarzy specjalistów geriatrów, a ich liczba wzrosła z 7 w 2010 r. Można więc powiedzieć, że dostępność usług geriatrycznych w regionie jest niewystarczająca.

Należy również wspomnieć o pogorszeniu sytuacji pacjentów w dostępie do infrastruktury ochrony zdrowia, bowiem wskaźnik liczby łóżek w szpitalach na 10 tys. mieszkańców zmniejszył się z 53,2 w 2010 r. do 53,1 łóżek w 2014 r. Jest to zmiana niewielka, w liczbach bezwzględnych mówimy o 242 łóżkach, jednak w perspektywie prognoz demograficznych i zwiększającego się dynamicznie odsetka ludności w wieku podeszłym, obraz jest niepokojący. Jednocześnie jednak obecny poziom wskaźnika plasuje województwo łódzkie na 2 miejscu w kraju. Przy analizie bezwzględnej liczby łóżek jest to 6 miejsce w kraju.

Zahamowany został również proces upowszechniania kultury wśród mieszkańców województwa łódzkiego. Liczba widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych na 1000 mieszkańców wzrastała z 236,79 w 2010 r. (11 miejsce w kraju) do 242,57 w 2013 r. (10 miejsce w kraju). Rok 2014 przyniósł jednak bardzo niekorzystne zmiany – wartość wskaźnika spadła do 219,34 osób, co redukuje w zasadzie cały przyrost z omawianego okresu.

Zwiększyła się za to liczba turystycznych obiektów noclegowych z 289 w 2010 r. (13 miejsce w kraju) do 362 w 2014 r. (11 miejsce w kraju).

W okresie ostatnich pięciu lat nastąpiły znaczące korzystne zmiany w infrastrukturze transportowej, zwłaszcza w zakresie autostrad i dróg ekspresowych. Łączna długość autostrad i dróg

ekspresowych w latach 2010-2014 wzrosła w województwie łódzkim o 328 km (1 miejsce w kraju). Obecnie w trakcie budowy jest kolejny odcinek autostrady A1 relacji Stryków – Tuszyn. Poprawa infrastruktury drogowej, zwłaszcza w ostatnim roku, wpłynęła pozytywnie na poziom bezpieczeństwa na drogach województwa łódzkiego, co przekłada się na coraz niższą śmiertelność w statystyce ofiar śmiertelnych na 100 tys. ludności (w 2010 r. 15 miejsce w kraju, a w 2014 r. 12 miejsce) oraz ofiar śmiertelnych na 100 tys. pojazdów (w 2010 r. 13 miejsce a w 2014 r. 12 miejsce w kraju).

Stopniowej poprawie podlega infrastruktura kolejowa, z tym że nie buduje się nowych odcinków a poprawia parametry eksploatacyjne odcinków istniejących. W tym kontekście należy wspomnieć o jednej z najważniejszych inwestycji kolejowych w Polsce, tj. budowie dworca Łódź-Fabryczna wraz z fragmentem tunelu średnicowego oraz przygotowaniach do przedłużenia tunelu średnicowego biegnącego pod centrum miasta. Innym ważnym przedsięwzięciem jest Łódzka Kolej Aglomeracyjna, w której inwestorem jest samorząd województwa łódzkiego. Dalszym modernizacjom poddawane jest również połączenie pomiędzy Łodzią a Warszawą, którego efektem ma być znaczne skrócenie podróży między tymi dwoma miastami.

Istotnym problemem związanym z wyposażeniem i dostępem ludności do infrastruktury komunalnej jest niski poziom skanalizowania gospodarstw domowych w województwie łódzkim. Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w ogólnej liczbie ludności wzrósł w okresie od 2010 do 2014 r. jedynie o 1,9 p.p. z wartości 66,0% do 67,9%. Tak niewielki przyrost liczby ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków spowodował, że województwo łódzkie pod tym względem spadło z dziewiątej na dwunastą lokatę. W ujęciu powiatowym najkorzystniejsza sytuacja panuje we wszystkich miastach na prawach powiatu, a więc Łodzi (98,3%), Skierniewicach (97,3%) i Piotrkowie Trybunalskim (92,5% mieszkańców) oraz w najbardziej zurbanizowanych powiatach, gdzie wartość wskaźnika przekracza 65% (zduńskowski, zgierski, pabianicki). Najmniejszy udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków (poniżej 37%) cechuje powiaty o charakterze rolniczym i niewielkim stopniu urbanizacji (skierniewicki, piotrkowski, poddębicki), oraz – co zastanawiające – powiat łódzki wschodni.

5. Finanse samorządu terytorialnego w kontekście zdolności do finansowania przedsięwzięć rozwojowych, zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego, szczególnie w kontekście wprowadzenia progów deficytu

Dochody budżetu samorządu województwa łódzkiego w latach 2010-2014 zmalały o 4,2%. Pod względem dochodów budżetowych województw w przeliczeniu na 1 mieszkańca region łódzki w 2014 r. zajmował ostatnie, 16 miejsce w kraju (łódzkie – 299,63 zł, Polska – 461,12 zł). Dochody budżetów gmin i miast na prawach powiatu w przeliczeniu na 1 mieszkańca były niższe od średniej krajowej i wyniosły w województwie w 2014 r. – 3767,07 zł, co dało regionowi 8 pozycję w kraju (Polska 3970,71 zł). W latach 2010-2014 udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego spadł z 22,0% do 20,6%. Możliwości inwestowania w przedsięwzięcia rozwojowe uzależnione są od stanu finansów JST, a szczególnie poziomu zadłużenia. Głównym powodem zadłużania się jednostek samorządu terytorialnego jest nierównowaga budżetowa będąca konsekwencją nadwyżki zrealizowanych wydatków nad wypracowanymi dochodami w ujęciu rocznym.

Czynnikami determinującymi poziom zadłużenia są obowiązujące ustawowe limity zaciągania długu, które monitorowane są za pomocą dwóch wskaźników:

- 1) łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec roku budżetowego nie może przekroczyć 60% całości wykonanych dochodów;

- 2) łączna kwota przypadających w ciągu roku do spłaty rat kredytów i pożyczek, wykupu wyemitowanych papierów wartościowych i innych zobowiązań nie może przekroczyć 15% zrealizowanych w roku budżetowym dochodów.

W 2014 r. województwo łódzkie zajmowało drugie miejsce w kraju wśród 16 województw pod względem zadłużenia, które sięgnęło 53,5%². Wśród miast wojewódzkich Łódź zajęła 2 miejsce w Polsce z zadłużeniem 78,3%. Miasta na prawach powiatu w regionie łódzkim były umiarkowanie zadłużone; zadłużenie Piotrkowa Trybunalskiego wyniosło 30,9%, a Skierniewic 37,5%. Wśród innych miast powiatowych największe zadłużenie miały Poddębice (45,3%), a następnie Tomaszów Mazowiecki (43,2%) oraz Brzeziny (41,2%) i Pajęczno (40,3%). Najmniej zadłużonym miastem powiatowym w regionie było Radomsko (17,6%). Spośród miast nie będących siedzibami powiatów najwyższe zadłużenie miał Konstantynów Łódzki (58,1%), ale nie przekraczał on jeszcze dopuszczalnego progu deficytu. Próg ten przekroczyła natomiast najbardziej zadłużona gmina województwa: Daszyna (78,7%). Powiat poddębicki z zadłużeniem sięgającym w 2014 r. 55% był najbardziej zadłużonym powiatem w województwie łódzkim.

Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego, przekraczające dopuszczalny limit, może tym jednostkom utrudnić realizację projektów w ramach nowej perspektywy finansowej UE 2014-2020, gdyż na ich realizację trzeba mieć zabezpieczony wkład własny.

---

² Źródło: magazyn „Wspólnota” nr 18/2015

**POZIOM REALIZACJI CELÓW NA PODSTAWIE
OSIĄGNIĘTYCH WSKAŹNIKÓW**

Baza wskaźników monitorowania SRWŁ zawiera 104 wskaźniki, z których 27 proponowanych było do objęcia badaniem. W 2014 r. na zlecenie BPPWŁ przez firmę Seendico Doradcy została opracowana ekspertyza „Narzędzia do monitorowania wskaźników Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020”, w której określono podmioty zaangażowane w system monitorowania SRWŁ, źródła danych, metody, częstotliwość i harmonogram ich zbierania oraz metryczki wskaźników.

Wskaźniki podzielone zostały na grupy odnoszące się do poszczególnych celów strategicznych i celów operacyjnych w ramach polityki horyzontalnej, a także celów strategicznych dla obszarów miejskich, obszarów wiejskich i obszarów funkcjonalnych w ramach polityki terytorialno-funkcjonalnej. Przewidziano dla nich następującą liczbę wskaźników:

Cel strategiczny	Liczba wskaźników monitorowania
Polityka Horyzontalna	
Spójność Gospodarcza	32
Spójność Społeczna	25
Spójność Przestrzenna	28
Polityka terytorialno-funkcjonalna	
Obszary Miejskie	4
Obszary Wiejskie	4
Łódzki Obszar Metropolitalny	3
Zagłębie Górniczo-Energetyczne Bełchatów-Szczerców-Złoczew	2
Zagłębie Ceramiczno-Budowlane Opoczno-Tomaszów Mazowiecki	2
Obszar Rozwoju Intensywnego Rolnictwa	2
Obszary Turystyczne Dolin Rzecznych Pilicy, Warty i Bzury	2

Większość danych pochodzących ze statystyki publicznej monitorowana jest z częstotliwością coroczną, chyba że zjawisko w danym roku nie wystąpiło bądź nie było badane (np. „Frekwencja w wyborach do organów JST [%]” występująca co 4 lata). Natomiast w toku prac nad grupą wskaźników proponowanych do objęcia badaniem ustalono, że z powodu wolno zachodzących zmian niektórych zjawisk nie ma potrzeby monitorowania ich corocznie. I tak 3 ze wskaźników będą badane co 2 lata, 9 co 3 lata i 2 co 6 lat. Podobnie nie dla wszystkich wskaźników objętych badaniami rokiem bazowym będzie rok 2010. Dane takie udało się zebrać jedynie dla 4 wskaźników. Połowa z nich (14) monitorowana jest od 2014 r., 7 od 2013 r., zaś 2 od 2011 r.

Do końca 2015 r. udało się pozyskać dane dla wszystkich 104 wskaźników, w tym dla 86 wskaźników za 2014 r., 15 za 2013 r., 2 za 2012 r. i 1 za 2011 r. (wskaźnik „Ludność zagrożona ubóstwem w województwie łódzkim w stosunku do ludności zagrożonej ubóstwem w UE 27 (UE = 100) [%]”, którego dalsza publikacja została zaniechana przez Eurostat). Brak najnowszych danych, m.in. dotyczących niektórych kwestii gospodarczych wynika z cyklu wydawniczego GUS, gdzie np. dane dotyczące PKB publikowane są nawet z dwuletnim opóźnieniem.

W toku prac nad monitorowaniem problemem okazała się prowadzona przez GUS (głównie w BDL) aktualizacja danych z poprzednich lat, wcześniej już publikowanych. Zmiany te spowodowane były m.in. korektą danych ludnościowych na podstawie przeliczeń danych uzyskanych z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r., czy też przejściem z metodologii ESA 1995 na ESA 2010 w przypadku rachunków regionalnych. Miało to wpływ nie tylko na korektę wartości wskaźników z poprzednich

raportów z monitorowania Strategii, ale także na ich wartość bazową. W niektórych przypadkach zmiany te wymusiły także korektę wartości docelowej wskaźników.

W 2014 r. Główny Urząd Statystyczny uruchomił system STRATEG stworzony na potrzeby programowania i monitorowania polityki rozwoju. Gromadzone są w nim wskaźniki monitorowania strategii wojewódzkich, ponadregionalnych oraz krajowych, a także Europy 2020 oraz dane statystyczne dotyczące polityki spójności. Ze względu na znaczny udział wskaźników spoza statystyki publicznej w systemie monitorowania SRWŁ 2020 wskaźniki te po opracowaniu przez ROT WŁ są przekazywane do systemu STRATEG. Dostępność części wskaźników dla wszystkich województw oraz Polski pozwala na ich łatwe porównywanie na tle kraju.

Lp.	nazwa wskaźnika	2010 - rok bazowy	2011	2012	2013	2014		poziom docelowy 2020	źródło danych	uwagi
I. CEL STRATEGICZNY – SPÓJNOŚĆ GOSPODARCZA										
1	Wydajność pracy WDB na 1 pracującego [zł] (S)	81 953	88 251	94 231	97 104	bd		średnia krajowa	GUS	Zmiana danych spowodowana przejściem GUS z metodologii ESA 1995 na ESA 2010
2	PKB na 1 mieszkańca w podregionie najłabszym w stosunku do PKB na 1 mieszkańca w podregionie najsilniejszym (zróżnicowanie PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów) (D)	1 : 1,92	1 : 1,83	1 : 1,81	1 : 1,83	bd		1 : 1,94	GUS	Zmiana danych spowodowana przejściem GUS z metodologii ESA 1995 na ESA 2010
3	PKB na 1 mieszkańca województwa w stosunku do PKB na 1 mieszkańca w Polsce [%] (S)	92,6	92,5	93,2	93,3	bd		94,00	GUS	Zmiana danych spowodowana przejściem GUS z metodologii ESA 1995 na ESA 2010
4	Nakłady inwestycyjne w gospodarce narodowej na 1 mieszkańca (ceny bieżące) [zł] (S)	5 382	6 641	7 165	6 680	bd		średnia krajowa	GUS	Zmiana danych spowodowana weryfikacją liczby ludności przez GUS po Narodowym Spisie Powszechnym 2011
5	Wartość brutto w gospodarce narodowej środków trwałych na 1 mieszkańca (ceny bieżące) [zł] (S)	56 628	63 254	68 370	73 292	bd		średnia krajowa	GUS	Zmiana danych spowodowana weryfikacją liczby ludności przez GUS po Narodowym Spisie Powszechnym 2011
6	PKB na 1 mieszkańca województwa wg parytetu siły nabywczej w stosunku do PKB na 1 mieszkańca w UE 27 (UE 27 = 100) [%] (S)	57,3	59,2	61,1	62,8	bd		72,0	Eurostat	Zmiana danych spowodowana przejściem Eurostatu z metodologii ESA 1995 na ESA 2010. Wyliczenia podawane są dla UE 28
CEL OPERACYJNY 1. ZAAWANSOWANA GOSPODARKA WIEDZY I INNOWACJI										
7	Nakłady na działalność B+R w stosunku do regionalnego PKB [%] (S)	0,63	0,61	0,77	bd	bd		1,00	GUS	Zmiana danych spowodowana przejściem GUS z metodologii ESA 1995 na ESA 2010
8	Zatrudnienie pracowników naukowo-badawczych w sferze B+R na 1000 osób aktywnych zawodowo [w EPC] (S)	2,9	2,7	3,0	2,7	bd		średnia krajowa	GUS	Zmiana danych spowodowana zmianą metodologii BAEL przez GUS
9	Udział pracujących w sekcjach PKD (2007) J, K, R, M w liczbie pracujących ogółem [%] (S)	7,09	7,31	7,52	7,63	7,86		10,00	GUS	
10	Liczba udzielonych patentów na 100 tysięcy mieszkańców (S)	3,7	5,4	4,7	6,9	7,5		6,0	GUS	

Lp.	nazwa wskaźnika	2010 - rok bazowy	2011	2012	2013	2014	poziom docelowy 2020	źródło danych	uwagi
11	Udział wynalazków zgłoszonych z województwa do wszystkich wynalazków zgłoszonych w Polsce [%] (S)	6,62	7,27	7,48	7,34	5,99	10,00	GUS	
12	Udział innowacyjnych przedsiębiorstw przemysłowych w zakresie innowacji produktowych i procesowych w przedsiębiorstwach przemysłowych ogółem [%] (S)	13,42	11,08	13,73	15,58	15,21	średnia krajowa	GUS	
13	Udział innowacyjnych przedsiębiorstw sektora usług w przedsiębiorstwach usługowych ogółem [%] (S)	10,34	8,46	11,39	10,40	11,87	średnia krajowa	GUS	
14	Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych w przedsiębiorstwach przemysłowych w przychodach ze sprzedaży ogółem [%] (S)	6,73	4,29	6,19	5,74	8,13	średnia krajowa	GUS	
15	Udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w całkowitej ilości energii produkowanej w regionie [%] (S)	1,46	1,83	3,33	2,56	2,54	2,00	GUS	
16	Udział ścieków przemysłowych oczyszczonych w ściekach wymagających oczyszczenia w ciągu roku [%] (S)	98,5	98,6	93,5	85,5	83,8	100,0	GUS	
17	Udział odpadów (inne niż komunalne) odzyskanych w odpadach wytworzonych w ciągu roku [%] (S)	14,7	16,6	16,3	18,4	2,8	średnia krajowa	GUS	
18	Zanieczyszczenia pyłowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w zanieczyszczeniach wytworzonych [%] (S)	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	GUS	
19	Zanieczyszczenia gazowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w zanieczyszczeniach wytworzonych [%] (S)	64,5	68,2	71,4	75,6	75,4	80,0	GUS	
20	Całkowita emisja CO ₂ do powietrza [%] → Całkowita emisja CO ₂ do powietrza [mln t/rok] (D)	43,5	52,1	47,5	bd	bd	33,8	GUS, KOBIZE	Zmiana jednostki wskaźnika
CEL OPERACYJNY 2. NOWOCZESNY KAPITAŁ LUDZKI I RYNEK PRACY									
21	Udział ludności w wieku 15-64 lata z wyższym wykształceniem w ogólnej liczbie ludności w tym wieku [%] (S)	18,7	19,2	20,7	21,0	22,7	24,40	GUS (BAEL)	Zmiana danych spowodowana weryfikacją liczby ludności przez GUS po Narodowym Spisie Powszechnym 2011 oraz zmianą metodologii BAEL

Lp.	nazwa wskaźnika	2010 - rok bazowy	2011	2012	2013	2014	poziom docelowy 2020	źródło danych	uwagi
22	Udział ludności z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych [%] (D)	9,83	10,48	10,72	10,89	11,16	poniżej wartości z roku 2010	GUS	
23	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto ogółem bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób w relacji do średniej krajowej [%] (S)	89,3	89,5	90,4	90,5	90,4	średnia krajowa	GUS	
24	Udział zatrudnionych w wieku 20-64 lata w stosunku do tej grupy wiekowej ogółem [%] (S)	65,9	66,6	65,7	66,3	68,8	73,0	GUS (BAEL)	Zmiana danych spowodowana weryfikacją liczby ludności przez GUS po Narodowym Spisie Powszechnym 2011 oraz zmianą metodologii BAEL
25	Stopa bezrobocia rejestrowanego [%] (D)	12,2	12,9	14,0	14,1	11,9	8,0	GUS	
26	Udział osób w grupie wiekowej 25-64 lata objętych kształceniem ustawicznym w stosunku do ludności w tej grupie wiekowej ogółem [%] (S)	4,1	3,4	3,1	3,1	2,7	średnia krajowa	GUS (BAEL)	Zmiana danych spowodowana weryfikacją liczby ludności przez GUS po Narodowym Spisie Powszechnym 2011 oraz zmianą metodologii BAEL
CEL OPERACYJNY 3. ZINTEGROWANE ŚRODOWISKO PRZEDSIĘBIORCZOŚCI DLA ROZWOJU GOSPODARKI									
27	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (S)	708,5	696,1	708,9	719,7	720,3	średnia krajowa	GUS	Zmiana danych spowodowana weryfikacją liczby ludności przez GUS po Narodowym Spisie Powszechnym 2011
28	Liczba jednostek nowozarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności (S)	99	83	86	86	86	średnia krajowa	GUS	
29	Produkcja rolnicza globalna na 1 ha użytków rolnych w zł (S)	6 151	6 892	7 368	7 889	bd	6 800	GUS	Zmiana danych spowodowana zmianą definicji wskaźnika przez GUS
30	Udział powierzchni uzbrojonych terenów inwestycyjnych w powierzchni terenów inwestycyjnych ogółem [%] (S)	bd	bd	bd	bd	52,74	80	badanie własne	Ankieta do gmin
31	Liczba etatów pracowników merytorycznych zatrudnionych w ośrodkach innowacyjności i przedsiębiorczości (S)	bd	bd	bd	221	-	275	badanie własne	Ankieta do PARP
32	Udział podmiotów gospodarczych korzystających z usług instytucji otoczenia biznesu (parki technologiczne, inkubatory technologiczne, centra transferu technologii) w stosunku do liczby podmiotów ogółem (S)	bd	bd	bd	1,91	-	7 420 podmiotów w	badanie własne	Ankieta do PARP

Lp.	nazwa wskaźnika	2010 - rok bazowy	2011	2012	2013	2014	poziom docelowy 2020	źródło danych	uwagi
II. CEL STRATEGICZNY – SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA									
33	Udział bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 1 rok w liczbie bezrobotnych ogółem [%] (D)	29,7	35,1	37,0	41,0	44,4	średnia krajowa	GUS	
34	Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców (D)	544,8	530,4	523,4	521,7	487,9	450,0	GUS	Zmiana danych spowodowana weryfikacją liczby ludności przez GUS po Narodowym Spisie Powszechnym 2011
35	Ludność zagrożona ubóstwem w województwie łódzkim w stosunku do ludności zagrożonej ubóstwem w UE 27 (UE = 100) [%] (D)	108,5	113,0	bd	bd	bd	100,0	Eurostat	Eurostat zaniechał publikacji danych na poziomie województw
CEL OPERACYJNY 4. WYSOKI POZIOM KAPITAŁU SPOŁECZNEGO I SILNE SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE									
36	Frekwencja w wyborach do organów JST [%] (S)	46,53	-	-	-	39,78	65,00	PKW, GUS	
37	Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców (S)	2,61	2,73	2,88	3,01	3,13	3,40	GUS	Zmiana danych spowodowana weryfikacją liczby ludności przez GUS po Narodowym Spisie Powszechnym 2011
38	Udział osób oddających 1% podatku na rzecz organizacji pozarządowych zlokalizowanych w regionie w liczbie podatników ogółem [%] → Udział podatników podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na terenie województwa łódzkiego oddających 1% podatku na rzecz organizacji pozarządowych w liczbie podatników podatku dochodowego od osób fizycznych z województwa łódzkiego ogółem [%] (S)	bd	bd	bd	55,30	bd	80,00	Izba Skarbowa w Łodzi	Zmiana nazwy wskaźnika wynika z braku możliwości pozyskania danych
39	Udział wydatków samorządów gmin przeznaczonych na inicjatywy obywatelskie w wydatkach ogółem [%] (S)	bd	bd	bd	bd	0,90	1,00	badanie własne	Ankieta do gmin
40	Liczba produktów i wydarzeń symbolicznych o znaczeniu regionalnym związanych z historią i tradycją objętych patronatem Marszałka Województwa Łódzkiego (S)	bd	bd	bd	96	76	135	badanie własne	
41	Udział ludności utożsamiającej się z regionem łódzkim w stosunku do ludności ogółem (S)	bd	bd	bd	bd	74,5	78	badanie własne	

Lp.	nazwa wskaźnika	2010 - rok bazowy	2011	2012	2013	2014	poziom docelowy 2020	źródło danych	uwagi
42	Udział ludności utożsamiającej się z podregionami kulturowymi w stosunku do ludności podregionu kulturowego ogółem (S)	bd	bd	bd	bd	80	84	badanie własne	
CEL OPERACYJNY 5. WYSOKI STANDARD I DOSTĘP DO USŁUG PUBLICZNYCH									
43	Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tej grupie wiekowej w województwie ogółem [%] (S)	64,3	70,5	70,9	75,4	80,8	85,0	GUS	
44	Liczba uczniów przypadająca na 1 komputer z szerokopasmowym dostępem do Internetu w szkołach podstawowych i gimnazjach (D)	18,03	16,64	15,55	15,34	14,66	średnia krajowa	GUS	
45	Liczba lekarzy na 10 tys. mieszkańców (bez stomatologów, wg podstawowego miejsca pracy) (S)	24,06	24,52	25,34	25,23	27,53	27,00	GUS	Zmiana danych spowodowana weryfikacją liczby ludności przez GUS po Narodowym Spisie Powszechnym 2011
46	Liczba łóżek w hospicjach, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych na 100 tys. mieszkańców (S)	48,69	51,31	56,05	58,37	69,33	średnia krajowa	GUS	Zmiana danych spowodowana weryfikacją liczby ludności przez GUS po Narodowym Spisie Powszechnym 2011
47	Udział wykorzystanych miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania [%] (S)	31,3	30,5	29,2	26,8	27,9	średnia krajowa	GUS	
48	Liczba całorocznych miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania na 1 000 mieszkańców (S)	7,85	7,98	9,19	9,35	9,26	65% średniej krajowej	GUS	Wskaźnik uwzględnia całoroczne oraz sezonowe miejsca noclegowe
49	Liczba widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych na 1 000 mieszkańców (S)	236,8	239,6	245,2	242,6	219,3	średnia krajowa	GUS	Zmiana danych spowodowana weryfikacją liczby ludności przez GUS po Narodowym Spisie Powszechnym 2011
50	Liczba uczestników imprez organizowanych przez domy kultury, ośrodki kultury, klubach, świetlice na 1 000 mieszkańców (S)	630,0 (2009)	529,1	572,6	827,2	742,3	średnia krajowa	GUS	Zmiana danych spowodowana weryfikacją liczby ludności przez GUS po Narodowym Spisie Powszechnym 2011
51	Liczba gmin umożliwiających składanie wniosków w trybie on-line (S)	bd	bd	bd	bd	135	177	badanie własne	Ankieta do gmin
52	Udział urzędów administracji samorządowej korzystających z elektronicznego systemu zarządzania dokumentami [%] (S)	bd	bd	bd	bd	29,4	100	badanie własne	Ankieta do gmin

Lp.	nazwa wskaźnika	2010 - rok bazowy	2011	2012	2013	2014	poziom docelowy 2020	źródło danych	uwagi
CEL OPERACYJNY 6. REINTEGRACJA SPOŁECZNA GRUP WYKLUCZONYCH LUB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM									
53	Udział osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej relatywnej granicy ubóstwa w ogólnej liczbie osób w gospodarstwach domowych [%] (D)	12,5	13,2	13,4	12,5	13,1	8,2	GUS	Zmiana danych spowodowana weryfikacją liczby ludności przez GUS po Narodowym Spisie Powszechnym 2011
54	Udział zatrudnionych osób niepełnosprawnych w wieku 16 - 64 lata w liczbie niepełnosprawnych w tej grupie wiekowej [%] (S)	24,0	26,9	26,5	24,0	23,4	31,0	GUS	Zmiana danych spowodowana weryfikacją liczby ludności przez GUS po Narodowym Spisie Powszechnym 2011
55	Liczba przestępstw stwierdzonych na 1 000 mieszkańców (D)	29,34	29,13	27,08	26,40	20,70	25,00	GUS	Zmiana danych spowodowana weryfikacją liczby ludności przez GUS po Narodowym Spisie Powszechnym 2011
56	Liczba podmiotów nowej gospodarki społecznej na 100 tys. mieszkańców (S)	bd	bd	1,74	1,83	1,96	średnia krajowa	GUS	
57	Liczba osób bezdomnych na 1 000 mieszkańców (D)	bd	bd	bd	0,85	-	0,6	MPiPS	
III. CEL STRATEGICZNY – SPÓJNOŚĆ PRZESTRZENNA									
58	Liczba mieszkań oddanych do użytku na 1 000 ludności (S)	2,73	2,37	3,17	2,39	2,59	średnia krajowa	GUS	Zmiana danych spowodowana weryfikacją liczby ludności przez GUS po Narodowym Spisie Powszechnym 2011
59	Udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych – terenów przemysłowych w powierzchni ogółem [%] (S)	0,32	0,33	0,34	0,35	0,35	0,35	GUS	
60	Liczba gmin połączonych komunikacją zbiorową z Łodzią w dni powszednie (S)	bd	bd	bd	bd	134	160	badanie własne	
61	Gęstość sieci autostrad w województwie łódzkim w odniesieniu do średniej dla UE 27 [km/1000 km ²] (S)	4,10 (2009 r.)	4,24	10,30	bd	10,30	15,00	Eurostat, GUS	Od 2010 r. źródłem danych wskaźnika jest GUS
CEL OPERACYJNY 7. WYSOKA JAKOŚĆ I DOSTĘPNOŚĆ INFRASTRUKTURY TRANSPORTOWEJ I TECHNICZNEJ									
62	Udział dróg powiatowych i gminnych o nawierzchni gruntowej w ogólnej długości tych dróg [%] (D)	30,00	27,43	27,88	27,20	26,47	20,00	GUS	

Lp.	nazwa wskaźnika	2010 - rok bazowy	2011	2012	2013	2014	poziom docelowy 2020	źródło danych	uwagi
63	Gęstość dróg rowerowych [km/100 km ²] (S)	bd	1,58	2,06	2,59	2,99	średnia krajowa	GUS	Wskaźnik przewidziany do objęcia badaniem, jednak pojawił się w statystyce publicznej z danymi od 2011 r.
64	Długość linii kolejowych dostosowanych do prędkości 100 km/h i więcej [km] (S)	333,88 (do 2010 r.)	333,88	347,08	364,25	382,25	647,63	PKP PLK S.A.	
65	Liczba przewozów pasażerów komunikacją miejską na 10 000 mieszkańców miast obsługiwanych komunikacją miejską [mln] (S)	1,30	1,48	1,76	1,74	1,78	1,70	GUS	
66	Udział pasażerów w Porcie Lotniczym Łódź im. W. Reymonta do pasażerów w portach lotniczych w Polsce (przyjazdy + wyjazdy) [%] (S)	2,0	1,8	2,0	1,4	0,9	7,5	GUS	
67	Udział gospodarstw domowych wyposażonych w komputer osobisty z dostępem do Internetu w gospodarstwach domowych ogółem [%] (S)	52,3	54,9	59,2	62,8	67,3	średnia krajowa	GUS	
68	Udział mieszkańców obsługiwanych przez sieci kanalizacji w ludności ogółem [%] (S)	58,8	59,8	60,4	60,9	62,6	76,6	GUS	
69	Udział odpadów komunalnych zdeponowanych na składowiskach w ilości odpadów komunalnych zebranych zmieszanych ogółem [%] (D)	82,0	74,1	52,6	76,7	73,8	55,0	GUS	
70	Liczba miejsc parkingowych na parkingach typu Park & Ride (S)	bd	bd	bd	bd	150	500	ZDiT, PKP	
71	Liczba pasażerów przewożonych koleją aglomeracyjną w tys. pasażerów na 1 rok (S)	bd	bd	bd	bd	324	4 938	ŁKA	
72	Wielkość ładunków obsługiwanych w terminalach intermodalnych [TEU] (S)	bd	50 208	111 976	186 535	298 999	118 388	Operatorzy terminali	Wartości z 2011 r. oraz docelowa na podstawie „Analizy rynku kolejowych przewozów intermodalnych”, Warszawa 2012; dane z 2012 r. nie uwzględniają terminala Łódź Olechów
73	Udział długości linii elektroenergetycznych zmodernizowanych w stosunku do wymagających modernizacji (110kV; 15kV; 0,4kV) [%] (S)	bd	bd	bd	bd	71,5	100,0	Zakłady energetyczne	
74	Liczba gospodarstw domowych korzystających z gazu przewodowego (S)	416 664	407 108	407 157	412 556	425 974	447 100	GUS	

Lp.	nazwa wskaźnika	2010 - rok bazowy	2011	2012	2013	2014	poziom docelowy 2020	źródło danych	uwagi
CEL OPERACYJNY 8. WYSOKA JAKOŚĆ ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO									
75	Udział powierzchni prawnie chronionej w powierzchni województwa ogółem [%] (S)	19,72	19,73	19,74	19,64	19,64	33,00	GUS	
76	Udział lasów w powierzchni województwa ogółem [%] (S)	21,1	21,1	21,2	21,3	21,3	25,0	GUS	
77	Liczba obiektów małej retencji wodnej (S)	673	671	672	672	673	687	GUS	
78	Wydatki inwestycyjne na małą retencję wodną ogółem [tys. zł] (S)	4 941	2 589	4 677	473	10 598	średnia krajowa	GUS	Wartość średnia oznacza wartość wydatków dla Polski podzieloną na 16 województw
79	Powierzchnia lasów dotkniętych pożarami [ha] (D)	86,8	178,7	608,6	40,8	105,7	40,0	GUS	Zmiana danych w 2011 r. wynika z korekty GUS
CEL OPERACYJNY 9. ZRÓWNOWAŻONY SYSTEM OSADNICZY									
80	Stosunek gęstości zaludnienia w biegunach wzrostu do gęstości zaludnienia we wszystkich miastach województwa (S)	3,30	3,39	3,38	3,38	3,37	4,00	GUS	Zmiana danych spowodowana weryfikacją liczby ludności przez GUS po Narodowym Spisie Powszechnym 2011
81	Dynamika przyrostu liczby podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 1 000 mieszkańców biegunów wzrostu (rok 2010 = 100%) [%] (S)	Wartość bezwzględna: 108,46 (=100%)	99,03	101,92	103,92	104,91	119,07 (=110%)	GUS	Zmiana danych spowodowana weryfikacją liczby ludności przez GUS po Narodowym Spisie Powszechnym 2011
82	Dynamika przyrostu dochodów z podatku CIT dla biegunów wzrostu na 1000 mieszkańców (rok 2010 = 100%) [%] (S)	Wartość bezwzględna: 65 082,30 (=100%)	104,20	99,22	100,20	102,08	7138369zł (=110%)	GUS	Zmiana danych spowodowana weryfikacją liczby ludności przez GUS po Narodowym Spisie Powszechnym 2011
83	Liczba podmiotów w REGON w gminach wiejskich na 10 tys. mieszkańców gmin wiejskich (S)	600,2	602,9	621,8	641,4	655,2	średnia krajowa	GUS	Zmiana danych spowodowana weryfikacją liczby ludności przez GUS po Narodowym Spisie Powszechnym 2011
84	Udział powierzchni województwa objęty Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego w powierzchni ogółem[%] (S)	28,96	28,78	28,95	30,85	31,07	40,00	GUS	

Lp.	nazwa wskaźnika	2010 - rok bazowy	2011	2012	2013	2014	poziom docelowy 2020	źródło danych	uwagi
85	Udział powierzchni terenów wymagających rewitalizacji w miastach powyżej 15 000 mieszkańców w powierzchni tych miast ogółem [%] (D)	bd	bd	bd	bd	2,90	poniżej wartości z roku 2014	badanie własne	Ankieta do gmin
CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARÓW 1.1. OBSZARY MIEJSKIE									
86	Dochody własne gmin w obszarach miejskich z podatku CIT na 1 mieszkańca [zł] (S)	48,38	50,93	49,82	50,42	51,23	65,00	GUS	Zmiana danych spowodowana weryfikacją liczby ludności przez GUS po Narodowym Spisie Powszechnym 2011
87	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 mieszkańca w obszarach miejskich [m ²] (S)	25,38	25,70	26,09	26,47	26,83	26,00	GUS	Zmiana danych spowodowana weryfikacją liczby ludności przez GUS po Narodowym Spisie Powszechnym 2011
88	Liczba lekarzy specjalistów geriatrów na 10 tys. mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w obszarach miejskich (S)	0,18	0,15	0,17	0,234	0,228	0,60	ŁUW, Uniwer. Med. w Łodzi	
89	Udział powierzchni zrewitalizowanych w miastach w powierzchni miast ogółem (S)	bd	bd	bd	bd	0,34	0,70	badanie własne	Ankieta do gmin
CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARÓW 1.2. OBSZARY WIEJSKIE									
90	Liczba podmiotów w REGON dla obszarów wiejskich na 1 000 mieszkańców obszarów wiejskich (S)	53,11	53,32	54,61	56,39	57,56	80,00	GUS	Zmiana danych spowodowana weryfikacją liczby ludności przez GUS po Narodowym Spisie Powszechnym 2011
91	Udział dzieci w wieku 3 – 5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tej grupie wiekowej dla obszarów wiejskich [%] (S)	35,02	36,65	37,68	40,77	43,95	80,00	GUS	Zmiana danych spowodowana weryfikacją liczby ludności przez GUS po Narodowym Spisie Powszechnym 2011
92	Proporcja sieci wodociągowej do sieci kanalizacyjnej na terenie obszarów wiejskich (D)	10,40	9,12	8,06	7,64	7,24	4,00	GUS	Zmiana danych spowodowana weryfikacją wartości danych przez GUS
93	Udział powierzchni użytków rolnych gospodarstw ekologicznych w ogólnej powierzchni użytków rolnych w obszarach wiejskich (S)	0,38	0,44	0,54	0,61	0,61	1,50	IJHARS, GUS	
CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARU FUNKCJONALNEGO 2.1. ŁÓDZKI OBSZAR METROPOLITALNY									
94	PKB na 1 mieszkańca w ŁOM [zł] (S)	41 442	43 966	45 839	46 920	bd	60 000	GUS	Zmiana danych spowodowana przejściem GUS z metodologii ESA 1995 na ESA 2010

Lp.	nazwa wskaźnika	2010 - rok bazowy	2011	2012	2013	2014	poziom docelowy 2020	źródło danych	uwagi
95	Udział podmiotów gospodarczych z działań gospodarki kreatywnej (sztuka, kultura, przemysł filmowy i muzyczny, media, wzornictwo, projektowanie) w ogólnej liczbie podmiotów w rejestrze REGON w ŁOM (S)	4,36	4,60	4,24	5,01	5,21	6,00	GUS	
96	Liczba imprez wystawienniczo-targowych o charakterze międzynarodowym w ŁOM (S)	bd	bd	bd	19	21	30	badanie własne	
CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARU FUNKcjONALNEGO 2.2. ZAGŁĘBIE GÓRNICZO-ENERGETYCZNE BEŁCHATÓW-SZCZERCÓW-ZŁOCZEW									
97	Roczna wielkość emisji CO ₂ w Elektrowni Bełchatów na 1 GJ wytwarzanej energii [kg] (D)	290,7	286,0	293,6	291,7	294,1	270,0	WIOŚ, DRIOS UMWŁ	
98	Udział powierzchni terenów zrehabilitowanych w powierzchni terenów wymagających rekultywacji w obszarze funkcjonalnym (S)	bd	bd	bd	bd	12,1	25,4	starostwa powiatowe	
CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARU FUNKcjONALNEGO 2.3. ZAGŁĘBIE CERAMICZNO-BUDOWLANE OPOCZNO-TOMASZÓW MAZOWIECKI									
99	Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca w powiatach opoczyńskim i tomaszowskim [zł] (S)	12 671 (2009 r.)	17 493	17 134	18 143	bd	18 200	GUS	Zmiana danych spowodowana weryfikacją liczby ludności przez GUS po Narodowym Spisie Powszechnym 2011; Brak danych za rok 2010 z uwagi na ograniczenia w publikacji przez GUS spowodowane koniecznością ochrony tajemnicy statystycznej
100	Liczba wzorów użytkowych w przemyśle ceramicznym zgłoszonych do Urzędu Patentowego z terenu województwa łódzkiego (S)	bd	bd	bd	1	-	5	Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej	Dane prezentowane są co 3 lata dla okresu trzyletniego
CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARU FUNKcjONALNEGO 2.4. OBSZAR ROZWOJU INTENSYWNEGO ROLNICTWA									
101	Liczba podmiotów gospodarczych w przemyśle rolnospożywczym zarejestrowanych w rejestrze REGON zatrudniających powyżej 50 osób w obszarze funkcjonalnym (S)	30	29	27	25	25	50	GUS	Weryfikacja wskaźnika o podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON wyłącznie w woj. łódzkim

Lp.	nazwa wskaźnika	2010 - rok bazowy	2011	2012	2013	2014	poziom docelowy 2020	źródło danych	uwagi
102	Liczba grup producentów rolnych w obszarze rozwoju intensywnego rolnictwa (S)	17	17	21	22	22	40	UMWŁ	
CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARU FUNKcjONALNEGO 2.5. OBSZARY TURYSTYCZNE DOLIN RZECZNYCH PILICY, WARTY I BZURY									
103	Liczba certyfikowanych zintegrowanych produktów turystycznych w obszarach turystycznych dolin rzecznych Pilicy, Warty i Bzury (S)	bd	bd	bd	bd	0	5	badanie własne	Ankieta do gmin
104	Stan jednolitej części wód powierzchniowych: a) Zbiornika Jeziorsko b) Zalewu Sulejowskiego	bd bd	dobry zły	dobry zły	bd zły	dobry zły	dobry dobry	WIOŚ	

Legenda:

	rok bazowy	wartość wskaźnika w roku bazowym
	wskaźnik nie realizuje danego celu	wartość wskaźnika w badanym roku jest niższa (w przypadku stymulant rozwoju) lub wyższa (w przypadku destymulant) od wartości prognozowanej na podstawie ekstrapolacji trendu liniowego, zakładającego osiągnięcie określonej wartości docelowej w 2020 r. lub wartości dla kraju w danym roku
	wskaźnik realizuje dany cel	wartość wskaźnika w badanym roku jest równa lub wyższa (w przypadku stymulant rozwoju) lub niższa (w przypadku destymulant) od wartości prognozowanej na podstawie ekstrapolacji trendu liniowego, zakładającego osiągnięcie określonej wartości docelowej w 2020 r. lub wartości dla kraju w danym roku
	wartość wskaźnika zmierza do realizacji celu	wartość wskaźnika w badanym roku nie jest korzystna pod względem zakładanych postępów w realizacji celów Strategii, jednak zmiana wartości wskaźnika w badanym roku wskazuje na występowanie pożądanej tendencji i zapewnia osiągnięcie co najmniej bazowej wartości wskaźnika

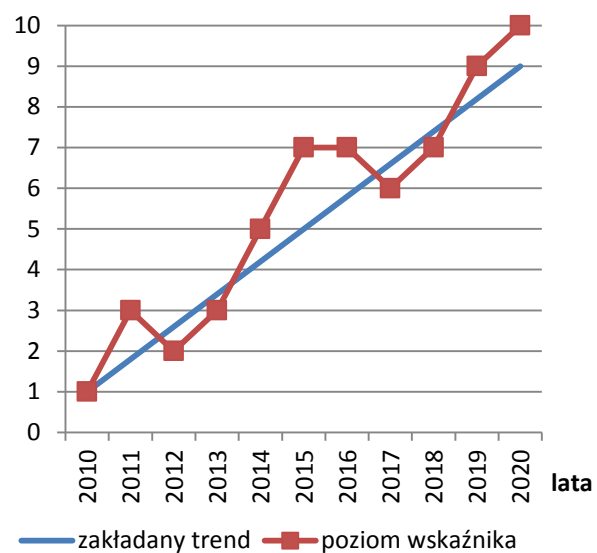
(S) – wskaźnik jest stymulantą

(D) – wskaźnik jest destymulantą

Przykładowe objaśnienie oceny realizacji celów przez wskaźniki

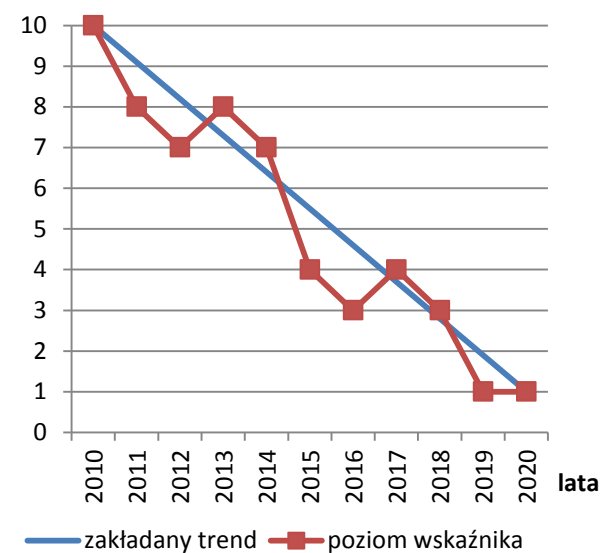
stymulanty

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	3	2	3	5	7	7	6	7	9	10

destymulanty

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
9	8	7	8	7	4	3	4	3	1	1

POLITYKA HORYZONTALNA

SPÓJNOŚĆ GOSPODARCZA

Wskaźniki kluczowe

Zestaw statystyk charakteryzujących spójność gospodarczą regionu łódzkiego obejmuje podstawowe wskaźniki oddziaływania polityki regionalnej na dynamikę wzrostu i strukturę produkcji, rynek pracy, innowacyjność gospodarki oraz rozwój przedsiębiorczości. Ostatnie zasilenie szeregów czasowych wskaźników dotyczyło wartości za lata 2012 i 2013.

W 2013 r. województwo łódzkie osiągnęło 62,8% średniej unijnej PKB per capita według parytetu siły nabywczej (PPS) (UE 28 = 100), odnotowując wzrost o 5,5 p.p. w porównaniu do 2010 r. Polska w 2013 r. osiągnęła 67,3% średniej unijnej (UE 28 = 100). Wartość produktu krajowego brutto per capita w regionie łódzkim wzrosła w stosunku do średniej krajowej z 2010 r. i wyniosła 93,3% średniej dla Polski. Województwo łódzkie zajęło 6 miejsce pod względem wartości wskaźnika. Utrzymanie tego kluczowego wskaźnika na podobnym poziomie (93,2% w 2012 r., 93,3% w 2013 r.) wynikało z tempa wzrostu PKB województwa łódzkiego w latach 2012-2013 zbliżonego do średniej krajowej (Polska – 101,8; Łódzkie – 101,9). Osiągnięcie docelowego wskaźnika na poziomie 94% średniej krajowej w 2020 r. jest jednak realne.

Poziom wewnątrzregionalnego zróżnicowania PKB per capita mierzony relacją wartości wskaźnika w regionie najsilniejszym (podregionie m. Łódź) i najsłabszym (podregionie sieradzkim) uległ spadkowi o 9 p.p. w stosunku do 2010 r. i wyniósł 181% (1 : 1,81), by w roku 2013 ponownie wzrosnąć do 183% (1 : 1,83). Zakładany do 2020 r. wzrost wewnątrzregionalnego zróżnicowania PKB, wynikający z wcześniejszych trendów, nie sprawdza się. Zróżnicowanie to maleje, co należy ocenić pozytywnie, gdyż przyczynia się do realizacji polityki spójności Unii Europejskiej w obszarze konwergencji zewnętrznej i wewnętrznej. Polityka spójności UE polega na wzmocnieniu spójności gospodarczej i społecznej Wspólnoty Europejskiej, poprzez zmniejszenie dysproporcji w poziomach rozwoju poszczególnych państw, regionów, a także wewnątrz regionów.

Wydajność pracy wyrażona wartością dodaną brutto (WDB) na 1 pracującego w 2013 r. wzrosła w stosunku do 2010 r., z 81 953 zł do 97 104 zł. W omawianym przedziale czasowym województwu łódzkiemu pod względem wartości wskaźnika udało się awansować z 10 na 9 miejsce. Mimo wzrostu, wydajność pracy w regionie łódzkim mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego, jest niezadawalająca i nie gwarantuje osiągnięcia średniej krajowej w 2020 r. Utrzymuje się bowiem stały dystans w poziomie wydajności pracy między średnią dla województwa a średnią dla Polski.

W latach 2010-2013 województwo łódzkie odnotowało jeden z najwyższych w kraju wzrost nakładów inwestycyjnych w gospodarce narodowej per capita, o 24,1% (z 5 382 do 6 680 zł). Wartość nakładów inwestycyjnych na 1 mieszkańca była w 2013 r. wyższa aż o 11,3% od średniej krajowej (Polska – 6 004 zł). Pod względem tego wskaźnika województwo łódzkie awansowało z 7 w 2010 r. miejsca w kraju na 3 w 2013 r., ustępując jedynie województwu mazowieckiemu i dolnośląskiemu. Wysokie tempo inwestycji powinno się w przyszłości przełożyć na wzrost wartości majątku trwałego skumulowanego na obszarze województwa. Wartość brutto środków trwałych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w regionie łódzkim w 2013 r. również uległa wzrostowi w stosunku do 2010 r. do poziomu 73 292 zł (o 29,0%), co daje szansę na osiągnięcie wartości docelowej w 2020 r.. Wartość majątku trwałego na 1 mieszkańca regionu stanowiła 92,1% średniej krajowej (79 597 zł), co uplasowało województwo łódzkie na 9 pozycji wśród województw pod względem wartości wskaźnika.

Wskaźniki realizacji 1. Celu operacyjnego – Zaawansowana gospodarka wiedzy i innowacji

W gospodarce opartej na wiedzy do głównych czynników wpływających na poziom rozwoju oraz dynamikę wzrostu gospodarczego zaliczane są determinanty niematerialne w postaci wiedzy i innowacji. Mniejszą, choć także istotną, rolę w stymulowaniu procesów rozwojowych odgrywają czynniki tradycyjne, do których należy kapitał, zasoby materialne oraz zasoby ludzkie. Rozwój gospodarki zaawansowanej technologicznie wymaga wzmocnienia procesów związanych z tworzeniem innowacji, ich dyfuzją, wdrażaniem i komercjalizacją w sektorze biznesu. W SRWŁ wskazano 16 specjalizacji regionalnych, które w najbliższym okresie programowania (2014-2020) powinny się przyczynić do zbudowania przewagi konkurencyjnej regionu, z uwagi na skumulowany w tych dziedzinach endogeniczny potencjał rozwojowy w postaci zasobów w sferze badawczo-rozwojowej, produkcyjnej, zasobów surowcowych oraz kapitału ludzkiego, wykorzystanie nowoczesnych technologii). Do specjalizacji regionalnych zaliczono:

- kluczowe przemysły regionu tj.: kosmetyczny, farmaceutyczny, medyczny, meblowy, maszynowy i elektromaszynowy, włókienniczy, rolno-spożywczy, materiałów budowlanych, energetyczny i eko-przemysły;
- specjalistyczne usługi: usługi dla ochrony zdrowia, eko-usługi, logistyka, BPO, IT;
- przemysły kreatywne.

W latach 2010-2012 w województwie łódzkim zaobserwowano wzrost w wielkości zasobów materialnych decydujących o budowaniu zaawansowanej gospodarki wiedzy i innowacji. W 2012 r. w porównaniu do 2010 wzrósł udział nakładów na B+R w wartości PKB regionu (z 0,63% do 0,77%), wciąż jednak zbyt niski jest udział biznesu w finansowaniu działalności B+R. Nakłady sektora przedsiębiorstw na badania i rozwój w stosunku do PKB wyniosły tylko 0,19% (Polska – 0,33%). Spadło natomiast zatrudnienie pracowników naukowo-badawczych w sferze badawczo-rozwojowej na 1000 osób aktywnych zawodowo (z 2,9% do 2,7%). Pod względem tych dwóch wskaźników województwo zajęło odpowiednio 7 i 10 miejsce w kraju. Korzystniejszą pozycję w rankingu województwo łódzkie zajęło pod względem liczby udzielonych patentów na 100 tys. mieszkańców (5 miejsce) oraz udziału liczby wynalazków zgłoszonych z województwa łódzkiego w liczbie wynalazków zgłoszonych w Polsce (6 miejsce).

Wskaźniki charakteryzujące poziom innowacyjności znacząco wzrosły w omawianym okresie badawczym. W latach 2010-2014 województwo łódzkie awansowało z 16 na 13 miejsce pod względem udziału przedsiębiorstw przemysłowych wprowadzających innowacje procesowe i produktowe (15,21% w 2014 r.), z 13 na 4 miejsce pod względem udziału innowacyjnych przedsiębiorstw usługowych (11,87%) oraz z 9 na 4 miejsce w Polsce pod względem przychodów ze sprzedaży wyrobów nowych lub istotnie ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem (8,13%).

W latach 2010-2014 tendencję wzrostową wykazywał odsetek pracujących w sekcjach PKD: J, K, R, M w liczbie pracujących ogółem. W 2014 r. osoby zajmujące się działalnością związaną z informacją i komunikacją (J), działalnością finansową i ubezpieczeniową (K), działalnością profesjonalną, naukową i techniczną (M) oraz twórczą związaną z kulturą i rozrywką (R) stanowiły 7,86% pracujących ogółem w województwie łódzkim, ale jest to wynik gorszy niż przeciętnie w kraju (Polska – 9,71%).

W latach 2010-2014 nastąpił postęp w budowaniu niskoemisyjnej gospodarki oraz wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii (OZE). W województwie łódzkim, drugim co do wielkości producencie energii elektrycznej, udział energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych w całkowitej ilości energii wytwarzanej w regionie wzrósł w porównaniu z 2010 r. (z 1,46% do 2,54%).

W 2014 r. zanieczyszczania pyłowe zatrzymane lub zneutralizowane stanowiły 99,9% w zanieczyszczeniach ogółem, a zanieczyszczenia gazowe powietrza 75,4% (wzrost o 10,9 p.p. w stosunku do 2010 r.).

Wskaźniki realizacji 2. Celu operacyjnego – Nowoczesny kapitał i rynek pracy.

Nieodzownym elementem budowy gospodarki opartej na wiedzy jest wysoki poziom kapitału ludzkiego określany na podstawie poziomu wykształcenia, kreatywności, aktywności zawodowej i zdolności do adaptacji w zmieniającym się otoczeniu zasobów ludzkich regionu. W latach 2010-2014 nastąpił wzrost udziału osób z wykształceniem wyższym, do 22,7% ogółu ludności wieku 15-64 lata, tym niemniej jednak wskaźnik ten był niższy od średniej krajowej i sytuował województwo na 9 miejscu w kraju. Liczba osób z wykształceniem wyższym stanowiła w 2014 r. 11,16% liczby osób bezrobotnych. O negatywnych skutkach dekonunktury gospodarczej w regionie łódzkim świadczy wzrost stopy bezrobocia, która w 2013 r. osiągnęła poziom 14,1%. Jednak od tego momentu stopa bezrobocia zaczęła gwałtownie spadać i w 2014 r. osiągnęła 11,9%, co jest wartością niższą niż w 2010 r.

Tendencję spadkową wykazywały również zmiany odsetka osób w wieku 25-64 lata objętych kształceniem ustawicznym. W 2014 r. liczba osób korzystających z ustawicznych form kształcenia stanowiła 2,7% liczby osób w badanym przedziale wiekowym, co dawało regionowi dopiero 13 miejsce w kraju i oznaczało spadek w porównaniu z 2010 r. o 1,4 p.p. W latach 2010-2014 województwo łódzkie zmniejszyło natomiast dystans w relacji do średniej krajowej pod względem przeciętnego wynagrodzenia brutto (z 89,3% do 90,4%).

Wskaźniki realizacji 3. Celu operacyjnego – Zintegrowane środowisko przedsiębiorczości dla rozwoju gospodarki

Jednym z kluczowych warunków determinujących występowanie procesów rozwojowych regionu jest istnienie środowiska przedsiębiorczości stymulującego powstawanie, rozwój oraz współpracę podmiotów gospodarczych. Jednym z symptomów świadczących o poprawie sytuacji ekonomicznej regionu jest wzrost aktywności gospodarczej. Jego odzwierciedleniem jest wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (do poziomu 720,3 podmiotów w 2014 r.). Świadczy to o stopniowo postępującym ożywieniu gospodarczym, które w dłuższej perspektywie wpłynie na zwiększenie poziomu zatrudnienia w regionie i wzrost PKB. Także liczba jednostek nowozarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców, po znaczącym spadku z 2011 r. utrzymuje się na stałym poziomie, nadal jednak niższym od średniej krajowej. Utrzymanie obecnego, niskiego poziomu wskaźnika i niekorzystnego trendu nie pozwoli na osiągnięcie założonej wartości docelowej.

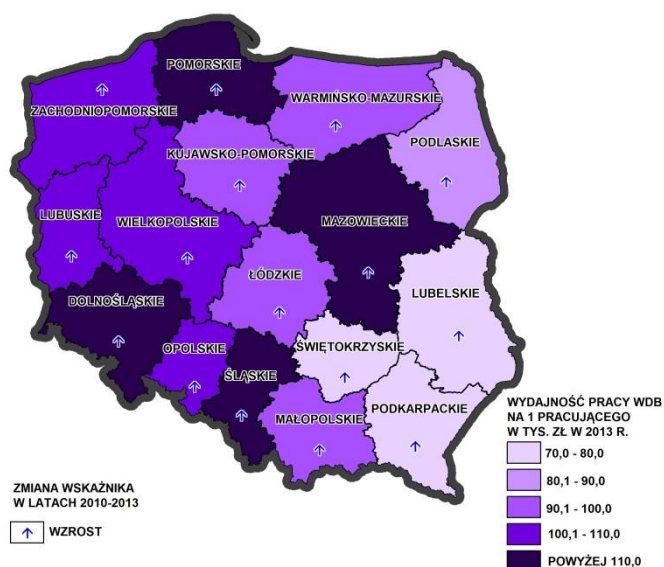
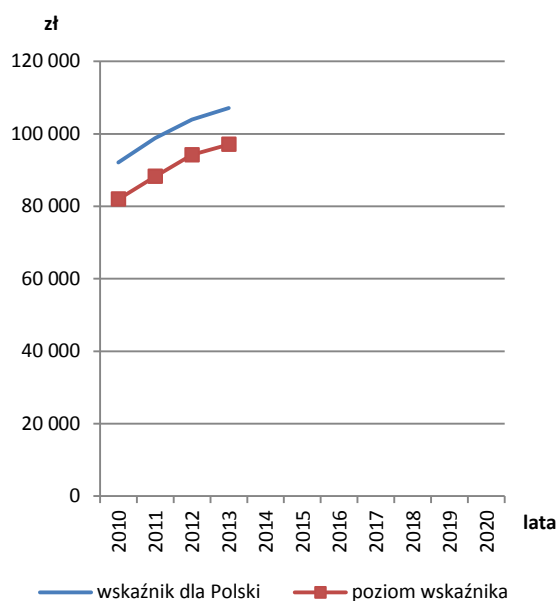
Region łódzki jest jednym z czołowych producentów artykułów rolnych w skali kraju. Pod względem produkcji rolniczej globalnej w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych województwo zajmowało w 2013 r. czwarte miejsce w kraju. Poziom produkcji rolnej z 1 ha w 2013 r. był wyższy od średniej krajowej oraz aż o 1000 zł wyższy od poziomu zakładanego do osiągnięcia w 2020 r. (6 800 zł).

I. CEL STRATEGICZNY – SPÓJNOŚĆ GOSPODARCZA

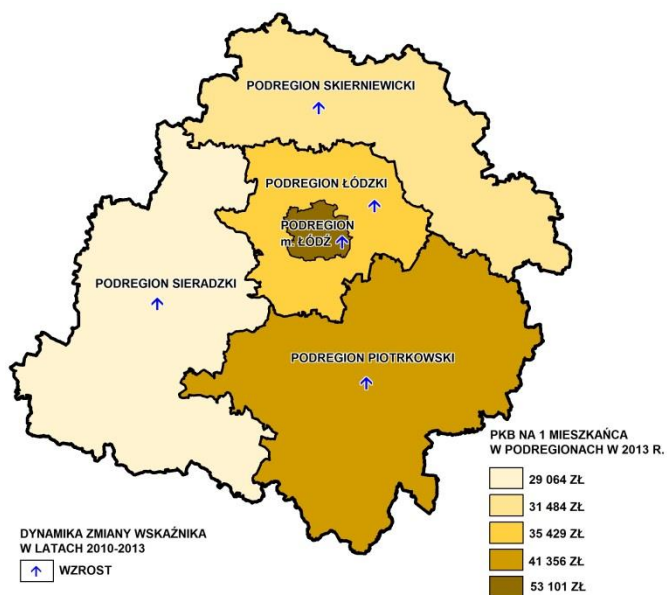
1. Wydajność pracy WDB na 1 pracującego

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	81 953	88 251	94 231	97 104	bd
Polska	92 071	98 860	103 966	107 093	bd

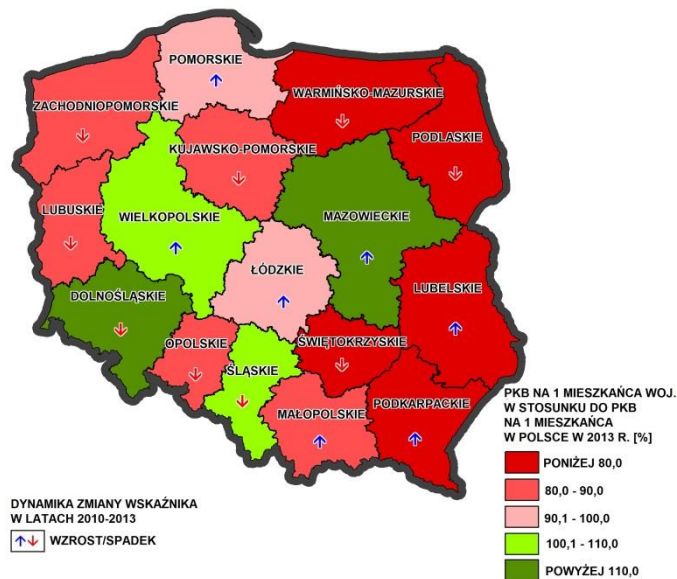
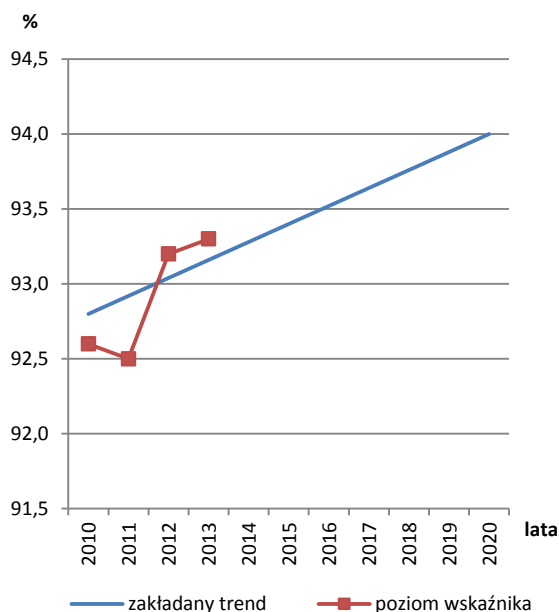
2. PKB na 1 mieszkańca w podregionie najsłabszym w stosunku do PKB na 1 mieszkańca w podregionie najsilniejszym

	2010	2011	2012	2013	2014
podregiony	1 : 1,92	1 : 1,83	1 : 1,81	1 : 1,83	bd

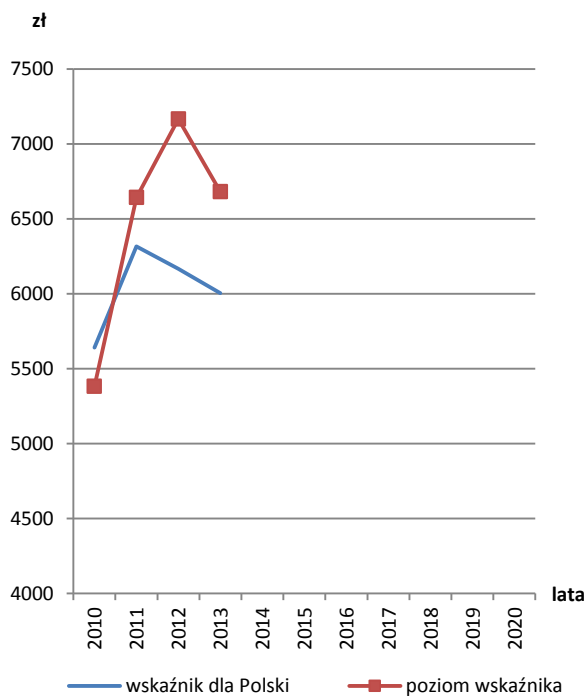
3. PKB na 1 mieszkańca województwa w stosunku do PKB na 1 mieszkańca w Polsce [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	92,6	92,5	93,2	93,3	bd

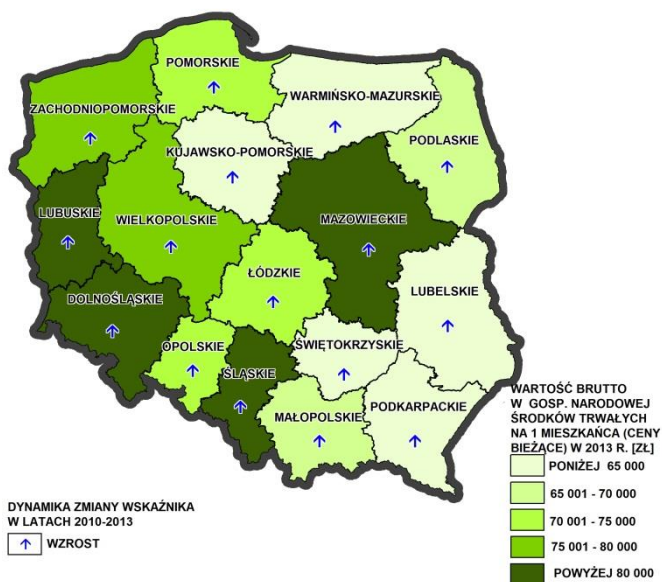
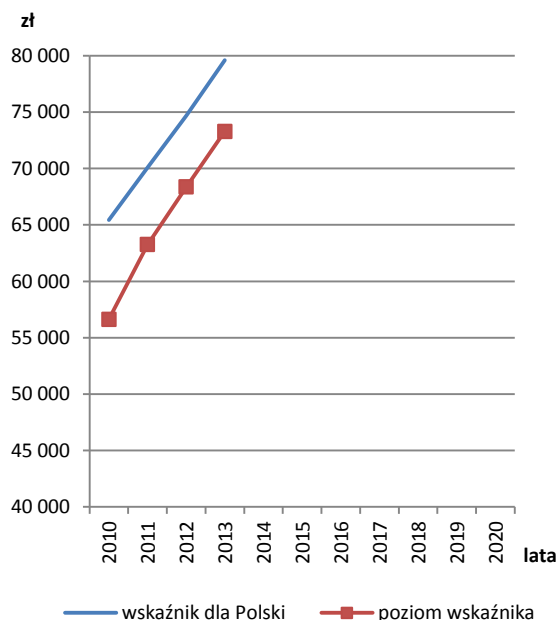
4. Nakłady inwestycyjne w gospodarce narodowej na 1 mieszkańca (ceny bieżące) [zł]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	5 382	6 641	7 165	6 680	bd
Polska	5 641	6 316	6 167	6 004	bd

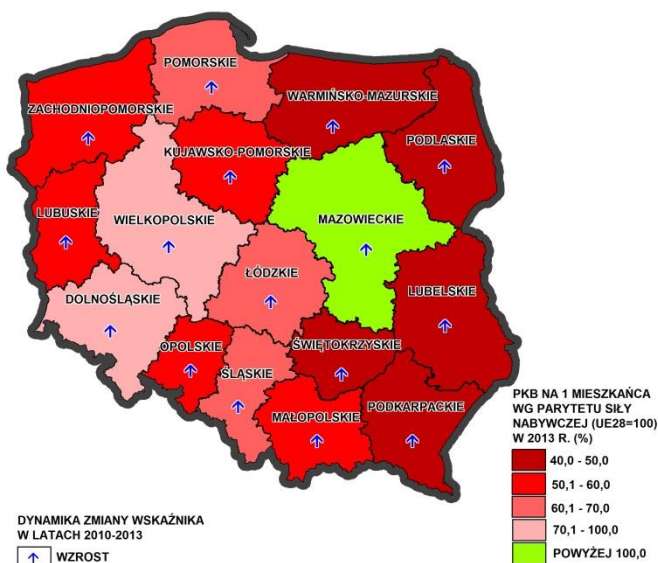
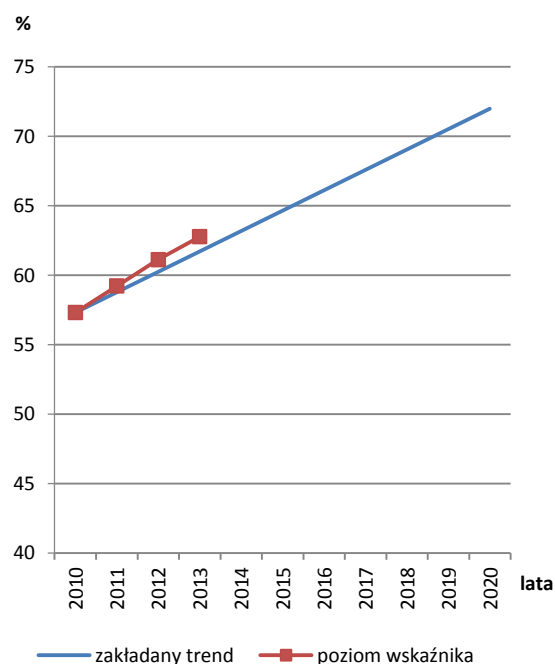
5. Wartość brutto w gospodarce narodowej środków trwałych na 1 mieszkańca (ceny bieżące) [zł]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	56 628	63 254	68 370	73 292	bd
Polska	65 428	70 089	74 688	79 597	bd

6. PKB na 1 mieszkańca województwa wg parytetu siły nabywczej w stosunku do PKB na 1 mieszkańca w UE 28 (UE 28 = 100) [%]

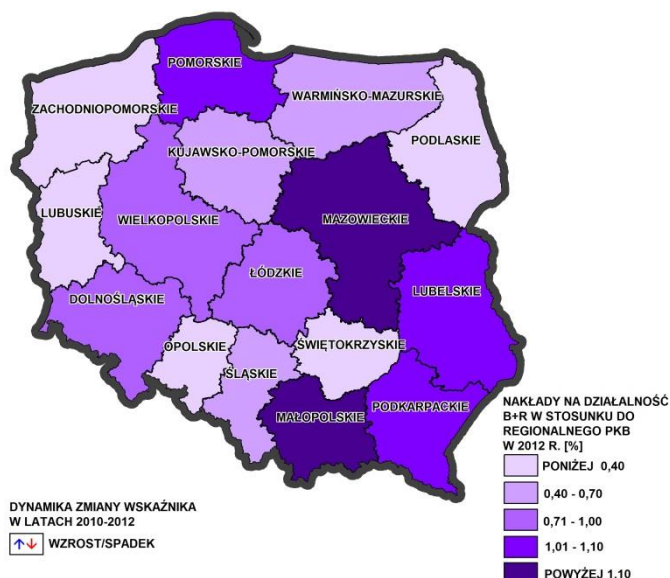
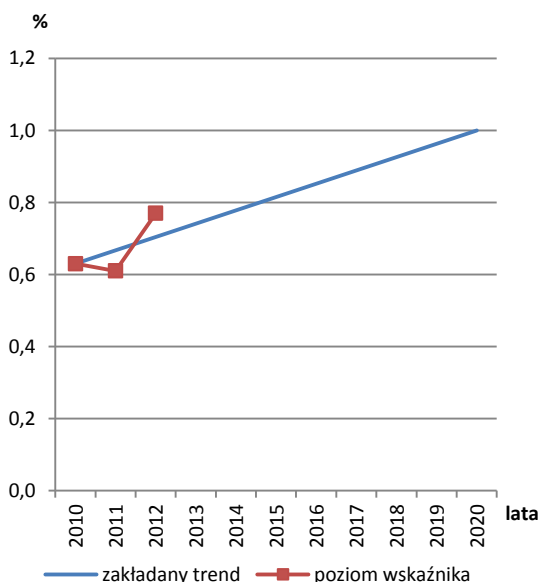
	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	57,3	59,2	61,1	62,8	bd
Polska	61,7	63,8	65,7	67,3	bd

CEL OPERACYJNY 1. ZAAWANSOWANA GOSPODARKA WIEDZY I INNOWACJI

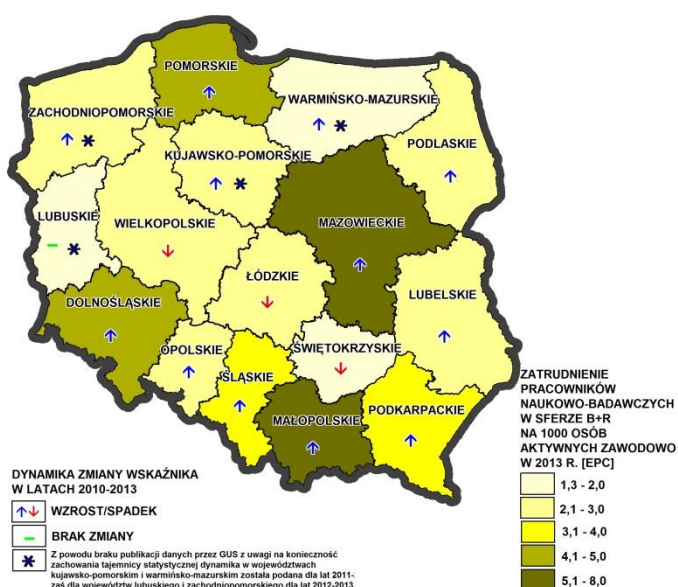
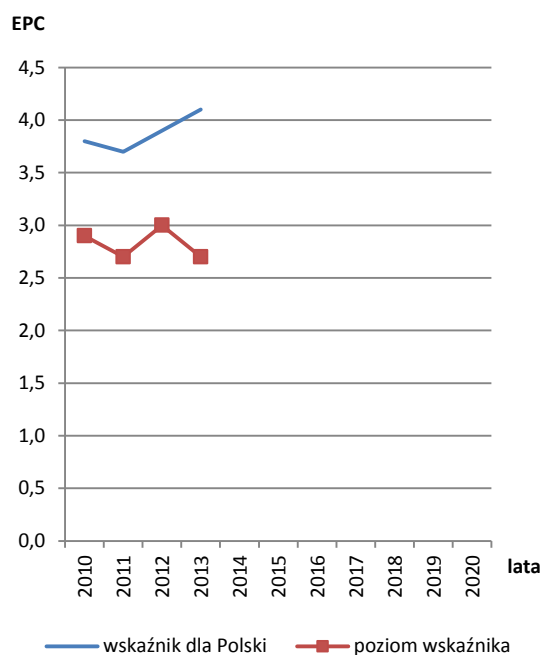
7. Nakłady na działalność B+R w stosunku do regionalnego PKB [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	0,63	0,61	0,77	bd	bd
Polska	0,72	0,75	0,89	bd	bd

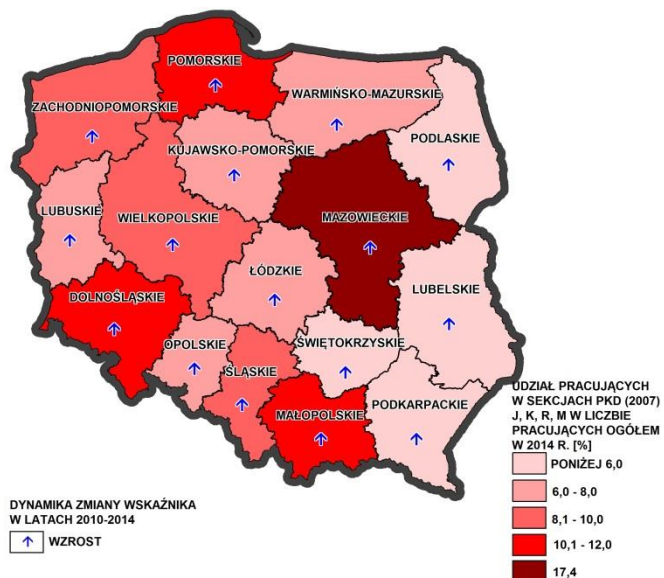
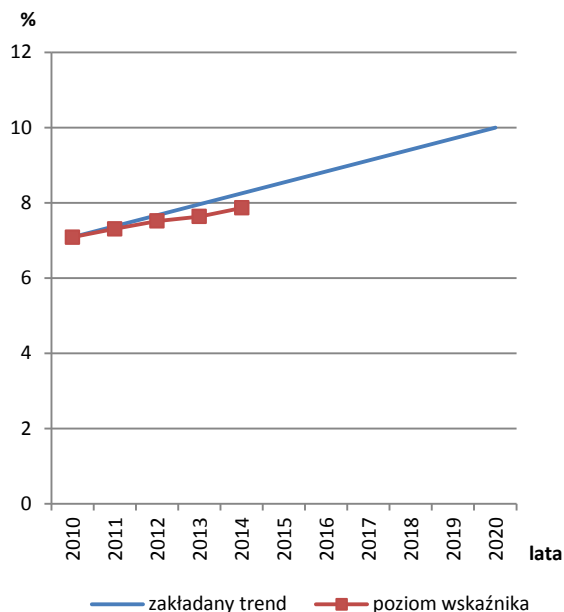
8. Zatrudnienie pracowników naukowo-badawczych w sferze B+R na 1000 osób aktywnych zawodowo [w EPC]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	2,9	2,7	3,0	2,7	bd
Polska	3,8	3,7	3,9	4,1	bd

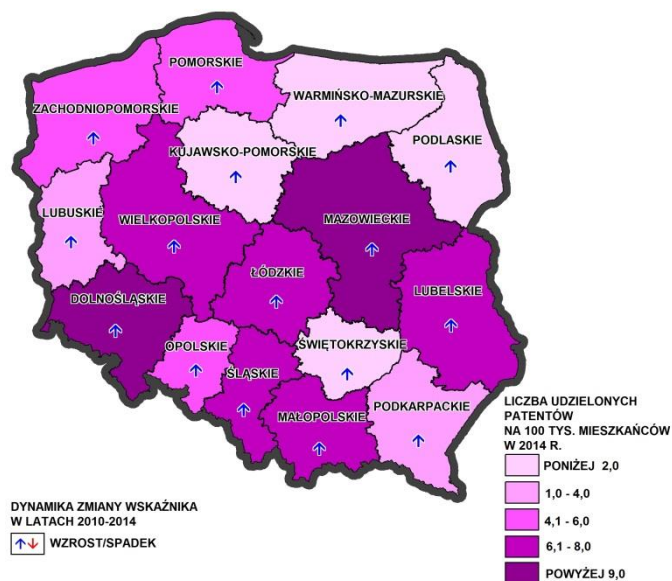
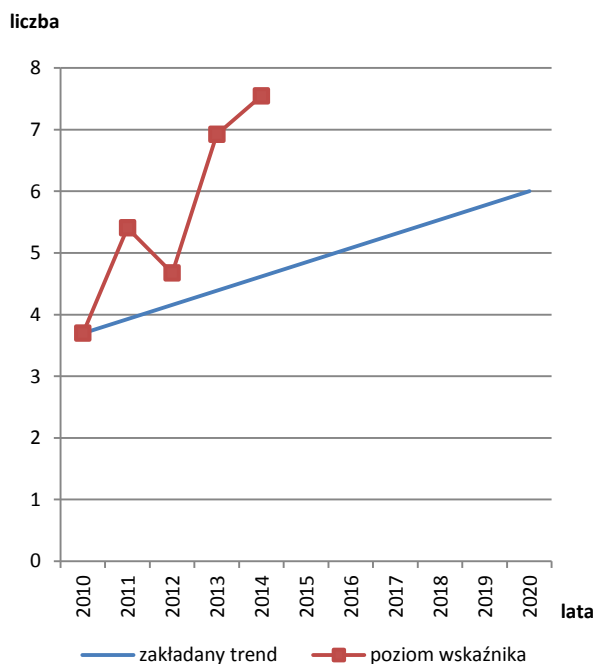
9. Udział pracujących w sekcjach PKD (2007) J, K, R, M w liczbie pracujących ogółem [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	7,09	7,31	7,52	7,63	7,86
Polska	8,77	9,07	9,26	9,48	9,71

10. Liczba udzielonych patentów na 100 tys. mieszkańców

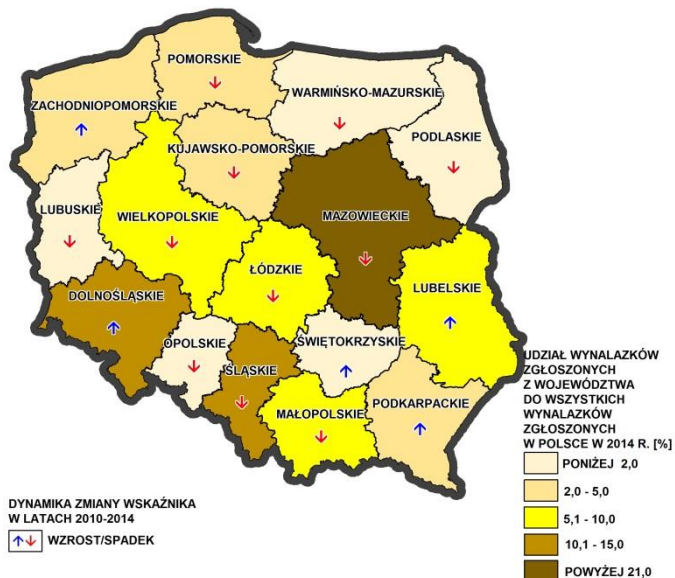
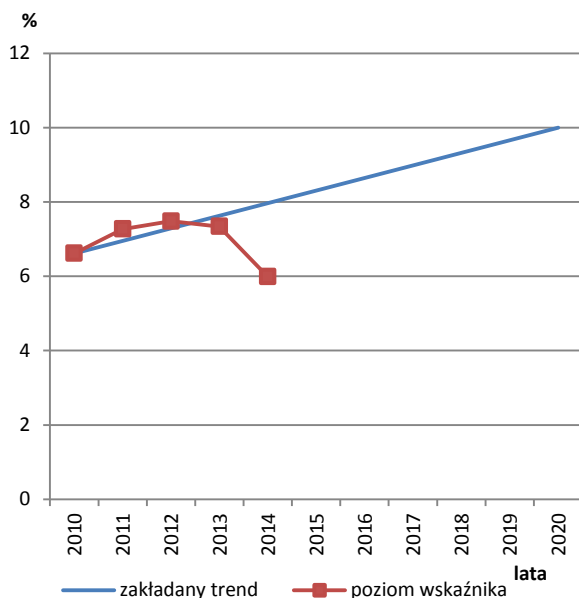
	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	3,7	5,4	4,7	6,9	7,5
Polska	3,6	5,2	4,8	6,1	6,5

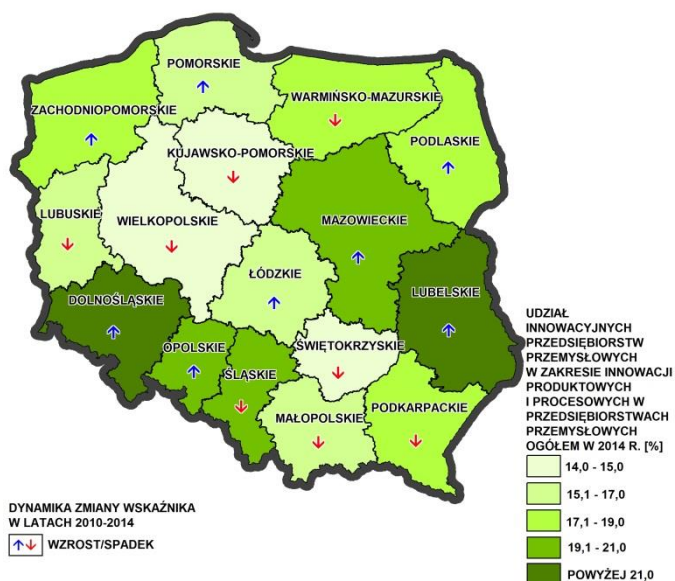
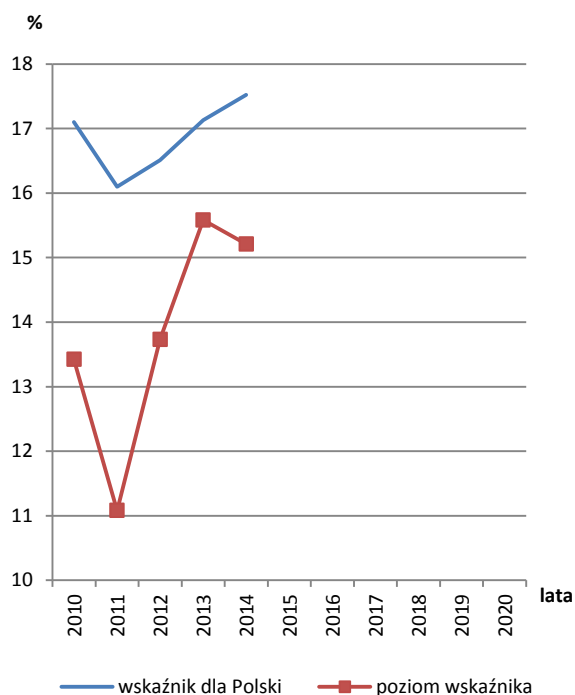
11. Udział wynalazków zgłoszonych z województwa do wszystkich wynalazków zgłoszonych w Polsce [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	6,62	7,72	7,48	7,34	5,99

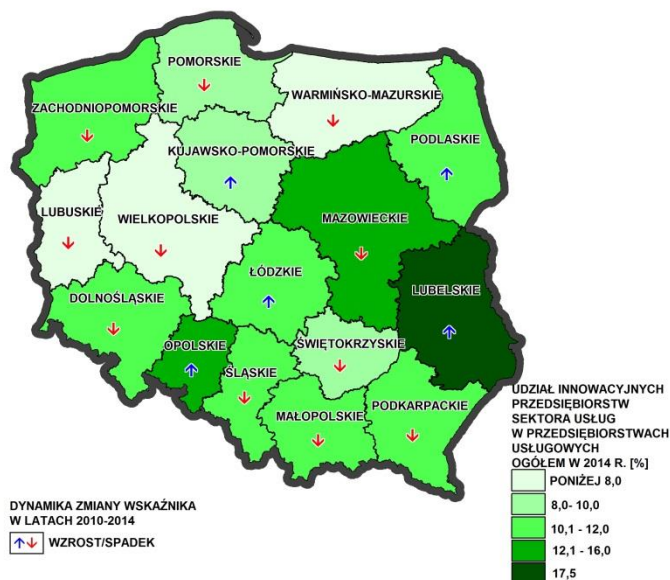
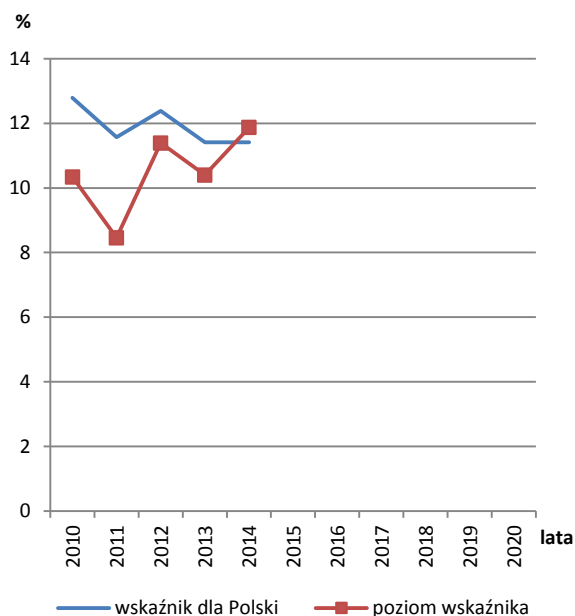
12. Udział innowacyjnych przedsiębiorstw przemysłowych w zakresie innowacji produktowych i procesowych w przedsiębiorstwach przemysłowych ogółem [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	13,42	11,08	13,73	15,58	15,21
Polska	17,10	16,10	16,51	17,13	17,52

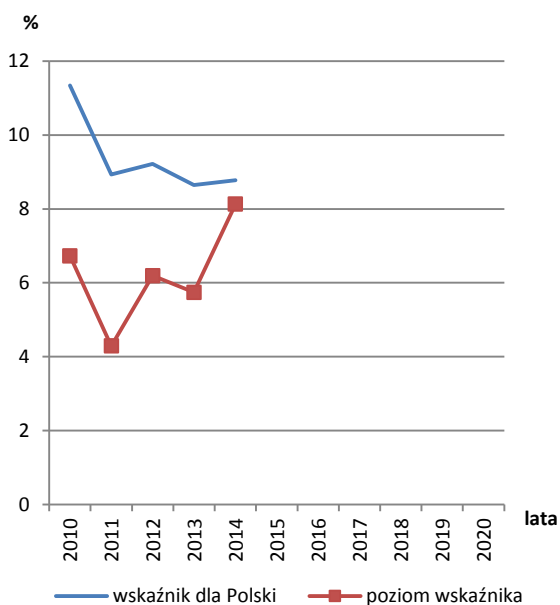
13. Udział innowacyjnych przedsiębiorstw sektora usług w przedsiębiorstwach usługowych ogółem [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	10,34	8,46	11,39	10,40	11,87
Polska	12,79	11,57	12,38	11,41	11,41

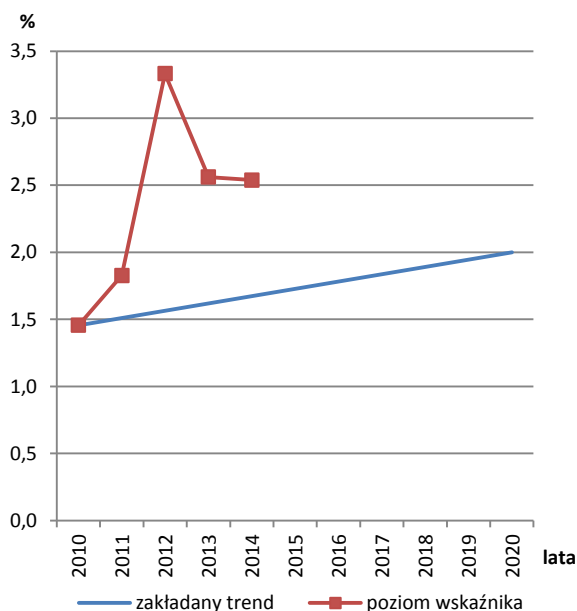
14. Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych w przedsiębiorstwach przemysłowych w przychodach ze sprzedaży ogółem [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	6,73	4,29	6,19	5,74	8,13
Polska	11,34	8,93	9,22	8,65	8,78

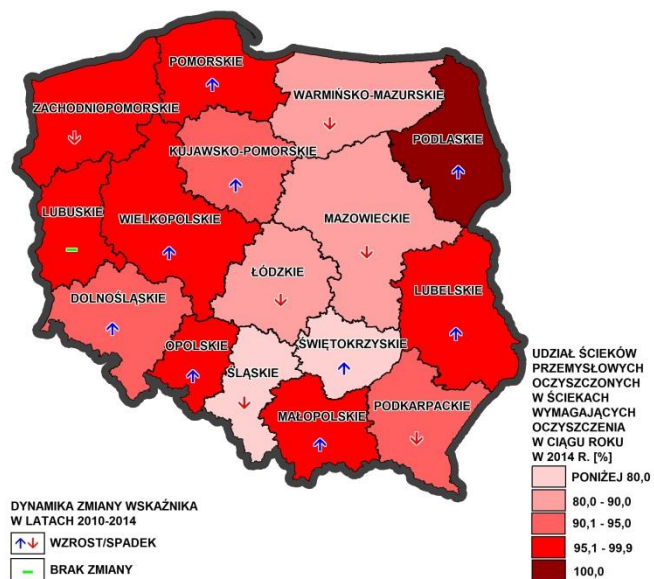
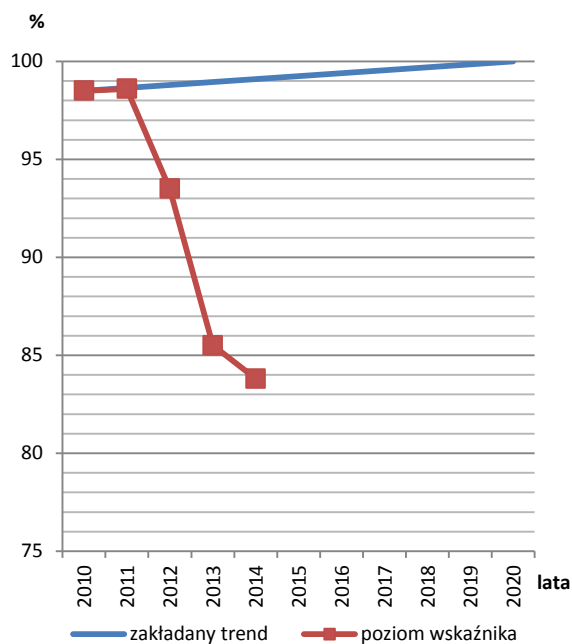
15. Udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w całkowitej ilości energii produkowanej w regionie [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	1,46	1,83	3,33	2,56	2,54
Polska	6,91	8,03	10,41	10,37	12,47

16. Udział ścieków przemysłowych oczyszczonych w ściekach wymagających oczyszczenia w ciągu roku [%]

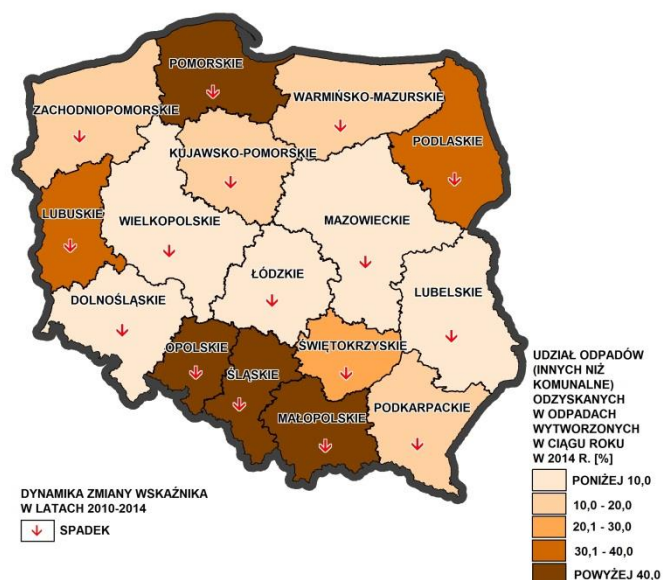
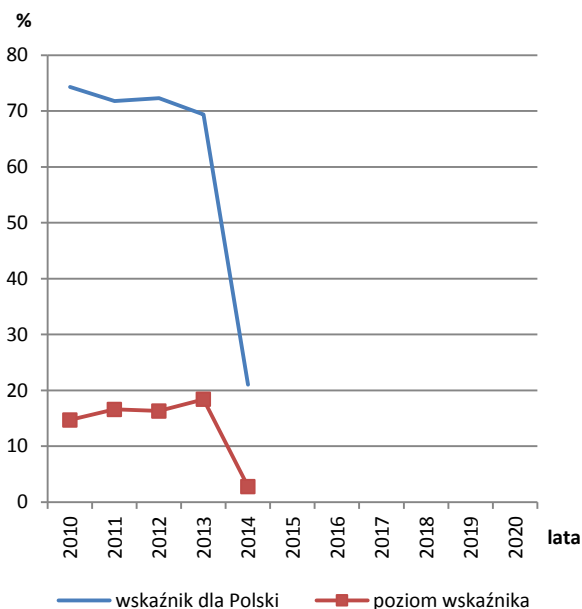
	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	98,5	98,6	93,5	85,5	83,8
Polska	88,1	88,3	87,8	86,3	87,4

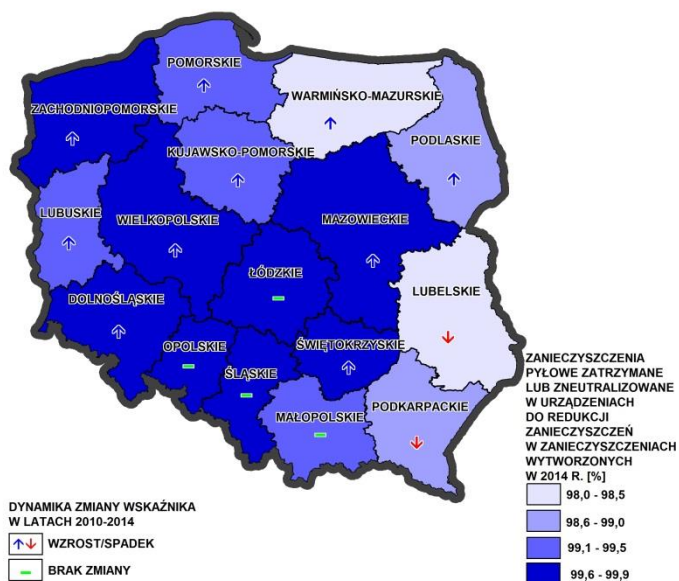
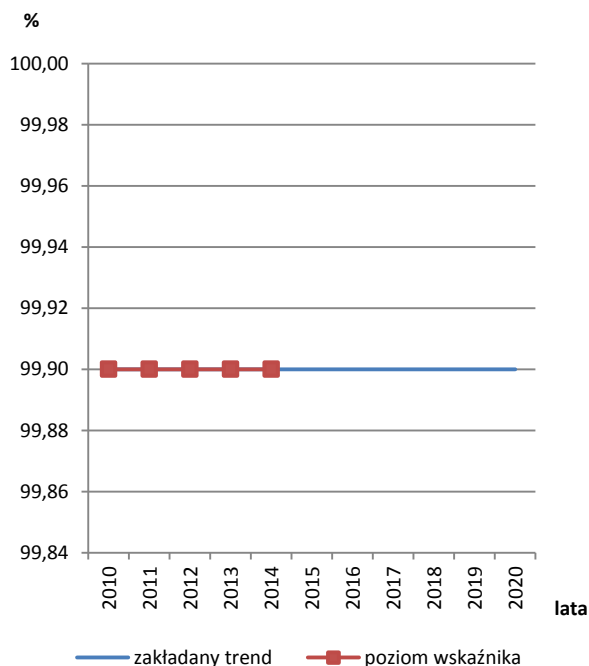
17. Udział odpadów (innych niż komunalne) odzyskanych w odpadach wytworzonych w ciągu roku [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	14,7	16,6	16,3	18,4	2,8
Polska	74,3	71,8	72,3	69,4	21,0

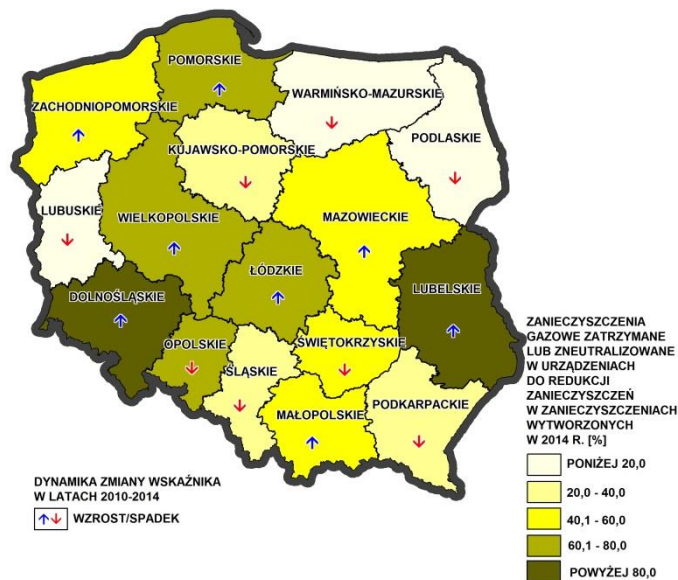
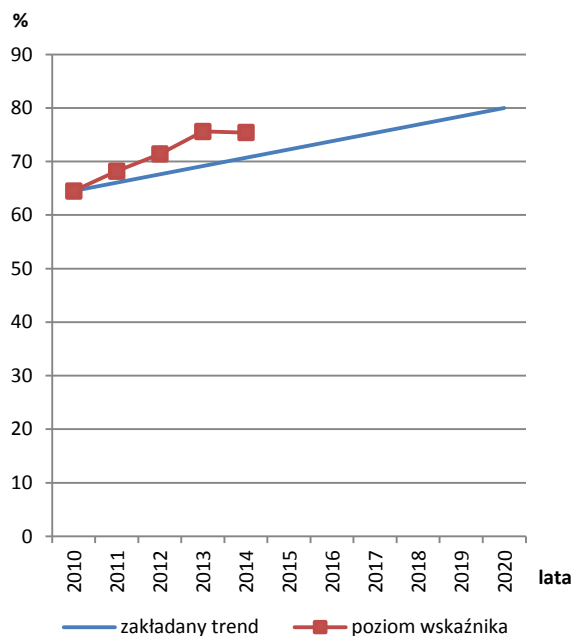
18. Zanieczyszczenia pyłowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w zanieczyszczeniach wytworzonych [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9
Polska	99,7	99,7	99,7	99,8	99,8

19. Zanieczyszczenia gazowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w zanieczyszczeniach wytworzonych [%]

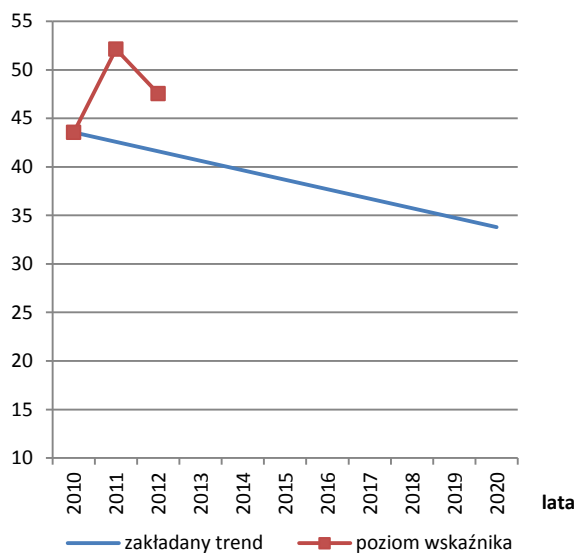
	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	64,5	68,2	71,4	75,6	75,4
Polska	57,4	60,2	58,5	59,1	59,6

20. Całkowita emisja CO₂ do powietrza [mln t/rok]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	43,5	52,1	47,5	bd	bd
Polska	329,6	327,7	320,9	bd	bd

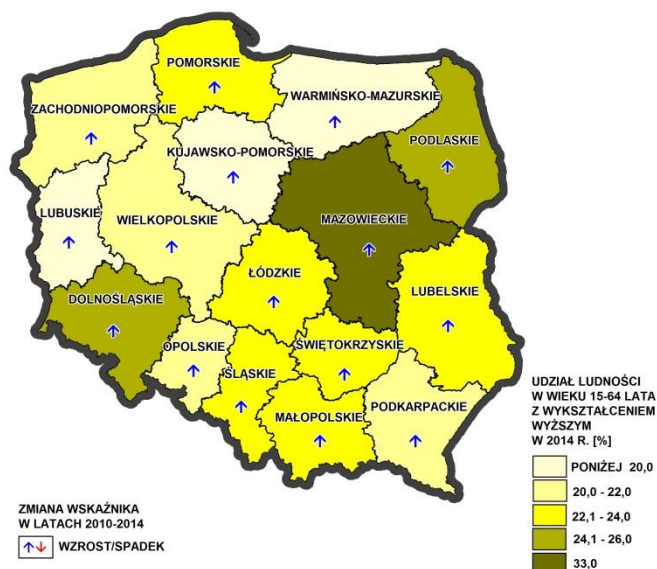
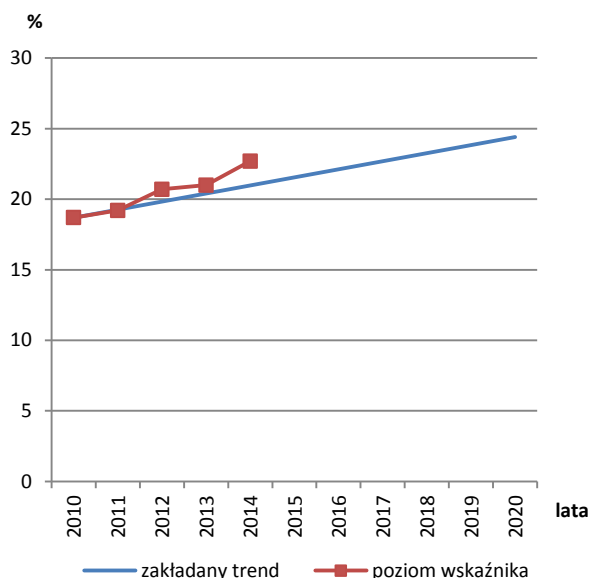
mln t/rok

CEL OPERACYJNY 2. NOWOCZESNY KAPITAŁ LUDZKI I RYNEK PRACY

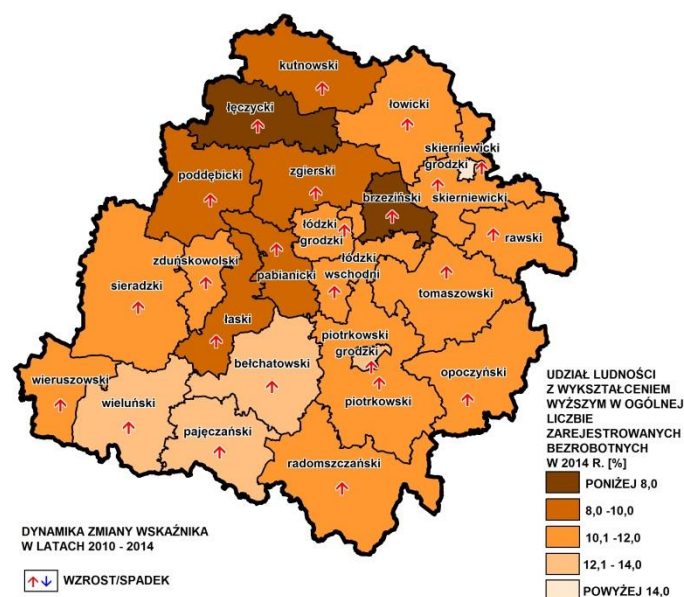
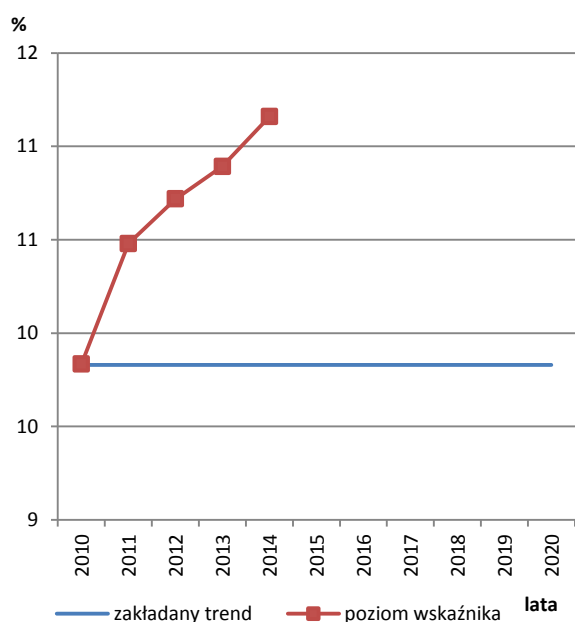
21. Udział ludności w wieku 15-64 lata z wyższym wykształceniem w ogólnej liczbie ludności w tym wieku [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	18,7	19,2	20,7	21,0	22,7
Polska	19,4	20,3	21,5	22,6	23,8

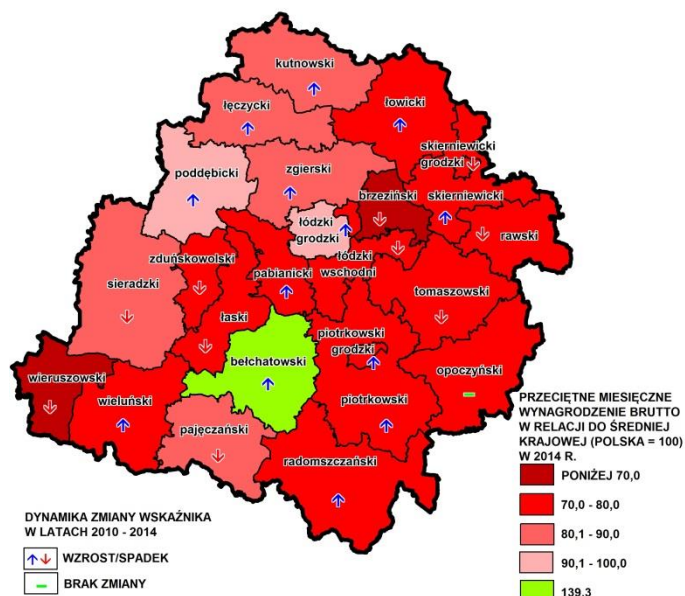
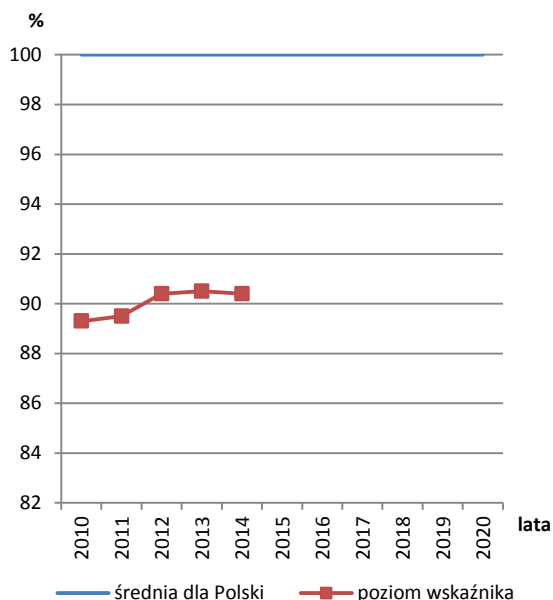
22. Udział ludności z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	9,83	10,48	10,72	10,89	11,16
Polska	10,47	11,39	11,75	11,99	12,35

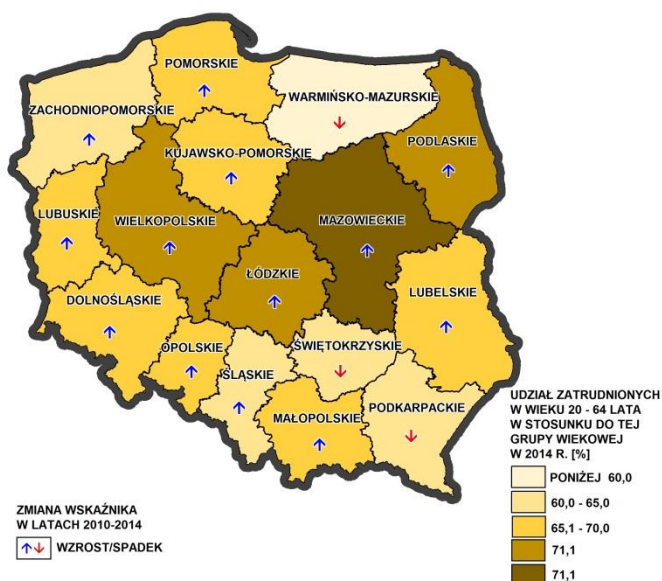
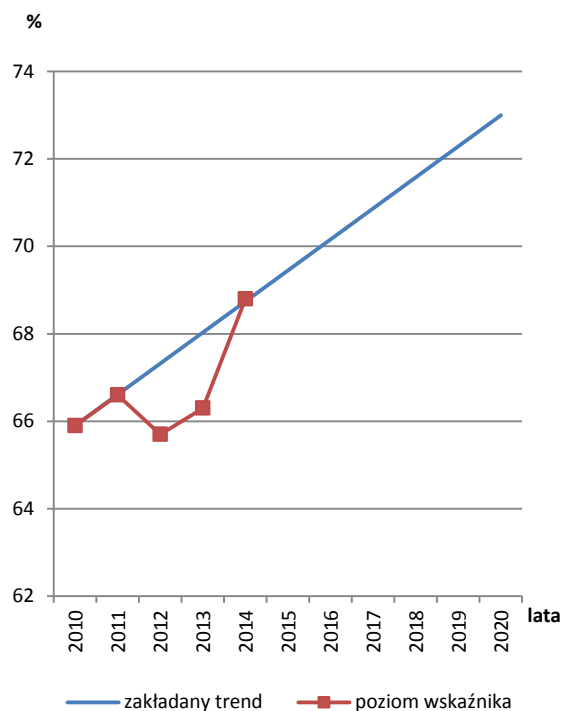
23. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto ogółem bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób w relacji do średniej krajowej [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	89,3	89,5	90,4	90,5	90,4

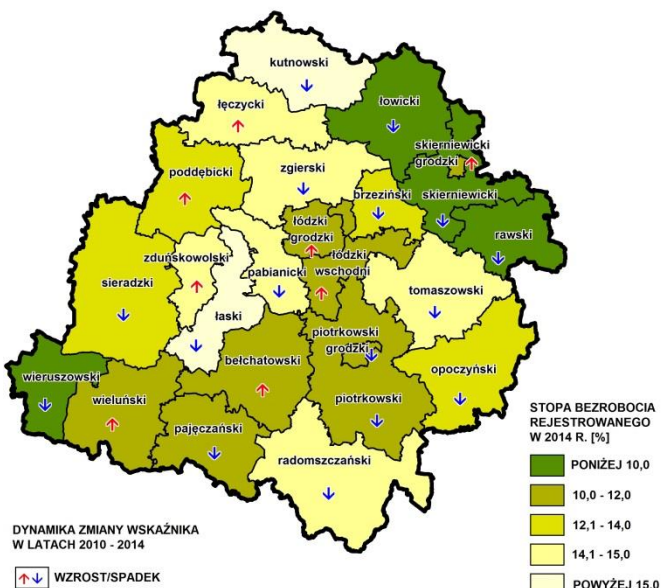
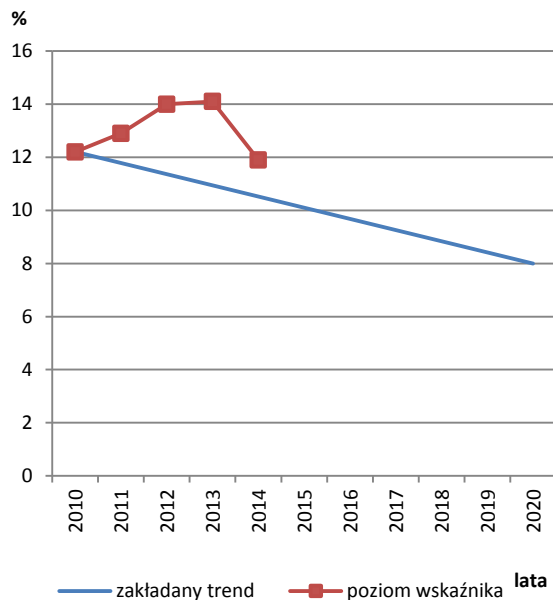
24. Udział zatrudnionych w wieku 20-64 lata w stosunku do tej grupy wiekowej ogółem [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	65,9	66,6	65,7	66,3	68,8
Polska	64,3	64,5	64,7	64,9	66,5

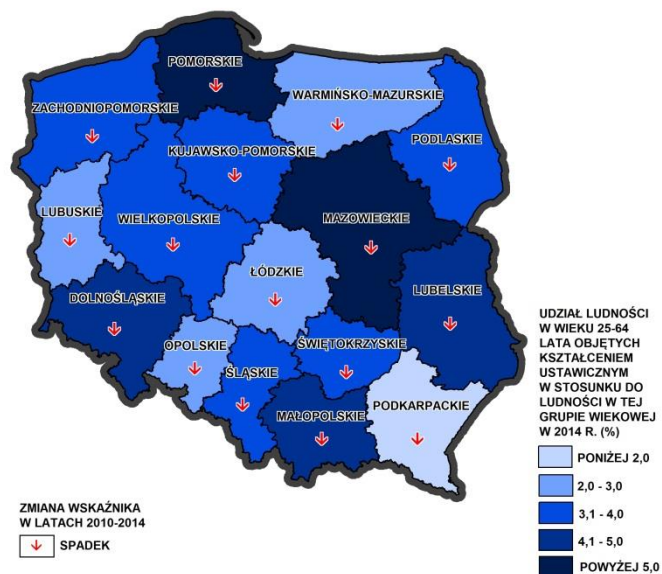
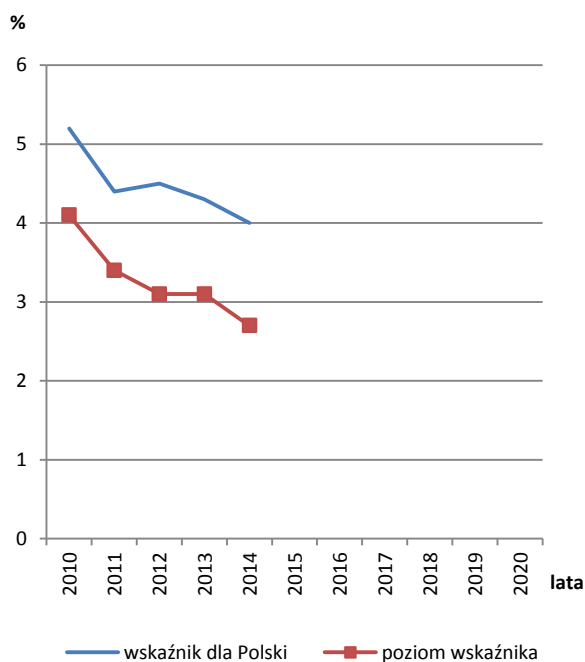
25. Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	12,2	12,9	14,0	14,1	11,9
Polska	12,4	12,5	13,4	13,4	11,5

26. Udział osób w grupie wiekowej 25-64 lata objętych kształceniem ustawicznym w stosunku do ludności w tej grupie wiekowej ogółem [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	4,1	3,4	3,1	3,1	2,7
Polska	5,2	4,4	4,5	4,3	4,0

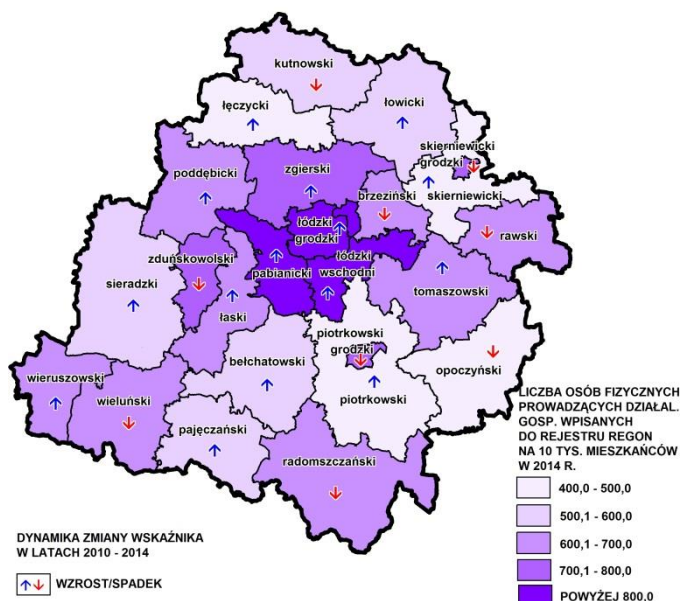
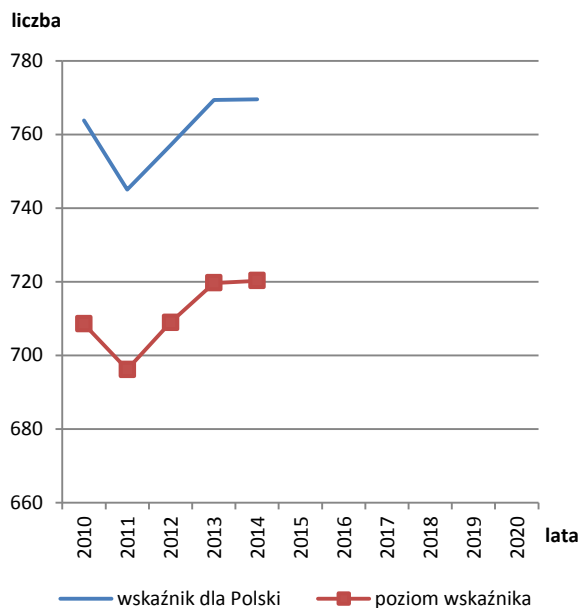

CEL OPERACYJNY 3. ZINTEGROWANE ŚRODOWISKO PRZEDSIĘBIORCZOŚCI DLA ROZWOJU GOSPODARKI

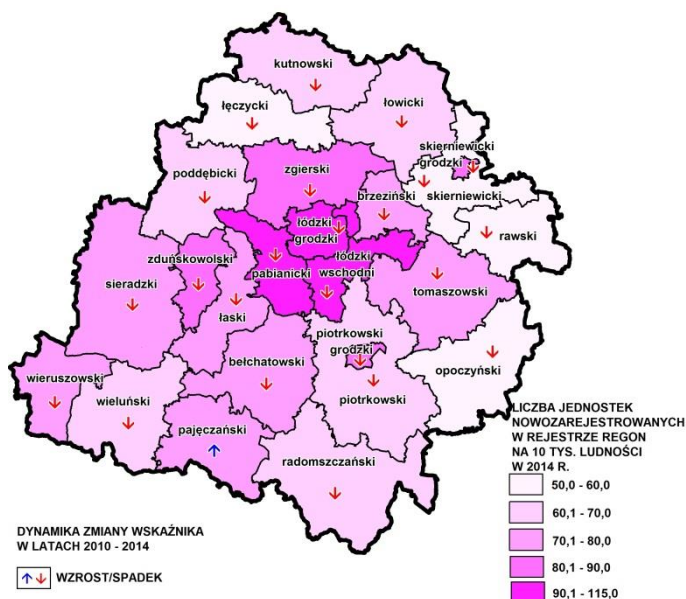
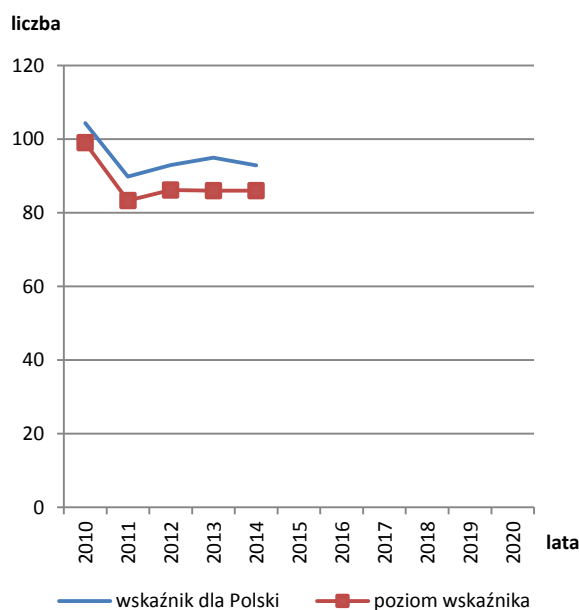
27. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	708,5	696,1	708,9	719,7	720,3
Polska	763,8	745,1	757,1	769,4	769,6

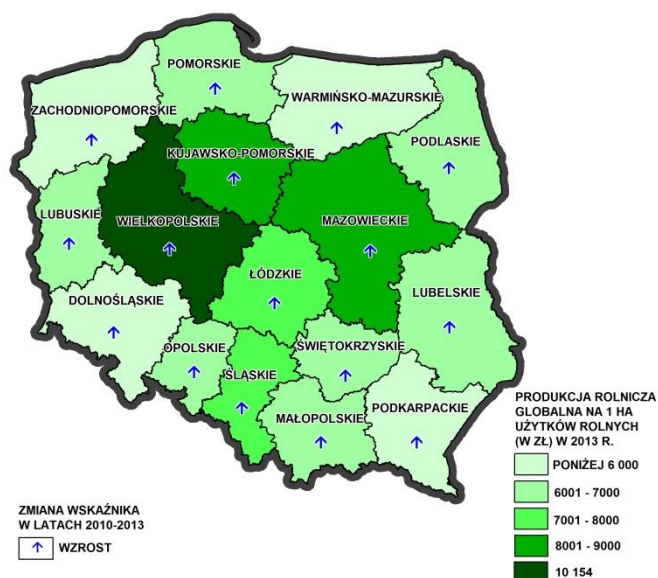
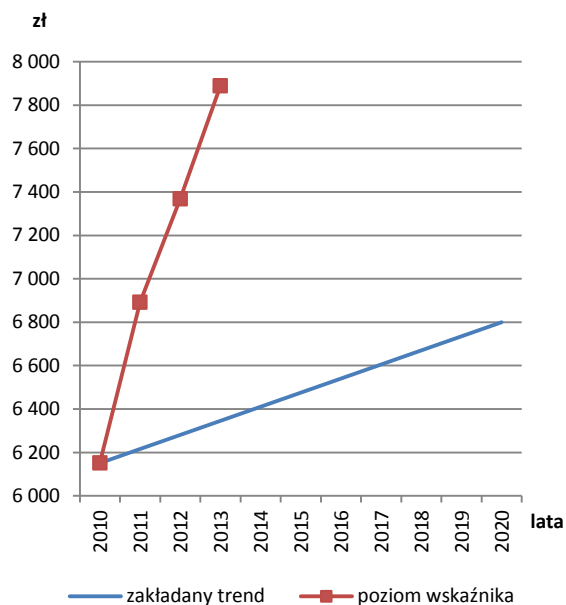
28. Liczba jednostek nowozarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	99,0	83,3	86,2	86,1	85,4
Polska	104,3	89,8	93,0	94,9	92,9

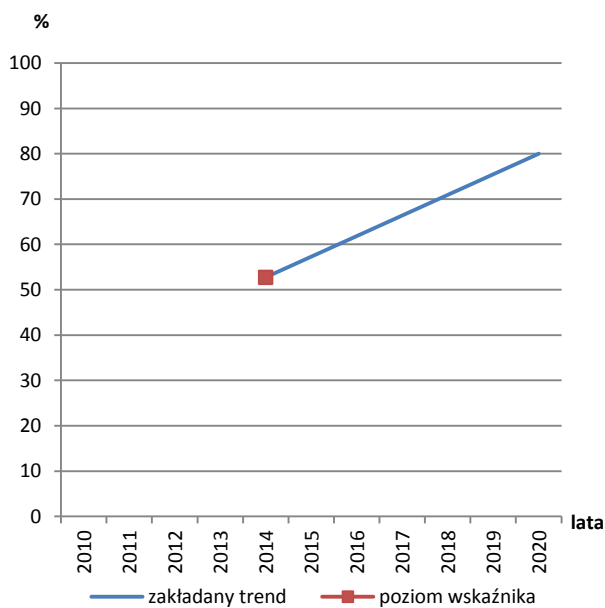
29. Produkcja rolnicza globalna na 1 ha użytków rolnych w zł

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	6 151	6 892	7 368	7 889	bd
Polska	5 099	5 435	6 281	7 180	bd

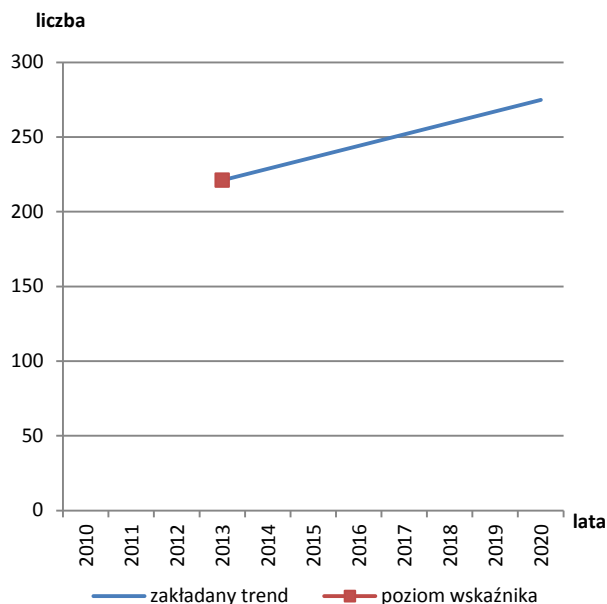
30. Udział powierzchni uzbrojonych terenów inwestycyjnych w powierzchni terenów inwestycyjnych ogółem [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	bd	bd	bd	bd	52,74

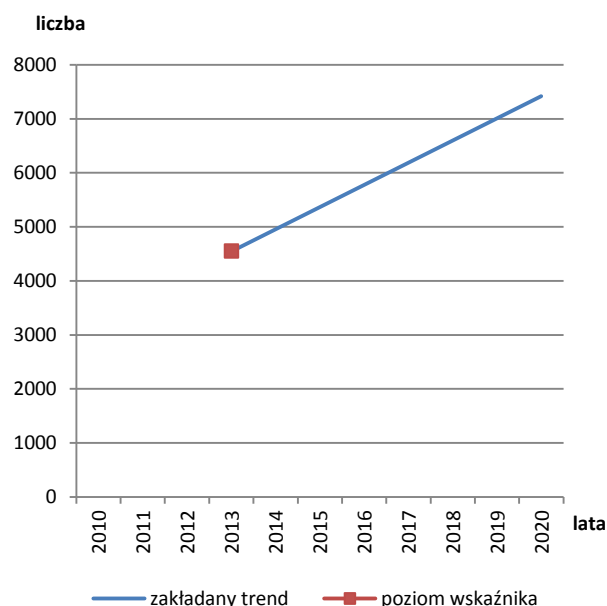
31. Liczba etatów pracowników merytorycznych zatrudnionych w ośrodkach innowacyjności i przedsiębiorczości

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	bd	bd	bd	221	-

32. Liczba podmiotów gospodarczych korzystających z usług instytucji otoczenia biznesu na 10 000 podmiotów

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	bd	bd	bd	4 546	-

SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA

Wskaźniki kluczowe

Cel strategiczny - Spójność społeczna - zakłada wzrost poziomu kapitału społecznego, zmniejszenie nierówności społecznych, wzmocnienie solidarności lokalnej oraz poprawę dostępu do wysokiej jakości usług publicznych.

Niekorzystną tendencję wykazuje udział zarejestrowanych osób bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż rok w liczbie osób bezrobotnych ogółem, który rośnie szybciej niż średnio w Polsce. W latach 2010-2014 wskaźnik ten wzrósł aż o 14,7 p.p. (z 29,7% do 44,4%) i plasował województwo na 5 miejscu w kraju. W województwie łódzkim od kilku lat spada liczba klientów pomocy społecznej. W 2014 r. odnotowano w regionie spadek liczby osób (w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców) korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w stosunku do 2010 r. (z 544,8 na 487,9), a województwo zajęło 7 pozycję w kraju. Spadek ten wynika jednak nie z poprawy sytuacji bytowej mieszkańców lecz z tego, że kryteria dochodowe progów uprawniających do korzystania ze świadczeń od lat nie są podwyższane, co przekłada się na „wypadanie” klientów z pomocy społecznej.

Wskaźniki realizacji 4. Celu operacyjnego – Wysoki poziom kapitału społecznego i silne społeczeństwo obywatelskie

Istotnym elementem kształtującym świadomość społeczną jest poziom rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i kapitału społecznego. Łódzkie posiada słabo wykształcone społeczeństwo obywatelskie, o czym świadczy m.in. stosunkowo małe zainteresowanie wyborami do jednostek samorządu terytorialnego. Frekwencja wyborcza w 2014 r. o 0,5 p.p. przekroczyła średnią dla Polski, jednak znacząco spadła w porównaniu do 2010 r. (o 6,75 p.p.), ale była to tendencja ogólnopolska. W zestawieniu z pozostałymi województwami łódzkie w 2014 r. wypadło lepiej awansując z 10 na 8 miejsce. W badanym okresie systematycznie wzrosła również liczba organizacji samorządowych na 1000 mieszkańców, osiągając w 2014 r. wartość 3,13 przy średniej dla Polski 3,31.

Ocena rozwoju kapitału społecznego na podstawie pozostałych 5 wskaźników jest utrudniona ze względu na to, że ich monitorowanie rozpoczęło się dopiero w 2013 i 2014 r. Można już zauważyć, że w 2014 r. spadła liczba produktów i wydarzeń symbolicznych o znaczeniu regionalnym związanych z historią i tradycją objętych patronatem Marszałka Województwa Łódzkiego (z 96 w 2013 r. do 76 w 2014 r.). Nadspodziewanie dobrze została oceniona tożsamość regionalna mieszkańców województwa. W przeprowadzonym w 2014 r. badaniu 74,5% respondentów odpowiedziało, że utożsamia się z regionem łódzkim. W analogicznym badaniu dotyczącym podregionów kulturowych³ 80% badanych utożsamiało się z podregionem kulturowym swojego miejsca zamieszkania.

Wskaźniki realizacji 5. Celu operacyjnego – Wysoki standard i dostęp do usług publicznych

Na wysoki standard i dostęp do usług publicznych ma wpływ dobrze rozwinięta infrastruktura i świadczone usługi w zakresie ochrony zdrowia, edukacji, kultury i turystyki.

W latach 2010-2014, zarówno w kraju jak i w województwie łódzkim nastąpił duży postęp w rozwoju edukacji przedszkolnej. Z roku na rok wzrasta liczba placówek przedszkolnych i miejsc w tych placówkach. W latach 2010-2014 zaobserwowano w województwie łódzkim wzrost udziału dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym. W 2014 r. w porównaniu do 2010 r. wskaźnik ten wzrósł o 16,5 p.p. (z 64,3% do 80,8%), a województwo nadal zajmuje 5 miejsce w kraju. W latach 2010-2014 miał miejsce również postęp w dostępie uczniów do Internetu w szkołach podstawowych i gimnazjach, co znalazło odzwierciedlenie w spadku liczby uczniów przypadających na 1 komputer z 18,03 w 2010 r. do 14,66 w roku 2014. W 2014 r. region łódzki należał do krajowej

---

³ łowicki, sieradzki, łęczycki, opoczyński, rawski

czołówki pod względem dostępności do lekarzy. Pod względem liczby lekarzy na 10 tys. mieszkańców województwo zajmowało 1 pozycję w kraju, a poziom wskaźnika w 2014 r. był wyższy o 0,53 od zakładanego do osiągnięcia w 2020 r. (27). Istnieją jednak obszary w województwie, w których dostępność do lekarza jest znacznie niższa.

Województwo łódzkie charakteryzuje się m.in. starzejącym się społeczeństwem i najwyższym w kraju wskaźnikiem osób w wieku poprodukcyjnym. Dlatego pozytywny, ale nie zadawalający jest wzrost liczby łóżek w hospicjach, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych na 100 tys. mieszkańców w latach 2010-2014 o 20,63 (z 48,69 do 69,33). Nadal jest on jednak niższy od średniej krajowej wynoszącej 81,76 łóżek, aczkolwiek dystans ten powoli maleje. Pomimo poprawiającej się sytuacji w dostępie do całorocznych miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania na 1 000 mieszkańców (z 7,85 w 2010 r. do 9,26 w 2014 r.) niekorzystną tendencją jest spadek udziału wykorzystanych miejsc noclegowych w tych obiektach (z 31,3% do 27,9%). Odzwierciedleniem dostępności do usług kultury jest liczba mieszkańców korzystających z oferty instytucji kultury, gdzie pomimo inwestycji w infrastrukturę w latach 2010-2014 nastąpił spadek liczby widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych na 1 000 mieszkańców o 17,5 (z 236,8 do 219,3). Wskaźnik ten był jednak znacząco niższy od średniej krajowej (318,6) i lokował region na 12 miejscu w kraju, należy mieć jednak na uwadze, iż wskaźnik ten charakteryzuje się bardzo dużą zmiennością w czasie. W regionie łódzkim wzrasta natomiast zainteresowanie mieszkańców województwa uczestnictwem w imprezach. Liczba uczestników imprez organizowanych przez domy kultury, ośrodki kultury, kluby, świetlice w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w województwie łódzkim wzrosła (z 630,0 w 2009 r. do 742,3 w 2014 r.), ale była znacznie niższa od średniej krajowej wynoszącej 1047,3.

O dostępie w zakresie rozwoju do usług e-administracji świadczy stosunkowo wysoki udział gmin umożliwiających składanie wniosków w trybie on-line (134 ze 177), co stanowi 74,7% gmin województwa łódzkiego. Niezadowalającą wartość ma natomiast wskaźnik Udział urzędów administracji samorządowej korzystających z elektronicznego systemu zarządzania dokumentami – w 2014 r. wyniósł on 29,4%.

Wskaźniki realizacji 6. Celu operacyjnego – Reintegracja społeczna grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym

Jednym z czynników pozwalających ograniczyć skalę ubóstwa i patologii społecznych jest aktywizacja zawodowa, społeczna i kulturalna grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wartości wybranych wskaźników obrazujących poziom wykluczenia społecznego w województwie łódzkim nie są w pełni zadawalające. Od 2010 r. zwiększa się liczba osób żyjących w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej relatywnej granicy ubóstwa (z 12,5% w 2010 r. do 13,1% w 2014 r.) i jest o 4,9 p.p. wyższa od zakładanego do osiągnięcia w 2020 r. (8,2%).

Po chwilowym wzroście w 2011 r. do 26,9% udziału osób niepełnosprawnych w wieku 16-64 lata w tej grupie wiekowej nastąpił spadek w 2014 r. do 23,4%, co uplasowało województwo na 5 miejscu w kraju.

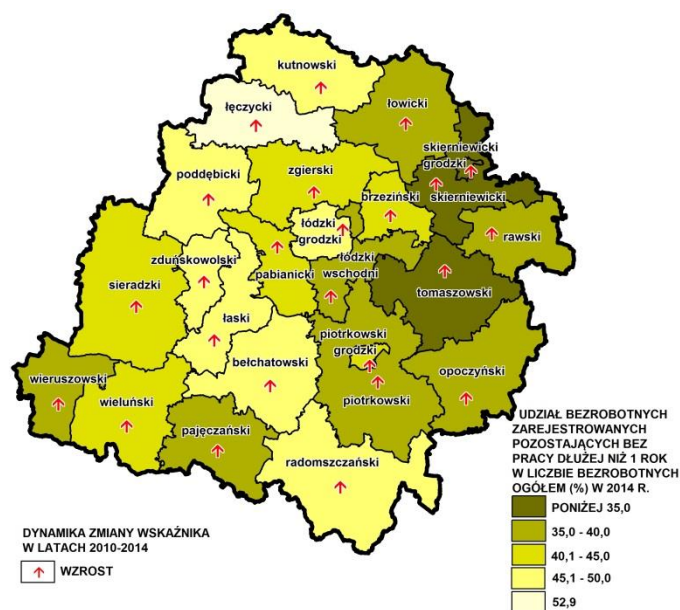
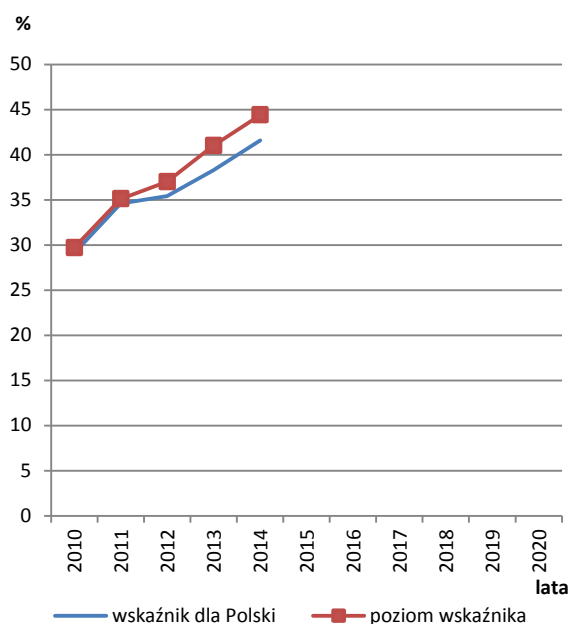
Pozytywnym zjawiskiem był w latach 2010-2014 spadek liczby przestępstw stwierdzonych na 1 000 mieszkańców (z 29,34 do 20,70). Bardzo ważnym czynnikiem, który może zmniejszyć poziom wykluczenia społecznego jest rozwój podmiotów ekonomii społecznej. Jednym ze wskaźników jest Liczba podmiotów gospodarki społecznej na 100 tys. mieszkańców, który w latach 2012-2014 wzrósł z wartości 1,74 do 1,96. W 2014 r. na terenie województwa łódzkiego funkcjonowały jedynie 3 centra integracji społecznej (CIS) oraz 6 zakładów aktywności zawodowej (ZAZ), co sytuowało region na 12

miejscu w kraju. Spośród podmiotów ekonomii społecznej najwięcej było w Łódzkiem warsztatów terapii zajęciowej (40), co stanowiło 5,8% wszystkich tego typu placówek w Polsce. Problemem w regionie jest także bezdomność spowodowana m.in. alkoholizmem, brakiem lokalu mieszkalnego po opuszczeniu więzienia oraz eksmisja z mieszkania z powodu nie opłacania czynszu za lokal. W 2013 r. badanie bezdomności przeprowadzone przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej wykazało, że w województwie łódzkim znajdowało się 2130 osób bezdomnych. Stanowi to 0,85 takich osób na 1000 mieszkańców, co plasuje Łódzkie na 10 miejscu w kraju.

II. CEL STRATEGICZNY – SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA

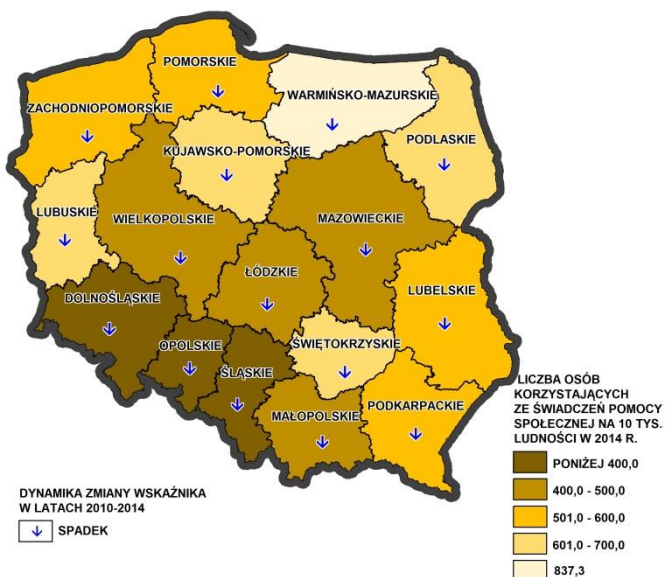
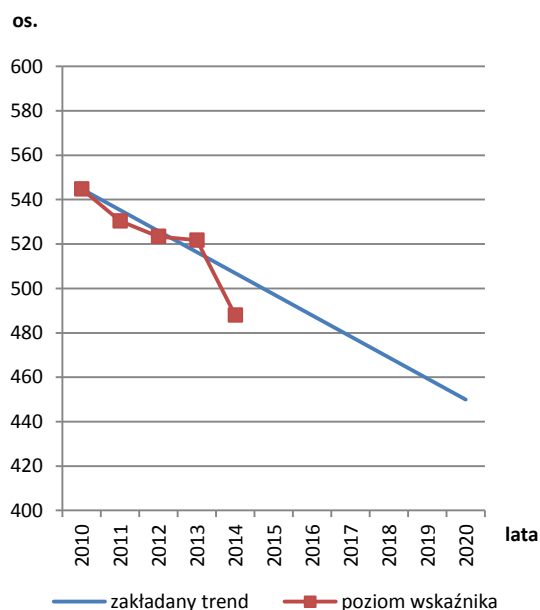
33. Udział bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 1 rok w liczbie bezrobotnych ogółem [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	29,7	35,1	37,0	41,0	44,4
Polska	29,1	34,6	35,4	38,3	41,6

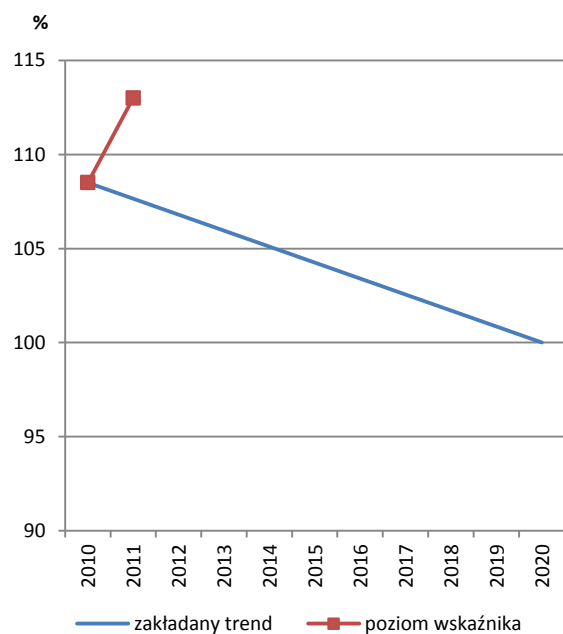
34. Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	544,8	530,4	523,4	521,7	487,9
Polska	541,5	523,7	499,9	516,2	486,9

35. Ludność zagrożona ubóstwem w województwie łódzkim w stosunku do ludności zagrożonej ubóstwem w UE 27 (UE = 100) [%]

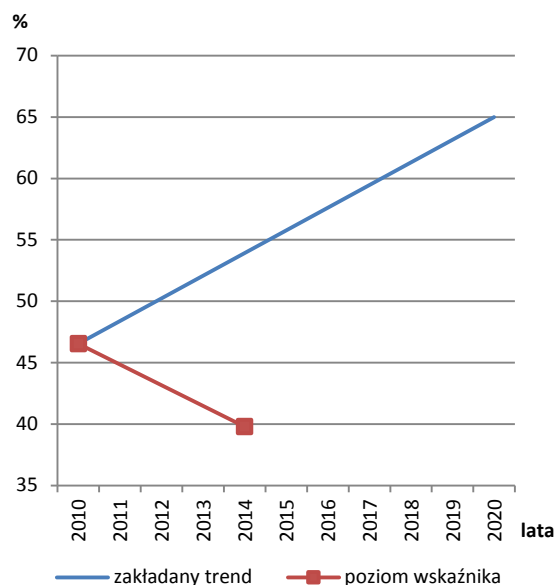
	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	108,5	113,0	bd	bd	bd

CEL OPERACYJNY 4. WYSOKI POZIOM KAPITAŁU SPOŁECZNEGO I SILNE SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE

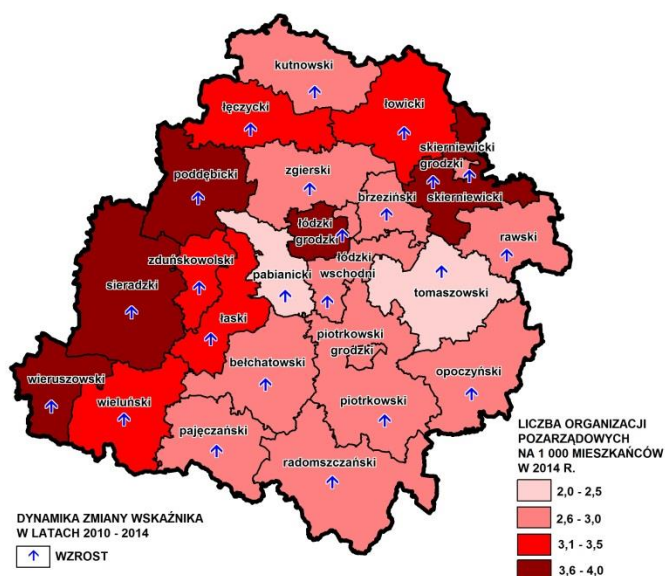
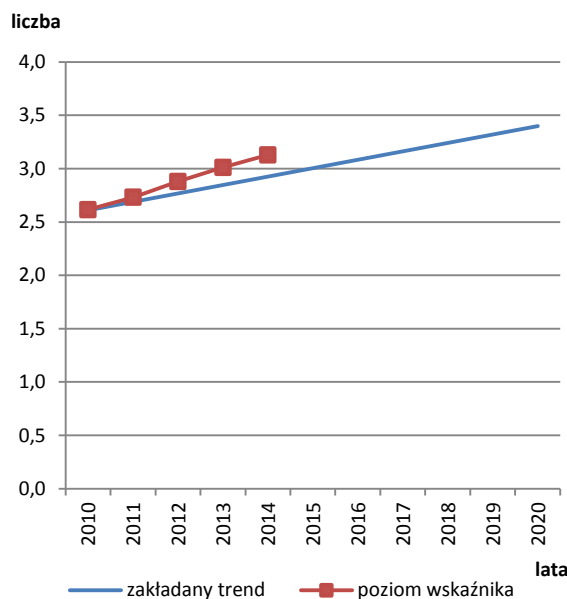
36. Frekwencja w wyborach do organów JST [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	46,53	-	-	-	39,78
Polska	47,32	-	-	-	39,28

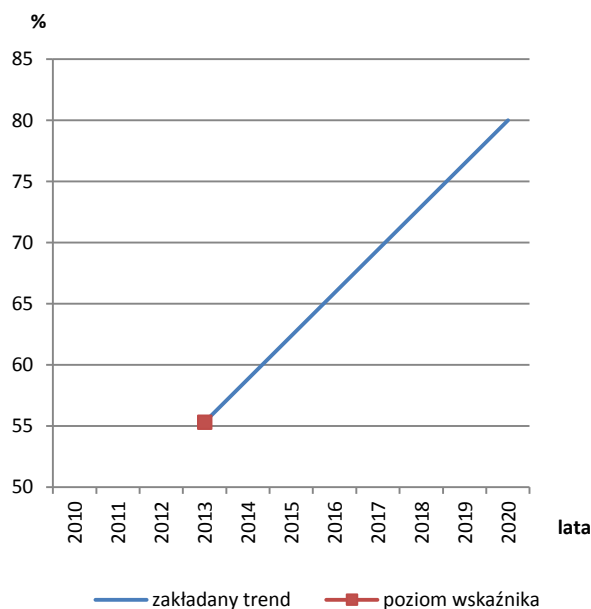
37. Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	2,61	2,73	2,88	3,01	3,13
Polska	2,71	2,84	3,00	3,15	3,31

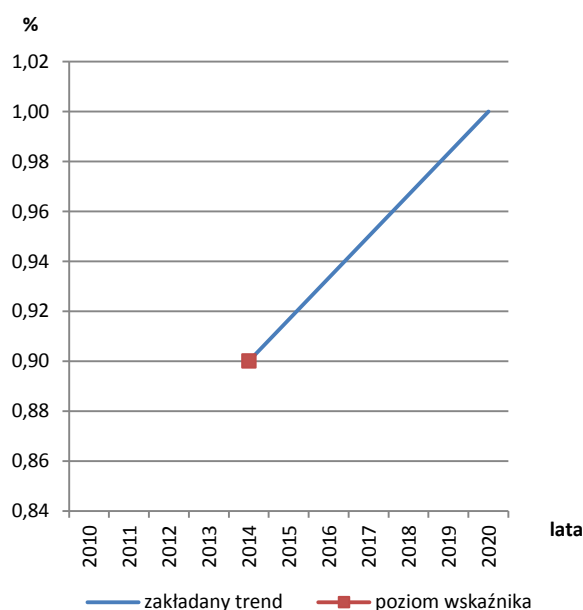
38. Udział podatników podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na terenie województwa łódzkiego oddających 1% podatku na rzecz organizacji pozarządowych w liczbie podatników podatku dochodowego od osób fizycznych z województwa łódzkiego ogółem [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	bd	bd	bd	55,3	bd

39. Udział wydatków samorządów gmin przeznaczonych na inicjatywy obywatelskie w wydatkach ogółem [%]

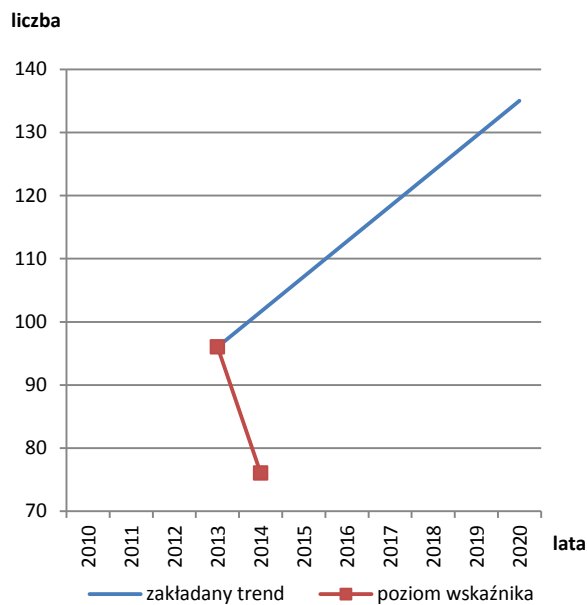
	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	bd	bd	bd	bd	0,90

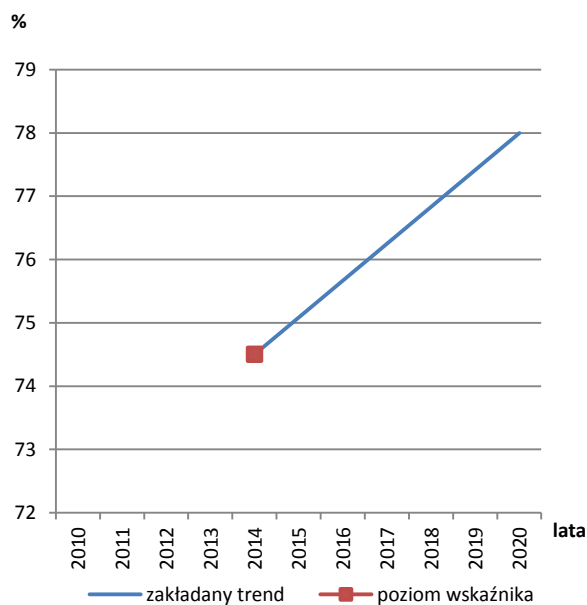
40. Liczba produktów i wydarzeń symbolicznych o znaczeniu regionalnym związanych z historią i tradycją objętych patronatem Marszałka Województwa Łódzkiego

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	bd	bd	bd	96	76

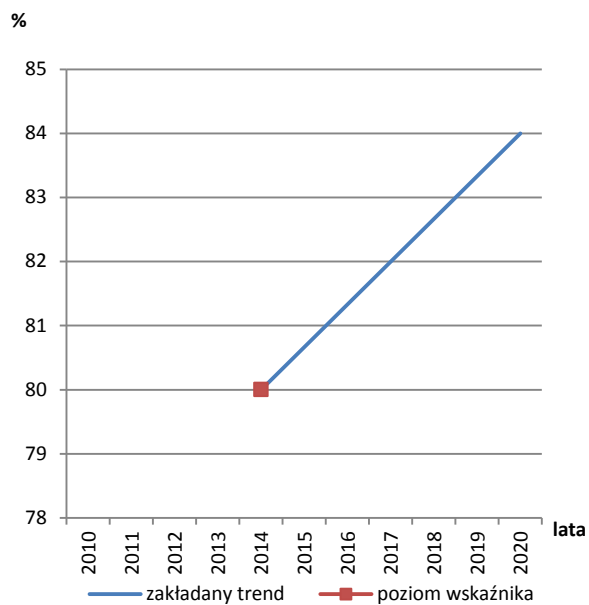
41. Udział ludności utożsamiającej się z regionem łódzkim w stosunku do ludności ogółem

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	bd	bd	bd	bd	74,5

42. Udział ludności utożsamiającej się z podregionami kulturowymi w stosunku do ludności podregionu kulturowego ogółem

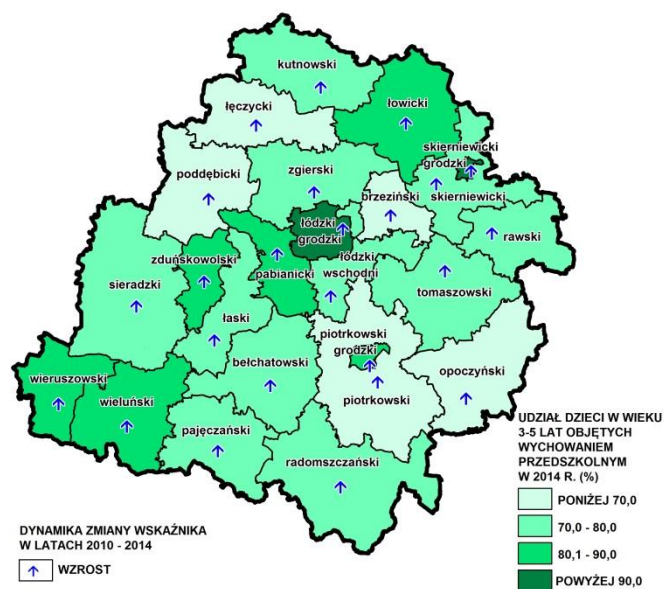
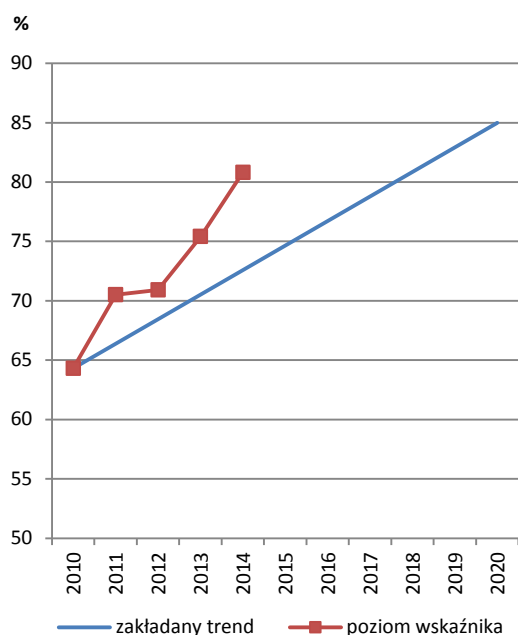
	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	bd	bd	bd	bd	80

CEL OPERACYJNY 5. WYSOKI STANDARD I DOSTĘP DO USŁUG PUBLICZNYCH

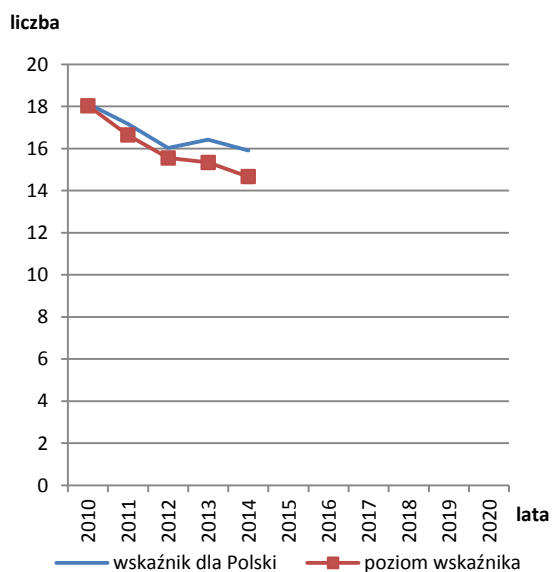
43. Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tej grupie wiekowej w województwie ogółem [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	64,3	70,5	70,9	75,4	80,8
Polska	62,6	69,2	69,7	74,1	79,4

44. Liczba uczniów przypadająca na 1 komputer z szerokopasmowym dostępem do Internetu w szkołach podstawowych i gimnazjach

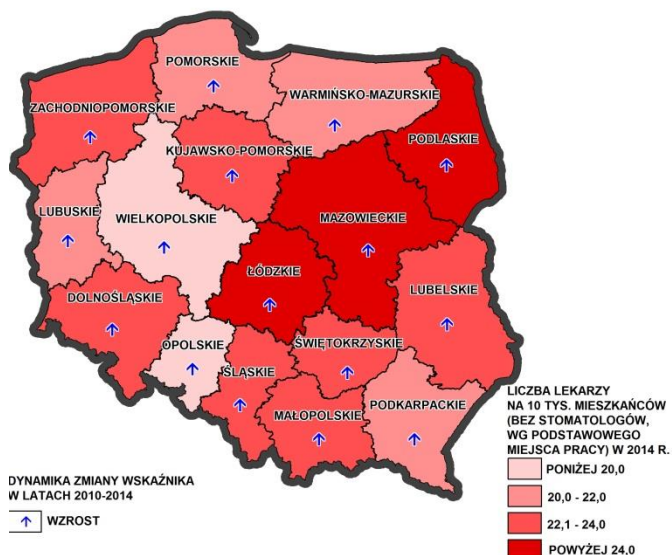
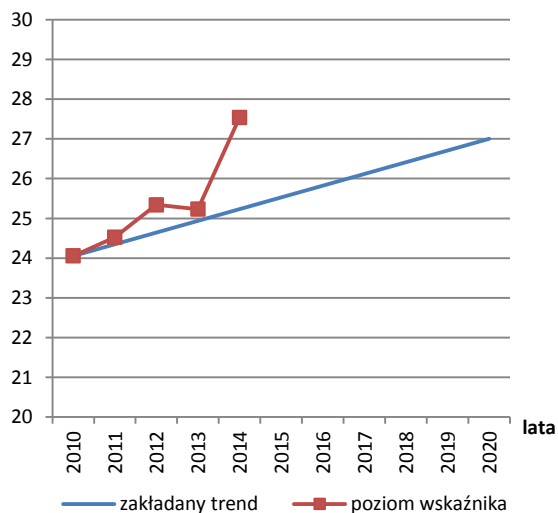
	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	18,03	16,64	15,55	15,34	14,66
Polska	18,12	17,18	16,03	16,43	15,90

45. Liczba lekarzy na 10 tys. mieszkańców (bez stomatologów, wg podstawowego miejsca pracy)

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	24,06	24,52	25,34	25,23	27,53
Polska	20,59	20,85	22,07	22,37	22,79

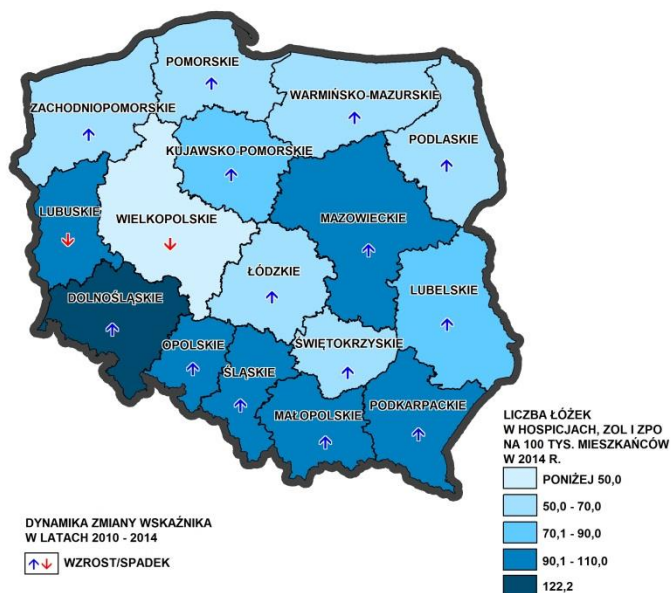
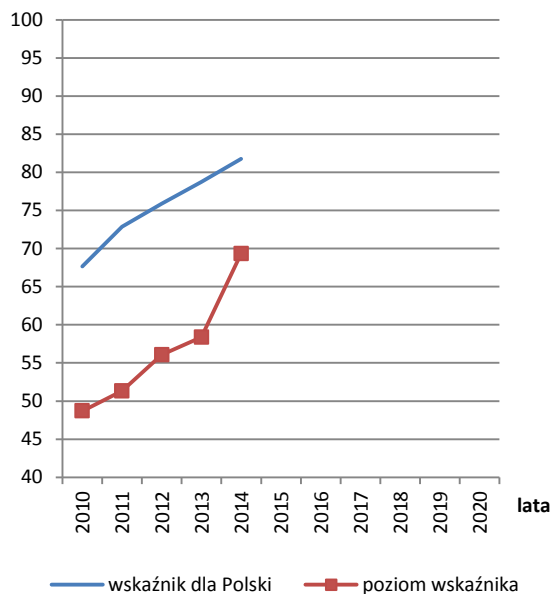
liczba

46. Liczba łóżek w hospicjach, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych na 100 tys. mieszkańców

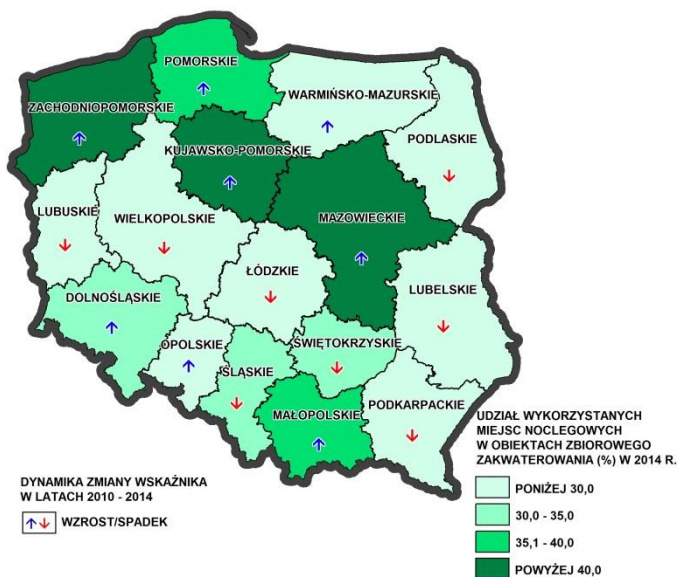
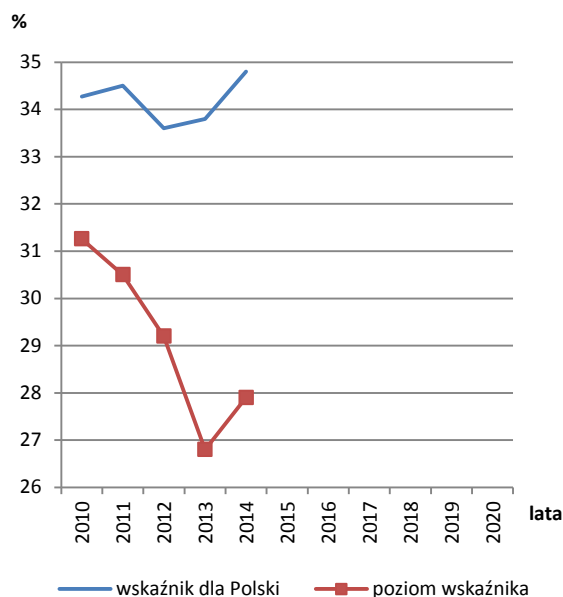
	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	48,69	51,31	56,05	58,37	69,33
Polska	67,65	72,86	75,90	78,75	81,76

liczba

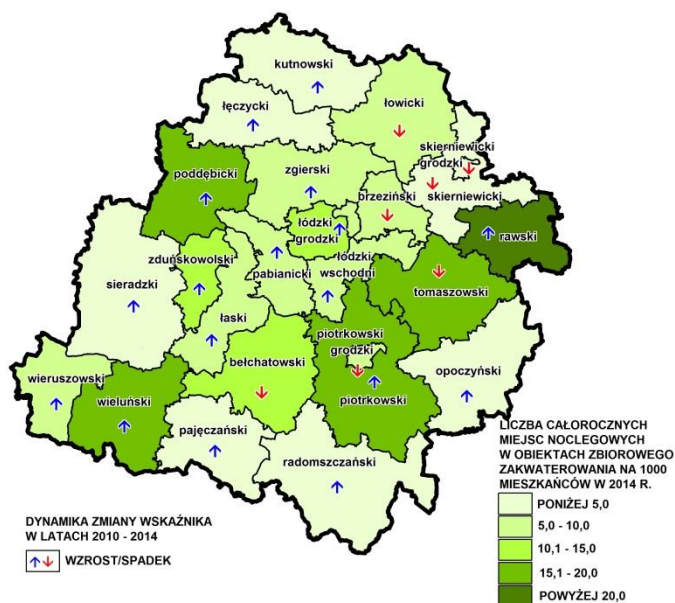
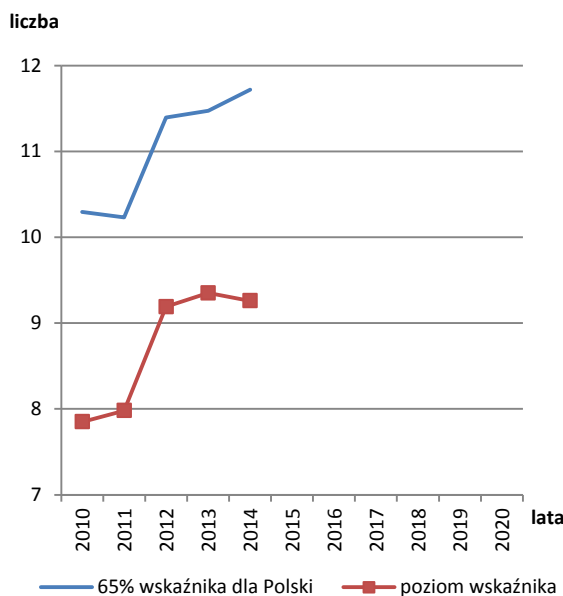
47. Udział wykorzystanych miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	31,3	30,5	29,2	26,8	27,9
Polska	34,3	34,5	33,6	33,8	34,8

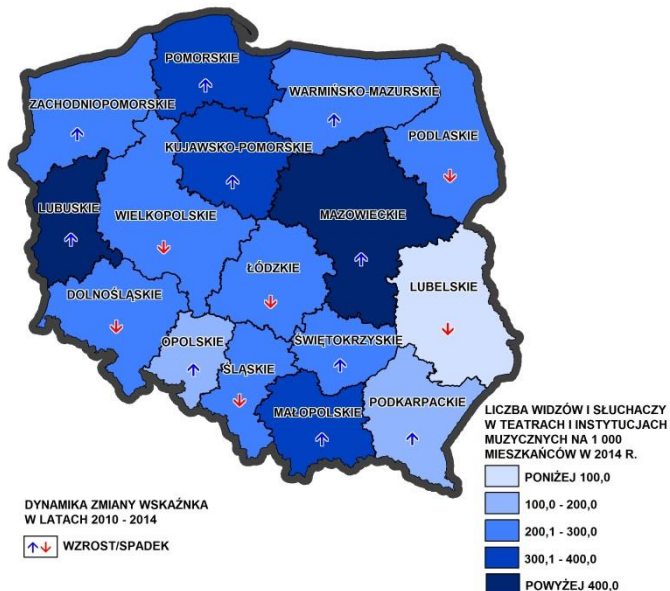
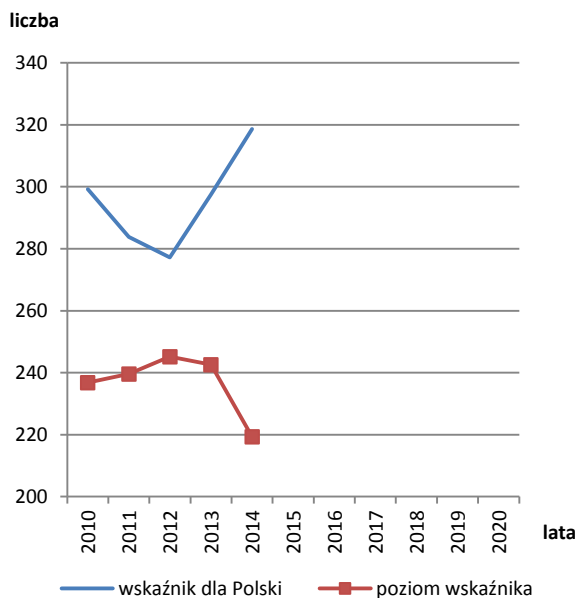
48. Liczba całorocznych miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania na 1 000 mieszkańców

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	7,85	7,98	9,19	9,35	9,26
Polska	15,84	15,74	17,53	17,65	18,03

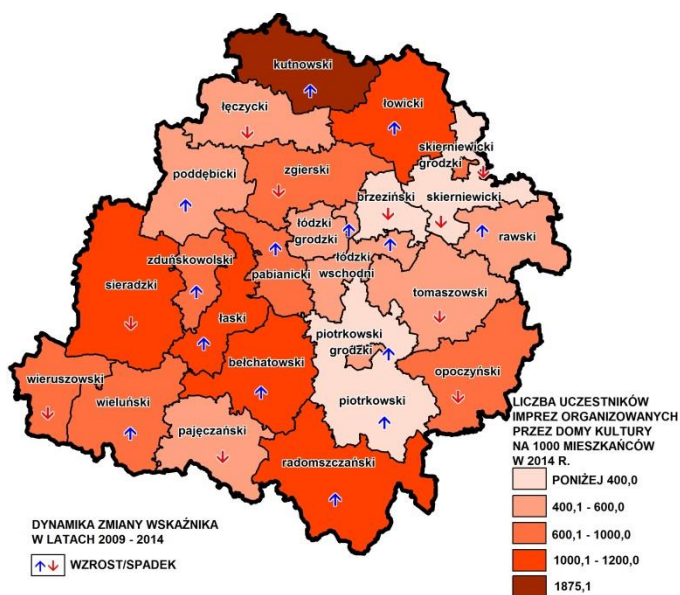
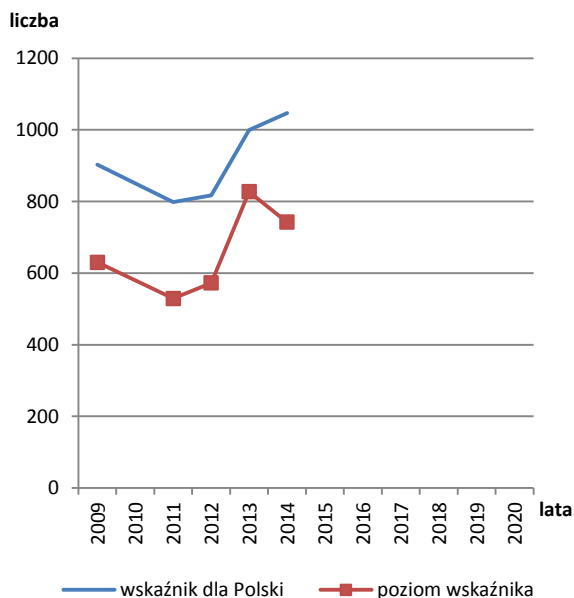
49. Liczba widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych na 1 000 mieszkańców

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	236,8	239,6	245,2	242,6	219,3
Polska	299,2	283,9	277,2	297,6	318,6

50. Liczba uczestników imprez organizowanych przez domy kultury, ośrodki kultury, klubach, świetlice na 1 000 mieszkańców

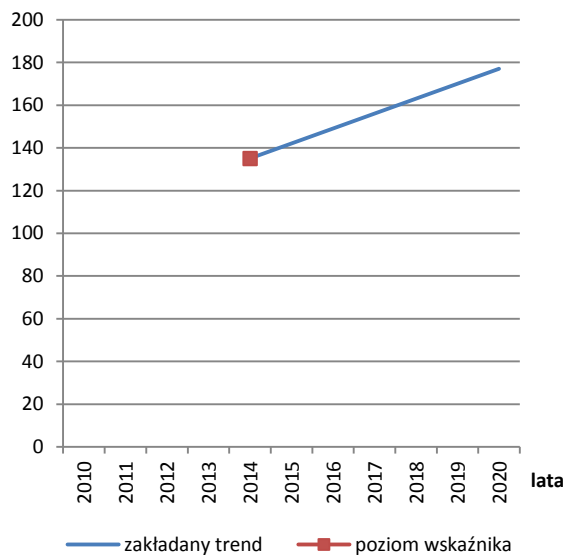
	2009	2011	2012	2013	2014
łódzkie	630,0	529,1	572,6	827,2	742,3
Polska	903,1	798,2	817,0	999,8	1047,3

51. Liczba gmin umożliwiających składania wniosków w trybie on-line

	2010	2011	2012	2013	2014
Łódzkie	bd	bd	bd	bd	135

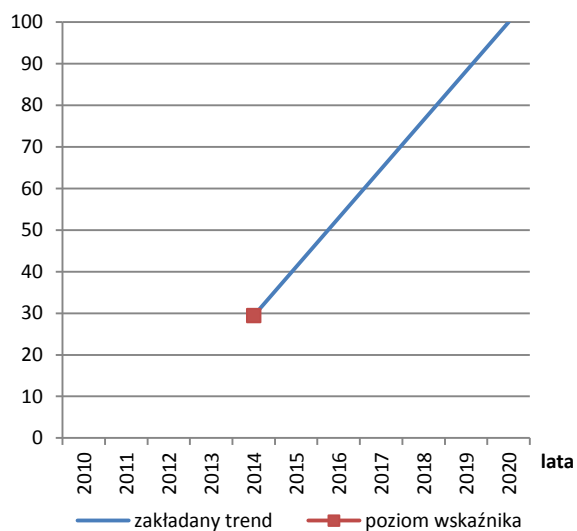
liczba

52. Udział urzędów administracji samorządowej korzystających z elektronicznego systemu zarządzania dokumentami

	2010	2011	2012	2013	2014
Łódzkie	bd	bd	bd	bd	29,4

%

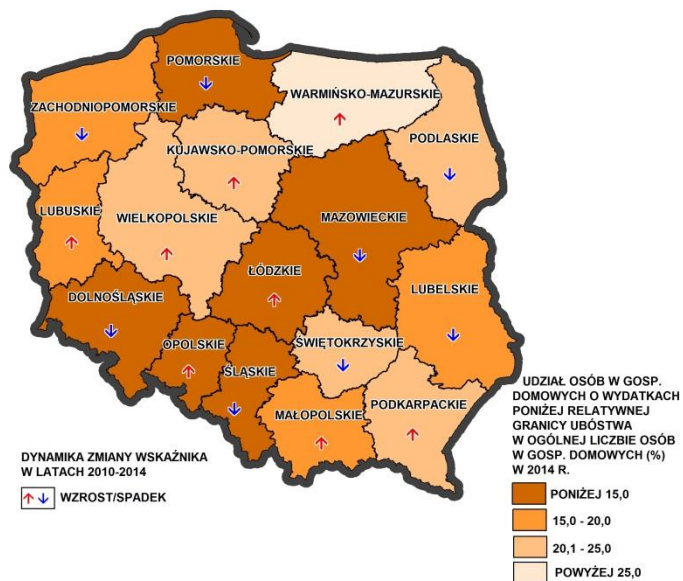
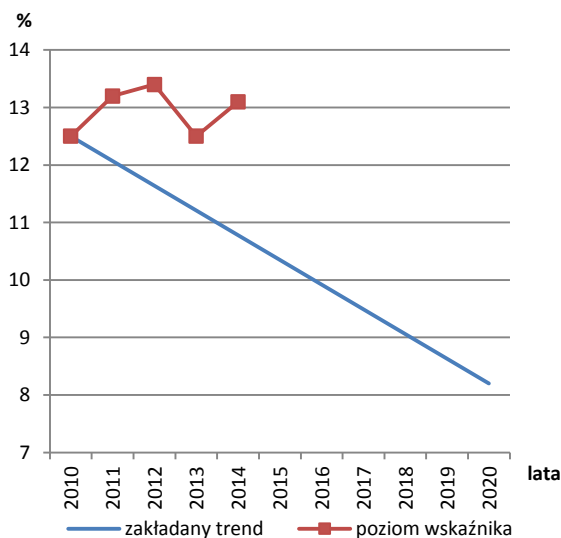

CEL OPERACYJNY 6. REINTEGRACJA SPOŁECZNA GRUP WYKLUCZONYCH LUB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

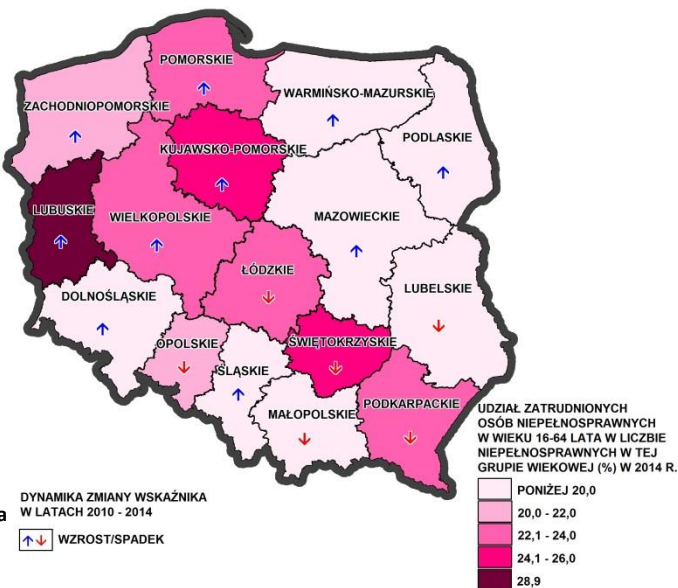
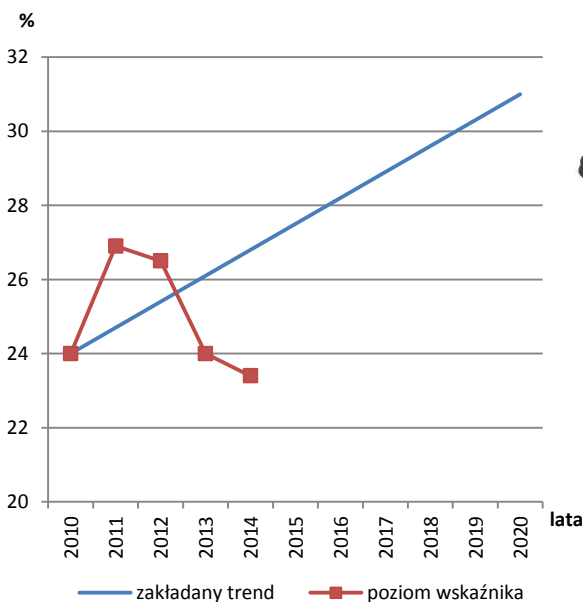
53. Udział osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej relatywnej granicy ubóstwa w ogólnej liczbie osób w gospodarstwach domowych [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	12,5	13,2	13,4	12,5	13,1
Polska	17,4	16,9	16,3	16,2	16,2

54. Udział zatrudnionych osób niepełnosprawnych w wieku 16-64 lata w liczbie niepełnosprawnych w tej grupie wiekowej [%]

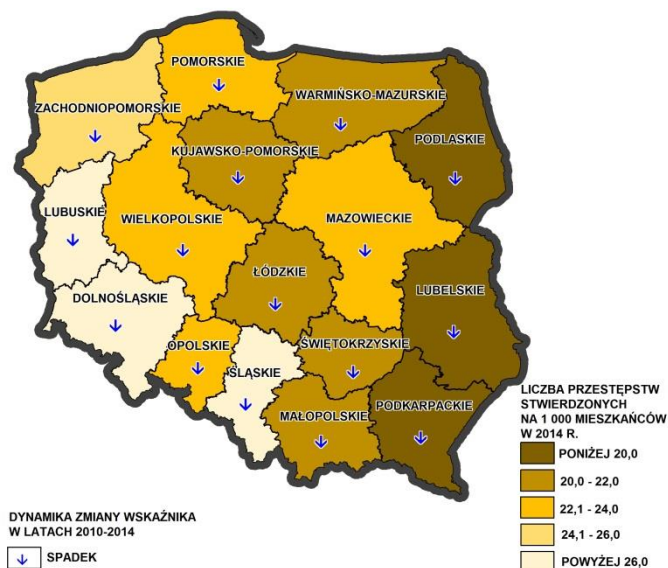
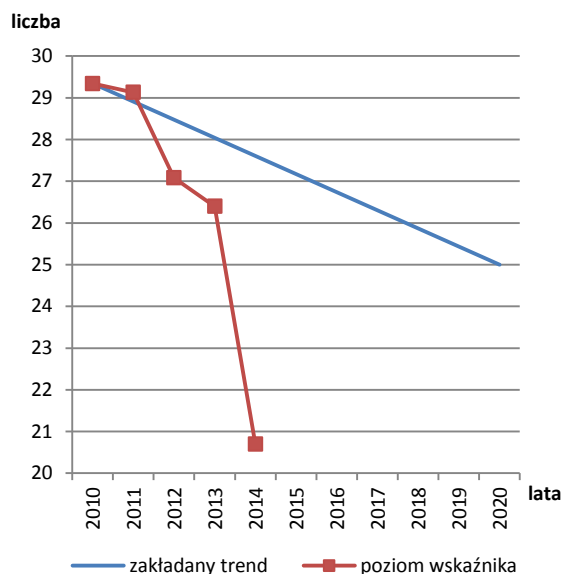
	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	24,0	26,9	26,5	24,0	23,4
Polska	20,4	20,7	21,4	20,9	21,3

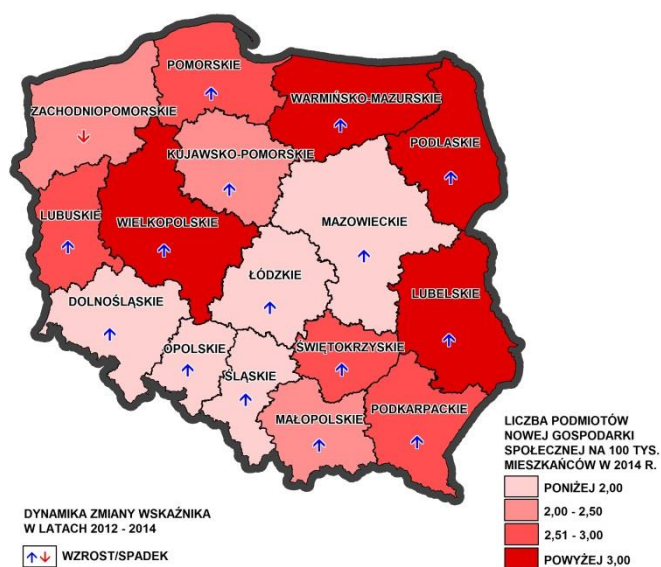
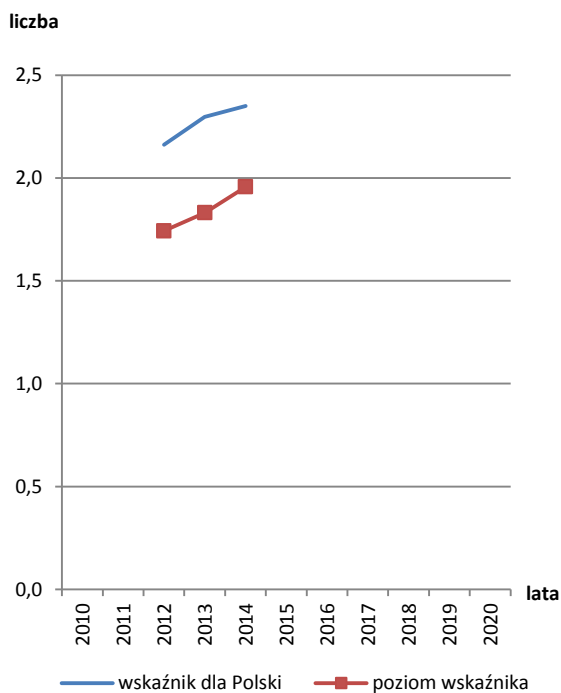
55. Liczba przestępstw stwierdzonych na 1 000 mieszkańców

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	29,34	29,13	27,08	26,40	20,70
Polska	29,56	30,10	29,06	27,56	22,55

56. Liczba podmiotów nowej ekonomii społecznej

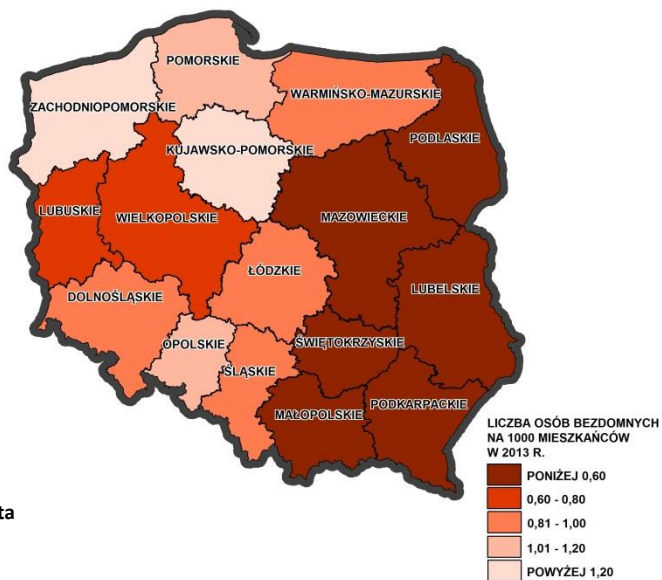
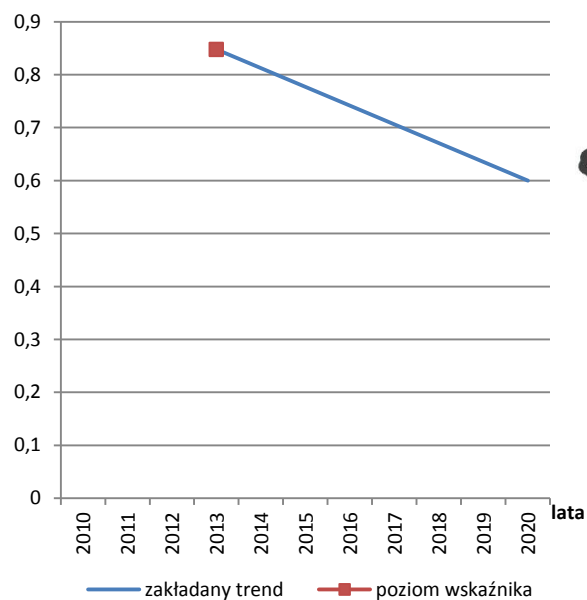
	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	bd	bd	1,74	1,83	1,96
Polska	bd	bd	2,16	2,30	2,35

57. Liczba osób bezdomnych na 1000 mieszkańców

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	bd	bd	bd	0,85	-
Polska	bd	bd	bd	0,80	-

liczba

SPÓJNOŚĆ PRZESTRZENNA

Wskaźniki kluczowe

Wskaźniki monitorowania Celu strategicznego Spójność Przestrzenna opisują oddziaływanie polityki regionalnej na sytuację na rynku mieszkaniowym, zapewnienie dobrej wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej i stanowią punkt odniesienia oceny stopnia realizacji ww. celu.

W województwie w 2014 r. poziom wskaźnika liczby mieszkań oddanych do użytku na 1000 ludności (2,59) w stosunku do sytuacji z 2010 r. wskazuje na nieznaczne pogorszenie w zakresie monitorowanego zjawiska i nadal nie osiąga średniej krajowej (3,72). W latach 2010-2014 udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych - terenów przemysłowych w powierzchni ogółem systematycznie rósł, przekraczając w 2014 r. poziom docelowy (0,35), co uznaje się za korzystne tempo przyrostu terenów przemysłowych w województwie. Pozytywnie zmienia się sytuacja w regionie w zakresie połączeń autostradowych. Gęstość sieci autostrad w województwie w 2012 r. osiągnęła wartość 10,30 km/1000 km², która nadal się utrzymuje.

Wskaźniki realizacji 7. Celu operacyjnego – Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej

Dla osiągnięcia ww. celu operacyjnego zakłada się poprawę jakości i integrację podsystemów transportowych, rozwój nowoczesnych usług logistycznych i multimodalnych, zwiększenie dostępu do szerokopasmowego Internetu, zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, zbudowanie efektywnego systemu odprowadzania i unieszkodliwiania produktów ubocznych.

W oparciu o zestaw 13 zaproponowanych wskaźników można stwierdzić, iż aż 9 z nich pozytywnie realizuje cel tj., wartości tych wskaźników wskazują na korzystny trend zmian w monitorowanych obszarach. Wzrosła gęstość dróg rowerowych z poziomu 1,58 km/100 km² w 2011 roku do 2,99 km/100 km² w 2014 r. Utrzymuje się pozytywny kierunek zmian w zakresie długości linii kolejowych dostosowanych do prędkości co najmniej 100 km/h, jednak ich tempo jest nadal powolne, a zanotowany wzrost to 48,4 km linii kolejowych dostosowanych do wyższych parametrów prędkości. Liczba przewozów pasażerów komunikacją miejską na 10 tys. mieszkańców miast obsługiwanych komunikacją miejską systematycznie wzrasta, już w 2012 r. osiągając zakładany poziom docelowy wynoszący 1,70, co optymistycznie rokuje na przyszłość w zakresie korzystania ludności z tego środka przewozu. Poprawia się wyposażenie gospodarstw domowych w infrastrukturę techniczną tj. dostęp do Internetu oraz sieć kanalizacyjną, jednak charakter tych zmian jest zbyt powolny. Znacząco przyrasta również wielkość ładunków obsługiwanych w terminalach intermodalnych [TEU], już w 2013 r. przekraczając poziom docelowy.

Do 2012 r. korzystnie zmieniała się sytuacja w zakresie gospodarki odpadami - zmniejszał się udział odpadów komunalnych zdeponowanych na składowiskach w ilości odpadów komunalnych zbieranych zmieszanych. Potem nastąpił jednak gwałtowny wzrost wartości wskaźnika do 73,8% w 2014 r. Podobnie sytuacja wyglądała w przypadku liczby gospodarstw domowych korzystających z gazu przewodowego. Po znaczącym spadku nastąpiło stopniowe odbudowanie wartości wskaźnika do poziomu 425 974 w 2014 r. Bardzo niekorzystnie natomiast wygląda sytuacja w przypadku udziału pasażerów w Porcie Lotniczym Łódź im. Reymonta w odniesieniu do innych portów lotniczych w Polsce. Wartość wskaźnika spadła w latach 2010-2014 z 2,0 do 0,9. Spowodowane jest to znaczącym odpływem pasażerów z łódzkiego lotniska, mimo systematycznie przyrastającej liczby pasażerów ogółem w Polsce.

Pozostałe 3 wskaźniki zostały objęte monitorowaniem dopiero w 2014 r., trudno więc wnioskować na temat osiągania przez nie założonych wartości. Prawdopodobnie pozytywnie będzie

się rozwijać liczba przewozów przewożonych koleją aglomeracyjną, mimo niskiego poziomu wskaźnika bazowego w stosunku do docelowego, uruchomiona w czerwcu 2014 r. Łódzka Kolej Aglomeracyjna z miesiąca na miesiąc zwiększa liczbę połączeń oraz przewiezionych pasażerów.

Wskaźniki realizacji 8. Celu operacyjnego – Wysoka jakość środowiska przyrodniczego

Zakłada się podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, ograniczenie dewastacji środowiska i minimalizowanie negatywnych następstw rozwoju cywilizacyjnego i niekorzystnych zjawisk naturalnych.

Nieznacznie pogorszyła się sytuacja w zakresie obejmowania ochroną prawną obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo, nastąpił niewielki spadek udziału powierzchni prawnie chronionej z 19,72% w 2010 r. do 19,64% w 2014 r. Niepokojąco wzrasta również powierzchnia lasów objętych pożarami, rekordowym pod tym względem był rok 2012 r. z siedmiokrotnym wzrostem powierzchni pożarów w stosunku do 2010 r.

Powoli, aczkolwiek niewystarczająco, wzrasta lesistość w województwie (o 0,2 p.p. w 2014 r.). Zdecydowanie zwiększył się udział wydatków inwestycyjnych na małą retencję wodną w porównaniu z 2010 r. (z 4 941 do 10 598 zł) i jest to pozytywne zjawisko, jednakże inwestycje takie ze względu na długi czas realizacji zadania wykazują się dużą zmiennością w lokowaniu środków. Natomiast pomimo spadku w 2011 r. docelowa liczba obiektów małej retencji wodnej w latach 2010-2014 utrzymała się na poziomie 673.

Wskaźniki realizacji 9. Celu operacyjnego – Zrównoważony system osadniczy

Zakłada się, że zrównoważony system osadniczy będzie tworzył trwałą sieciową strukturę powiązań funkcjonalnych między ośrodkami różnej wielkości, w których będzie następowała koncentracja funkcji specjalistycznych i komplementarnych o znaczeniu ponadregionalnym. Największe nasilenie tych procesów będzie następowało w biegunach wzrostu⁴ – najsilniejszych ośrodkach miejskich województwa łódzkiego, zaś rdzeniem systemu będzie Łódź, pełniąca rolę metropolii. Zakłada się kształtowanie ładu przestrzennego, rewitalizację obszarów zdegradowanych, przeciwdziałanie niekontrolowanej suburbanizacji.

Dynamika przyrostu liczby podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 1 tys. mieszkańców biegunów wzrostu lekko się poprawiła z 99,0 w 2011 r. do 104,9 w 2014 r., natomiast przyrost gęstości zaludnienia w biegunach wzrostu jest niewystarczający. Korzystna sytuacja wzrostowa dotyczy wskaźnika opisującego podmioty w REGON w gminach wiejskich na 1 tys. mieszkańców (z 600,2 do 655,2 w 2014 r.), co potwierdza wzrost przedsiębiorczości mieszkańców wsi. Niewystarczające zaś jest tempo przyrostu powierzchni województwa objętej planami miejscowymi (o 2,11 p.p.).

Pomimo dużej rocznej zmienności można także zauważyć, że tempo przyrostu dochodów z podatku CIT dla biegunów wzrostu na 1000 mieszkańców jest niewystarczające (wzrost o 2,08 p.p. w 2014 r. w stosunku do roku bazowego). Po raz pierwszy w 2014 r. monitorowaniem został objęty wskaźnik dotyczący udziału powierzchni terenów wymagających rewitalizacji w miastach powyżej 15 000 mieszkańców w powierzchni tych miast ogółem. W roku docelowym wartość tego wskaźnika nie powinna przekroczyć 2,9%, czyli wartości z 2014 r.

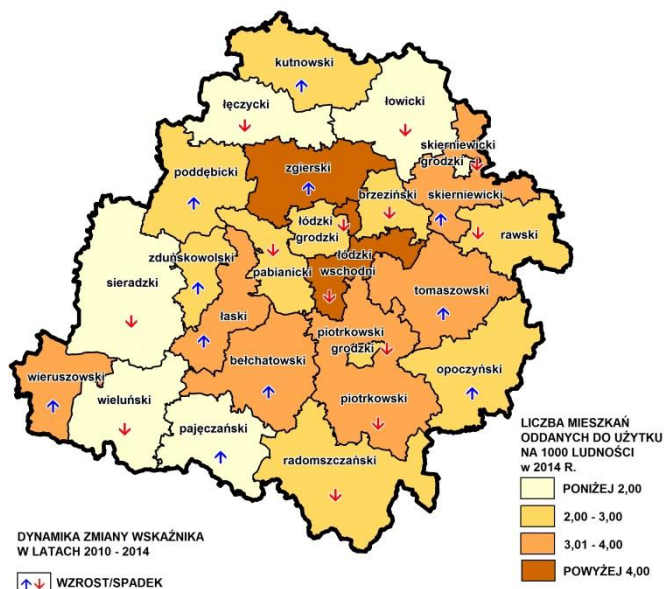
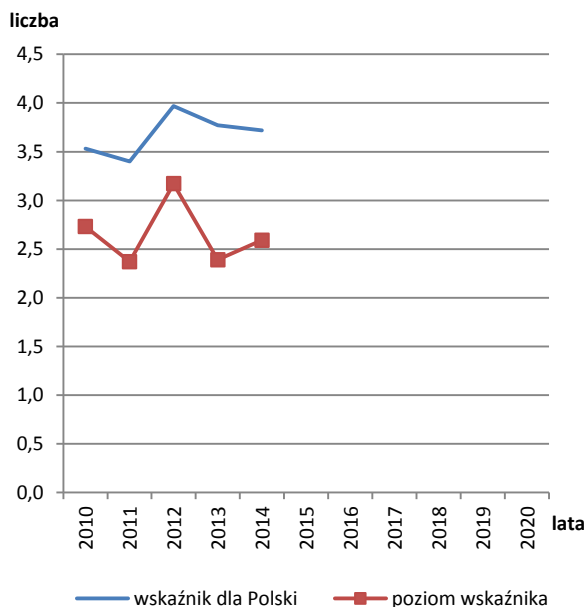
---

⁴ Łódź, Zgierz, Pabianice, Kutno, Łowicz, Skierniewice, Sieradz, Zduńska Wola, Wieluń, Radomsko, Piotrków Trybunalski, Bełchatów, Tomaszów Mazowiecki, Opoczno

III CEL STRATEGICZNY – SPÓJNOŚĆ PRZESTRZENNA

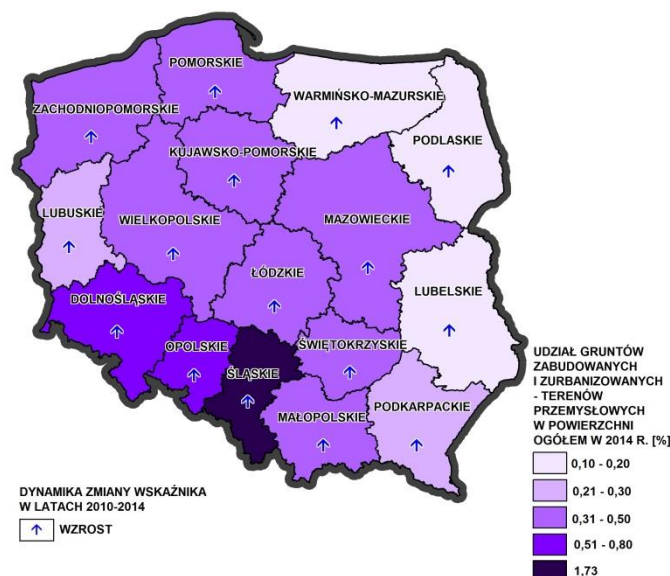
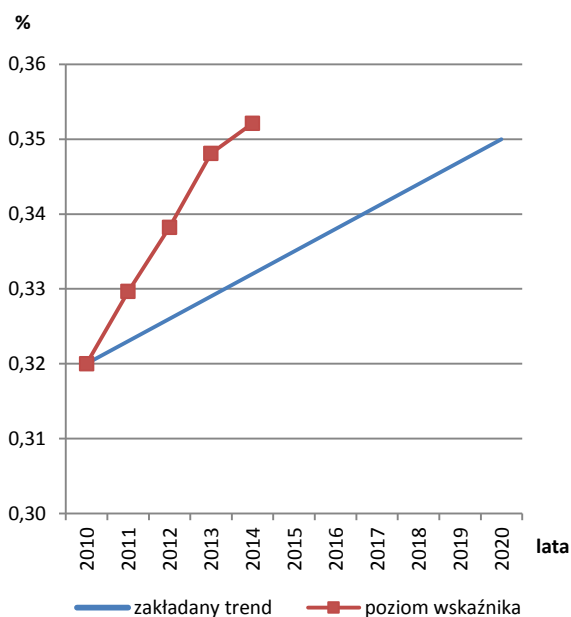
58. Liczba mieszkań oddanych do użytku na 1 000 ludności

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	2,73	2,37	3,17	2,39	2,59
Polska	3,53	3,40	3,97	3,77	3,72

59. Udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych – terenów przemysłowych w powierzchni ogółem [%]

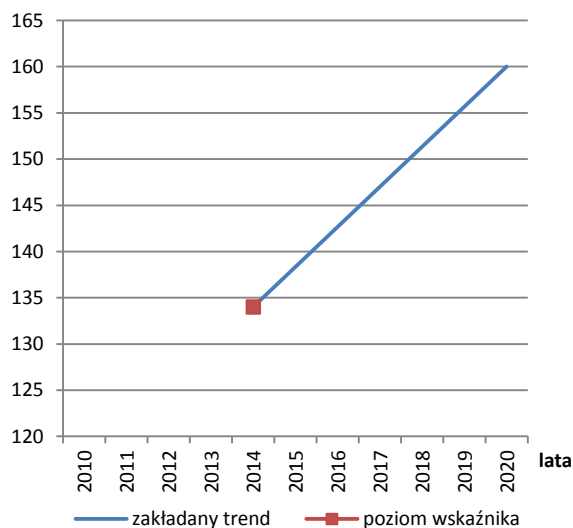
	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	0,32	0,33	0,34	0,35	0,35
Polska	0,36	0,36	0,36	0,37	0,37

60. Liczba gmin połączonych komunikacją zbiorową z Łodzią w dni powszednie

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	bd	bd	bd	bd	134

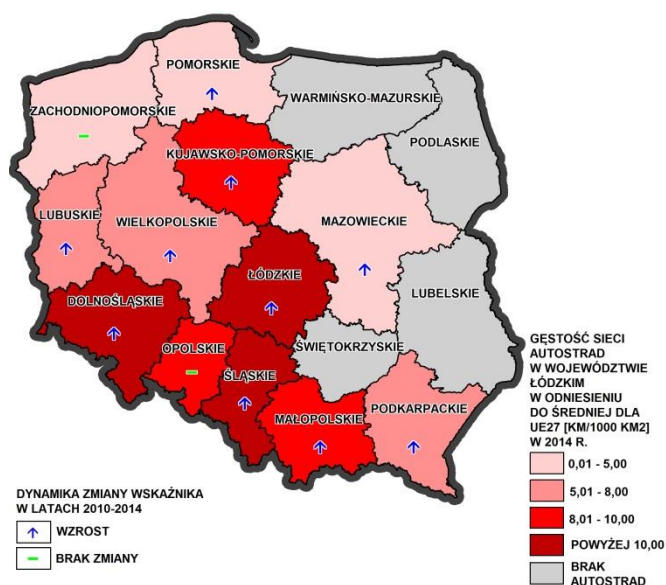
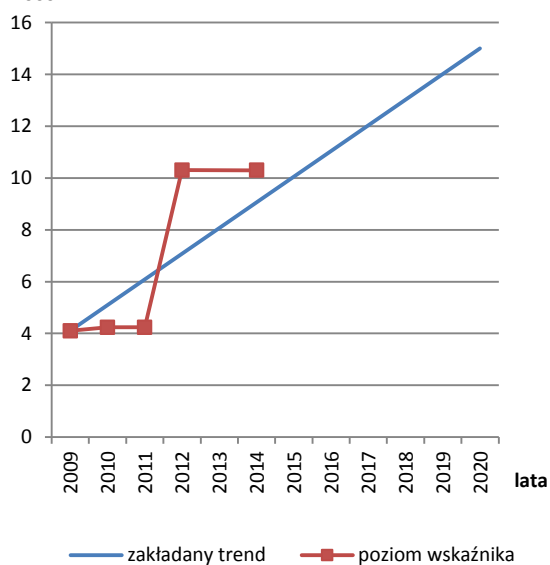
liczba

61. Gęstość sieci autostrad w województwie łódzkim w odniesieniu do średniej dla UE27 [km/1000km²]

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	4,10	4,24	4,24	10,30	bd	10,30
Polska	2,72	2,74	3,42	4,37	4,74	4,98

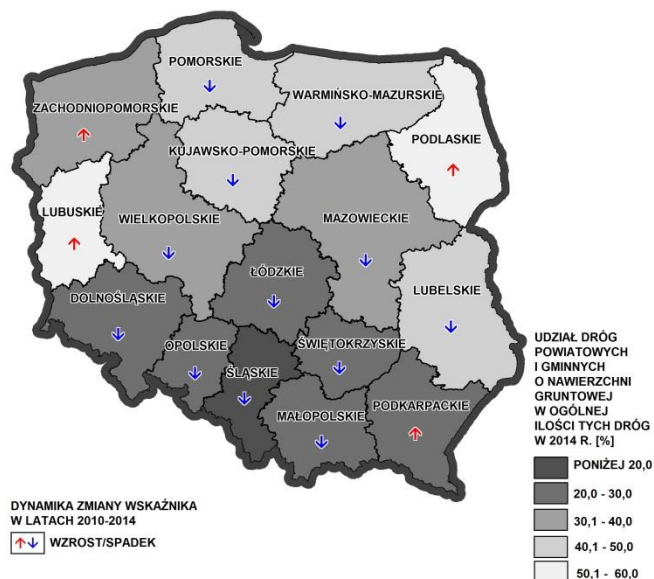
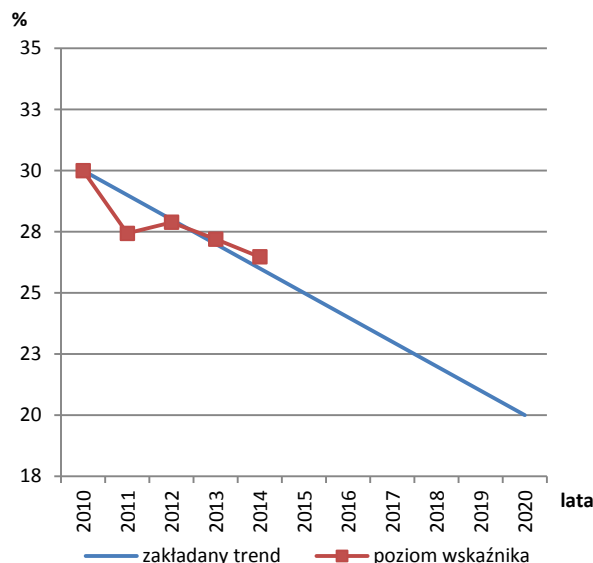
km/
1000km²

CEL OPERACYJNY 7. WYSOKA JAKOŚĆ I DOSTĘPNOŚĆ INFRASTRUKTURY TRANSPORTOWEJ I TECHNICZNEJ

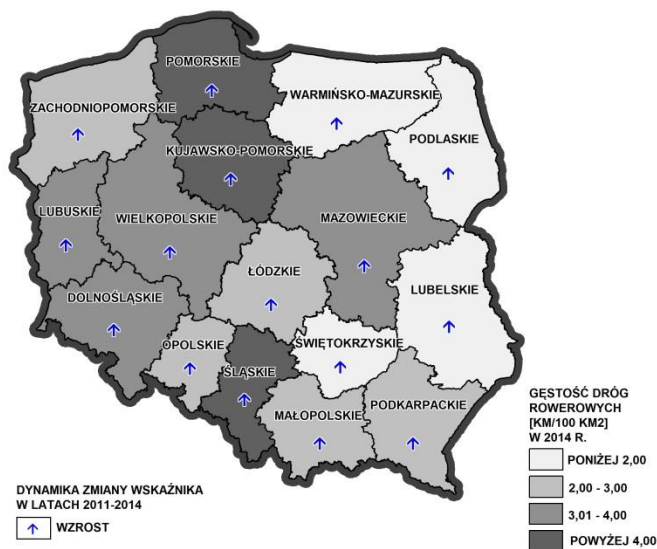
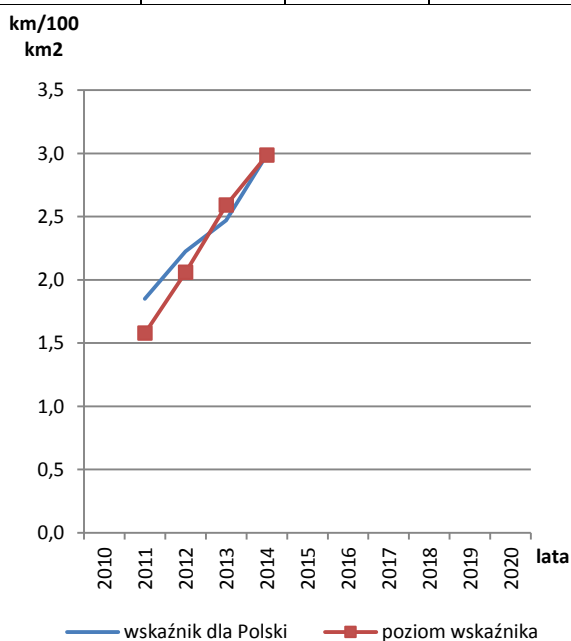
62. Udział dróg powiatowych i gminnych o nawierzchni gruntowej w ogólnej długości tych dróg [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	30,00	27,43	27,88	27,20	26,47
Polska	36,85	36,11	36,02	35,52	35,03

63. Gęstość dróg rowerowych [km/100 km²]

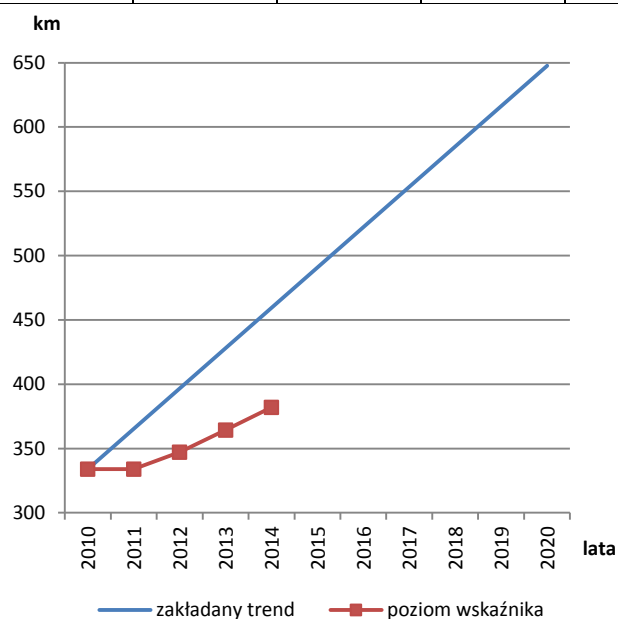
	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	bd	1,58	2,06	2,59	2,99
Polska	bd	1,85	2,22	2,47	2,99

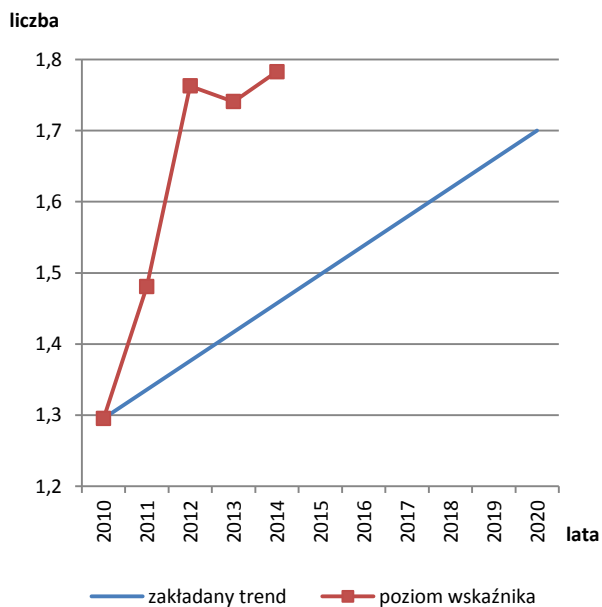
64. Długość linii kolejowych dostosowanych do prędkości 100 km/h i więcej [km]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	333,88	333,88	347,08	364,25	382,25

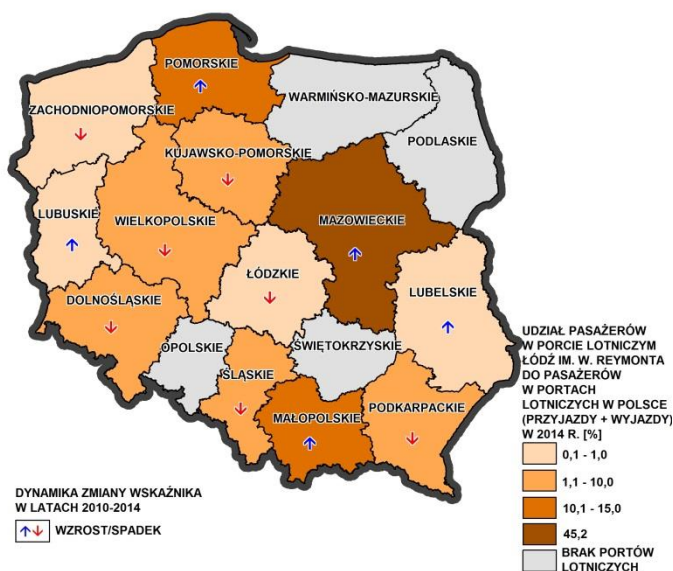
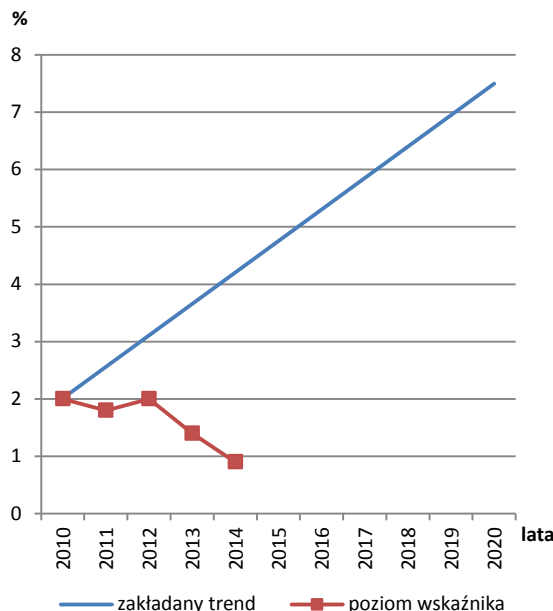
65. Liczba przewozów pasażerów komunikacją miejską na 10 000 mieszkańców miast obsługiwanych komunikacją miejską [mln]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	1,30	1,48	1,76	1,74	1,78

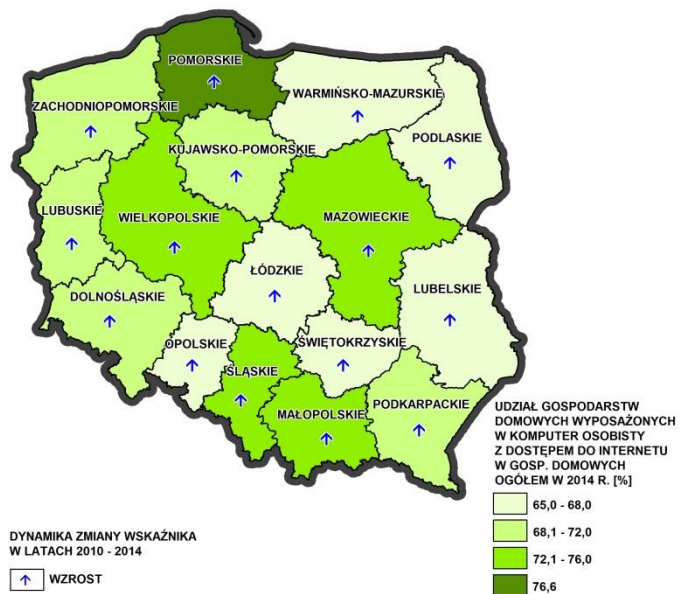
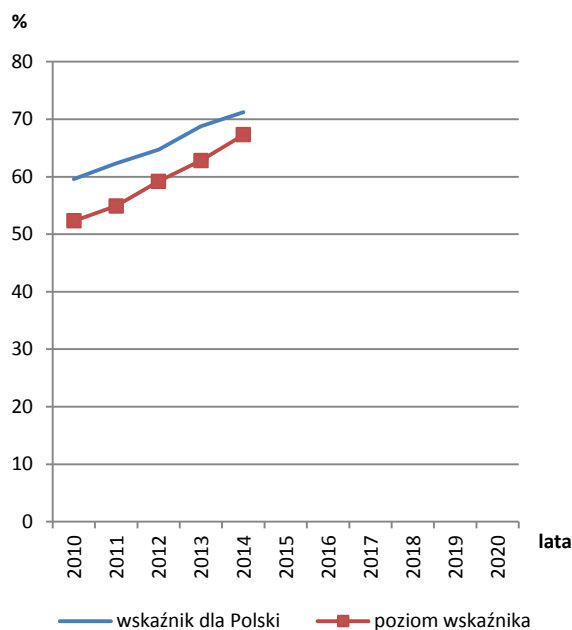
66. Udział pasażerów w Porcie Lotniczym Łódź im. W. Reymonta do pasażerów w portach lotniczych w Polsce (przyjazdy + wyjazdy) [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	2,0	1,8	2,0	1,4	0,9

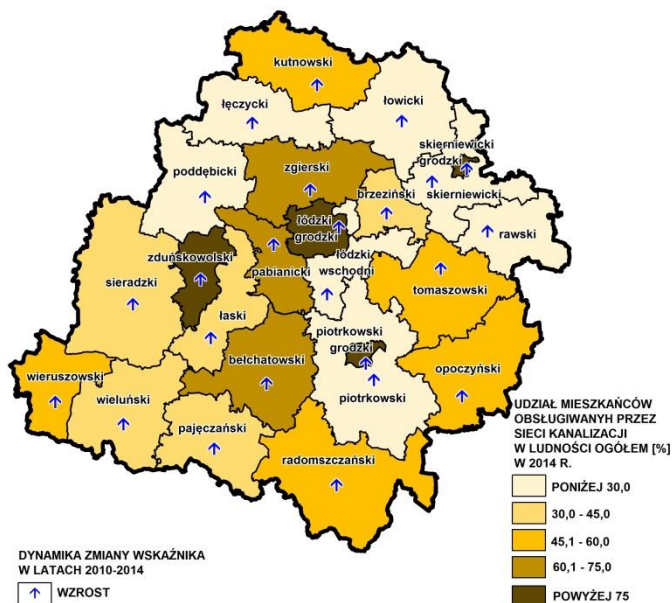
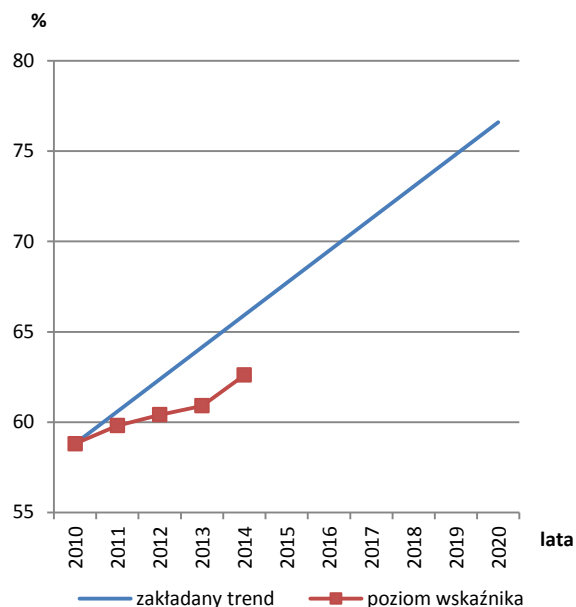
67. Udział gospodarstw domowych wyposażonych w komputer osobisty z dostępem do Internetu w gospodarstwach domowych ogółem [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	52,3	54,9	59,2	62,8	67,3
Polska	59,6	62,3	64,7	68,8	71,2

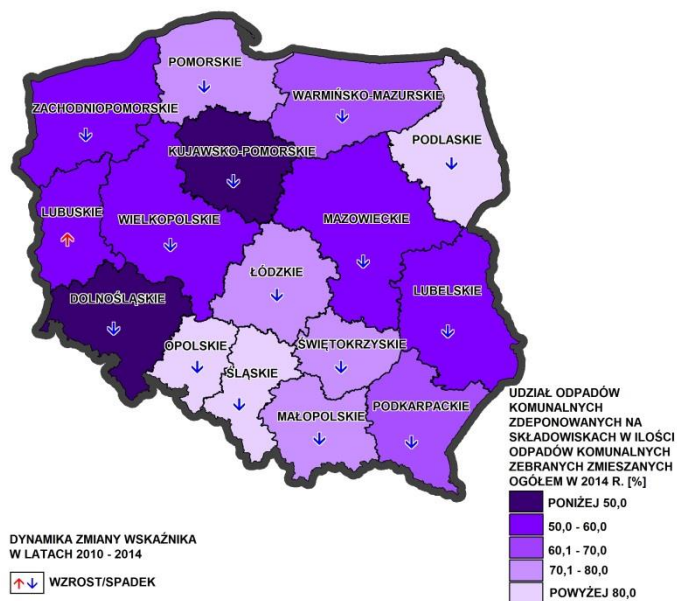
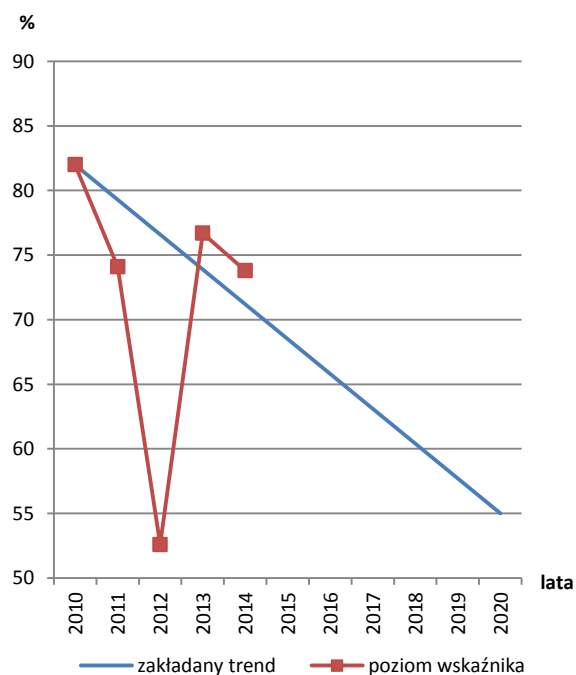
68. Udział mieszkańców obsługiwanych przez sieci kanalizacji w ludności ogółem [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	58,8	59,8	60,4	60,9	62,6
Polska	62,0	63,5	64,3	65,1	68,7

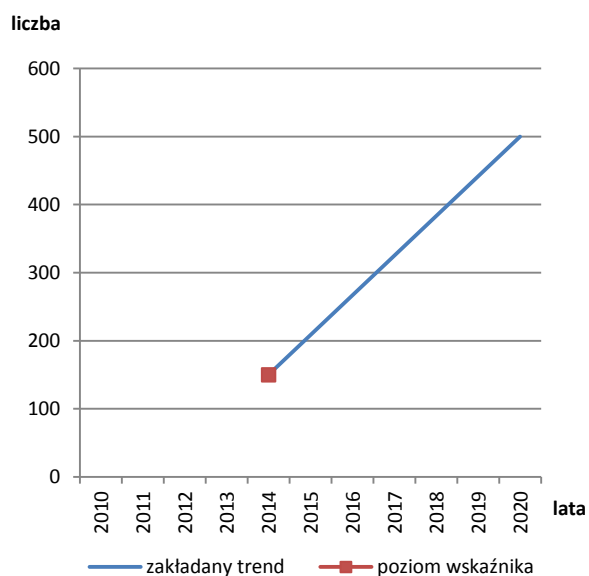
69. Udział odpadów komunalnych zdeponowanych na składowiskach w ilości odpadów komunalnych zebranych zmieszanych ogółem [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	82,0	74,1	52,6	76,7	73,8
Polska	80,9	86,6	83,5	67,0	63,8

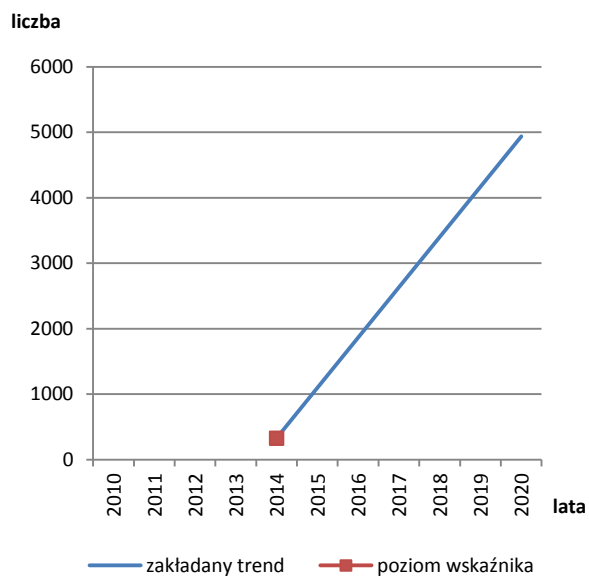
70. Liczba miejsc parkingowych na parkingach typu Park&Ride

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	bd	bd	bd	bd	150

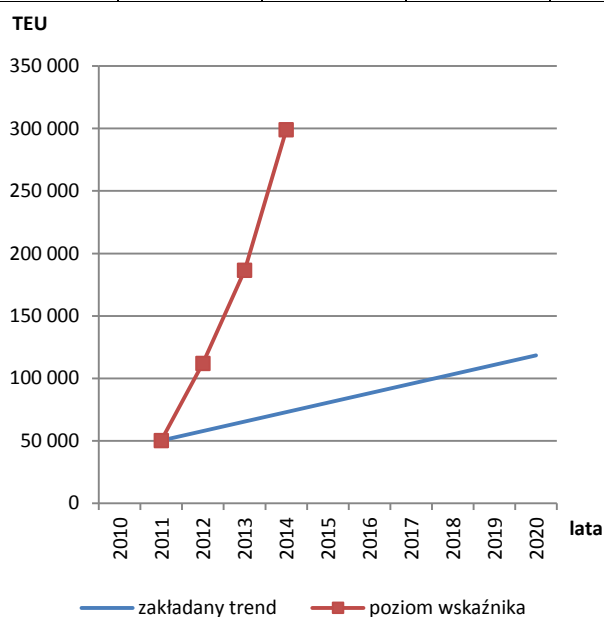
71. Liczba pasażerów przewożonych koleją aglomeracyjną w tys. pasażerów na 1 rok

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	bd	bd	bd	bd	324

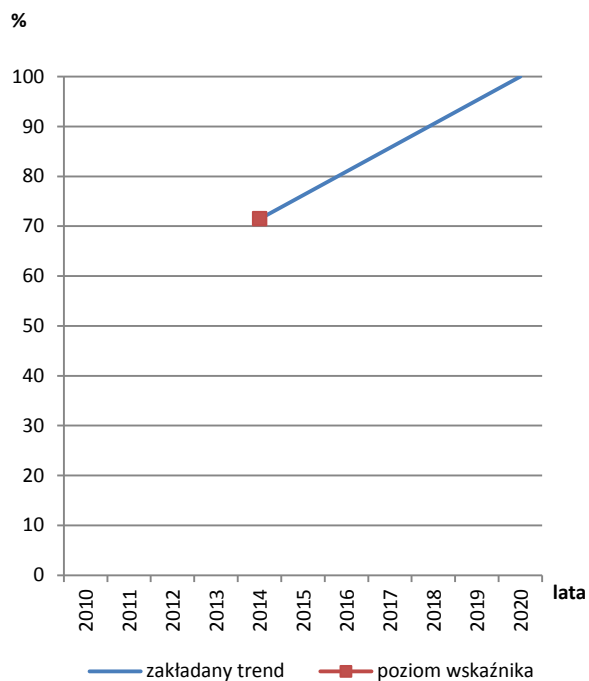
72. Wielkość ładunków obsłużonych w terminalach intermodalnych [TEU]

	2010	2011	2012	2013	2014
Łódzkie	bd	50 208	111 976	186 535	298 999

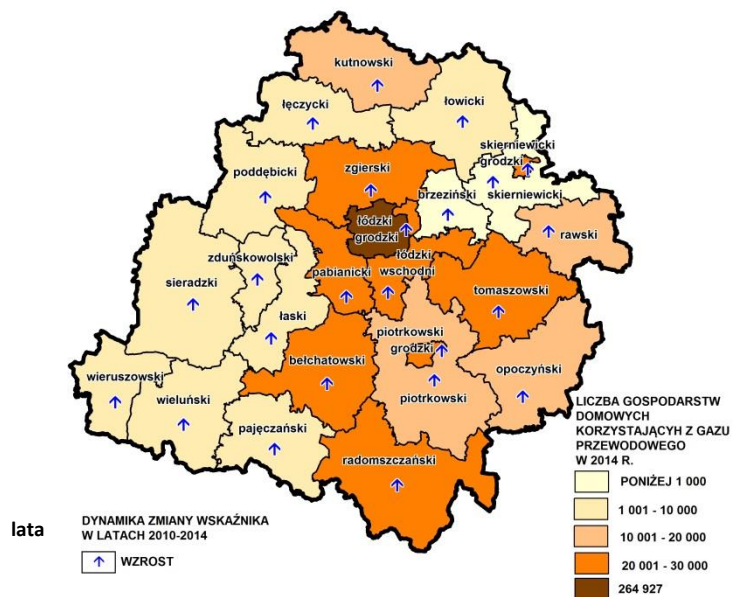
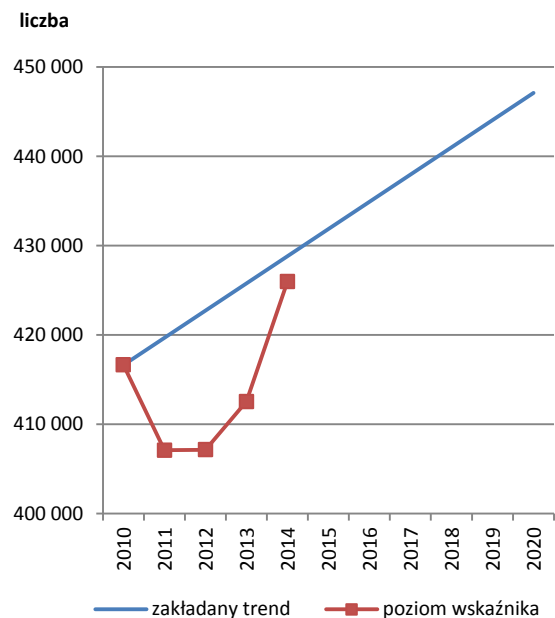
73. Udział długości linii elektroenergetycznych zmodernizowanych w stosunku do wymagających modernizacji (110kV; 15kV; 0,4kV) [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
Łódzkie	bd	bd	bd	bd	71,5

74. Liczba gospodarstw domowych korzystających z gazu przewodowego

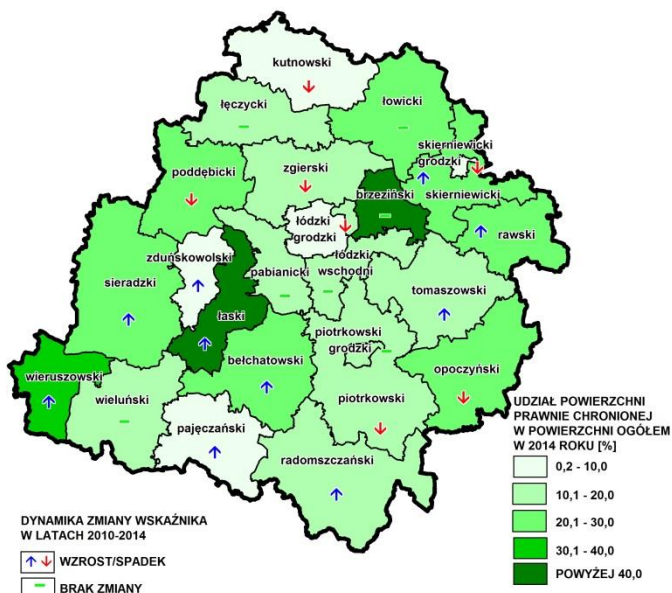
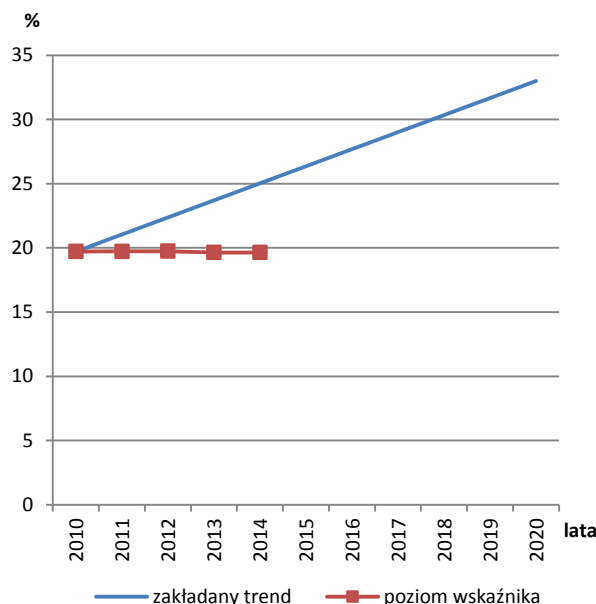
	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	416 664	407 108	407 157	412 556	425 974
Polska	7 201 392	7 230 260	7 268 034	7 321 921	7 375 489

CEL OPERACYJNY 8. WYSOKA JAKOŚĆ ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

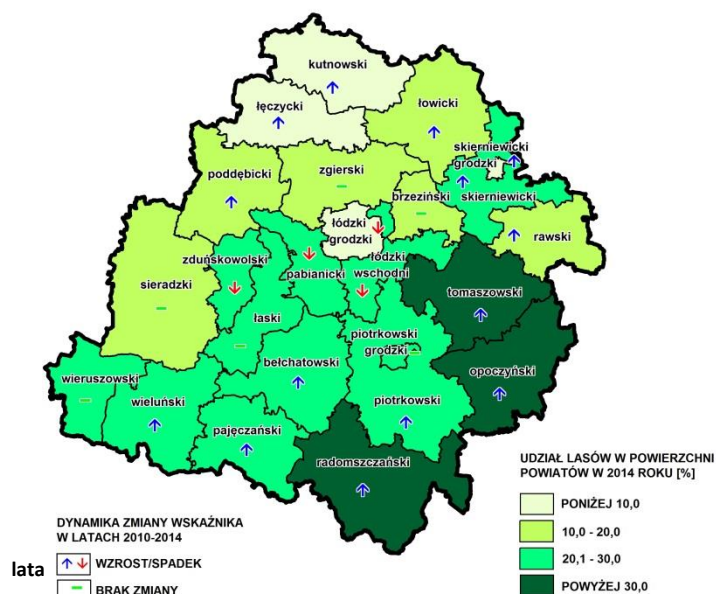
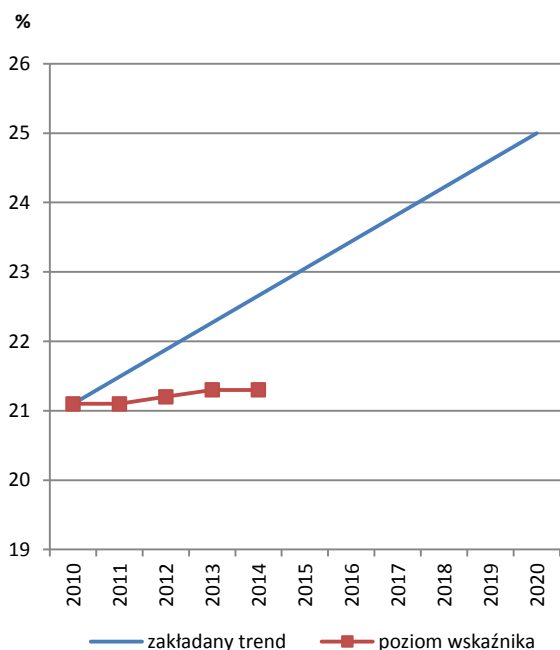
75. Udział powierzchni prawnie chronionej w powierzchni województwa ogółem [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	19,72	19,73	19,74	19,64	19,64
Polska	32,44	32,46	32,46	32,51	32,51

76. Udział lasów w powierzchni województwa ogółem [%]

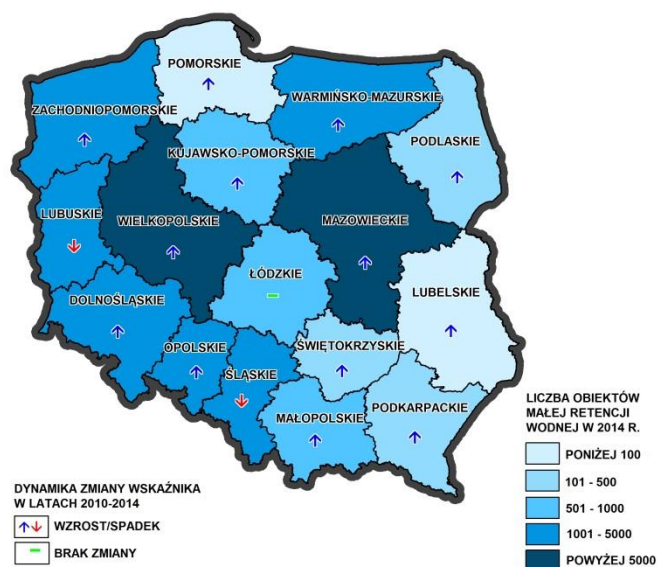
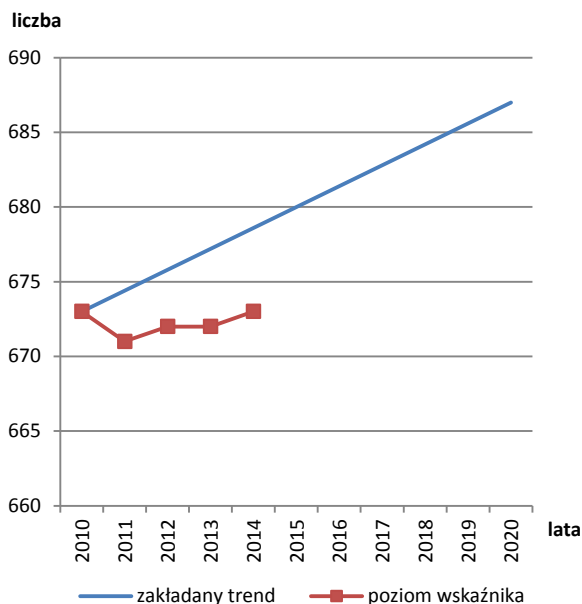
	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	21,1	21,1	21,2	21,3	21,3
Polska	29,2	29,2	29,3	29,4	29,4

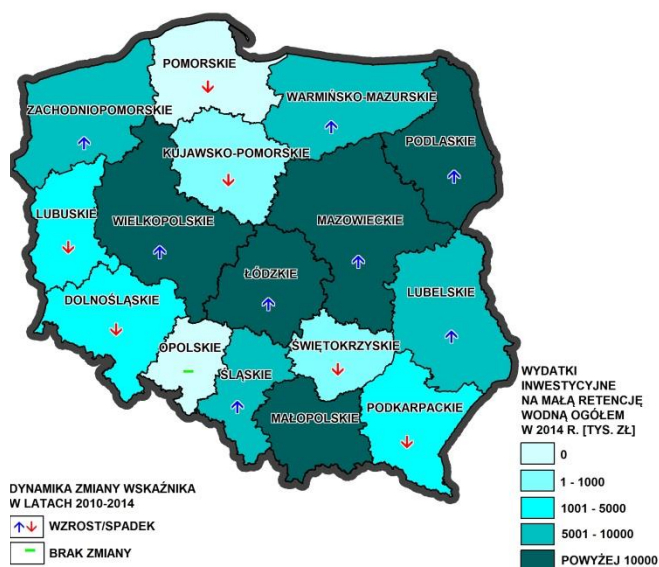
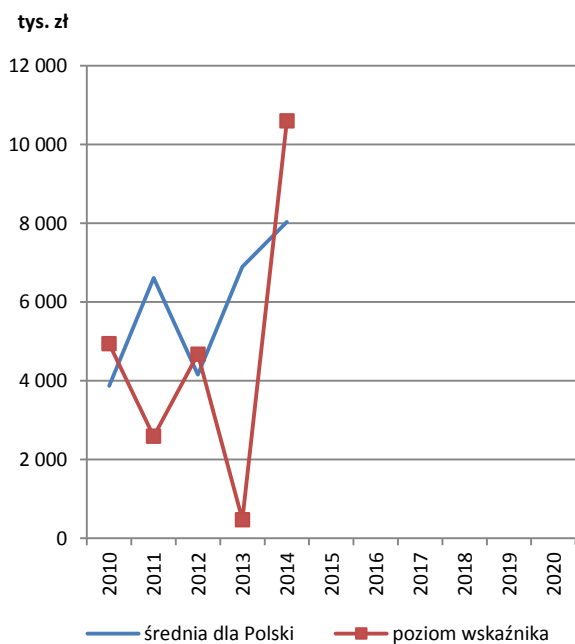
77. Liczba obiektów małej retencji wodnej

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	673	671	672	672	673
Polska	30 842	30 663	31 151	31 508	31 334

78. Wydatki inwestycyjne na małą retencję wodną ogółem [tys. zł]

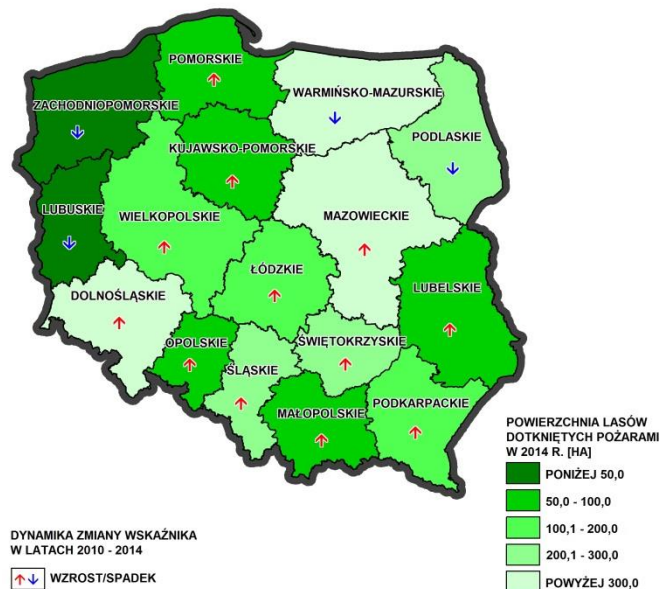
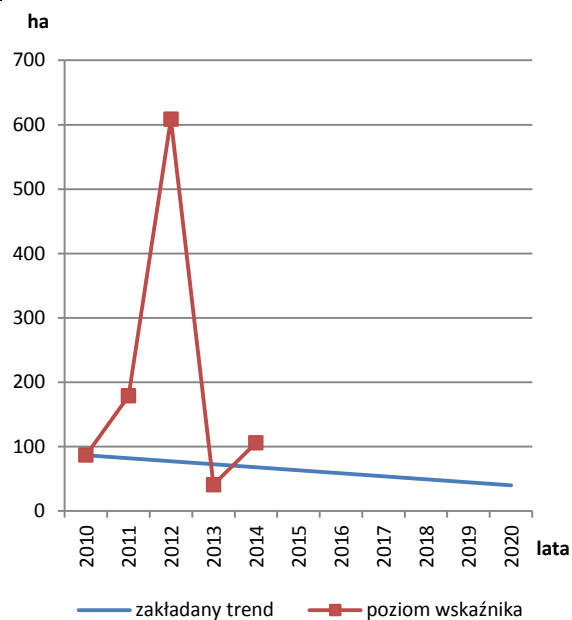
	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	4 941	2 589	4 677	473	10 598
średnia dla Polski	3 872	6 611	4 158	6 893	8 035

79. Powierzchnia lasów dotkniętych pożarami [ha]

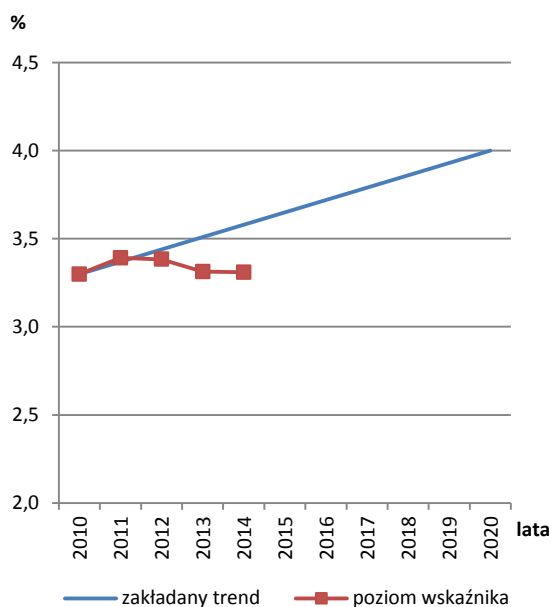
	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	86,8	178,7	608,6	40,8	105,7
Polska	2 126,2	2 677,8	7 235,3	1 288,5	2 690,5

CEL OPERACYJNY 9. ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ OSADNICZY

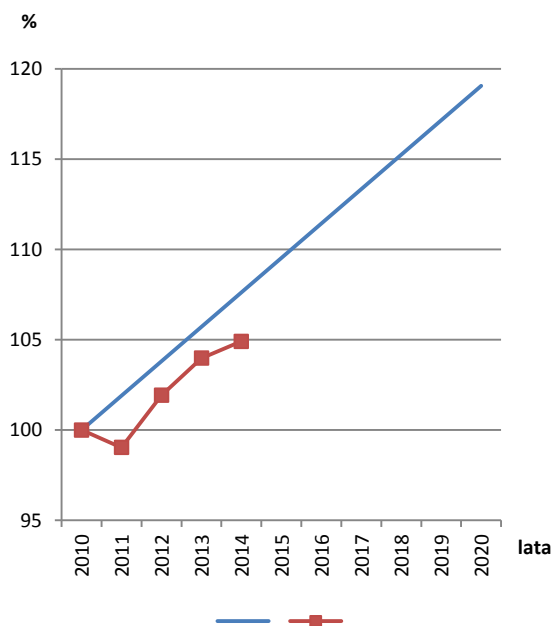
80. Stosunek gęstości zaludnienia w biegunach wzrostu do gęstości zaludnienia we wszystkich miastach województwa

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	3,30	3,39	3,38	3,31	3,31

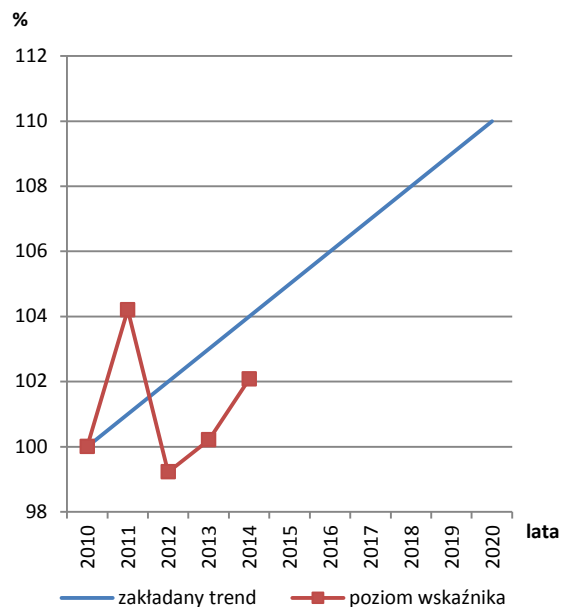
81. Dynamika przyrostu liczby podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 1 000 mieszkańców biegunów wzrostu (rok 2010 = 100%) [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	100,00	99,03	101,92	103,98	104,91

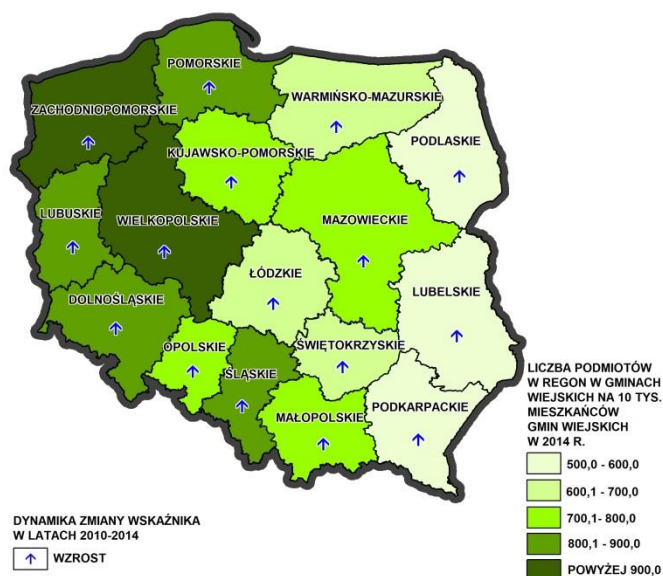
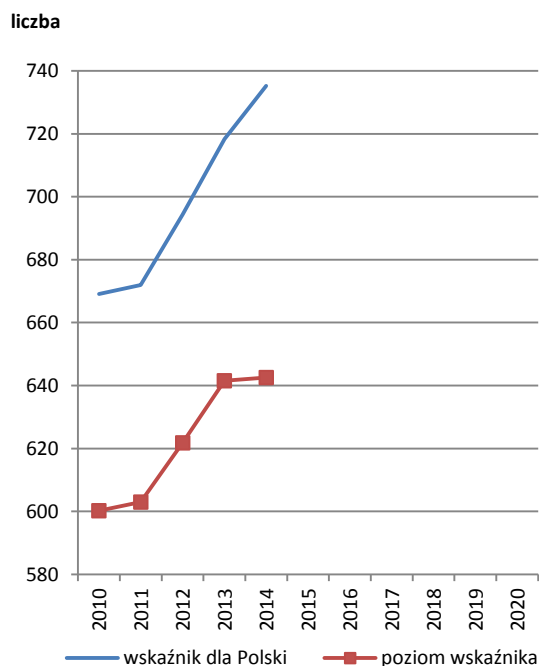
82. Dynamika przyrostu dochodów z podatku CIT dla biegunów wzrostu na 1000 mieszkańców (rok 2010 = 100%) [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	100,00	104,20	99,22	100,20	102,08

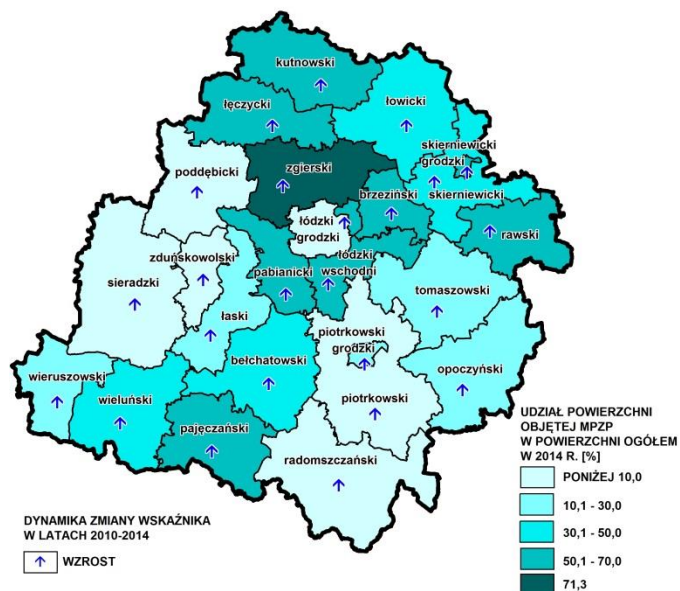
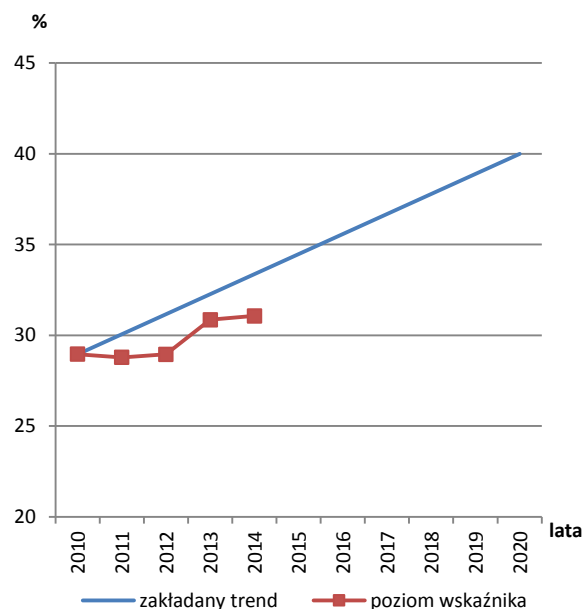
83. Liczba podmiotów w REGON w gminach wiejskich na 10 tys. mieszkańców gmin wiejskich

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	600,2	602,9	621,8	641,4	655,2
Polska	669,1	672,0	694,3	718,3	735,2

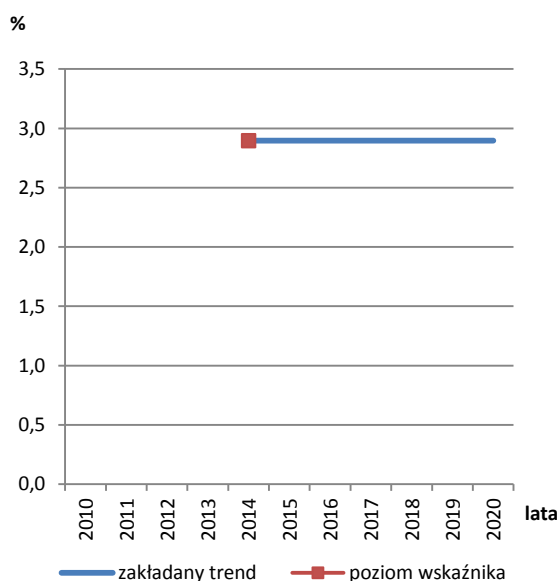
84. Udział powierzchni województwa objęty Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego w powierzchni ogółem [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	28,96	28,78	28,95	30,85	31,07
Polska	26,47	27,23	27,97	28,75	29,24

85. Udział powierzchni terenów wymagających rewitalizacji w miastach powyżej 15 000 mieszkańców w powierzchni tych miast ogółem

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	bd	bd	bd	bd	2,90

**POLITYKA
TERYTORYIALNO-
FUNKCJONALNA**

Strategia Rozwoju Województwa, oprócz założeń polityki horyzontalnej, zawiera komponent polityki terytorialno-funkcjonalnej. Jest ona adresowana do podmiotów działających na wyspecjalizowanych obszarach funkcjonalnych województwa oraz w obszarach miejskich i wiejskich i monitorowana za pomocą 19 wskaźników.

Wskaźniki realizacji Celu strategicznego dla obszarów 1.1. – Obszary miejskie

Dochody własne gmin w obszarach miejskich z podatku CIT w badanych latach wykazywały niewielkie wahania wokół wartości prognozowanych na podstawie trendu liniowego. Należy przewidywać, że kontynuacja pozytywnych tendencji rozwojowych pozwoli na uzyskanie w 2020 r. przez gminy miejskie przychodów z podatku CIT na poziomie 65 zł per capita. Wyższe od prognozowanego tempo wzrostu powierzchni użytkowej mieszkań na jednego mieszkańca na obszarach miejskich zapewniło osiągnięcie już w 2012 r. docelowej wartości wskaźnika dla roku 2020 (26,00 m²).

Tendencją wzrostową, choć nadal niewystarczającą, charakteryzuje się wskaźnik Liczba lekarzy specjalistów geriatrów na 10 tys. mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w obszarach miejskich. Przyrost liczby lekarzy jest zbyt wolny w stosunku do szybkiego przyrostu liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. W 2014 r. po raz pierwszy został objęty badaniem wskaźnik Udział powierzchni zrewitalizowanych w miastach w powierzchni miast ogółem. W 44 zbadanych miastach wyniósł on 0,34%, a w 2020 r. powinien on osiągnąć wartość 0,70%.

Wskaźniki realizacji Celu strategicznego dla obszarów 1.2. – Obszary wiejskie

Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON dla obszarów wiejskich na 1 000 mieszkańców w latach 2010-2014 kształtowała się poniżej wartości wyznaczonej przez trend, który zakłada zwiększenie liczby podmiotów do 80 jednostek w 2020 r. Ze względu na zbyt niski wzrost liczby przedsiębiorstw w porównaniu do zakładanego, osiągnięcie docelowej wartości wskaźnika wymaga zwiększenia tempa wzrostu aktywności gospodarczej w gminach wiejskich. Szybkim tempem wzrostu, lecz nadal poniżej wartości wyznaczonej przez trend, charakteryzuje się Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tej grupie wiekowej dla obszarów wiejskich. W okresie badawczym nastąpił przyrost wartości wskaźnika o blisko 9 p.p. do 43,95% w 2014 r., co świadczy o wysokich dysproporcjach między miastem a wsią – wartość tego wskaźnika dla województwa wynosi 80,8%.

Zmiany proporcji sieci wodociągowej w stosunku do sieci kanalizacyjnej pozwalają na określenie stopnia nierówności w poziomie uzbrojenia obszarów wiejskich w infrastrukturę wodną w odniesieniu do poziomu wyposażenia w infrastrukturę kanalizacyjną. Wysokie wartości wskaźnika świadczą o niekorzystnym, zbyt niskim poziomie rozwoju sieci kanalizacyjnej względem sieci wodociągowej. Zakładanym efektem wspierania rozwoju systemów wodno-ściekowych jest obniżenie o połowę aktualnej wartości proporcji do roku 2020, do poziomu 4,00%. Wysokie tempo spadku wskaźnika (do 7,24 w 2014 r.) pozwala przypuszczać, że wartość docelowa wskaźnika może zostać osiągnięta przed 2020 r. I podobnie ostatni wskaźnik tego celu strategicznego charakteryzuje się dobrą tendencją zmian, lecz wolniejszą od zakładanego trendu. Udział powierzchni użytków rolnych gospodarstw ekologicznych w ogólnej powierzchni użytków rolnych w obszarach wiejskich zwiększył swoją wartość o 0,23% do 0,61% w 2014 r.

Wskaźniki realizacji Celu strategicznego dla obszaru funkcjonalnego 2.1. Łódzki Obszar Metropolitalny

Wartości PKB per capita w Łódzkim Obszarze Metropolitalnym w latach 2010-2013 pokrywały się z wartościami wynikającymi z prognozy zakładającej osiągnięcie wartości dochodów na poziomie 60 tys. zł w roku 2020. Poza nieznacznym spadkiem w 2012 r. wartość wskaźnika Udział podmiotów z działów gospodarki kreatywnej w ogólnej liczbie podmiotów w rejestrze REGON w ŁOM nieznacznie przekracza linię trendu i w 2014 r. osiągnął wartość 5,21%. Podobnie założone cele osiąga wskaźnik dotyczący liczby imprez wystawienniczo-targowych o charakterze międzynarodowym w ŁOM, w 2014 r. odbyło się 21 takich imprez.

Wskaźniki realizacji Celu strategicznego dla obszaru funkcjonalnego 2.2. Zagłębie Górniczo-Energetyczne Bełchatów-Szczerców-Złoczew

Roczna wielkość emisji CO₂ w Elektrowni Bełchatów położonej na obszarze funkcjonalnym Zagłębia Górniczo-Energetycznego Bełchatów-Szczerców-Złoczew, w kg na 1 GJ wytwarzanej energii w latach 2010-2012 wykazywała tendencję wzrostową, co jest sprzeczne z założonymi celami. W 2014 r. emisja osiągnęła wartość 294,1 kg/ 1 GJ. Remont kolejnych bloków energetycznych w Elektrowni Bełchatów powinien jednak ograniczyć emisję dwutlenku węgla. Modernizacja bloków elektrowni ma na celu zwiększenie ich mocy, wydłużenie ich żywotności o około 25 lat oraz ograniczenie emisji szkodliwych pyłów i gazów.

W 2014 r. rozpoczęło się monitorowanie wskaźnika dotyczącego udziału powierzchni terenów zrekultywowanych w powierzchni terenów wymagających rekultywacji w obszarze funkcjonalnym. Wyniósł on wtedy 12,1% i założono, że do 2020 r. osiągnie wartość 25,4%.

Wskaźniki realizacji Celu strategicznego dla obszaru funkcjonalnego 2.3. Zagłębie Ceramiczno-Budowlane Opoczno-Tomaszów Mazowiecki

Wartość produkcji sprzedanej przemysłu na 1 mieszkańca w powiatach opoczyńskim i tomaszowskim, położonych na terenie Zagłębia Ceramiczno-Budowlanego Opoczno-Tomaszów Mazowiecki, w latach 2010-2013 charakteryzowała się relatywnie wysokim tempem wzrostu. W 2013 r. wartość produkcji osiągnęła poziom 18 143 zł per capita i była bliska osiągnięcia poziomu docelowego wynoszącego 18 200 zł. Do określenia poziomu realizacji tego celu strategicznego służy również wskaźnik dotyczący liczby wzorów użytkowych w przemyśle ceramicznym zgłoszonych do Urzędu Patentowego z terenu województwa łódzkiego. Wskaźnik mierzony jest dla okresów trzyletnich i w pierwszym monitorowanym okresie 2011-2013 zgłoszony został 1 taki wzór.

Wskaźniki realizacji Celu strategicznego dla obszaru funkcjonalnego 2.4. Obszar Rozwoju Intensywnego Rolnictwa

W przypadku liczby podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w przemyśle rolno-spożywczym, zarejestrowanych w rejestrze REGON, zatrudniających powyżej 50 osób na Obszarze Rozwoju Intensywnego Rolnictwa w latach 2010-2014 odnotowano trend spadkowy. Wartość wskaźnika osiągnęła poziom 25 jednostek gospodarczych, przy docelowym wynoszącym 50 jg. Niewielki postęp odnotowano w zakresie liczby tworzonych grup producentów rolnych w Obszarze Rozwoju Intensywnego Rolnictwa, na terenie którego w 2014 r. funkcjonowały 22 jednostki.

Wskaźniki realizacji Celu strategicznego dla obszaru funkcjonalnego 2.5. Obszary Turystyczne Dolin Rzecznych Pilicy, Warty i Bzury

Według analizy stanu jednolitej części wód powierzchniowych położonych na Obszarze Turystycznym Dolin Rzecznych Pilicy, Warty i Bzury, w 2014 r. stan czystości zbiornika Jeziorsko oceniono jako dobry, natomiast zły stan cechuje wody Zbiornika Sulejowskiego. Do określenia

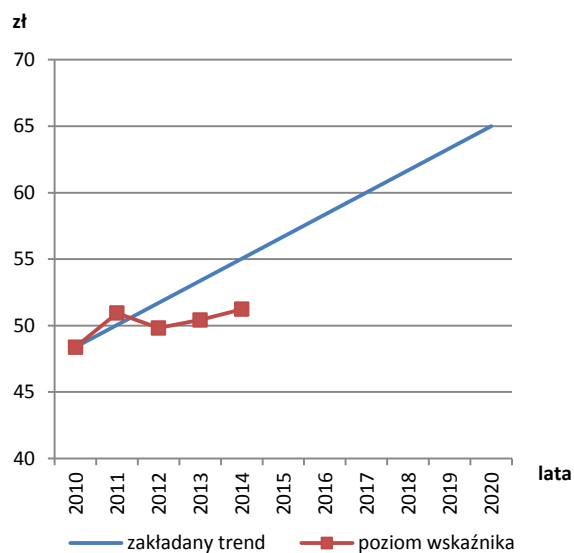
poziomu realizacji tego celu służy również wskaźnik, którego monitoring rozpoczęto w 2014 r. – liczba certyfikowanych zintegrowanych produktów turystycznych w obszarach turystycznych dolin rzecznych Pilicy, Warty i Bzury. W roku bazowym na tym terenie nie znalazł się żaden taki produkt.

CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARÓW 1.1. OBSZARY MIEJSKIE

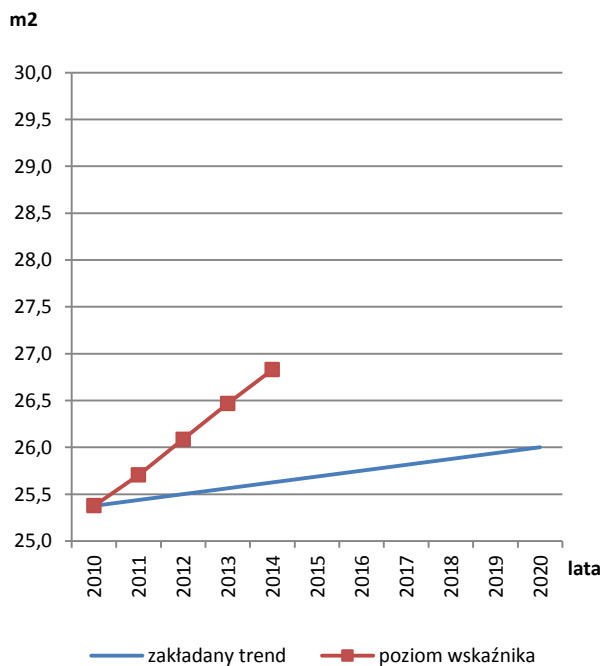
86. Dochody własne gmin w obszarach miejskich z podatku CIT na 1 mieszkańca [zł]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	48,38	50,93	49,82	50,42	51,23

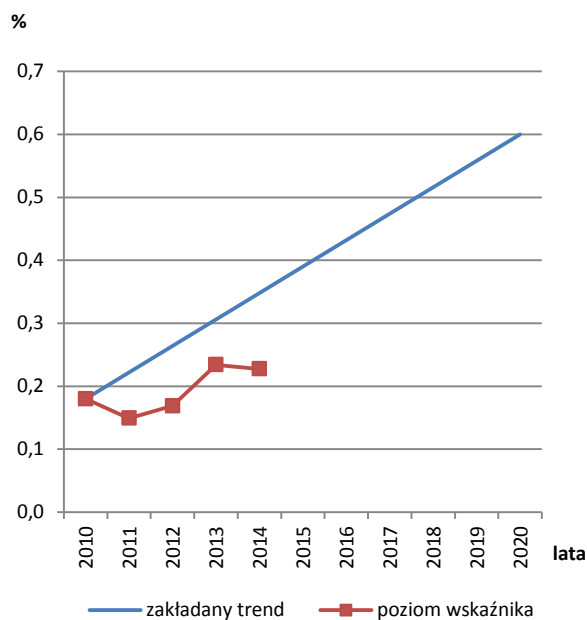
87. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 mieszkańca w obszarach miejskich [m²]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	25,38	25,70	26,09	26,47	26,83

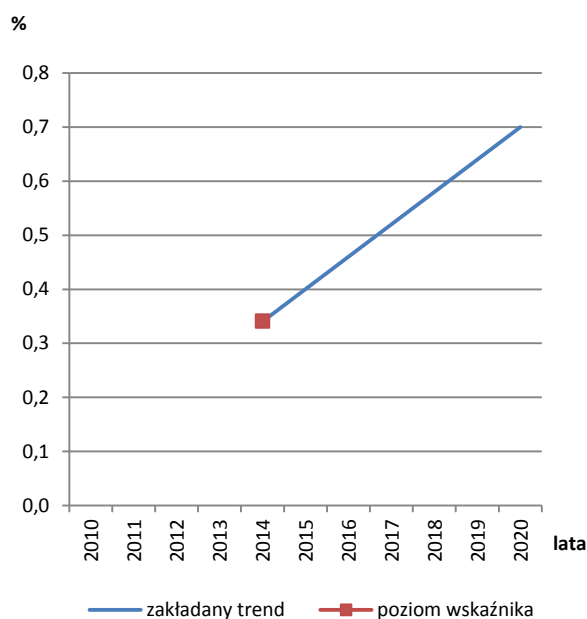
88. Liczba lekarzy specjalistów geriatrów na 10 tys. mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w obszarach miejskich

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	0,18	0,15	0,17	0,234	0,228

89. Udział powierzchni zrewitalizowanych w miastach w powierzchni miast ogółem

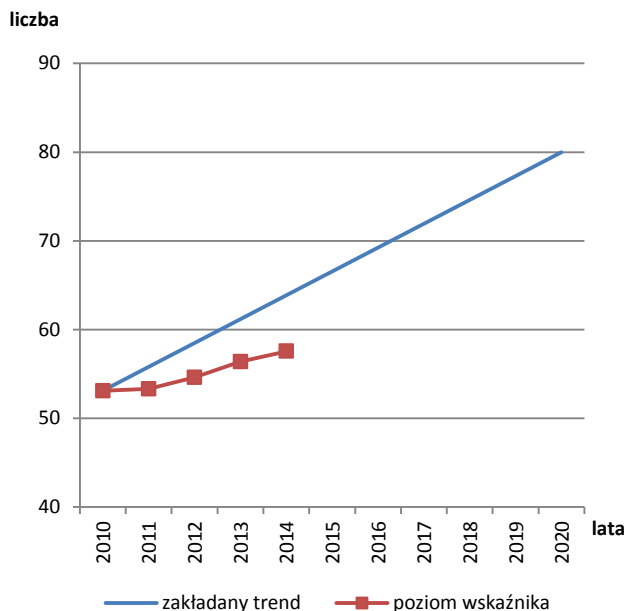
	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	bd	bd	bd	bd	0,34

CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARÓW 1.2. OBSZARY WIEJSKIE

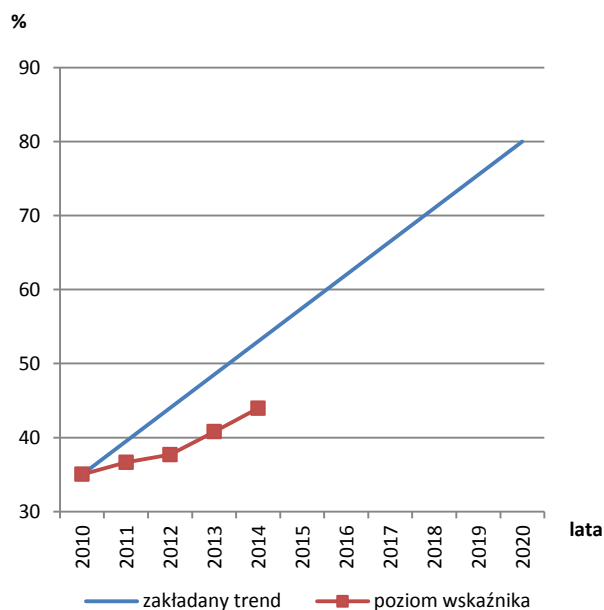
90. Liczba podmiotów w REGON dla obszarów wiejskich na 1 000 mieszkańców obszarów wiejskich

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	53,11	53,32	54,61	56,39	57,56

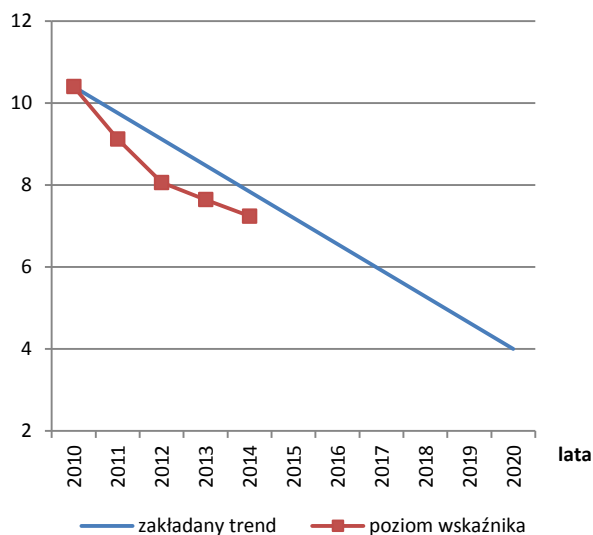
91. Udział dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tej grupie wiekowej dla obszarów wiejskich [%]

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	35,02	36,65	37,68	40,77	43,95

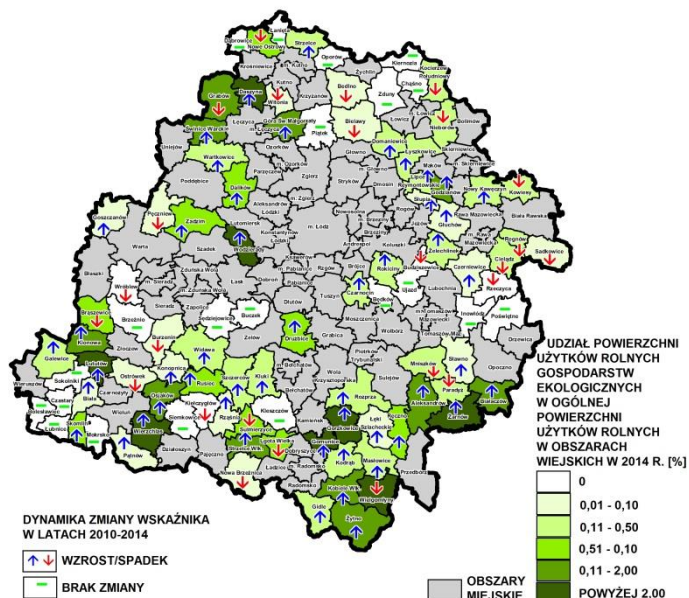
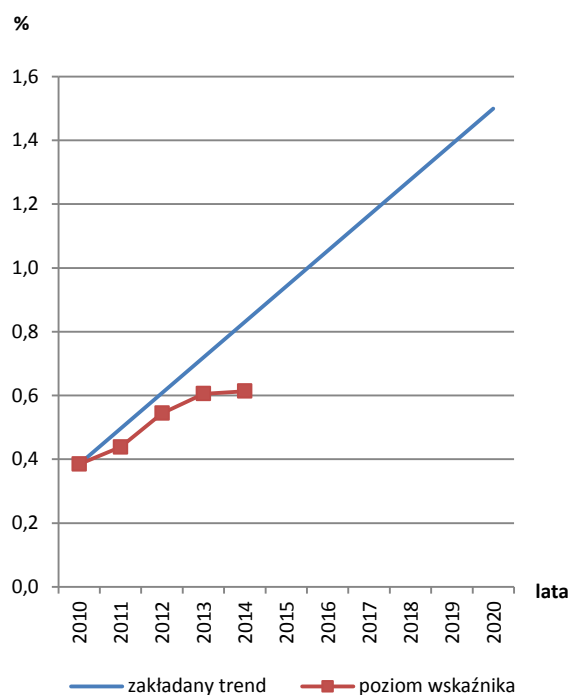
92. Proporcja sieci wodociągowej do sieci kanalizacyjnej na terenie obszarów wiejskich

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	10,40	9,12	8,06	7,64	7,24

93. Udział powierzchni użytków rolnych gospodarstw ekologicznych w ogólnej powierzchni użytków rolnych w obszarach wiejskich

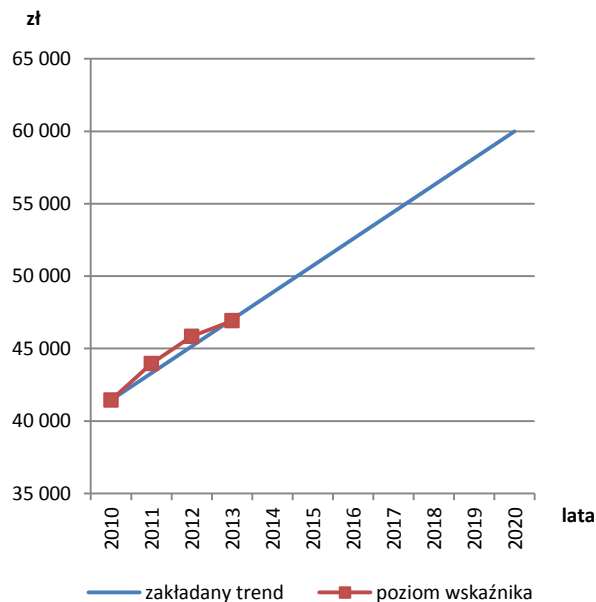
	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	0,38	0,44	0,54	0,61	0,61

CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARU FUNKCJONALNEGO 2.1. ŁÓDZKI OBSZAR METROPOLITALNY

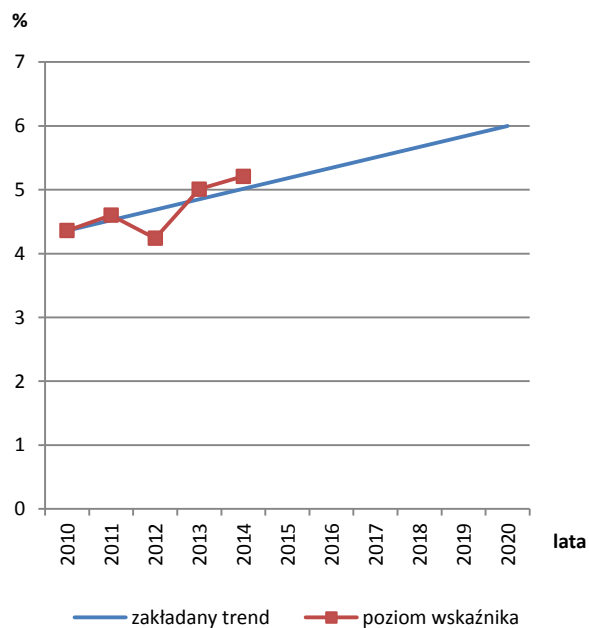
94. PKB na 1 mieszkańca w ŁOM [zł]

	2010	2011	2012	2013	2014
ŁOM	41 442	43 966	45 839	46 920	bd

95. Udział podmiotów gospodarczych z działów gospodarki kreatywnej w ogólnej liczbie podmiotów w rejestrze REGON w ŁOM

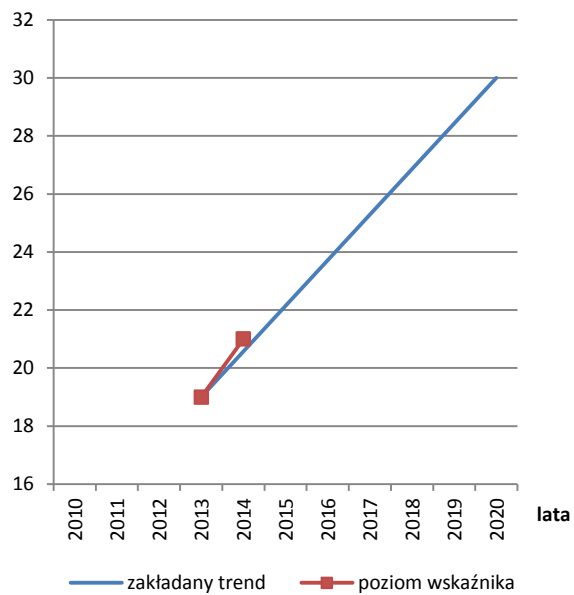
	2010	2011	2012	2013	2014
ŁOM	4,36	4,60	4,24	5,01	5,21

96. Liczba imprez wystawienniczo-targowych o charakterze międzynarodowym w ŁOM

	2010	2011	2012	2013	2014
ŁOM	bd	bd	bd	19	21

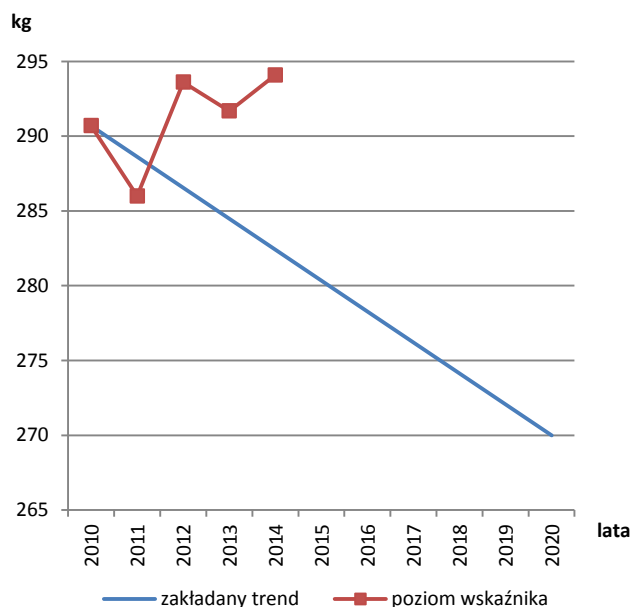
liczba

CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARU FUNKCJONALNEGO 2.2. ZAGŁĘBIE GÓRNICZO-ENERGETYCZNE BEŁCHATÓW-SZCZERCÓW-ZŁOCZEW

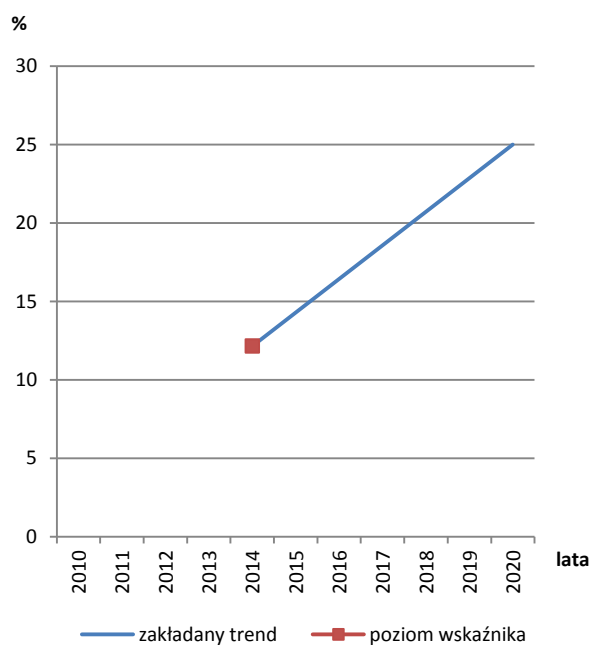
97. Roczna wielkość emisji CO₂ w Elektrowni Bełchatów na 1 GJ wytwarzanej energii [kg]

	2010	2011	2012	2013	2014
Łódzkie	290,7	286,0	293,6	291,7	294,1

98. Udział powierzchni terenów zrehabilitowanych w powierzchni terenów wymagających rekultywacji w obszarze funkcjonalnym [%]

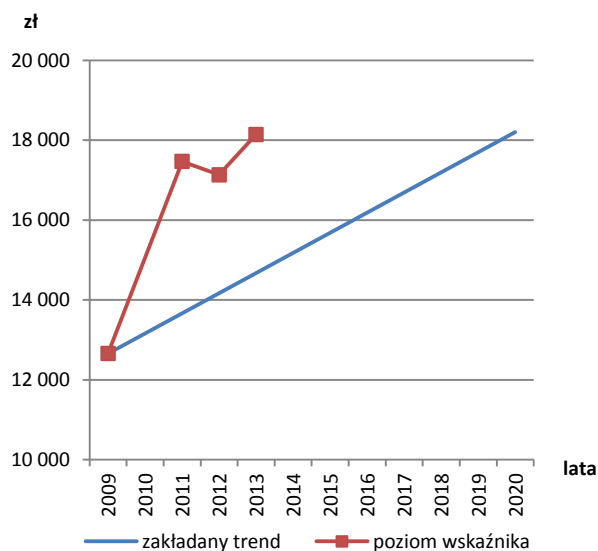
	2010	2011	2012	2013	2014
Łódzkie	bd	bd	bd	bd	12,1

CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARU FUNKCJONALNEGO 2.3. ZAGŁĘBIE CERAMICZNO-BUDOWLANE OPOCZNO-TOMASZÓW MAZOWIECKI

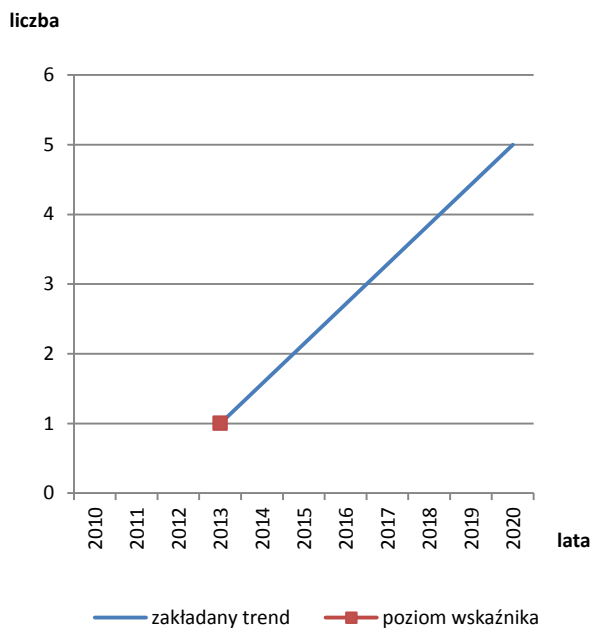
99. Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca w powiatach opoczyńskim i tomaszowskim [zł]

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	12 657	bd	17 467	17 134	18 143	bd

100. Liczba wzorów użytkowych w przemyśle ceramicznym zgłoszonych do Urzędu Patentowego z terenu województwa łódzkiego

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	bd	bd	bd	1	-

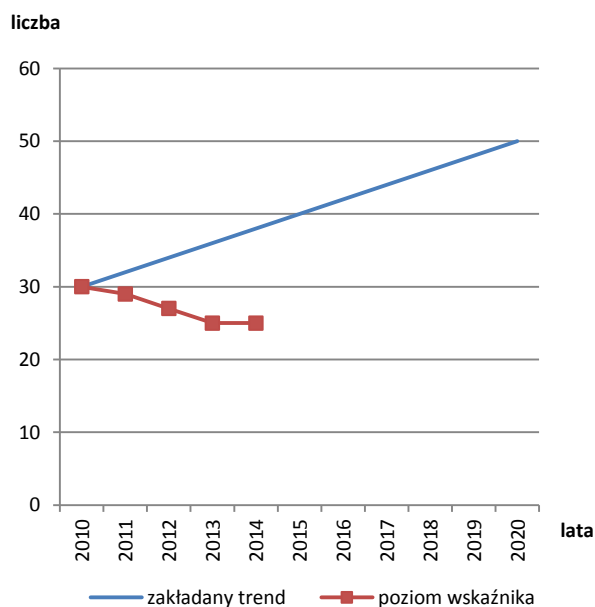

CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARU FUNKCJONALNEGO 2.4. OBSZAR ROZWOJU INTENSYWNEGO ROLNICTWA

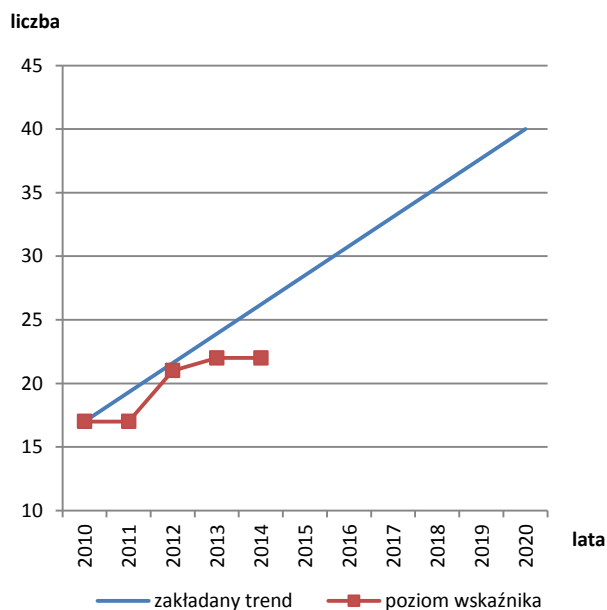
101. Liczba podmiotów gospodarczych w przemyśle rolno-spożywczym zarejestrowanych w rejestrze REGON zatrudniających powyżej 50 osób w obszarze funkcjonalnym

	2010	2011	2012	2013	2014
Łódzkie	30	29	27	25	25

102. Liczba grup producentów rolnych w obszarze rozwoju intensywnego rolnictwa

	2010	2011	2012	2013	2014
Łódzkie	17	17	21	22	22

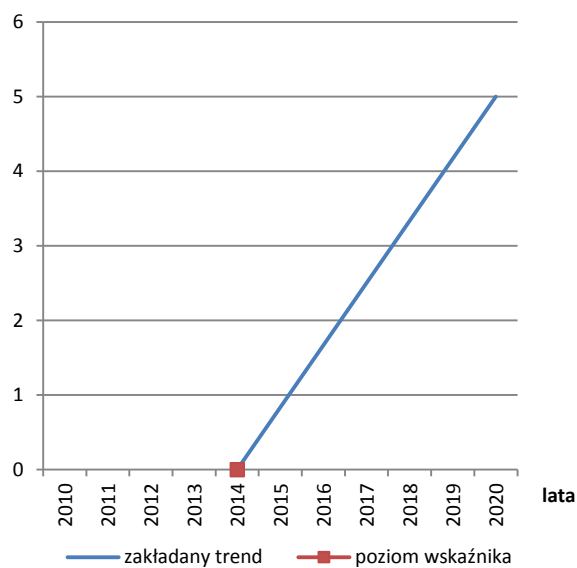

CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH 2.5. OBSZARY TURYSTYCZNE DOLIN RZECZNYCH PILICY, WARTY I BZURY

103. Liczba certyfikowanych zintegrowanych produktów turystycznych w obszarach turystycznych dolin rzecznych Pilicy, Warty i Bzury

	2010	2011	2012	2013	2014
łódzkie	bd	bd	bd	bd	0

liczba

104. Stan jednolitej części wód powierzchniowych

	2010	2011	2012	2013	2014
Zbiornik Jeziorsko	bd	dobry	dobry	bd	dobry
Zalew Sulejowski	bd	zły	zły	zły	zły

**STAN REALIZACJI PROGRAMÓW WDRAŻANYCH
NA POZIOMIE REGIONALNYM**

Zapisy Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 realizowane są m.in. poprzez programy regionalne i strategie sektorowe. W programach tych następuje operacjonalizacja ogólnej wizji rozwoju województwa oraz celów strategicznych wynikających ze Strategii.

W niniejszej analizie uwzględniono 9 strategii i programów regionalnych. Są to:

1. Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013
2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020
3. Regionalna Strategia Innowacji dla Województwa Łódzkiego LORIS 2030
4. Strategia Polityki Zdrowotnej dla Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020
5. Wojewódzka strategia w zakresie polityki społecznej na lata 2007 – 2020
6. Plan przeciwdziałania depopulacji w województwie łódzkim. Rodzina – Dzieci – Praca
7. Wieloletni plan działań na rzecz rozwoju i upowszechniania Ekonomii Społecznej w Województwie Łódzkim na lata 2013 – 2020
8. Program rozwoju turystyki w województwie łódzkim na lata 2007 – 2020
9. Program rozwoju kultury w województwie łódzkim na lata 2014 – 2020

Podstawowym dokumentem implementacyjnym dla Strategii Rozwoju Województwa jest Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego. Ze względu na przejściowy okres pomiędzy dwoma perspektywami finansowymi Unii Europejskiej w analizie uwzględniono dwa Regionalne Programy Operacyjne na lata 2007-2013 oraz 2014-2020, przy czym ocena realizacji projektów dotyczy jedynie RPO WŁ na lata 2007 – 2013.

Część analizowanych dokumentów powstała przed uchwaleniem Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020, różny jest zatem ich stopień powiązania z przyjętymi w Strategii celami i strategicznymi kierunkami działań. Różne jest także podejście do systemu monitorowania tych programów i strategii. Proponowane wskaźniki często pochodzą spoza statystyki publicznej, a ich gromadzenie wymaga przeprowadzania badań, bądź szukania innych, pozastatystycznych źródeł informacji, co stanowi istotne ograniczenie w procesie monitorowania tych dokumentów.

1. Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013

RPO WŁ 2007-2013 jest najważniejszym dokumentem szczebla regionalnego służącym realizacji Strategii Rozwoju Województwa przy wykorzystaniu środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. RPO WŁ jest dokumentem operacyjnym, określającym główne kierunki rozwoju województwa zmierzające m.in. do poprawy konkurencyjności gospodarczej województwa, promowania zrównoważonego rozwoju regionalnego oraz zapewnienia większej spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej regionu. Na realizację RPO WŁ na lata 2007-2013 Województwo Łódzkie otrzymało ponad 1 mld euro.

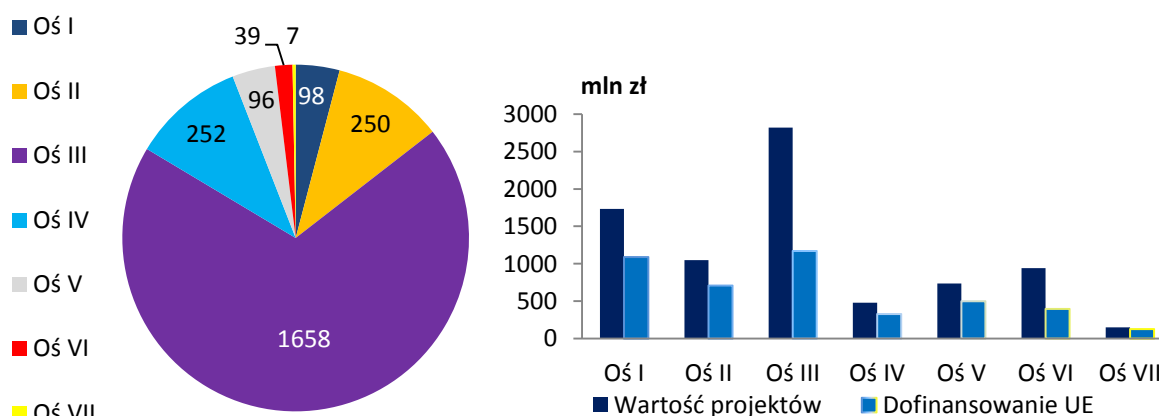
W ramach Programu wyodrębniono siedem osi priorytetowych:

- Oś priorytetowa I: Infrastruktura transportowa
- Oś priorytetowa II: Ochrona środowiska, zapobieganie zagrożeniom i energetyka
- Oś priorytetowa III: Gospodarka, innowacyjność, przedsiębiorczość
- Oś priorytetowa IV: Społeczeństwo informacyjne
- Oś priorytetowa V: Infrastruktura społeczna
- Oś priorytetowa VI: Odnowa obszarów miejskich
- Oś priorytetowa VII: Pomoc techniczna

Wykorzystanie funduszy europejskich dostępnych w ramach RPO 2007-2013

Według stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku, wartość projektów realizowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa łódzkiego 2007 – 2013 wyniosła 7 904 mln złotych, z czego dofinansowanie ze środków unijnych stanowiło 4 325 mln zł (54,7%). W ramach RPO Wł 2007 – 2013 podpisano ogółem 2400 umów, z czego najwięcej, bo 1658 w ramach osi priorytetowej III (Gospodarka, innowacyjność, przedsiębiorczość). Najmniej projektów realizowano w osi priorytetowej VI (Odnowa obszarów miejskich) – 39. Największą wartość całkowitą mają projekty dotyczące gospodarki, innowacyjności, przedsiębiorczości – 2 819 mln zł, dofinansowanie ze środków UE dla tej osi wyniosło 1 171 mln zł (41,6%). W podobnej skali dofinansowano projekty z osi VI (Odnowa obszarów miejskich) – (42,1%), przy łącznej wartości projektów z tej osi 942 mln zł. Drugie miejsce pod względem wartości ogółem i dofinansowania uzyskały projekty z osi priorytetowej I (Infrastruktura transportowa) – 1 732 mln zł, przy wsparciu unijnym w wysokości 63,0%. Projekty z pozostałych osi RPO uzyskały również dofinansowanie unijne w wysokości powyżej 60% ich wartości, a mianowicie: Oś II Ochrona środowiska, zapobieganie zagrożeniom i energetyka – 67,6%, Oś IV Społeczeństwo informacyjne – 68,9%, Oś V Infrastruktura społeczna – 68,1%.

Wykres 1 Liczba oraz wartość podpisanych umów w ramach RPO Wł 2007 – 2013 w podziale na osie priorytetowe

Źródło: KSI SIMIK 07-13

W ujęciu terytorialnym największe dofinansowanie unijne ogółem w ramach RPO uzyskała Łódź - 1 232,0 mln zł przed powiatem zgierskim (285,2 mln zł) oraz powiatem poddębickim (246,3 mln zł); najmniej środków unijnych otrzymało miasto Skierniewice (41,2 mln zł). Przeliczając pozyskane w ramach RPO środki z UE na jednego mieszkańca – to najlepszy rezultat uzyskał powiat poddębicki (5 894,7 zł), a następnie powiat opoczyński (2 133,6 zł) oraz pajęczański – 1 931,6 zł. Najmniej środków unijnych per capita uzyskali mieszkańcy miast na prawach powiatu: Skierniewic (846,4 zł) oraz Piotrkowa Trybunalskiego (962,4 zł).

Od początku realizacji programu do końca grudnia 2014 roku w województwie zakończono realizację 1760 projektów (są to projekty, dla których w systemie KSI SIMIK 07-13 zarejestrowano zweryfikowany wniosek o płatność końcową) o wartości dofinansowania UE 1 842,5 mln zł.

Projekty realizowane w ramach RPO Wł 2007-2013 przyczyniały się do budowy spójności gospodarczej, społecznej i przestrzennej - trzech głównych filarów rozwoju wskazanych w Strategii Rozwoju Województwa łódzkiego 2020. Zgodnie z zapisami Strategii budowanie spójności gospodarczej realizowane będzie przez trzy cele operacyjne:

1. Zaawansowana gospodarka wiedzy i innowacji
2. Nowoczesny kapitał ludzki i rynek pracy

- Spójność społeczną zapewni realizacja trzech kolejnych celów:

- Spójność przestrzenna będzie budowana poprzez realizację następujących celów operacyjnych:

7. Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej
8. Wysoka jakość środowiska przyrodniczego
9. Zrównoważony system osadniczy

- 178 projektów budujących spójność gospodarczą województwa na łączną kwotę 455 467 267,20 PLN, w tym dofinansowanie z UE wynosiło 223 160 494,60 PLN
- 25 projektów budujących spójność społeczną województwa o łącznej kwocie 97 728 520,10 PLN, w tym dofinansowanie z UE wynosiło 50 288 716,42 PLN
- 26 projektów budujących spójność przestrzenną województwa o łącznej kwocie 287 804 330,65 PLN, w tym dofinansowanie z UE wynosiło 192 761 500,97 PLN

Mapa 4 Przestrzenne rozmieszczenie projektów RPO Wł 2007 – 2013 zakończonych w 2014 roku

Najliczniejszą grupę stanowiły projekty realizujące 3. Cel operacyjny Strategii. Brak projektów realizujących cel operacyjny 2 wynikał z faktu, że RPO Wł na lata 2007-2013 jest programem jednofunduszowym finansowanym z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, zaś działania związane z kapitałem ludzkim i rynkiem pracy były realizowane z Europejskiego funduszu Społecznego w ramach PO Kapitał Ludzki.

Tabela 1 Sumaryczne zestawienie projektów zakończonych w 2014 roku, realizowanych w ramach RPO Wł 2007-2013, według celów operacyjnych Strategii Rozwoju Województw Łódzkiego 2020

Cele operacyjne	Liczba projektów	Wartość ogółem w zł	Dofinansowanie UE w zł
1. Zaawansowana gospodarka wiedzy i innowacji	53	229 673 161,89	125 841 444,55
2. Nowoczesny kapitał ludzki i rynek pracy	0	0,00	0,00
3. Zintegrowane środowisko przedsiębiorczości dla rozwoju gospodarki	125	225 794 105,31	97 319 050,05
4. Wysoki poziom kapitału społecznego i silne społeczeństwo obywatelskie	9	8 621 760,26	5 433 120,14
5. Wysoki standard i dostęp do usług publicznych	16	89 106 759,84	44 855 596,28
6. Reintegracja społeczna grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym	0	0,00	0,00
7. Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej	21	218 253 501,75	145 771 329,32
8. Wysoka jakość środowiska przyrodniczego	0	0,00	0,00
9. Zrównoważony system osadniczy	5	69 550 828,90	46 990 171,65
suma	229	841 000 117,95	466 210 711,99

Szczegółowy wykaz projektów RPO zakończonych w 2014 roku zawiera Aneks.

Spójność gospodarcza

Spójność gospodarczą regionu budowały przede wszystkim projekty realizowane w ramach III osi priorytetowej RPO Wł „Gospodarka, innowacyjność, przedsiębiorczość”. Były to projekty związane ze zwiększeniem konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, rozwojem otoczenia biznesu, rozwojem B+R w przedsiębiorstwach, rozwojem mikro- i małych przedsiębiorstw oraz wsparciem jednostek B+R. Wśród 10 projektów o największej wartości, zakończonych w 2014 roku, realizowanych w ramach III osi priorytetowej, znalazł się m.in. projekt związany z rozwojem klastrów - „W Centrum Promocji Mody – Klaster branży tekstylno – odzieżowej”. Jest to projekt zintegrowany realizowany przez Akademię Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego. Idea projektu obejmuje działania w trzech obszarach: infrastruktura, badania, rozwój. Poza ww. omówionym projektem projektami o największej wartości są te związane ze wsparciem przedsiębiorstw, które poprzez zastosowanie nowoczesnych technologii zwiększały swoją innowacyjność i konkurencyjność. Rozwojowi przemysłów kreatywnych sprzyjała realizacja projektu „Utworzenie w ramach Fabryki Sztuki w Łodzi Inkubatora Kultury – Art_Inkubator”.

Projekty wspierane w ramach III osi priorytetowej przyczyniały się w największym stopniu do realizacji celu operacyjnego 1 SRWŁ 2020 – Zaawansowana gospodarka wiedzy i innowacji oraz 3 celu operacyjnego SRWŁ 2020 - Zintegrowane środowisko przedsiębiorczości dla rozwoju gospodarki.

Ponadto w grupie 10 największych projektów znalazły się projekty związane z rozwojem specjalistycznych usług dla ochrony zdrowia – „Poprawa stanu bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców województwa łódzkiego poprzez utworzenie na bazie oddziałów zakaźnych Centrum Diagnostowania i Leczenia Chorób Zakaźnych w WSSz. im. dr Wł. Biegańskiego w Łodzi” oraz projekt „Utworzenie pracowni PET dla potrzeb Regionalnego Ośrodka Onkologicznego w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym im. M. Kopernika w Łodzi” realizowane w ramach V osi priorytetowej RPO Wł – „Infrastruktura społeczna”. Oba projekty realizowały 1 cel operacyjny Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020.

Tabela 2 10 projektów o największej wartości budujących spójność gospodarczą regionu

I.p.	Tytuł projektu	Gmina	Wartość ogółem w zł	Dofinansowanie UE w zł
1	Poprawa stanu bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców województwa łódzkiego poprzez utworzenie na bazie oddziałów zakaźnych Centrum Diagnostowania i Leczenia Chorób Zakaźnych w WSSz. Im. Dr Wł. Biegańskiego w Łodzi	m. Łódź	34 190 931,18	22 490 771,66
2	Utworzenie pracowni PET dla potrzeb Regionalnego Ośrodka Onkologicznego w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym im. M. Kopernika w Łodzi	m. Łódź	30 423 497,04	22 597 887,41
3	Utworzenie w ramach Fabryki Sztuki w Łodzi Inkubatora Kultury - Art_Inkubator.	m. Łódź	30 157 832,87	12 817 078,96
4	Centrum Promocji Mody – Klaster branży tekstylno – odzieżowej - Infrastruktura	m. Łódź	22 339 774,10	14 819 824,54
5	Budowa biogazowni rolniczej o mocy 0,5 MW energii elektrycznej i 0,7 MW energii ciepłej	Opoczno	14 812 846,16	5 657 350,00
6	Wsparcie systemu zarządzania środowiskowego w firmie KOLOREX poprzez budowę oczyszczalni dla ścieków farbiarskich	Ksawerów	7 491 875,13	3 315 667,28
7	Przygotowanie terenów na obszarach objętych rewitalizacją pod realizację nowych inwestycji gospodarczych	m. Tomaszów Mazowiecki	6 617 535,72	3 784 614,21
8	Poprawa procesu produkcyjnego w przedsiębiorstwie CDM poprzez wdrożenie najlepszych dostępnych technik (BAT)	Ksawerów	6 350 251,00	3 399 745,00
9	Centrum Promocji Mody – Klaster branży tekstylno – odzieżowej - Rozwój	m. Łódź	5 484 227,46	2 710 930,25
10	Projekt budowy serwisu maszyn rolniczych wraz z wdrożeniem innowacyjnej technologii i uruchomieniem nowych usług	Sławno	5 471 192,17	1 249 695,70

Mapa 5 Wspieranie spójności gospodarczej województwa poprzez realizację projektów RPO Wł 2007 – 2013 zakończonych w 2014 roku 10 projektów o największej wartości

Źródło: KSI SIMIK 07-13

Spójność społeczna

Spójność społeczną budowały przede wszystkim projekty realizowane w ramach V Osi priorytetowej RPO: Infrastruktura społeczna. Obejmowały one działania z zakresu infrastruktury ochrony zdrowia, pomocy społecznej, infrastruktury edukacyjnej i infrastruktury kultury. Celem osi priorytetowej jest zwiększenie dostępu mieszkańców regionu do usług medycznych, podniesienie potencjału instytucji pomocy społecznej, podniesienie standardów i poziomu kształcenia oraz wzrost identyfikacji mieszkańców z kulturą regionu. Podejmowane działania w ramach Osi V polegały na przebudowie placówek ochrony zdrowia, zakupie lub odnowie aparatury medycznej, budowie lub przebudowie obiektów pomocy społecznej, szkół i innych jednostek prowadzących działalność edukacyjną, zakupie wyposażenia tych placówek, budowie lub przebudowie infrastruktury kulturalnej i zakupie niezbędnego sprzętu. Wśród projektów o największej wartości, których realizacja zakończyła się w roku 2014 znalazły się m.in. budowa Miejskiego Centrum Kultury w Bełchatowie z ekspozycją Giganty Mocy, budowa Regionalnego Centrum Kultury w Drzewicy, wykonanie i montaż organów w Filharmonii Łódzkiej. Rozwojowi usług turystyki sprzyjały projekty związane m.in. z promocją produktów turystycznych np. „Łódź na weekend” – promocja oferty turystycznej Łodzi typu city break. W ramach poprawy dostępu do sektora edukacji realizowany był projekt

„Rozbudowa budynku Publicznego Gimnazjum w Kurzeszynie o salę gimnastyczną”. Największą wartość ogółem – ponad 30 mln zł oraz wartość dofinansowania UE na poziomie 18,9 mln zł przedstawiał projekt „Infrastruktura Regionalnego Systemu Informacji Przestrzennej Województwa Łódzkiego” realizowany w ramach IV osi priorytetowej RPO Społeczeństwo informacyjne. Wymienione wyżej projekty realizowały 5 cel operacyjny Strategii wysoki standard i dostęp do usług publicznych.

Tabela 3 10 projektów o największej wartości budujących spójność społeczną regionu

I.p.	Tytuł projektu	Gmina	Wartość ogółem w zł	Dofinansowanie UE w zł
1	Infrastruktura Regionalnego Systemu Informacji Przestrzennej Województwa Łódzkiego	m. Łódź, m. Piotrków tryb., Łask, Łowicz, Opoczno, Rawa Mazowiecka, Skierniewice, Tomaszów Maz., Zduńska Wola, Zgierz	30 241 332,15	18 889 022,94
2	Budowa Miejskiego Centrum Kultury wraz z ekspozycją Giganty Mocy	m. Bełchatów	23 455 734,31	9 548 369,15
3	Budowa Regionalnego Centrum Kultury w Drzewicy	Drzewica	11 653 543,99	5 768 499,26
4	Wykonanie i montaż organów	m. Łódź	11 348 519,59	2 453 999,92
5	Od elekcji Królów Polski do epoki Internetu - sieradzka starówka historycznym i kulturowym dziedzictwem regionu	m. Sieradz	4 555 778,56	1 946 794,54
6	Łódź na weekend - promocja oferty turystycznej Łodzi typu city break	m. Łódź	2 479 471,63	2 102 982,76
7	Region Łódzki - kluczowy partner gospodarczy i biznesowy na arenie krajowej i międzynarodowej	m. Łódź	1 908 715,9	1 314 929,34
8	IN4HEALTH	m. Łódź	1 905 918,51	1 585 781,65
9	Promocja marki regionalnej ŁÓDZKIE poprzez zastosowanie narzędzia marketingowego - cyklicznego wydarzenia "Europejskiego Forum Gospodarczego. W centrum Polski, w centrum Europy"	m. Łódź	1 690 781,88	640 634,05
10	Rozbudowa budynku Publicznego Gimnazjum w Kurzeszynie o salę gimnastyczną wraz z zespołem szatniowo-magazynowym	Rawa Mazowiecka	1 546 025,40	1 261 990,05

Mapa 6 Wsparcie spójności społecznej województwa poprzez realizację projektów RPO Wł 2007 – 2013 zakończonych w 2014 roku

Źródło: KSI SIMIK 07-13

Spójność przestrzenna

Spójność przestrzenną budowały projekty realizowane w ramach I, II oraz VI Osi Priorytetowej RPO Wł dotyczące rozwoju infrastruktury transportowej, ochrony środowiska, bezpieczeństwa energetycznego oraz zapobiegania zagrożeniom, rozwoju społeczeństwa informatycznego oraz odnowy obszarów miejskich.

Niezwykle istotny z punktu widzenia rozwoju regionu jest efektywny i zrównoważony system transportowy. W ramach I osi priorytetowej RPO „Infrastruktura transportowa” realizowano projekty związane z budową i modernizacją infrastruktury drogowej i kolejowej, wsparciem miejskiego transportu publicznego oraz inteligentnych systemów transportowych. Wśród projektów transportowych zakończonych w roku 2014 znalazły się m.in. budowa zachodniej obwodnicy Radomska oraz rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 481 w miejscowości Rychłocice.

W ramach wsparcia rozwoju proekologicznego transportu pasażerskiego realizowany był projekt „Budowa, przebudowa przystanków kolejowych na trasach Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej – poprawa dostępności komunikacyjnej poprzez utworzenie intermodalnych przystanków z Łódzką Koleją Aglomeracyjną”.

Inwestycje w infrastrukturę transportową przyczyniły się do realizacji 7. Celu operacyjnego Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 „Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej”.

W ramach II osi priorytetowej RPO „Ochrona środowiska, zapobieganie zagrożeniom i energetyka” realizowano projekty związane z racjonalizacją gospodarki w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych, rekultywacją składowisk i unieszkodliwianiem odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, dywersyfikacją źródeł energii ze szczególnym uwzględnieniem OZE, poprawą stanu infrastruktury energetycznej w zakresie średnich i niskich napięć, poprawą stanu i rozwojem infrastruktury gazowej, termomodernizacją budynków użyteczności publicznej, ochroną powietrza. Realizowano również projekty dotyczące ochrony przyrody i kształtowania postaw ekologicznych mieszkańców oraz projekty związane z opracowaniem i wdrażaniem planów i instrumentów zapobiegania i zarządzania zagrożeniami naturalnymi i technologicznymi.

Wśród projektów zakończonych w 2014 r. realizowanych w ramach II osi priorytetowej znalazły się m.in. „Rozbudowa oczyszczalni ścieków i budowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Paradyż” oraz „Budowa i przebudowa infrastruktury dystrybucji energii elektrycznej 110/15kV w wybranych powiatach Województwa Łódzkiego. Oba projekty przyczyniły się do realizacji 7. Celu operacyjnego Strategii „Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej”.

W ramach VI osi priorytetowej RPO: Odnowa obszarów miejskich realizowane były przede wszystkim projekty związane z rewitalizacją obszarów problemowych. Celem podejmowanych działań było przeciwdziałanie marginalizacji tych obszarów miast województwa łódzkiego, na których występują negatywne zjawiska ekonomiczne i społeczne związane z fizyczną degradacją substancji architektonicznej. Realizacja projektów dofinansowanych w ramach osi VI przyczyniła się do przywrócenia ładu architektonicznego i przestrzennego, podniesienia wartości substancji miejskiej, jak również stworzenia warunków sprzyjających ożywieniu gospodarczemu na rewitalizowanych obszarach.

Wśród projektów o największej wartości, zakończonych w 2014 roku i realizowanych w ramach VI osi priorytetowej RPO znalazły się m.in. „Rewitalizacja zabytkowego zespołu dawnego szpitala pediatrycznego im. Anny Marii przy ul. Piłsudskiego”, „Trakt Wielu kultur – rozwój potencjału turystycznego miasta poprzez rewitalizację zabytkowych obszarów Piotrkowa Trybunalskiego” oraz „Rewitalizacja zabytkowego parku miejskiego w Skierniewicach, dawnego ogrodu Prymasów Polski”.

Projekty realizowane w ramach tej osi przyczyniały się do osiągnięcia założeń Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 w zakresie celu operacyjnego 9. Zrównoważony system osadniczy. W ramach tego celu założono m.in. prowadzenie działań polegających na rewitalizacji zdegradowanych obszarów mieszkaniowych i przemysłowych w miastach, podjęcie działań zmierzających do poprawy jakości przestrzeni publicznych, w tym o znaczeniu symbolicznym oraz przeciwdziałanie niekontrolowanej suburbanizacji.

Tabela 4 10 projektów o największej wartości budujących spójność przestrzenną regionu

I.p.	Tytuł projektu	Gmina	Wartość ogółem w zł	Dofinansowanie UE w zł
1	Budowa zachodniej obwodnicy miasta Radomska o długości 6554 m - odcinek A-C-F, od ulicy Brzeźnickiej przez istniejące rondo „C” do ul. Sucharskiego, oraz odcinek F-L od ulicy Sucharskiego do ulicy Narutowicza	m. Radomsko	51 602 502,53	35 638 884,17
2	Budowa, przebudowa przystanków kolejowych na trasach Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej - poprawa dostępności komunikacyjnej poprzez utworzenie intermodalnych przystanków z Łódzką Koleją Aglomeracyjną - etap I	m. Łódź, m. Główny, m. Ozorków, m. Zgierz, Domaniewice, Parzęczew, Stryków, Zgierz	49 389 503,99	34 091 644,62
3	Rewitalizacja zabytkowego zespołu dawnego szpitala pediatrycznego im. Anny Marii przy al. Piłsudskiego 71	m. Łódź	20 268 726,83	17 228 395,65
4	Trakt Wielu Kultur – rozwój potencjału turystycznego Miasta poprzez rewitalizację zabytkowych obszarów Piotrkowa Trybunalskiego – etap II	m. Piotrków Trybunalski	16 782 387,64	12 426 014,58
5	Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 481 w miejscowości Rychłocice na odcinku od km 33+850 do km 35+200 z rozbiórką i budową mostu przez rzekę Wartę w ramach zadania pn. Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 481 Łask – Widoradz Górny	Konopnica	15 443 787,20	12 407 035,67
6	Rozbudowa oczyszczalni ścieków i budowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Paradyż	Paradyż	15 148 482,56	10 461 235,47
7	Budowa i przebudowa infrastruktury dystrybucji energii elektrycznej 110/15kV w wybranych powiatach Województwa Łódzkiego	miasta: Łowicz, Skierniewice, Konstantynów, Rawa Mazowiecka, gminy: Brójce i Opoczno	14 793 948,00	5 983 000,00
8	Rewitalizacja zabytkowego parku miejskiego w Skierniewicach, dawnego ogrodu Prymasów Polski	m. Skierniewice	12 448 312,09	8 532 652,48
9	Od elekcji Królów Polski do epoki Internetu – sieradzka starówka historycznym i kulturowym dziedzictwem regionu – Działanie VI.2 Renowacja substancji mieszkaniowej	m. Sieradz	10 053 010,69	3 128 577,35
10	Odnowienie, modernizacja i renowacja budynku przy ulicy 1 Maja 4 oraz przystosowanie dla osób niepełnosprawnych	m. Bełchatów	9 998 391,65	5 674 531,59

Mapa 7 Wspieranie spójności przestrzennej województwa poprzez realizację projektów RPO WŁ 2007 – 2013 zakończonych w 2014 roku

Źródło: KSI SIMIK 07-13

2. Regionalny Program Operacyjny dla województwa łódzkiego na lata 2014-2020

W 2014 r. Samorząd Województwa Łódzkiego przystąpił do realizacji polityki rozwoju regionu w oparciu o środki unijne w ramach nowej perspektywy finansowej UE na lata 2014 – 2020. Ostateczna wersja Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020 została przyjęta uchwałą Zarządu Województwa Łódzkiego nr 1442/14 z dnia 14 listopada 2014 roku. Komisja Europejska przyjęła Program w dniu 18 grudnia 2014 roku. RPO WŁ na lata 2014 – 2020 jest programem dwufunduszowym, współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Dwufunduszowość programu ma umożliwiać zaplanowanie kompleksowej interwencji zmierzającej do osiągnięcia celów rozwojowych województwa, co przyczyni się do zwiększenia komplementarności i efektywności wsparcia oraz ściślejszego strategicznego powiązania ze sobą projektów infrastrukturalnych i projektów miękkich. Główne obszary wsparcia, wyrażone w osiach priorytetowych Programu, obejmują dwanaście osi priorytetowych o następujących specjalizacjach:

Oś priorytetowa	Wsparcie UE (EUR)	%	Fundusz
I. Badania, rozwój i komercjalizacja wiedzy	201 619 822	8,9	EFRR
II. Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka	274 835 401	12,2	EFRR
III. Transport	395 662 889	17,5	EFRR
IV. Gospodarka niskoemisyjna	224 954 770	10,0	EFRR
V. Ochrona środowiska	117 498 058	5,2	EFRR
VI. Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu	279 125 837	12,4	EFRR
VII. Infrastruktura dla usług społecznych	127 736 610	5,7	EFRR
VIII. Zatrudnienie	159 872 131	7,1	EFS
IX. Włączenie społeczne	162 084 441	7,2	EFS
X. Adaptacyjność pracowników i przedsiębiorstw w regionie	115 023 713	5,1	EFS
XI. Edukacja, kwalifikacje, umiejętności	130 018 967	5,8	EFS
XII. Pomoc techniczna	67 616 476	3,0	EFS
ogółem	2 256 049 115	100	

W ramach środków UE przeznaczonych na realizację RPO Wł 2014-2020 71,9% stanowią środki z EFRR, zaś 28,1% środki EFS.

Ze względu na początkowy okres realizacji Programu informacje dotyczące wykorzystania funduszy europejskich dostępnych w ramach RPO Wł 2014 – 2020 przedstawione zostaną w kolejnej edycji „Raportu...”.

3. Regionalna Strategia Innowacji dla województwa łódzkiego LORIS 2030

Strategia została przyjęta uchwałą nr XXXV/680/13 Sejmiku Województwa Łódzkiego w dniu 26 kwietnia 2013. Dokument określa kompleksową politykę samorządu województwa w zakresie innowacyjności oraz wskazuje regionalne inteligentne specjalizacje, których potencjał skumulowany w regionie powinien być podstawą wzrostu konkurencyjności województwa łódzkiego. Cele LORIS 2030 skoncentrowane są wokół trzech głównych priorytetów:

- Priorytet 1. Specjalizacja regionalna – obejmujący kluczowe branże stanowiące lokomotywy rozwoju regionu.
- Priorytet 2. Rozwój potencjału innowacyjnego – obejmujący powszechne zastosowanie innowacji we wszystkich obszarach oraz branżach funkcjonujących w regionie, poza specjalizacją regionalną.
- Priorytet 3. Zarządzanie innowacjami w regionie – obejmujący poprawę efektywności prowadzenia polityki innowacyjnej w regionie oraz tworzenie warunków dla rozwoju innowacji w regionie.

Każdy z priorytetów ma przypisane cele operacyjne oraz szereg działań, które mają je realizować. Układ celów operacyjnych został odniesiony do poszczególnych etapów procesu kreowania innowacji tj.: świadomość, wiedza, komunikacja, współpraca oraz finansowanie.

Za specjalizacje regionalne uznano:

- Branżę medyczną, farmację i kosmetyki (w tym medycynę uzdrowiskową)
- Energetykę (w tym EE, OZE)
- Nowoczesny przemysł włókienniczy i mody (w tym wzornictwo)
- Zaawansowane materiały budowlane (w tym wzornictwo)
- Innowacyjne rolnictwo i przetwórstwo rolno-spożywcze

- Informatykę i telekomunikację

Jako priorytetowe obszary technologii dla wybranych branż uznano:

- Biotechnologię
- Mechatronikę
- Nanotechnologię i materiały funkcjonalne
- Technologie komunikacyjne i informatyczne

Istotą RSI LORIS są działania wspierające rozwój przedsiębiorczości, wzmacniające współpracę przedsiębiorstw (w szczególności MŚP), jednostek naukowo-badawczych, instytucji otoczenia biznesu i administracji oraz promujące szeroko rozumianą innowacyjność we wszystkich obszarach aktywności gospodarczej.

Dla oceny stopnia realizacji Regionalnej Strategii Innowacji zaproponowano kompleksowy system monitoringu obejmujący następujące typy wskaźników:

1. Wskaźniki kontekstowe – służące monitorowaniu innowacyjności, czyli ogólnej sytuacji regionu w tym zakresie.
2. Wskaźniki strategiczne – pozyskane przede wszystkim ze źródeł statystyki publicznej, pozwalające ocenić stan wdrażania strategii na poziomie celów strategicznych (priorytetów).
3. Wskaźniki operacyjne – mające na celu monitorowanie działań podjętych w celu wdrażania RSI LORIS. Są to zarówno wskaźniki produktu, rezultatu jak i finansowego postępu realizacji.

W ramach systemu monitorowania przewidziano opracowywanie corocznych sprawozdań z wdrażania RSI LORIS 2030, a raz na trzy lata sprawozdania z ramowego planu działania. Do chwili obecnej nie został uruchomiony proces monitorowania stopnia realizacji Strategii. Konieczne jest zatem podjęcie działań związanych z monitorowaniem i ewaluacją Regionalnej Strategii Innowacji LORIS 2030.

Syntetyczną miarą rozwoju innowacyjności województwa łódzkiego jest pozycja zajmowana w rekomendowanym przez Komisję Europejską rankingu Regional Innovation Scoreboard (RIS). Wskaźnik ten został uznany jako miara celu głównego RSI LORIS 2030. W 2012 roku województwo łódzkie zostało sklasyfikowane w rankingu jako „słaby innowator”. Zakładane jest osiągnięcie do roku 2030 roku pozycji „umiarkowanego innowatora”. Według najnowszych danych za rok 2014 województwo łódzkie nadal klasyfikowane jest jako „słaby innowator”.

Cele określone w RSI LORIS realizowane są m.in. poprzez realizację innowacyjnych przedsięwzięć w ramach III osi priorytetowej RPO Wł, w tym w szczególności w zakresie działania III.2. Podnoszenie innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw oraz III.3. Rozwój B+R w przedsiębiorstwach. Realizacja tych przedsięwzięć wpływa na rozwój sektora B+R, tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi przemysłów wysokich technologii, wzrost naukochłonności tradycyjnych przemysłów oraz promocję regionu.

Realizacja Regionalnej Strategii Innowacji w największym stopniu przyczynia się do poprawy konkurencyjności i spójności gospodarczej regionu łódzkiego, wskazywanej jako jeden z trzech głównych filarów polityki horyzontalnej w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020.

4. Strategia Polityki Zdrowotnej dla Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020

Dokument przyjęty uchwałą nr 1249/14 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 13 października 2014 roku jest już trzecim z kolei tego typu opracowaniem, który wyznacza priorytetowe kierunki działań Samorządu Województwa Łódzkiego w zakresie ochrony zdrowia.

Nadrzędnym celem jest „Poprawa wybranych mierników stanu zdrowia mieszkańców województwa łódzkiego”. Cel ten będzie realizowany poprzez działania wynikające z 4 celów strategicznych oraz 13 celów operacyjnych realizowanych przez różne podmioty na terenie całego województwa.

- Cel strategiczny 1 „Koordynacja działań w systemie ochrony zdrowia w regionie”
- Cel strategiczny 2 „Poprawa skuteczności działań z zakresu profilaktyki chorób i promocji zdrowia”
- Cel strategiczny 3 „Poprawa dostępności usług zdrowotnych”
- Cel strategiczny 4 „Poprawa jakości usług zdrowotnych”

Dla poprawy sytuacji zdrowotnej mieszkańców województwa konieczne są działania zarówno z zakresu profilaktyki zdrowotnej, jak i rozwój specjalistycznych usług dla ochrony zdrowia. Planowana jest także poprawa dostępu do podstawowych usług medycznych, zwłaszcza w kontekście zachodzących zmian demograficznych, które warunkują rozwój pomocy społecznej i sektora usług dla osób starszych.

Założenia działań strategicznych w obszarze ochrony zdrowia w województwie łódzkim są spójne ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 i przyczyniają się do budowy spójności społecznej i gospodarczej regionu. W strategii rozwoju województwa założono podejmowanie działań z zakresu profilaktyki zdrowotnej, jak również rozwój specjalistycznych usług dla ochrony zdrowia (cel operacyjny 1. Zaawansowana gospodarka wiedzy i innowacji) oraz poprawę dostępu do podstawowych usług medycznych (cel operacyjny 5. Wysoki standard i dostęp do usług publicznych).

Postępy w realizacji Strategii Polityki Zdrowotnej dla Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020 będą monitorowane co dwa lata, zgodnie z przyjętymi miernikami dla celu nadrzędnego oraz dla celów strategicznych. Dla oceny stopnia realizacji nadrzędnego celu Strategii Polityki Zdrowotnej zaproponowano 6 mierników stanu zdrowia, określając dla nich stan początkowy oraz wartość docelową. Ze względu na krótki czas obowiązywania Strategii Polityki Zdrowotnej pierwsze sprawozdanie z realizacji założeń Strategii powstanie w 2016 roku i będzie obejmować okres 2 lat 2014-2015. Raport opracowywany będzie w Departamencie Polityki Zdrowotnej i przekazywany Regionalnej Radzie Polityki Zdrowotnej oraz Zarządowi Województwa Łódzkiego, celem jego zatwierdzenia. Wyniki oceny stopnia realizacji Strategii Polityki Zdrowotnej zostaną przedstawione w kolejnym Raporcie z monitorowania Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020.

Elementem realizacji Strategii Polityki Zdrowotnej dla WŁ jest opracowanie w 2015 roku przez Departament Polityki Zdrowotnej dwóch planów operacyjnych, wynikających z powyższego dokumentu. Są to:

- „Plan działań z zakresu profilaktyki chorób i promocji zdrowia dla Województwa Łódzkiego” (w ramach celu strategicznego 2. Poprawa skuteczności działań z zakresu profilaktyki chorób i promocji zdrowia).
- „Plan monitorowania poziomu jakości w podmiotach, dla których organem tworzącym jest Samorząd Województwa Łódzkiego” (w ramach celu strategicznego 4. Poprawa jakości usług zdrowotnych).

5. Wojewódzka strategia w zakresie polityki społecznej na lata 2007 – 2020

Dokument ten został przyjęty uchwałą XI/244/07 Sejmiku Województwa Łódzkiego w dniu 10 lipca 2007 roku.

Celem Strategii jest zaplanowanie i realizowanie wyznaczonych założeń w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w regionie łódzkim. Dokument skupia się wokół sześciu celów strategicznych:

- Cel strategiczny 1: Wdrażanie aktywnej polityki społecznej
- Cel strategiczny 2: Systemowa pomoc osobom i rodzinom
- Cel strategiczny 3: Tworzenie warunków sprzyjających uczestnictwu w życiu społecznym osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym
- Cel strategiczny 4: Zapobieganie i przeciwdziałanie problemom uzależnień
- Cel strategiczny 5: Zwiększenie samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych
- Cel strategiczny 6: Propagowanie aktywnego trybu życia i wsparcie osób w wieku poprodukcyjnym

Celom strategicznym zostały przyporządkowane cele operacyjne, w ramach których realizowane będą główne kierunki działań. Dotyczą one takich obszarów, jak: przeciwdziałanie uzależnieniom, wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych, zapobieganie i ograniczanie przemocy w rodzinie, rozwijanie polityki prorodzinnej.

Założeniem systemu monitorowania Strategii Polityki Społecznej Województwa jest systematyczne obserwowanie zmian jakościowych i ilościowych wskaźników określonych w opracowaniu. Przedmiotem monitorowania jest sytuacja społeczna województwa. W związku z tym, że strategia wdrażana jest poprzez programy wojewódzkie, to one według autorów dokumentu mają być podstawowymi elementami monitorowania. Monitorowanie samej strategii nie ma jasno określonych zasad ani cykli pomiarowych, brakuje również wartości bazowych oraz docelowych w przyjętych wskaźnikach monitorujących.

Założenie Wojewódzkiej Strategii w zakresie polityki społecznej wpisują się w założenia Strategii Rozwoju Województwa, w tym przede wszystkim w zakresie Celu operacyjnego 6. Reintegracja społeczna grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz celu 5. Wysoki standard i dostęp do usług publicznych.

W roku 2015 Regionalne Centrum Polityki Społecznej rozpoczęło prace nad aktualizacją dokumentu.

6. Plan Przeciwdziałania Depopulacji w województwie łódzkim

Dokument ten został przyjęty przez Zarząd Województwa Łódzkiego Uchwałą Nr 1089/13 w dniu 20 sierpnia 2013 roku.

Celem jego powstania jest rozwiązywanie problemów depopulacyjnych, które zdiagnozowano w regionie. Porusza on bardzo wiele zagadnień, poczynając od stanu zdrowia mieszkańców, rynku pracy, poprzez edukację i pomoc społeczną, na infrastrukturze transportowej kończąc. Monitorowaniu Planu służy ogółem 89 wskaźników podzielonych na dwie grupy - wskaźniki monitorujące zmiany w zakresie działań skierowanych do osób młodych i do osób po 45 roku życia oraz seniorów. W ramach każdej grupy wydzielono obszary działania w zakresie: rodziny, aktywizacji społecznej, edukacji, rynku pracy, infrastruktury (jakości życia) oraz zdrowia. Wskaźniki te są monitorowane co roku, mają także wyznaczone swoje wartości bazowe i docelowe.

Monitorowanie wskaźników w ramach obszarów działania ujętych w dokumencie rozpoczęło się w 2013 r. W ramach działań określenie czy założone wskaźniki realizują założone cele na koniec 2014 roku jest możliwe w przypadku 40 wskaźników określonych dla 5 obszarów działania. Spośród nich 8, czyli 25,8% osiągnęły zakładaną wartość, 24 (77,4%) osiągnęły ją częściowo, zaś 8 (25,8%) nie osiągnęły jej (procent realizacji poniżej 5%). Na podstawie analizy ww. wskaźników w latach objętych badaniem (2012 – 2013) można zaobserwować zauważalny postęp w zakresie liczby programów przeciwdziałających wzrostowi bezrobocia oraz podnoszących kwalifikacje zawodowe osób po 45 roku życia, w tym kształcenia ustawicznego i szkoleń.

Powoli rośnie również liczba dzieci w wieku 3-5 objętych różnymi formami edukacji przedszkolnej, liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego oraz realizowanych programów edukacyjnych w szkołach. W regionie realizowano również znaczącą liczbę programów profilaktycznych obejmujących dzieci i osoby po 45 roku życia.

W 2015 roku przystąpiono do aktualizacji dokumentu, czego efektem było przyjęcie Uchwałą nr 1127/15 Zarządu Województwa łódzkiego z dnia 12 października 2015 r. nowego dokumentu pn. „Plan przeciwdziałania depopulacji w województwie łódzkim 2020”.

Jako strategiczny dla rozwoju województwa dokument odpowiada na problemy związane z głębokimi zmianami demograficznymi, których doświadcza region łódzki. Stanowi syntetyczne ujęcie celów i kierunków działań wynikających z diagnozowanej sytuacji demograficznej województwa, a przewidzianych do podjęcia w ramach polityki publicznej w ciągu kilku najbliższych lat. Ich wdrażanie stwarza wiele fundamentalnych wyzwań, w szczególności dla osób i instytucji kształtujących polityki tak regionalne, jak i lokalne wymagające spójnej koncepcji działań oraz wielosektorowego współdziałania na różnych szczeblach.

7. Wieloletni plan działań na rzecz rozwoju i upowszechniania ekonomii społecznej w województwie łódzkim na lata 2013-2020

Dokument ten został przyjęty Uchwałą nr 796/13 Zarządu Województwa łódzkiego w dniu 26 czerwca 2013 roku.

Zgodnie z tym dokumentem nadrzędnym celem ekonomii społecznej jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, szczególnie wśród grup zagrożonych: długotrwale bezrobotnych, bezdomnych, uzależnionych czy izolowanych. Podstawowym zadaniem podmiotów ekonomii społecznej jest generowanie korzyści społecznych, a ewentualnie wypracowana nadwyżka także przyczynia się do realizacji celu społecznego. W „Wieloletnim planie działań...” przyjęto trzy cele szczegółowe:

1. Zwiększanie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców społeczności lokalnej w oparciu o zasady i narzędzia ekonomii społecznej
2. Spójny system instytucji wsparcia ekonomii społecznej w województwie łódzkim
3. Partnerstwo lokalne na rzecz rozwoju ekonomii społecznej i upowszechniania jej idei

Działania proponowane w ramach Wieloletniego planu są zgodne z zapisami Strategii Rozwoju Województwa łódzkiego 2020 i w największym stopniu przyczyniają się realizacji 6 celu operacyjnego „Reintegracja społeczna grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym”.

Za monitorowanie Wieloletniego planu działań odpowiedzialne jest Regionalne Centrum Polityki Społecznej. System monitorowania planu opiera się na 55 wskaźnikach przyporządkowanych dla każdego z zaplanowanych działań i poddziałań.

Zgodnie z informacją uzyskaną od Regionalnego Centrum Polityki Społecznej (RCPS), koordynatora realizacji Programu, dotychczas nie był prowadzony monitoring wskaźników w tym dokumencie. Wynika to między innymi z faktu, że zgodnie z Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej, wieloletnie plany mają zostać przekształcone w programy, posiadające status programu wojewódzkiego. W związku z powyższym, Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Łódzkim, działający przy RCPS, powołał Grupę Roboczą ds. aktualizacji Wieloletniego planu działań na rzecz rozwoju i upowszechniania ekonomii społecznej w województwie łódzkim na lata 2013-2020, której zadaniem jest dostosowanie tego dokumentu do nowych wymogów. Planowany termin zakończenia prac to 31 lipca 2016 roku.

8. Program rozwoju turystyki w województwie łódzkim na lata 2007 – 2020

Dokument ten został przyjęty przez Sejmik Województwa Łódzkiego w dniu 29 kwietnia 2008 roku. Ze względu na odległy czas jego przyjęcia podstawą jego stworzenia była „Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020”.

Celem nadrzędnym dokumentu było wykreowanie atrakcyjnego turystycznie wizerunku Regionu poprzez realizację kompleksowego zespołu działań organizacyjno-inwestycyjnych i promocyjnych. Cel ten znajduje odzwierciedlenie w czterech założeniach priorytetowych, które następnie dzielą się na cele strategiczne, operacyjne i działania:

Priorytet 1 – Rozwój produktów turystycznych

Priorytet 2 – Kształtowanie atrakcyjnego turystycznie wizerunku województwa łódzkiego

Priorytet 3 – Rozwój zasobów ludzkich oraz współpraca w obszarze turystyki

Priorytet 4 – Zagospodarowanie przestrzeni turystycznej województwa łódzkiego

Do każdego z celów strategicznych przypisano grupę wskaźników monitorowania podzielonych na wskaźniki produktu (ogółem 49), rezultatu (59) oraz oddziaływania (32). W większości są to wskaźniki bardzo specjalistyczne, niedostępne w statystyce publicznej. Zbieranie danych pozwalających na monitorowanie tych wskaźników byłoby możliwe tylko na podstawie wnikliwych badań terenowych, nierzadko bardzo specyficznych. Brak raportów z monitorowania i ewaluacja dokumentu uniemożliwia ocenę stopnia jego realizacji.

9. Program rozwoju kultury w województwie łódzkim na lata 2014 – 2020

Dokument ten został przyjęty w dniu 25 czerwca 2014 roku uchwałą Zarządu Województwa Łódzkiego nr 767/14. Program ma na celu wytyczenie kierunków polityki kulturalnej w województwie łódzkim oraz przedstawienie rekomendowanych działań dla rozwoju kultury w regionie na lata 2014 – 2020. Skierowany jest zarówno do odbiorców kultury – mieszkańców województwa, jak i do jej twórców i koordynatorów: samorządów lokalnych, instytucji kultury, szkół wyższych, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców etc.

Podstawę dla sformułowania Programu rozwoju kultury stanowiła Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020.

Misją Programu jest wsparcie rozwoju regionalnego poprzez kulturę, prowadzenie polityki kulturalnej ukierunkowanej na integrację regionu i rozwój kulturalny wszystkich mieszkańców regionu, opartej na współpracy wszystkich podmiotów działających w sektorze kultury, budowaniu więzi społecznych i tożsamości regionalnej. By to osiągnąć, wyznaczono 9 celów strategicznych:

I. Wzmocnienie identyfikacji regionalnej

II. Rozwój kompetencji kulturowych

III. Partycypacja

- IV. Profesjonalizacja sektora kultury
- V. Instytucje otwarte dla wszystkich
- VI. Włączenie instytucji kultury w międzynarodowy obieg
- VII. Wykorzystanie obszarów i obiektów zabytkowych na cele związane z działalnością kulturalną/Zabytki dla kultury i turystyki
- VIII. Estetyczna przestrzeń publiczna/spójność przestrzenna
- IX. Uruchomienie potencjału przemysłów kultury oraz przemysłów kreatywnych

Celom strategicznym przypisano 24 cele operacyjne oraz rekomendowane działania. Zakłada się, że rekomendowane działania wskazane w Programie będą podejmowane przez Samorząd Województwa Łódzkiego, samorządy powiatowe i gminne, instytucje kultury, podmioty działające w sektorze edukacji (w tym szkoły wyższe, uczelnie artystyczne), organizacje pozarządowe, twórców i artystów, przedsiębiorców, podmioty sponsorujące działalność kulturalną, inne podmioty, w których kompetencji znajdują się działania wpisane w Program, mieszkańców województwa.

Dla oceny stopnia realizacji Programu przypisano grupę wskaźników monitorujących (ogółem 29). Są to wskaźniki spoza statystyki publicznej, jednak wprost odnoszące się do zaplanowanych działań. Monitorowanie realizacji wskaźników Programu przewidywane jest w ujęciu rocznym w formie sprawozdań z realizacji wskaźników Programu. Zakłada się również, że po zakończeniu Programu zostanie przygotowany raport ewaluacyjny.

Zgodnie z informacją uzyskaną z Departamentu Kultury i Edukacji, koordynatora realizacji Programu, w 2015 roku skupiono się na realizowaniu celu strategicznego I. Wzmocnienie identyfikacji regionalnej - Liczba sieci instytucji kultury w województwie łódzkim zostanie zwiększona z 3 do 4 (powstanie sieć domów kultury, która na cyklicznych spotkaniach będzie wymieniała się doświadczeniami, dyskutowała o kierunkach rozwoju, wspólnie planowała działania). W związku z powyższym, Łódzki Dom Kultury przygotował pierwsze przedsięwzięcie z nowego cyklu zatytułowanego „+/- kultura - Forum Instytucji Kultury Województwa Łódzkiego”. We wrześniu 2015 roku w Piotrkowie Trybunalskim pod hasłem „Teraźniejszość i przyszłość animacji kulturalnej” spotkały się domy i ośrodki kultury. Z powodzeniem podjęto działania animacyjne na rzecz zsięciowania domów kultury w województwie łódzkim.

Projekt Forum Instytucji Kultury daje też początek realizacji wskaźnika „Liczba cyklicznych konferencji regionalnych poświęconych rozwojowi sektora kultury w województwie łódzkim” (docelowo wskaźnik ma być zrealizowany w 2018 r.)

Podjęto także działania, aby w programie Współpracy Województwa Łódzkiego z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok zamieścić zadanie z zakresu realizowania edukacji regionalnej (rozpoczęto realizację wskaźnika „Liczba kompleksowych programów edukacji regionalnej w województwie łódzkim”, który docelowo ma być osiągnięty w 2018 roku).

Ponadto Łódzki Dom Kultury zakończył realizację projektu „Utworzenie multimedialnego Centrum Informacji Kulturalnej Regionu Łódzkiego – remont i wyposażenie budynku ŁDK”. W ramach tego zadania parter Łódzkiego Domu Kultury został wyremontowany i wyposażony w nowoczesne urządzenia multimedialne. Remont wpisuje się w realizację wskaźnika „Liczba nowych zrealizowanych projektów modernizacyjnych instytucji kultury SWŁ dostosowujących instytucje do potrzeb współczesnych odbiorców”, który docelowo ma być osiągnięty w 2018 roku.

PODSUMOWANIE

Analiza dokumentów szczebla regionalnego pod kątem realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego wskazuje na dużą zbieżność celów i kierunków działań oraz faktycznie podejmowanych działań. W największym stopniu do realizacji celów strategii przyczyniają się działania podejmowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województw Łódzkiego. Opracowywane corocznie raporty z monitorowania realizacji RPO WŁ oraz raporty ewaluacyjne w sposób szczegółowy ukazują postęp w realizacji poszczególnych osi priorytetowych oraz oddziaływanie realizowanych projektów. W raportach wskazuje się na zgodność celów osi priorytetowych z zapisami i celami Strategii Rozwoju Województwa.

Ocena pozostałych dokumentów szczebla regionalnego również wskazuje na zgodność głównych założeń z zapisami Strategii.

W roku 2015 zaktualizowano lub przystąpiono do aktualizacji części dokumentów operacyjnych i strategicznych szczebla regionalnego. Proces ich monitorowania zostanie dopiero uruchomiony. W 2016 roku przewidziano opracowanie raportów z monitorowania stopnia realizacji niezwykle ważnych z punktu widzenia rozwoju regionalnego dokumentów tj. Regionalnej Strategii Innowacji LORIS 2030 oraz Strategii Polityki Zdrowotnej dla Województwa Łódzkiego 2014-2020. Wyniki tych prac znajdą odzwierciedlenie w kolejnym raporcie z monitorowania Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego. Konieczne wydaje się podjęcie dalszych prac nad aktualizacją części dokumentów szczebla regionalnego oraz weryfikacją systemu monitoringu tych dokumentów. Część wskaźników do ich monitorowania jest trudno osiągalna bądź wymaga prowadzenia kosztownych badań. Również zakładane wartości docelowe w wielu przypadkach wymagają uzupełnienia bądź ponownego oszacowania i dostosowania do obecnych realiów.

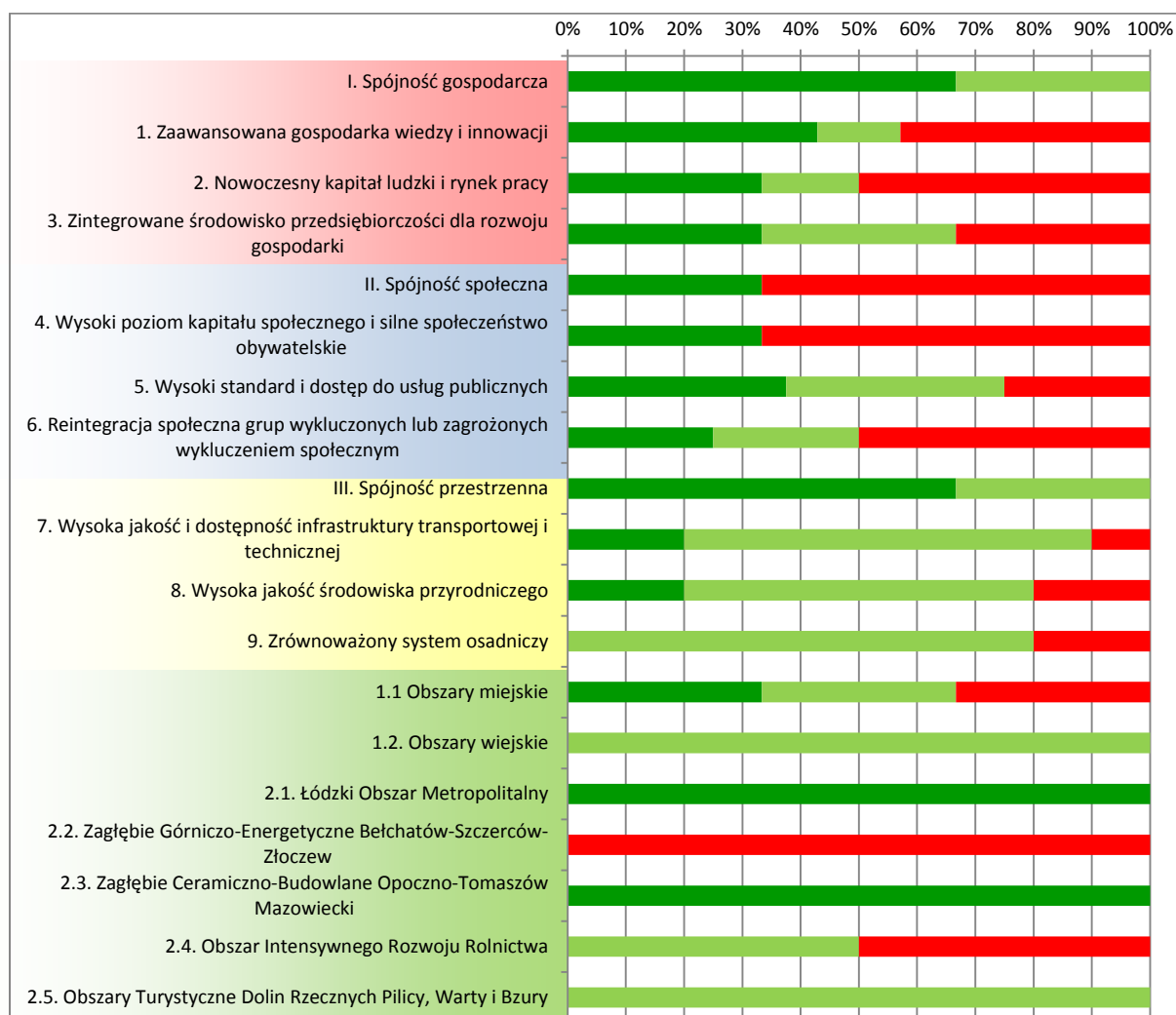
Dla oceny stopnia realizacji celów polityki horyzontalnej i terytorialno-funkcjonalnej sformułowanych w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 niezwykle istotne jest włączenie szerokiego grona interesariuszy zaangażowanych w realizację regionalnych dokumentów operacyjnych. Dlatego tak ważna jest dalsza rozbudowa zintegrowanego systemu monitorowania polityk publicznych w województwie łódzkim z wykorzystaniem powołanych Uchwałą Zarządu Województwa Łódzkiego grup: Regionalnego Forum Terytorialnego Województwa Łódzkiego oraz Grupy roboczej ds. monitorowania polityk publicznych.

WNIOSKI I REKOMENDACJE

WNIOSKI

Na podstawie analizy zgodności wskaźników monitorowania z założonymi trendami rozwojowymi można określić stopień realizacji Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020. Na system monitorowania dokumentu składają się 104 wskaźniki, ocenionych zostało jednak 85 z nich. Dla pozostałych 19 wskaźników monitorowanie rozpoczęło się dopiero w 2014 r. bądź też brakuje dla nich wartości porównawczych. Analiza 85 wskaźników pozwala określić czy kierunki przemian społecznych, gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych, zachodzących w województwie łódzkim, są zbieżne z założeniami SRWŁ 2020. W przypadku, gdy analiza wartości wskaźnika w porównaniu z wartością bazową w ostatnim badanym roku wykazywała zbieżność lub była korzystniejsza od założonego trendu, wskaźnik potwierdza realizację strategii w danym zakresie (wskaźnik oznaczany kolorem ciemnozielonym). W przypadku braku zbieżności i wartości gorszej od założonego trendu, wskaźnik nie potwierdza realizacji strategii w danym zakresie i jest oznaczany kolorem czerwonym. W specyficznych sytuacjach, gdy zmiana wartości wskaźnika wykazuje zbieżność z założonym trendem, lecz jego wartość jest gorsza od założonej (korzystny kierunek, lecz niewystarczające nasilenie zmian), wskaźnik potwierdza częściową realizację założeń Strategii w danym zakresie i jest oznaczany kolorem jasnozielonym. W przypadku wskaźników, dla których nie ma aktualnych danych przyjmuje się kwalifikację realizacji (realizuje / częściowo realizuje / nie realizuje) dla najaktualniejszej zgromadzonej wartości.

Wykres 2 Analiza zgodności wskaźników z założonymi trendami rozwojowymi

Należy zwrócić uwagę, że katalog wskaźników dla celów strategicznych (oznaczonych cyfrą rzymską) jest inny niż dla podporządkowanych im celów operacyjnych (oznaczonych cyframi arabskimi). Wynika to z założenia poczynionego podczas tworzenia systemu monitorowania SRWŁ, według którego cele strategiczne monitorowane są za pomocą wskaźników o przekrojowym charakterze i mniejszej zmienności w czasie, opisujących zjawiska w dłuższej perspektywie (np. wskaźniki makroekonomiczne), podczas gdy cele operacyjne są monitorowane za pomocą szczegółowych wskaźników o większej zmienności w czasie, które lepiej oddają zmiany koniunktury opisywanych zjawisk. Duża część wskaźników przeznaczonych do badań własnych lub do pozyskania ze źródeł administracyjnych ma uzupełnione wartości początkowe (dla roku przeprowadzenia badania, bądź pozyskania wskaźnika) i docelowe, jednak określenie trendu wskaźnika wymaga przynajmniej jeszcze jednej wartości, dzięki której wskaźnik można analizować w szeregu czasowym (uzupełnienie o tą wartość nastąpi w większości przypadków przy okazji kolejnego raportu). Wymaga to stałego prowadzenia procesów badawczych i współpracy z wieloma instytucjami stanowiącymi źródła danych.

Poza analizą wskaźnikową dla oceny stopnia realizacji Strategii istotna jest również ocena faktycznych działań podejmowanych przez różne podmioty, w tym samorząd województwa, który pełni rolę głównego koordynatora i organizatora procesu realizacji strategii, a także inwestora bezpośrednio realizującego inwestycje celu publicznego. W proces realizacji zaangażowane jest również grono innych podmiotów, w tym jednostki samorządu terytorialnego, administracja rządowa, sektor gospodarczy, jednostki otoczenia biznesu, jednostki sektora edukacji i naukowo-badawczego, mieszkańcy regionu. Poniższe wnioski uwzględniają zarówno analizę wskaźnikową jak i najważniejsze działania inwestycyjne podejmowane w ramach realizacji strategii.

Filar 1. Spójność gospodarcza

Cel strategiczny: Region wykorzystujący potencjał endogeniczny do rozwoju inteligentnej gospodarki, oparty na kreatywności i przedsiębiorczości mieszkańców

Do monitorowania tego celu strategicznego wykorzystano sześć wskaźników makroekonomicznych, z których cztery potwierdzają, a pozostałe dwa potwierdzają częściowo realizację strategii. Świadczy to o dobrym kierunku i wysokiej dynamice rozwoju gospodarczego regionu oraz o postępującej konwergencji gospodarczej w ujęciu wewnętrznym i zewnętrznym. Pożądany kierunek, choć niewystarczające tempo zmian notuje się w wydajności pracy i nakładach na środki trwałe w gospodarce. W przypadku realizacji celów operacyjnych podporządkowanych spójności gospodarczej analiza wskaźników ujawniła jednak określone trudności i problemy.

Cel operacyjny 1. Zaawansowana gospodarka wiedzy i innowacji

Realizację założeń tego celu operacyjnego potwierdza sześć wskaźników, natomiast dwa wskaźniki potwierdzają realizację częściową. Pozytywnymi aspektami realizacji zaawansowanej gospodarki wiedzy i innowacji w regionie łódzkim są: wzrastające nakłady na B+R, rosnąca liczba patentów, wzrastający udział innowacyjnych przedsiębiorstw usługowych, rosnący udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz modernizacja przemysłu skutkująca mniejszym zanieczyszczeniem środowiska pyłami i gazami. Korzystny kierunek zmian, choć niewystarczającą dynamikę osiągają: udział pracujących w innowacyjnych sekcjach gospodarki oraz udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych. Prócz korzystnych zmian zdiagnozowano także obszary, w których strategia nie jest realizowana tj.: niewystarczający udział pracowników naukowo-badawczych wśród aktywnych zawodowo, niski udział zgłaszanych wynalazków z regionu

łódzkiego w liczbie wszystkich wynalazków zgłaszanych w Polsce, niewystarczający przyrost innowacyjnych przedsiębiorstw przemysłowych, problemy w gospodarce ściekowej i odpadami oraz znaczny wzrost emisji CO₂.

Realizacji celu 1 służyły działania związane ze zwiększaniem innowacyjności gospodarki poprzez rozwój nowoczesnych technologii i ich absorpcję do kluczowych przemysłów regionu, rozwój sfery B+R. Rozwojowi nowych technologii sprzyja działalność Łódzkiego Regionalnego Parku Naukowo-Technologicznego Sp. z o.o. Zrealizowany w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 projekt „BIONANOPARK” pozwolił na stworzenie jednego z największych w Polsce kompleksów branży biotechnologicznej. BioNanoPark w Łodzi jest najnowocześniejszym centrum badawczo-wdrożeniowym dla biznesu w Europie Środkowej, które specjalizuje się przede wszystkim w biotechnologii i nanotechnologii. Jest to jedno z najlepiej wyposażonych centrów w Europie, składa się z laboratoriów biotechnologii przemysłowej oraz biofizyki molekularnej i nanostrukturalnej. Rozpoczęta w 2013 roku rozbudowa BioNanoParku doprowadziła do powstania superkomputera ARUZ (Analizator Rzeczywistych Układów Złożonych). Nowy superkomputer ma olbrzymią moc obliczeniową i jest unikatowy w skali światowej. Zastosowanie znajdzie w przemyśle: chemicznym, kosmetycznym, obronnym, farmaceutycznym i inżynierii materiałowej. Inwestycja sprzyja rozwojowi gospodarki opartej na wiedzy i nowoczesnych technologiach, co stanowi jeden z priorytetów Strategii Rozwoju Województwa.

Dużym sukcesem było uruchomienie w 2014 r. Centrum Kliniczno-Dydaktycznego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi oraz utworzenie Centrum Diagnostyki i Terapii Onkologicznej w Tomaszowie Mazowieckim – drugiego w regionie ośrodka onkologicznego. Otwarcie CKD, wyposażonego w najnowocześniejszy sprzęt i aparaturę medyczną, pozwoli na zwiększenie dostępności specjalistycznej opieki lekarskiej dla mieszkańców województwa oraz umożliwi diagnostykę i leczenie pacjentów w jednym miejscu, bez potrzeby odwiedzania kilku placówek. Projekty te przyczyniły się do rozwoju specjalistycznych usług dla ochrony zdrowia.

W zakresie rozwoju przemysłów kreatywnych za niewątpliwy sukces należy uznać rozwój łódzkiego przemysłu filmowego, który zyskuje na konkurencyjności dzięki współpracy z uczelnią wyższą oraz dobrymi warunkami dla sektora kreatywnego. Warto wspomnieć, że film Pawła Pawlikowskiego „Ida”, który w 2014 roku zdobył Oscara, nagrodę Amerykańskiej Akademii Filmowej, został wyprodukowany przez łódzkie Studio Opus Film. Rozwojowi przemysłów kreatywnych sprzyjała realizacja projektu „Utworzenie w ramach Fabryki Sztuki w Łodzi Inkubatora Kultury – Art_Inkubator”.

Cel operacyjny 2. Nowoczesny kapitał ludzki i rynek pracy

Kolejny cel operacyjny monitoruje sześć wskaźników, z czego dwa potwierdzają a jeden potwierdza częściowo realizację strategii. Strategia realizowana jest w zakresie wysokiego udziału ludności z wyższym wykształceniem oraz wysokiego wskaźnika zatrudnienia ludności w wieku 20-64 lata, korzystne zmiany zachodzą także w zakresie obniżania poziomu bezrobocia, choć wskaźnik ten spada wolniej niż założono. Istotne problemy zanotowano w zakresie wysokiego bezrobocia wśród ludności z wyższym wykształceniem, niewystarczającego tempa wzrostu wynagrodzeń oraz niskiego udziału osób objętych kształceniem ustawicznym.

Cel ten był wdrażany przede wszystkim poprzez projekty realizowane z Osi VI (Rynek pracy otwarty dla wszystkich) i Osi VIII (Regionalne kadry gospodarki) komponentu regionalnego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013. Większość środków przeznaczonych w województwie na ten program skierowanych było na dwie ww. osie. Projektami o najwyższej wartości były

realizowane w Łodzi: „Rynek pracy to twoja przyszłość” i „Wspieramy twoją aktywność” oraz projekt powiatu zgierskiego „Człowiek najlepszym kapitałem”. Niewątpliwie na podniesienie w województwie kapitału ludzkiego miała wpływ realizacja następujących projektów: „Łódzki Regionalny Program Wspierania Młodzieży Szczególnie Uzdolnionej” oraz „Stypendia naukowe dla doktorantów”. Bardzo ważnym projektem skierowanym dla osób tracących pracę był projekt „W kierunku nowego zatrudnienia – program outplacement w województwie łódzkim”.

Dzięki projektom realizowanym w ramach PO Kapitał Ludzki wsparciem zostały objęte zarówno przedsiębiorstwa działające na terenie województwa, jak i ich pracownicy. Organizowane szkolenia, kursy, doradztwo dla mikro i małych przedsiębiorstw oraz doradztwo zawodowe umożliwiły podnoszenie kwalifikacji pracownikom bądź ułatwiły znalezienie zatrudnienia.

Cel operacyjny 3. Zintegrowane środowisko przedsiębiorczości dla rozwoju gospodarki

Ten cel operacyjny jest obecnie monitorowany za pomocą trzech wskaźników. Dla pozostałych trzech uzyskano wartość początkową oraz wyznaczono wartość docelową, jednak na tej podstawie nie można jeszcze określić kierunku ani dynamiki zmian. Spośród obecnie monitorowanych wskaźników jeden wskazuje na realizację strategii (rolnicza produkcja globalna), jeden wskazuje na częściową realizację (odsetek osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą) a jeden wskazuje na problem w realizacji (liczba jednostek nowozarejestrowanych w rejestrze REGON).

Rozwojowi MŚP sprzyjała kompleksowa polityka przyciągania inwestorów, której odzwierciedleniem było wspieranie samorządów lokalnych w przygotowaniu oferty inwestycyjnej. Niezwykle cenną inicjatywą było utworzenie Wojewódzkiego Centrum Przedsiębiorczości i Biznesu, które skupia niemal wszystkie instytucje około biznesowe działające w regionie tj.: Łódzką Agencję Rozwoju Regionalnego, Inkubator Przedsiębiorczości, Klaster Nowych Technologii, Business Centre Club, Regionalny Związek Pracodawców Ziemi Łódzkiej Lewiatan i Łódzką Izbę Przemysłowo-Handlową.

Mocnym atutem województwa jest także działalność inwestycyjna Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Rok 2014 był rekordowy pod względem liczby wydanych zezwoleń na działalność oraz kwoty zainwestowanego kapitału. Zaowocowało to między innymi tytułem Najlepszej SSE dla małych i średnich przedsiębiorstw w Europie w rankingu Global Free Zones of the Year 2014 (raport fDi Magazine).

Postępuje dywersyfikacja gospodarki regionu dzięki rozwojowi nowoczesnych branż m.in.: AGD, BPO (Łódź jest jednym z 5 największych centrów outsourcingu w kraju), ICT (Centrum Gier Komputerowych), przemysłów kreatywnych, mechatroniki. Unowocześnieniu podlegają tradycyjne branże, m.in. odlewnicza (uruchomienie jednej z najnowocześniejszych na świecie odlewni żeliwa FON-SKB w Radomsku).

Filar 2. Spójność społeczna

Cel strategiczny: Aktywne społeczeństwo obywatelskie z dobrym dostępem do usług publicznych, sprzyjające włączeniu społecznemu grup wykluczonych

Monitoring spójności społecznej prowadzony jest przy pomocy trzech przekrojowych wskaźników odnoszących się do poziomu długoterminowego bezrobocia, świadczeń społecznych i ubóstwa. Jeden z trzech wskaźników potwierdza realizację strategii, dwa pozostałe ujawniają problemy w jej realizacji. Wskaźnik długoterminowego bezrobocia charakteryzuje się znaczną bezwładnością w stosunku do stanu gospodarki oraz stopy bezrobocia. Od 2011 roku jego trend jest

niekorzystny, jednak dynamiczny spadek stopy bezrobocia pozwala przypuszczać, że w najbliższym czasie nastąpi przynajmniej zahamowanie negatywnego trendu. Zgodnie z założeniami kształtuje się wskaźnik udziału osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem: istnieje realna szansa na osiągnięcie wartości docelowej. Problemów przysparza natomiast analiza udziału ludności zagrożonej ubóstwem w stosunku do tego udziału w państwach UE. Eurostat zaniechał publikacji tego wskaźnika dla regionów, a najnowsza wartość pochodzi z 2011 roku.

Cel operacyjny 4. Wysoki poziom kapitału społecznego i silne społeczeństwo obywatelskie

Ten cel operacyjny docelowo będzie monitorowany za pomocą siedmiu wskaźników, z czego cztery pozyskano w toku badań własnych, a jeden ze źródeł administracyjnych. Obecnie cel operacyjny można monitorować za pomocą trzech wskaźników, z czego jeden potwierdza realizację strategii, a dwa wskazują na problemy z realizacją. Zgodnie z założeniami postępuje przyrost organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców: szansa na uzyskanie wartości docelowej w 2020 roku jest bardzo duża. Istotnym problemem w regionie jest jednak niska frekwencja wyborcza oraz gorsza od założonych liczba produktów i wydarzeń symbolicznych o znaczeniu regionalnym objętych patronatem Marszałka Województwa.

Realizacji celu 4 sprzyjały działania związane z rozwojem sektora organizacji pozarządowych m.in. poprzez tworzenie programów współpracy samorządów z organizacjami pozarządowymi, w których wskazuje się obszary współdziałania i możliwości wsparcia organizacji przez samorząd województwa.

Dla rozwoju kapitału społecznego niezwykle ważne były działania związane z budowaniem tożsamości regionalnej. Temu celowi służyły projekty promujące markę „Łódzkie”. Województwo Łódzkie w roku 2011 rozpoczęło realizację projektu pn. „Kreowanie marki ŁÓDZKIE poprzez promocję tradycyjnych smaków regionu”. W ramach projektu organizowany jest konkurs produktów tradycyjnych Tygiel Smaków. W 2014 roku podczas Międzynarodowych Targów Żywności Ekologicznej i Regionalnej Natura Food odbyła się kolejna edycja konkursu. Promocji marki regionalnej ŁÓDZKIE sprzyja również organizacja cyklicznego wydarzenia „Europejskie Forum Gospodarcze - Łódzkie. W centrum Polski, w centrum Europy”.

Istotnym czynnikiem formowania się tożsamości regionalnej jest stymulacja aktywności obywatelskiej w obszarze kultury. Wsparcie finansowe organizacji pozarządowych udzielane przez Województwo służy przede wszystkim aktywizacji tych środowisk, które mają utrudniony dostęp do kultury – mieszkańcom mniejszych miast czy obszarów wiejskich, jednak pozwala także rozwijać i promować międzynarodowe projekty kulturalne w stolicy regionu (dotychczas dofinansowano m.in. Fotofestiwal, Festiwal Muzyczny im. Artura Rubinsteina w Łodzi, Międzynarodowy Festiwal Komiksu, Łódź Design, Festiwal Kinetycznej Sztuki Światła czy Międzynarodowy Konkurs Sztuki Choreograficznej im. S. Diagilewa).

Cel operacyjny 5. Wysoki standard i dostęp do usług publicznych

Monitoring realizacji 5 celu operacyjnego ma być docelowo prowadzony za pomocą dziesięciu wskaźników, z czego obecnie osiem pozawala na analizę dynamiki i kierunku zmian. Na osiem dostępnych wskaźników trzy wskazują na realizację strategii (upowszechnienie wychowania przedszkolnego, komputeryzacja szkół i gimnazjów, dostęp do lekarzy), trzy kolejne na częściową realizację (dostęp do hospicjów, wykorzystanie miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania, liczba całorocznych miejsc noclegowych) zaś dwa wskazują na problemy z realizacją, głównie w sferze kultury (spadek liczby widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych oraz uczestników imprez w domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach). Niepokojący spadek

uczestnictwa mieszkańców regionu w kulturze kontrastuje z dynamicznym rozwojem i modernizacją bazy materialnej infrastruktury kultury, na którą w ostatnich latach przeznaczono znaczne środki krajowe i z funduszy unijnych.

W województwie łódzkim odnotowano znaczący postęp w dostępności do różnych form wychowania przedszkolnego dla dzieci w wieku 3-5 lat. Było to możliwe m.in. dzięki wsparciu środkami unijnymi projektów zakładania przedszkoli prywatnych i publicznych w ramach Osi VIII „Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach” (PO KL 2007-2013). Takich projektów było wiele np.: „Przedszkole dla malucha”, „Akademia malucha”, „Moje przedszkole”, „Kreatywne przedszkolaki” itp. Dzięki realizacji tych projektów edukacja przedszkolna stała się powszechna i dostępna, a rodzice mogli wrócić do pracy. Zwiększyła się oferta edukacji przedszkolnej, m.in. poprzez organizację wycieczek czy dodatkowych zajęć. W ramach POKL realizowano projekty związane ze wsparciem edukacji dzieci i młodzieży poprzez wyposażenie placówek w nowoczesne materiały dydaktyczne zapewniające wysoką jakość kształcenia, organizację dodatkowych zajęć w zakresie kompetencji kluczowych, w tym przyrodniczych i matematycznych, otwarcie nowych kierunków, dostosowanych do aktualnych wymagań rynku pracy, zajęcia z doradztwa zawodowego oraz Szkolne Ośrodki Kariery, które wspomagały uczniów w określeniu ścieżki zawodowej. Niezwykle cennym rodzajem wsparcia były projekty związane z organizacją atrakcyjnych staży i praktyk poprzez współpracę placówek prowadzących kształcenie zawodowe z pracodawcami i instytucjami rynku pracy. Dzięki temu uczniowie podnosili swoje kwalifikacje zawodowe i zwiększali szanse na rynku pracy.

Realizowane były również działania ukierunkowane na rozwój usług i poprawę dostępu do sektora kultury. Łódzki Dom Kultury zakończył realizację projektu „Utworzenie multimedialnego Centrum Informacji Kulturalnej Regionu Łódzkiego – remont i wyposażenie budynku ŁDK”. W ramach tego zadania parter Łódzkiego Domu Kultury został wyremontowany i wyposażony w nowoczesne urządzenia multimedialne.

Cel operacyjny 6. Reintegracja społeczna grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym

Ostatni z celów operacyjnych spójności społecznej docelowo ma być monitorowany za pomocą pięciu wskaźników. Cztery z nich są obecnie dostępne, natomiast jeden, pozyskiwany ze źródła administracyjnego, nie tworzy jeszcze obecnie szeregu czasowego i nie pozwala na analizę dynamiki i kierunku zmian. Realizacja tego celu operacyjnego napotyka jednak spore trudności, bowiem na cztery wskaźniki jedynie jeden potwierdza realizację strategii (liczba przestępstw stwierdzonych), jeden częściowo potwierdza realizację strategii (liczba podmiotów nowej gospodarki społecznej), natomiast dwa wskazują na problemy z realizacją (udział gospodarstw domowych o wydatkach poniżej relatywnej granicy ubóstwa, udział zatrudnionych niepełnosprawnych w wieku 16-64 lata).

Cel ten był wdrażany głównie z osi VII „Promocja integracji społecznej” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013. Na projekty z tej osi skierowano stosunkowo najmniej środków przeznaczonych na realizację komponentu regionalnego PO KL. Projektami o najwyższej wartości były zrealizowane w Łodzi projekty: „Nowy obraz pomocy społecznej w Łodzi” oraz „Wsparcie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadr pomocy społecznej”. Z tej osi priorytetowej finansowane były także inicjatywy związane z rozwojem ekonomii społecznej i spółdzielczości społecznej. Największe środki finansowe w tym obszarze uzyskały ośrodki wsparcia ekonomii społecznej (OWES). Powstałe w wyniku wsparcia w ramach tej osi spółdzielnie socjalne są jednak

ciągle nieliczne, a ich słaba kondycja ekonomiczna prowadzi często do ich upadku lub zawieszenia działalności⁵.

Filar 3. Spójność przestrzenna

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązanym systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego

Niniejszy cel strategiczny monitorowany jest za pomocą czterech wskaźników, z czego szeregi czasowe dostępne są dla trzech. Analiza wskaźnika dotyczącego liczby gmin połączonych komunikacją zbiorową z Łodzią w dni powszednie (opartego na badaniu własnym) dostępna będzie dopiero po powtórnym wykonaniu badania. Z pozostałych trzech wskaźników dwa potwierdzają realizację strategii (przyrost terenów przemysłowych, gęstość sieci autostrad) a jeden częściowo potwierdza realizację strategii (liczba mieszkańców oddanych do użytku). Świadczy to o dużym postępie w realizacji strategii w zakresie spójności przestrzennej. Dość korzystnie prezentuje się także realizacja wskaźników w celach operacyjnych przyporządkowanych spójności przestrzennej pod względem kierunku zmian, natomiast dynamika w wielu przypadkach nadal jest niezadowalająca.

Cel operacyjny 7. Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej

Pierwszy cel operacyjny spójności przestrzennej monitorowany jest za pomocą trzynastu wskaźników, z których trzy pozyskiwane ze źródeł administracyjnych nie posiadają obecnie szeregów czasowych. Dwa wskaźniki potwierdzają realizację strategii (liczba przewozów pasażerów komunikacją miejską, wielkość ładunków obsługiwanych w terminalach intermodalnych). Aż siedem wskaźników informuje o właściwym kierunku zmian lecz niewystarczającej dynamice (udział dróg powiatowych i gminnych o nawierzchni gruntowej, gęstość dróg rowerowych, długość linii kolejowych dostosowanych do prędkości >100 km/h, udział gospodarstw domowych wyposażonych w komputer z dostępem do Internetu, udział mieszkańców obsługiwanych przez kanalizację, udział odpadów zdeponowanych na składowiskach, udział gospodarstw korzystających z gazu przewodowego). Istotnym problemem okazuje się malejący ruch na lotniku im. W. Reymonta – jest to jedyny wskaźnik z tego celu operacyjnego, który wskazuje na problemy z realizacją strategii.

Realizacji celu 7 służyły inwestycje w infrastrukturę drogową i kolejową sprzyjające zwiększeniu dostępności transportowej i komunikacyjnej regionu łódzkiego. Dzięki zakończeniu prac związanych z budową odcinka drogi ekspresowej S8 Sieradz – Łask, Centralna Polska zyskała bezpośrednie połączenie z Dolnym Śląskiem. Obecnie przejazd z Łodzi do Wrocławia trwa jedynie ok. 2,5 godziny. Poza skróceniem czasu przejazdu zdecydowanie poprawił się poziom bezpieczeństwa ruchu, głównie dzięki bezkolizyjnym węzłom i wyprowadzeniu ruchu kołowego z miejscowości, przez które przebiegała droga krajowa nr 14. Rozpoczęto również budowę kolejnego odcinka autostrady A1 na trasie Stryków – Tuszyn. Prowadzono także liczne inwestycje na drogach wojewódzkich polegające na ich rozbudowie i modernizacji oraz mające na celu dostosowanie parametrów funkcjonalnych i technicznych do potrzeb transportowych.

Rozwojowi proekologicznego transportu pasażerskiego sprzyja Łódzka Kolej Aglomeracyjna. Realizacja projektu przyczyniła się do zwiększenia wewnętrznej dostępności transportowej dla mieszkańców województwa – rozszerzono ofertę przewozów Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej, która umożliwia swobodny przejazd między satelickimi ośrodkami łódzkiego Obszaru Metropolitalnego (Pabianice, Koluszki, Łowicz, Zgierz, Sieradz) oraz wszystkimi mniejszymi miejscowościami na tej

⁵ „Ekonomia społeczna w regionie łódzkim (usługi badawcze)”, CRSG Szczecin 2015

trasie. W czerwcu 2014 roku z inicjatywy samorządów i ŁKA utworzono zintegrowaną taryfę biletową pn. „Wspólny Bilet Aglomeracyjny”.

Ponadto trwają prace nad budową nowego dworca Łódź Fabryczna, który wraz z planowanym tunelem pod Łodzią znacząco poprawi zewnętrzną dostępność transportową województwa.

Atutem rozwojowym województwa jest również dynamicznie rozwijający się, jeden z największych w Polsce kolejowych terminali towarowych Łódź-Olechów, najbardziej znany z połączenia z Chengdu w Chinach. Pociąg w drodze na wschód pokonuje dystans 10 000 km, czas przejazdu to 14 dni. Wysyłka ta jest od czterech do ośmiu razy tańsza niż samolotem i połowę szybsza niż statkiem. Otwarcie terminala znacząco wzmocniło relację z chińskimi przedsiębiorcami oraz samorządami. Łódź jest obecnie miastem partnerskim dla miasta Kanton (Guangzhou) w południowych Chinach, Chengdu w środkowych oraz Tianjin w północno-wschodniej części kraju.

Cel operacyjny 8. Wysoka jakość środowiska przyrodniczego

Jakość środowiska przyrodniczego monitorowana jest za pomocą pięciu wskaźników. Jeden z nich potwierdza realizację strategii (wydatki inwestycyjne na małą retencję wodną), trzy wskaźniki charakteryzują się prawidłowym trendem, lecz niewystarczającą dynamiką (udział powierzchni prawnie chronionej, lesistość, liczba obiektów małej retencji), a jeden wskaźnik diagnozuje problem: powierzchnia lasów dotkniętych pożarami.

Realizacji celu 8 sprzyjały działania dofinansowane z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska związane z ochroną przyrody i krajobrazu, w tym m.in. prace leczniczo-pielęgnacyjne drzew, pomników przyrody, rewitalizacje parków (gm. Uniejów, Muzeum w Nieborowie i Arkadii Oddział Muzeum Narodowego w Warszawie), zwiększenie terenów zieleni, zachowanie bioróżnorodności (miasto Bełchatów – rewitalizacja rzeki Rakówki), czynną ochronę gatunkową (rezerwat Ciosny). W 2014 roku ogłoszono II edycję konkursu w ramach programu „Przyrodnicze perły województwa łódzkiego”, którego celem było zachowanie i ochrona dziedzictwa historyczno-przyrodniczo-kulturowego wybranych obiektów poprzez ich rewaloryzację.

W ramach celu operacyjnego 8 Samorząd Województwa realizował zadania związane ze zwiększaniem retencjonowania wód i ochroną przeciwpowodziową, w tym m.in. poprzez wspieranie działań związanych z utrzymaniem i konserwacją urządzeń melioracji wodnych podstawowych, regulacją rzek i przebudową wałów przeciwpowodziowych (zadanie: przebudowa wału przeciwpowodziowego rzeki Warty w Sieradzu, rzeki Żegliny w Sieradzu, remont budowli piętrzących wodę na rzece Miazga w gm. Andrespol).

Niezwykle ważne były również projekty służące podnoszeniu świadomości ekologicznej. Edukacja ekologiczna społeczeństwa jest niezbędnym warunkiem w osiągnięciu zrównoważonego rozwoju. Zwiększeniu świadomości i wrażliwości ekologicznej dzieci, młodzieży jak i dorosłych sprzyjały konkursy: „Moja wymarzona ekopracownia”, „Utworzenie ogródków dydaktycznych przy szkołach i przedszkolach”, „Edukacja ekologiczna w szkołach i przedszkolach”. Prowadzona była również powszechna szkolna i pozaszkolna edukacja ekologiczna, organizowano liczne imprezy ekologiczne.

Cel operacyjny 9. Zrównoważony system osadniczy

Realizacja założeń zrównoważonego systemu osadniczego monitorowana jest za pomocą sześciu wskaźników, z których jeden (uzyskiwany w toku badań własnych) nie posiada jeszcze szeregu czasowego. Żaden ze wskaźników nie przekroczył założonego trendu, a w przypadku czterech wskaźników występuje jedynie korzystny kierunek zmian, natomiast dynamika procesu jest

niewystarczająca do osiągnięcia założonego celu (dynamika przyrostu podmiotów gospodarczych w biegunach wzrostu, dynamika przyrostu dochodów z podatku CIT w biegunach wzrostu, liczba podmiotów gospodarczych na obszarach wiejskich, udział powierzchni województwa objętych planami miejscowymi). Wskaźnik dotyczący stosunku gęstości zaludnienia w biegunach wzrostu do gęstości zaludnienia we wszystkich miastach województwa ma tendencję odwrotną do założonej i diagnozuje w tym zakresie problem w realizacji strategii.

Niezwykle istotnym kierunkiem działań w ramach celu 9 było wspieranie procesów rewitalizacji i poprawa ładu przestrzennego. Ze względu na skalę potrzeb niewątpliwym osiągnięciem były działania rewitalizacyjne prowadzone w Łodzi związane ze stworzeniem Centrum EC1. Bazą dla tej inwestycji jest zabytkowa elektrownia z początku XX wieku, jedna z najstarszych w Polsce. W 2014 r. zakończono fazę rewitalizacji zabytkowej przestrzeni. Na terenie dawnej elektrowni, w odrestaurowanych budynkach znajduje swoją siedzibę Centrum Sztuki Filmowej wraz z planetarium oraz Centrum Nauki i Techniki. Centrum EC1 wraz z przebudowywanym obecnie dworcem kolejowym Łódź Fabryczna ma się stać głównym elementem Nowego Centrum Łodzi. Wśród dużych projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych w ramach RPO WŁ znalazły się m.in. „Rewitalizacja zabytkowego zespołu dawnego szpitala pediatrycznego im. Anny Marii przy ul. Piłsudskiego” w Łodzi, „Trakt Wielu kultur – rozwój potencjału turystycznego miasta poprzez rewitalizację zabytkowych obszarów Piotrkowa Trybunalskiego” oraz „Rewitalizacja zabytkowego parku miejskiego w Skierniewicach, dawnego ogrodu Prymasów Polski”.

Polityka terytorialno-funkcjonalna

W województwie łódzkim wyodrębniono specyficzne obszary, które ze względu na swoje cechy przestrzenne, potencjał endogeniczny, koncentrację i rozwój specjalistycznych funkcji gospodarczych oraz istniejące i kształtujące się powiązania funkcjonalne mogą stanowić podstawę budowania silnej pozycji konkurencyjnej regionu. Dla niektórych z tych obszarów funkcjonalnych zostały opracowane strategie bądź przeprowadzone badania mające na celu określenie siły powiązań wewnętrznych i zewnętrznych tych obszarów. Wyodrębnienie obszarów funkcjonalnych stanowiło impuls dla samorządów lokalnych do podpisywania porozumień między nimi oraz zawiązywania partnerstw, które stanowiłyby podstawę do przygotowywania zintegrowanych projektów oraz aplikowania o środki na ich realizację z funduszy unijnych. Takie porozumienia podpisały gminy z powiatu tomaszowskiego (Obszar Turystyczny Doliny Pilicy) oraz gminy powiatu opoczyńskiego (Zagłębie Ceramiczno-Budowlane Opoczno – Tomaszów Mazowiecki).

1.1. Obszary miejskie

Cel strategiczny „obszary miejskie” w ramach polityki terytorialno-funkcjonalnej jest monitorowany przez cztery wskaźniki, jednak jednego z nich nie można jeszcze analizować w szeregu czasowym (badanie własne). Z pozostałych trzech jeden wskazuje na realizację strategii (przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań), jeden wskazuje na częściową realizację strategii (dochody własne gmin w obszarach miejskich z podatku CIT), a jeden informuje o problemach w realizacji strategii (liczba lekarzy specjalistów geriatrów).

1.2. Obszary wiejskie

Wszystkie cztery wskaźniki w ramach monitorowania celu strategicznego „obszary wiejskie” (podmioty gospodarcze, upowszechnienie wychowania przedszkolnego, proporcja sieci wodociągowej do kanalizacyjnej, udział powierzchni użytków rolnych gospodarstw ekologicznych)

informują o prawidłowym kierunku zmian, lecz ich niewystarczającej dynamice, czyli częściowej realizacji strategii w tym zakresie.

2.1. Łódzki Obszar Metropolitalny

Do monitorowania celu strategicznego „Łódzki Obszar Metropolitalny” w ramach polityki terytorialno-funkcjonalnej wybrano trzy wskaźniki, z czego jeden pozyskany z badań własnych. Wszystkie trzy wskaźniki (PKB, udział podmiotów gospodarczych z działów gospodarki kreatywnej, liczba imprez wystawienniczo-targowych o charakterze międzynarodowym) potwierdzają realizację strategii zgodnie z założonymi trendami.

W lipcu 2012 roku marszałkowie województw łódzkiego i mazowieckiego podpisali porozumienie „w sprawie podjęcia prac nad rozwojem współpracy między województwem mazowieckim a województwem łódzkim”. W 2014 regionalne obserwatoria terytorialne z obydwu województw przystąpiły do realizacji badania pt. „Kształtowanie powiązań funkcjonalnych obszarów metropolitalnych Łodzi i Warszawy”. Jednym z analizowanych obszarów współpracy był sektor wiedzy i kreatywności, którego koncentracja ma miejsce w stolicach obu województw. Ważnym źródłem danych raportu były badania kwestionariuszowe oraz indywidualne wywiady pogłębione z przedsiębiorcami sektora kreatywnego. Na potrzeby opracowania powstała ekspertyza „Oszacowanie kosztów i korzyści dla obszaru metropolitalnego Łodzi wynikających z powstania układu bipolarnego”, zawierająca m.in. trzy scenariusze rozwoju ŁOM oraz wnioski i rekomendacje. Wnioski z badań i ekspertyzy wskazują, że wśród przedsiębiorstw sektora kreatywnego przeważa współpraca między jednostkami sektora wiedzy, a znacznie rzadsza jest w przypadku jednostek sektora kultury. Przedsiębiorcy wskazują na trudności z finansowaniem i nadmiar biurokratycznych procedur utrudniających podjęcie współpracy, choć widzą także w niej liczne korzyści np. wymianę doświadczeń, rozwój potencjału intelektualnego, zmniejszenie kosztów działalności czy lepsze wykorzystanie infrastruktury naukowej.

2.2. Zagłębie górniczo-energetyczne Bełchatów – Szczerców – Złoczew

Ten cel strategiczny polityki terytorialno-funkcjonalnej docelowo monitorowany będzie dwoma wskaźnikami, z których jeden obecnie nie posiada wartości w szeregu czasowym (źródło administracyjne). Niestety utrzymująca się wysoka emisja CO₂ jest sprzeczna z założeniami strategii w zakresie tego obszaru funkcjonalnego.

Cele zapisane w strategii rozwoju województwa dla obszaru funkcjonalnego zagłębia górniczo-energetycznego będą na poziomie lokalnym realizowane dzięki powstającej strategii dla Obszaru Funkcjonalnego Zagłębia Górniczo-Energetycznego Bełchatów – Szczerców – Złoczew. W prace nad strategią obszaru funkcjonalnego zaangażowanych jest 21 samorządów, a wsparcia merytorycznego udzieli największa firma działająca w regionie – PGE GiEK.

Samorządy z powiatów sieradzkiego i wieluńskiego położone w sąsiedztwie Złoczewa przystąpiły do opracowania Strategii Złoczewskiego Obszaru Funkcjonalnego. Obszar obejmuje gminy: Brąszewice, Brzeźnio, Burzenin, Klonowa, Ostrówek i Złoczew. Do porozumienia włączono także samorządy powiatowe: sieradzki i wieluński. Celami operacyjnymi strategii są: utworzenie złoczewskiej strefy inwestycyjnej, poprawa dostępności komunikacyjnej ZOF poprzez budowę spójnej infrastruktury drogowej, budowa spójnej infrastruktury technicznej, wyznaczenie terenów dedykowanych budownictwu mieszkaniowemu, stworzenie spójnej infrastruktury społecznej, stworzenie mechanizmów planowania i koordynacji realizacji inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym, promocja i wsparcie mikro i małej przedsiębiorczości, w szczególności uwzględniającej powstanie kopalni „Złoczew” oraz Złoczewskiej Strefy Inwestycyjnej oraz promocja marek Złoczewskiego

Obszaru Funkcjonalnego, a w szczególności Złoczewskiej Strefy Inwestycyjnej. Na strategię ZOF składają się cztery tomy opracowań: Plan rozwoju Złoczewskiego Obszaru Funkcjonalnego, Koncepcja projektowa układu drogowego obszaru funkcjonalnego i strefy inwestycyjnej, koncepcja zagospodarowania strefy inwestycyjnej oraz opinia geotechniczna z badań podłoża gruntowego na terenie Złoczewskiej Strefy Inwestycyjnej.

2.3. Zagłębie ceramiczno-budowlane Opoczno – Tomaszów Mazowiecki

Podobnie jak w przypadku celu 2.2. również ten cel strategiczny polityki terytorialno-funkcjonalnej docelowo monitorowany będzie dwoma wskaźnikami, z których jeden obecnie nie posiada wartości w szeregu czasowym (źródło administracyjne). Natomiast wskaźnik produkcji sprzedanej przemysłu w powiatach obszaru funkcjonalnego już obecnie niemal przekroczył wartość szacowaną na 2020 rok, jest więc zakwalifikowany jako realizujący założenia strategii.

W sierpniu 2013 roku na wspólnym posiedzeniu Zarządów Województw łódzkiego i świętokrzyskiego wskazano na konieczność wzmocnienia współpracy sprzyjającej rozwojowi przemysłu ceramicznego na terenie województw łódzkiego i świętokrzyskiego. W roku 2014 regionalne obserwatoria terytorialne z obydwu województw przystąpiły do realizacji badania pt. „Możliwości rozwoju łódzko-świętokrzyskiej platformy zaawansowanych materiałów budowlanych”, na potrzeby którego przeprowadzono przekrojowe badania przedsiębiorców i samorządowców z obszaru funkcjonalnego zagłębia ceramiczno-budowlanego Opoczno – Tomaszów Mazowiecki w województwie łódzkim oraz w powiecie koneckim w województwie świętokrzyskim. Powstała także ekspertyza pt. „Oszacowanie kosztów i korzyści wynikających z funkcjonowania łódzko-świętokrzyskiej platformy zaawansowanych materiałów budowlanych” zawierająca m.in. scenariusze rozwoju gospodarczego obszaru funkcjonalnego, a także wnioski i rekomendacje. Wnioski płynące z ekspertyzy oraz badania wskazują, że przedsiębiorcy działający w branży wykazują daleko idącą rezerwę do idei powstania platformy, która wynika z silnej wewnętrznej konkurencji w branży, bądź też działania przedsiębiorstw w ramach już istniejących grup kapitałowych. Przedsiębiorcy korzyści dostrzegali przede wszystkim w obniżeniu kosztów reklamy i produkcji (mikro i małe firmy) oraz możliwości dokonywania wspólnych zakupów (firmy średnie i duże). Przedsiębiorcy pozytywnie ocenili współpracę z jednostkami samorządu terytorialnego, przede wszystkim szczebla lokalnego.

2.4. Obszar rozwoju intensywnego rolnictwa

Monitorowanie tego celu strategicznego odbywa się przy użyciu dwóch wskaźników. Jeden z nich wskazuje na częściową realizację strategii (liczba grup producentów rolnych w obszarze) zaś drugi na problemy z realizacją strategii (liczba podmiotów gospodarczych w przemyśle rolnospożywczym zatrudniających powyżej 50 osób).

W ramach wcześniej wspomnianego porozumienia zawartego między marszałkami województw łódzkiego i mazowieckiego i prowadzonego badania „Kształtowanie powiązań funkcjonalnych obszarów metropolitalnych Łodzi i Warszawy” szczegółowej analizie poddano obszar współpracy w ramach sektora owocowo-warzywnego, który po stronie województwa łódzkiego skoncentrowany jest w obszarze funkcjonalnym intensywnego rozwoju rolnictwa. Badania terenowe realizowano w jednym z najtrudniejszych dla polskiego rolnictwa momencie wprowadzenia barier w obrocie handlowym z Federacją Rosyjską (embargo). Przeprowadzono wywiady kwestionariuszowe z rolnikami i przedsiębiorcami branży owocowo-warzywnej oraz indywidualne wywiady pogłębione z prezesami grup producenckich. Badania wskazują, że największa koncentracja podmiotów działających w branży owocowo-warzywnej występuje w podregionie warszawskim zachodnim oraz skierniewickim. Odbiór idei współpracy jest pozytywny, wśród rolników i przedsiębiorców przeważają

pozytywne doświadczenia oraz świadomość korzyści wynikająca ze współpracy, która najczęściej przybiera sformalizowany, systematyczny charakter. Istnieje więc duży potencjał do dalszego zacieśniania współpracy i intensyfikacji wysiłków zmierzających do rozszerzenia zasięgu działalności, zwłaszcza grup producenckich.

2.5. Obszary turystyczne dolin rzecznych Pilicy, Warty i Bzury

Ten cel strategiczny monitorowany jest za pomocą dwóch wskaźników, z których jeden pochodzi ze źródła administracyjnego, a drugi z badań własnych (obecnie nie posiada szeregu czasowego). Wskaźnik dotyczący stanu jednolitej części wód powierzchniowych informuje o dobrym stanie wód zbiornika Jeziorsko i złym stanie wód zbiornika Sulejowskiego, co świadczy o częściowym realizowaniu zapisów strategii.

W 2014 roku Tomaszów Mazowiecki wspólnie ze Stowarzyszeniem Dolina Pilicy, powiatem tomaszowskim, gminami: Tomaszów Mazowiecki, Inowłódz i Rzeczyca, zawarł „Partnerstwo na rzecz rozwoju obszaru funkcjonalnego Dolina Rzeki Pilicy w powiecie tomaszowskim”. Celem jest utworzenie i rozwój obszaru funkcjonalnego, m.in. poprzez prowadzenie badań potencjalnych kierunków rozwoju gospodarczego, rynku pracy i szkolnictwa zawodowego oraz opracowanie dokumentów strategicznych takich jak: strategia rozwoju obszaru funkcjonalnego, strategia rozwoju turystyki, studium poprawy dostępności ruchowej, a także projektów strategii rozwoju dla partnerów samorządowych.

REKOMENDACJE

a) Dotyczące polityki regionalnej

Na podstawie przeprowadzonych analiz dotyczących oceny stopnia realizacji poszczególnych celów Strategii rekomenduje się:

1. Intensyfikację działań na rzecz zwiększania konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw poprzez aktywizowanie współpracy przedsiębiorstw z sektorem B+R, innymi firmami oraz instytucjami otoczenia biznesu, w szczególności w obrębie inteligentnych specjalizacji regionalnych.
2. Wykorzystanie potencjału innowacyjnego dużych firm regionu celem wzmocnienia i rozwoju ich własnego zaplecza badawczo-rozwojowego (np. laboratoria, biura konstrukcyjne) oraz wsparcie działań MŚP na rzecz tworzenia sieci współpracy np. w formie klastrów, służących m.in. prowadzeniu wspólnych prac rozwojowych i badań przemysłowych
3. Wsparcie działań ukierunkowanych na tworzenie nowych, trwałych oraz dobrze opłacanych miejsc pracy, które pozwolą na ograniczenie długotrwałego bezrobocia, zwłaszcza w grupie ludzi młodych do 24 lat i w wieku przedemerytalnym.
4. Wzmocnienie działań na rzecz poprawy stanu zdrowia mieszkańców poprzez wspieranie inwestycji w infrastrukturę ochrony zdrowia oraz realizację programów profilaktycznych.
5. Kontynuację działań z zakresu poprawy dostępności do usług ochrony zdrowia, w tym intensyfikację działań ukierunkowanych na wzrost dostępności do kompleksowej opieki medycznej dla osób starszych m.in. poprzez tworzenie oddziałów geriatrycznych, rozwój domowej opieki długoterminowej.
6. Wobec pogłębiających się niekorzystnych zmian demograficznych związanych z depopulacją i starzeniem się społeczeństwa szczególnej wagi nabierają działania, które mogą ograniczać negatywne dla rozwoju regionu konsekwencje depopulacji oraz jej społeczne skutki. Dlatego też tak istotne wydaje się wdrożenie działań przewidzianych w „Planie przeciwdziałania depopulacji w województwie łódzkim” i stałe monitorowanie postępu w ich realizacji.
7. Pomimo postępu w budowie i modernizacji sieci drogowej konieczna jest kontynuacja prac w tym zakresie oraz intensyfikacja działań związanych z modernizacją sieci kolejowych, rozwojem systemów wodno-kanalizacyjnych oraz racjonalizacją gospodarki odpadami.
8. Ze względu na niezadawalający postęp w działaniach mających na celu poprawę jakości środowiska przyrodniczego takich jak: zwiększanie retencji wodnej, w tym realizacja małych zbiorników, wzrost lesistości regionu, wzrost udziału powierzchni prawnie chronionych konieczne są dalsze, intensywniejsze działania w tym kierunku.
9. Zmiany zachodzące w obszarze kształtowania zrównoważonego systemu osadniczego są zbyt powolne, niewystarczające jest tempo rozwoju miast uznawanych za bieguny wzrostu. Nadal zbyt niski jest udział powierzchni województwa objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, co wpływa niekorzystnie na kształtowanie ładu przestrzennego. Konieczne są dalsze działania mające na celu wzmocnienie systemu powiązań funkcjonalnych w układach wewnątrzregionalnych i ponadregionalnych.
10. Wobec skali potrzeb związanych z rewitalizacją zdegradowanych obszarów miejskich konieczna jest intensyfikacja działań w tym zakresie z wykorzystaniem nowych instrumentów finansowania takich jak Zintegrowane Inwestycje Terytorialne.

11. W zakresie realizacji polityki terytorialno-funkcjonalnej konieczna jest dalsza intensyfikacja działań w celu efektywniejszego wykorzystania potencjałów endogenicznych obszarów funkcjonalnych, w tym wspieranie lokalnych samorządów w opracowaniu i realizacji strategii dla pięciu obszarów funkcjonalnych wskazanych w Strategii.

b) Dotyczące oceny stopnia realizacji programów wdrażanych na poziomie regionalnym

1. Wysoce wskazane jest aktywne włączenie Departamentów oraz jednostek organizacyjnych Samorządu Województwa w proces monitorowania Strategii poprzez obligatoryjne przekazywanie informacji o podejmowanych działaniach związanych z realizacją Strategii, w tym w szczególności danych związanych z realizowanymi programami/planami. Pozyskane informacje na temat realizacji programów i planów regionalnych (wskaźniki, mierniki) mogą stanowić podstawę do ich włączenia w zintegrowany system monitorowania polityk publicznych w województwie łódzkim.
2. Konieczna jest dalsza rozbudowa zintegrowanego systemu monitorowania polityk publicznych w województwie łódzkim uwzględniająca aktywne włączenie się w ten proces, powołanych Uchwałami Zarządu Województwa Łódzkiego, dwóch grup: Regionalnego Forum Terytorialnego Województwa Łódzkiego oraz Grupy roboczej ds. monitorowania polityk publicznych.
3. Pomimo rozpoczętego procesu aktualizacji części programów i strategii sektorowych rekomenduje się dalsze prace w tym zakresie oraz weryfikację systemu monitoringu tych dokumentów. Część wskaźników do ich monitorowania jest trudno osiągalna bądź wymaga prowadzenia kosztownych badań. Również zakładane wartości docelowe w wielu przypadkach wymagają uzupełnienia bądź ponownego oszacowania i dostosowania do obecnych realiów.
4. Ze względu na operacyjny charakter większości analizowanych dokumentów wskaźniki zaproponowane do ich monitorowania są wskaźnikami produktu lub rezultatu. Niewielki udział mają w tej grupie wskaźniki oddziaływania, najistotniejsze z punktu widzenia oceny skuteczności podejmowanych działań. Zgodnie z przyjętym systemem monitorowania Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 po 4 latach od jej przyjęcia zostanie przeprowadzona jej ewaluacja. Ze względu na złożoność problematyki rekomenduje się podjęcie wstępnych prac nad ewaluacją Strategii w roku 2016.

c) Dotyczące systemu monitorowania SRWŁ 2020

1. Ze względu na rozpoznane trudności w pozyskaniu regularnych i wiarygodnych danych w odniesieniu do części wskaźników, wprowadzane zmiany w statystyce publicznej, zaniechanie publikacji niektórych wskaźników rekomenduje się weryfikację listy wskaźników do monitorowania realizacji Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020.
2. Konieczne jest również przeprowadzenie pogłębionej analizy bazy wskaźników pod kątem poprawności oszacowania wartości docelowych z uwagi na zmianę niektórych wartości bazowych lub zmiany uwarunkowań, które nastąpiły w toku realizacji Strategii.
3. Rekomenduje się wprowadzenie zmian do systemu monitorowania Strategii poprzez włączenie dodatkowych analiz o wymiarze jakościowym, finansowym, zmianę układu rocznego Raportu z realizacji Strategii oraz zastosowanie nowych metod i narzędzi badawczych.

Tabela 5 Lista wskaźników proponowanych do zmiany.

numer wskaźnika	nazwa wskaźnika	uwagi
2.	PKB na 1 mieszkańca w podregionie najsłabszym w stosunku do PKB na 1 mieszkańca w podregionie najsilniejszym (zróżnicowanie PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów)	zmiana wartości docelowej ze względu na zmianę linii trendu
6.	PKB na 1 mieszkańca województwa wg parytetu siły nabywczej w stosunku do PKB na 1 mieszkańca w UE 27 (UE 27 = 100) [%]	zmiana UE 27 na UE 28
20.	Całkowita emisja CO ₂ do powietrza [%]	zmiana jednostki wskaźnika na [mln t/rok]
29.	Produkcja rolnicza globalna na 1 ha użytków rolnych w zł	korekta wartości bazowej i docelowej ze względu na zmianę definicji wskaźnika przez GUS
35.	Ludność zagrożona ubóstwem w województwie łódzkim w stosunku do ludności zagrożonej ubóstwem w UE 27 (UE = 100) [%]	zaniechanie publikacji wskaźnika przez Eurostat na poziomie województw; propozycja zmiany tego wskaźnika na wskaźnik GUS np. współczynnik ubóstwa relatywnego lub minimum egzystencji
38.	Udział osób oddających 1% podatku na rzecz organizacji pozarządowych zlokalizowanych w regionie w liczbie podatników ogółem [%]	zmiana nazwy ze względu na niemożność pozyskania danych przy takim brzmieniu
48.	Liczba całorocznych miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania na 1 000 mieszkańców	zmiana nazwy wskaźnika, uwzględnia on miejsca całoroczne oraz sezonowe
75.	Udział powierzchni prawnie chronionej w powierzchni województwa ogółem [%]	korekta wartości docelowej ze względu na zmianę uwarunkowań
78.	Wydatki inwestycyjne na małą retencję wodną ogółem [tys. zł]	zmiana konstrukcji wskaźnika ze względu na utrudnioną interpretację

Aneks

Tabela 6 Lista projektów RPO WŁ 2007 – 2013 zakończonych w 2014 r. (stan na dzień 31 grudnia 2015)

Tytuł projektu	Obszar realizacji	Cele operacyjne SRWŁ 2020	Oś priorytetowa RPO WŁ	Wartość ogółem w zł	Dofinansowanie UE w zł
Poprawa konkurencyjności dzięki poszerzeniu zakresu świadczonych usług B+R w Firmie ANALYTICAL R&D Sp. z o.o.	M. Łódź	1.1.1.	RPLD.03.00.00	495 067,68	140 910,25
Rozwój infrastruktury badawczo- rozwojowej Instytutu Włókiennictwa na potrzeby badań nad bezpieczeństwem użytkowania wyrobów włókienniczych	M. Łódź	1.1.1.	RPLD.03.00.00	2 906 494,20	1 003 763,61
Automatyzacja i optymalizacja procesów bielenia, barwienia i wykończenia dzianin oraz przygotowania wyrobów włókienniczych pod druk cyfrowy	M. Łódź	1.1.2.	RPLD.03.00.00	3 670 735,00	1 272 705,00
CENTRUM PROMOCJI MODY – KLASTER BRANŻY TEKSTYLNÓ-ODZIEŻOWEJ – INFRASTRUKTURA	M. Łódź	1.1.2.	RPLD.05.00.00	22 339 774,10	14 819 824,54
Implementacja innowacyjnych technologii środkiem do wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstwa na rynku międzynarodowym	Pabianice	1.1.2.	RPLD.03.00.00	2 257 174,94	1 091 885,43
Implementacja innowacyjnych technologii środkiem do wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstwa na rynku międzynarodowym	M. Łódź	1.1.2.	RPLD.03.00.00	1 107 000,00	535 500,00
Innowacyjna obróbka nowych detali - wyrobów dla odbiorców zagranicznych	M. Łódź	1.1.2.	RPLD.03.00.00	2 550 929,33	1 102 463,63
Opracowanie technologicznych fundamentów dla semantycznych systemów zarządzania treścią	M. Łódź	1.1.2.	RPLD.03.00.00	1 882 255,00	847 679,50
Poprawa procesu produkcyjnego w przedsiębiorstwie CDM poprzez wdrożenie najlepszych dostępnych technik (BAT)	Ksawerów	1.1.2.	RPLD.03.00.00	6 350 251,00	3 399 745,00
Przeprowadzenie badań przemysłowych w celu stworzenia nowego innowacyjnego produktu - tekstylnego urządzenia pomiarowego wybranych parametrów fizjologicznych	M. Łódź	1.1.2.	RPLD.03.00.00	409 224,22	226 501,33
Uruchomienie produkcji i wdrożenie innowacyjnych produktów: regulatora wrobień osnów na maszynach dziewiarskich i dzianej siatki technicznej o wysokiej stabilności parametrów strukturalnych	Parzęczew	1.1.2.	RPLD.03.00.00	1 519 962,81	737 316,87
Wdrożenie do produkcji pojazdów szynowo-drogowych nowej generacji	Sieradz - miasto	1.1.2.	RPLD.03.00.00	2 328 708,62	1 243 488,49
Wdrożenie do produkcji światowej, nowej technologii wg polskiego wynalazku do wytwarzania elementów budowlanych z masy tworzyw termoplastycznych	Buczek	1.1.2.	RPLD.03.00.00	2 224 957,07	1 274 490,00
Wdrożenie innowacyjnego sposobu otrzymywania ściany budynku lub budowli o podwyższonej termoizolacyjności oraz uproszczenie montażu elementów modułu	Konstantynów Łódzki	1.1.2.	RPLD.03.00.00	1 900 005,86	786 494,30
Wdrożenie innowacyjnej metody uzyskania trwałego trudnopalnego wykończenia przędz poliestrowych w procesie barwienia	Zgierz - miasto	1.1.2.	RPLD.03.00.00	3 032 617,48	1 271 573,31
Wdrożenie innowacyjnej technologii łączenia materiałów włókienniczych metodą holt melt, w celu wytwarzania produktów nowej generacji o zmultiplikowanych właściwościach oraz nowym wzornictwie	M. Łódź	1.1.2.	RPLD.03.00.00	1 398 427,85	706 482,06

Tytuł projektu	Obszar realizacji	Cele operacyjne SRWŁ 2020	Oś priorytetowa RPO WŁ	Wartość ogółem w zł	Dofinansowanie UE w zł
Wdrożenie innowacyjnej technologii wysokoefektywnego procesu precyzyjnej obróbki pianki polietylenowej	M. Łódź	1.1.2.	RPLD.03.00.00	2 397 776,15	1 135 638,25
Wdrożenie innowacyjnej technologii wytwarzania dzianiny z przestrzenią oddychającą w firmie Bowi Styl	M. Łódź	1.1.2.	RPLD.03.00.00	2 266 623,22	1 131 848,05
Wdrożenie innowacyjnej technologii wytwarzania fleksograficznych form drukowych z zastosowaniem najlepszych dostępnych technik BAT	Tomaszów Mazowiecki	1.1.2.	RPLD.03.00.00	962 669,68	462 059,99
Wdrożenie na rynek innowacyjnej linii produktów „FINI Program” w oparciu o osiągnięcia nanotechnologii	Brójce	1.1.2.	RPLD.03.00.00	2 921 103,89	1 273 546,19
Wdrożenie przez firmę innowacyjnej technologii wytwarzania implantów twarzo-czaszki w oparciu o budowane zrobotyzowane gniazdo obróbcze	M. Łódź	1.1.2.	RPLD.03.00.00	2 189 561,07	984 107,96
Wdrożenie technologii przygotowania dzianin wytwarzanych z przędz celulozowych do druku barwnikami sublimacyjnymi	M. Łódź	1.1.2.	RPLD.03.00.00	697 984,39	405 915,89
Wzrost jakości i atrakcyjności wyrobów frotowych rezultatem zakupu i wdrożenia wyników prac B+R	Zduńska Wola - miasto	1.1.2.	RPLD.03.00.00	3 012 214,47	731 544,25
Wzrost konkurencyjności firmy „MARILYN” dzięki wdrożeniu innowacyjnej technologii wytwarzania wyrobów bieliźniarskich do korygowania sylwetki	Konstantynów Łódzki	1.1.2.	RPLD.03.00.00	2 476 131,68	1 202 568,87
Wzrost konkurencyjności firmy KASTOR Media poprzez inwestycję w innowacyjne rozwiązania w zakresie druku wielkoformatowego	Czerniewice	1.1.2.	RPLD.03.00.00	2 155 961,51	1 262 242,95
Wzrost konkurencyjności firmy OVODENT poprzez wdrożenie innowacyjnych technologii synteryzacji nanometali	M. Łódź	1.1.2.	RPLD.03.00.00	260 077,14	153 640,57
Wzrost konkurencyjności poprzez wprowadzenie innowacyjnych, pro środowiskowych rozwiązań technologicznych w produkcji fryty	Opoczno	1.1.2.	RPLD.03.00.00	2 020 865,10	896 665,01
Zainicjowanie produkcji innowacyjnych napędów asynchronicznych do pojazdów trakcyjnych komunikacji miejskiej	Dalików	1.1.2.	RPLD.03.00.00	1 481 278,98	615 743,29
Zakup i wdrożenie technologii wielofunkcyjnych wykończeń chemicznych i mechanicznych dzianin rządowych i ośnowowych w firmie ALBED	M. Łódź	1.1.2.	RPLD.03.00.00	2 393 016,93	1 204 045,13
Zakup środków trwałych i przystosowanie infrastruktury w celu wdrożenia procesu wytwarzania nowych wyrobów w postaci środków spożywczych specjalnego przeznaczenia medycznego i płynnych suplementów diety o przedłużonej trwałości, stanowiących wyniki prac B+R	M. Łódź	1.1.2.	RPLD.03.00.00	3 215 963,11	1 274 596,09
Zastosowanie nowych rozwiązań technologicznych w produkcji sposobem na wzrost konkurencyjności	Ujazd	1.1.2.	RPLD.03.00.00	1 261 228,06	590 265,50
Zwiększenie konkurencyjności Przedsiębiorstwa Prywatnego „REZAL” poprzez nabycie innowacyjnych rozwiązań technologicznych w zakresie obróbki i zdobienia szkła	M. Łódź	1.1.2.	RPLD.03.00.00	5 057 594,82	2 599 756,07
Nowatorska technologia diagnostyki obrazowej z wykorzystaniem innowacyjnej platformy tele-wideokonsultacji oferującej zaawansowane możliwości analizy, konsultacji, archiwizacji i transmisji obrazów radiologicznych, mikroskopowych oraz zdigitalizowanych sygnałów biologicznych	Łęczycza - miasto	1.1.3.	RPLD.03.00.00	3 329 152,98	1 187 848,95

Tytuł projektu	Obszar realizacji	Cele operacyjne SRWŁ 2020	Oś priorytetowa RPO WŁ	Wartość ogółem w zł	Dofinansowanie UE w zł
Poprawa stanu bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców województwa łódzkiego poprzez utworzenie na bazie oddziałów zakaźnych Centrum Diagnozowania i Leczenia Chorób Zakaźnych w WSSz. Im. Dr Wł. Biegańskiego w Łodzi	M. Łódź	1.1.3.	RPLD.05.00.00	34 190 931,18	22 490 771,66
Rozwój technologii medycznej poprzez wdrożenie innowacyjnych rozwiązań IT z zakresu diagnostyki obrazowej w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Zgierzu	Zgierz - miasto	1.1.3.	RPLD.04.00.00	372 982,01	316 616,50
UTWORZENIE PRACOWNI PET DLA POTRZEB REGIONALNEGO OŚRODKA ONKOLOGICZNEGO W WOJEWÓDZKIM SZPITALU SPECJALISTYCZNYM IM. M. KOPERNIKA W ŁODZI	M. Łódź	1.1.3.	RPLD.05.00.00	30 423 497,04	22 597 887,41
Wdrożenie wysokiej technologii kompleksowego wykonywania sparometryzowanych uzupełnień protetycznych najnowszej generacji jako efekt prac Badawczo-Rozwojowych	M. Łódź	1.1.3.	RPLD.03.00.00	2 252 299,33	1 273 112,19
Łódź kreuje - Centrum Przemysłów Kreatywnych	M. Łódź	1.1.4.	RPLD.03.00.00	2 469 502,08	2 080 933,76
Nowoczesne metody konstruowania wykrojów szansą na wzrost eksportu wyrobów Firmy Podwysocki Sp. Jawna	M. Łódź	1.1.4.	RPLD.03.00.00	826 195,92	399 663,88
Utworzenie w ramach Fabryki Sztuki w Łodzi Inkubatora Kultury - Art_Inkubator	M. Łódź	1.1.4.	RPLD.03.00.00	30 157 832,87	12 817 078,96
Wdrożenie innowacyjnej technologii w zakresie kierunkowego wzornictwa tkanin frotowych	Zduńska Wola - miasto	1.1.4.	RPLD.03.00.00	2 172 700,20	762 888,60
Zakupy inwestycyjne umożliwiające wzrost potencjału rozwojowego i usługowego firmy Studio 102	M. Łódź	1.1.4.	RPLD.03.00.00	445 519,82	142 969,67
Kompleksowa termomodernizacja budynku Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej I i II stopnia im. H. Wieniawskiego w Łodzi	M. Łódź	1.2.1.	RPLD.02.00.00	2 363 627,42	2 008 696,47
Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w gminie Mniszków	Mniszków	1.2.1.	RPLD.02.00.00	537 820,98	428 379,34
Optymalizacja wykorzystania energii cieplnej w budynkach użyteczności publicznej na terenie Powiatu Pabianickiego - etap I	Pabianice - miasto	1.2.1.	RPLD.02.00.00	1 887 188,49	1 394 318,17
Rozbudowa, remont i termomodernizacja budynku Urzędu Gminy Łowicz	Łowicz - miasto	1.2.1.	RPLD.02.00.00	420 270,75	269 950,82
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Łęczycy	Łęczycza - miasto	1.2.1.	RPLD.02.00.00	2 026 842,77	1 651 111,10
Termomodernizacja budynku OSiR w Koluszkach przy ul. Zagajnikowej	Koluszki	1.2.1.	RPLD.02.00.00	485 236,86	412 451,33
Termomodernizacja Zespołu Szkół im. Jadwigi Grodzkiej w Łęczycy wraz z wymianą źródła ciepła	Łęczycza - miasto	1.2.1.	RPLD.02.00.00	1 889 464,23	1 547 233,18
Termomodernizacja, przebudowa i rozbudowa budynku Urzędu Gminy w Żelechlinku	Żelechlinek	1.2.1.	RPLD.02.00.00	1 465 921,44	371 012,28
Budowa biogazowni rolniczej o mocy 0,5 MW energii elektrycznej i 0,7 MW energii cieplnej	Opoczno	1.2.2.	RPLD.02.00.00	14 812 846,16	5 657 350,00
Rozbudowa hali produkcyjnej z przeznaczeniem pod produkcję innowacyjnego urządzenia do przetwarzania odpadów gastronomicznych w kompost	Nieborów	1.2.2.	RPLD.03.00.00	5 072 520,00	1 274 539,50
Wzrost innowacyjności i konkurencyjności PGGO Sp. z o. o. poprzez wdrożenie nowej technologii	Zgierz - miasto	1.2.2.	RPLD.03.00.00	927 174,00	371 623,40
Centrum Promocji Mody - Klaster branży tekstylno - odzieżowej - Rozwój	M. Łódź	3.1.1.	RPLD.03.00.00	5 484 227,46	2 710 930,25

Tytuł projektu	Obszar realizacji	Cele operacyjne SRWŁ 2020	Oś priorytetowa RPO WŁ	Wartość ogółem w zł	Dofinansowanie UE w zł
Utworzenie Łódzkiego Klastra Wsparcia i Rozwoju Biznesu	M. Łódź	3.1.1.	RPLD.03.00.00	3 606 721,26	1 298 365,00
Projektowanie platformy wykorzystującej innowacyjne rozwiązania T-Commerce	M. Łódź	3.1.2.	RPLD.03.00.00	1 475 246,69	732 530,99
Zintegrowana Platforma Informacyjna Centrum Transferu Technologii w Obszarze Odnawialnych Źródeł Energii	M. Łódź	3.1.2.	RPLD.03.00.00	260 814,60	155 184,69
Kompleksowe uzbrojenie kutnowskich terenów inwestycyjnych poprzez budowę ul. Poprzecznej z odgałęzieniem wraz z infrastrukturą	Kutno - miasto	3.1.4.	RPLD.03.00.00	4 759 166,78	2 328 762,60
Kompleksowe wyposażenie terenu inwestycyjnego Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej położonego w Łodzi przy ul. Telefonicznej 30/44 w infrastrukturę techniczną i usunięcie kolizyjnej napowietrznej linii energetycznej SN - 15kV z tego terenu	M. Łódź	3.1.4.	RPLD.03.00.00	4 885 358,37	1 528 542,39
Kompleksowe wyposażenie terenu inwestycyjnego Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej położonego w miejscowości Łučník w infrastrukturę techniczną i usunięcie kolizyjnej napowietrznej linii energetycznej SN - 15kV z tego terenu	Zgierz	3.1.4.	RPLD.03.00.00	2 656 519,14	641 860,14
Przygotowanie terenów inwestycyjnych dla lokalizacji Strefy Inwestycyjnej w Brzezinach	Brzeziny - miasto	3.1.4.	RPLD.03.00.00	268 900,15	174 135,10
Przygotowanie terenów na obszarach objętych rewitalizacją pod realizację nowych inwestycji gospodarczych	Tomaszów Mazowiecki - miasto	3.1.4.	RPLD.06.00.00	6 617 535,72	3 784 614,21
Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w rejonie ulicy Czaplinieckiej i Cegielnianej w Bełchatowie	Bełchatów - miasto	3.1.4.	RPLD.03.00.00	4 720 143,60	1 796 873,73
Adaptacja powierzchni magazynowo - sprzedażowej szansą na rozszerzenie działalności firmy Handel hurtowy i detaliczny Kaczmarek Alicja	Radomsko - miasto	3.2.1.	RPLD.03.00.00	182 852,21	51 971,28
AGRO-MASZ - innowacyjna firma. Zakup wycinarki laserowej CNC	Masłowie	3.2.1.	RPLD.03.00.00	3 026 175,94	1 255 137,28
Centrum Szkoleniowo - Badawcze szansą na przywrócenie świetności zapomnianego zawodu dziewiarza	Parzęczew	3.2.1.	RPLD.03.00.00	791 357,43	144 914,50
Dywersyfikacja działalności firmy poprzez wprowadzenie nowych usług medycznych	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	1 950 230,85	1 107 349,31
Ekologicznie „Kumamy w temacie reklamy” - inwestycja rozwojowa w firmie	Tomaszów Mazowiecki - miasto	3.2.1.	RPLD.03.00.00	1 083 096,60	512 601,00
Implementacja innowacyjnej gamy olejów do wysilonych silników samochodów i motocykli	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	3 887 426,81	1 274 133,00
Implementacja innowacyjnej technologii wytwarzania drogowych mieszanek mineralno-asfaltowych na ciepło z wykorzystaniem granulatu asfaltowego	Koluszki	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 644 500,00	1 249 500,00
Implementacja innowacyjnych technologii środkiem do wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstwa na rynku międzynarodowym	Tomaszów Mazowiecki - miasto	3.2.1.	RPLD.03.00.00	1 900 884,04	949 248,15
Implementacja innowacyjnych technologii środkiem do wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstwa na rynku międzynarodowym	Głowno - miasto	3.2.1.	RPLD.03.00.00	840 636,20	447 524,26
Implementacja innowacyjnych technologii środkiem do wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstwa na rynku międzynarodowym	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	900 561,30	528 991,47

Tytuł projektu	Obszar realizacji	Cele operacyjne SRWŁ 2020	Oś priorytetowa RPO WŁ	Wartość ogółem w zł	Dofinansowanie UE w zł
Implementacja innowacyjnych technologii środkiem do wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstwa na rynku międzynarodowym	Poddębice, m. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 850 205,17	1 464 580,40
Implementacja innowacyjnych technologii środkiem do wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstwa na rynku międzynarodowym	Pabianice - miasto	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 091 000,00	867 000,00
Implementacja innowacyjnych technologii środkiem do wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstwa na rynku międzynarodowym	Rawa Mazowiecka - miasto	3.2.1.	RPLD.03.00.00	3 075 000,00	1 275 000,00
Innowacyjna technologia produkcji zimnych mieszanek drogowych w firmie WŁODAN s. j.	Pabianice	3.2.1.	RPLD.03.00.00	3 247 690,31	1 274 977,47
Innowacyjny system do nauki języka angielskiego w konwencji game-learningu, uwzględniający potrzeby osób dyslektycznych	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	963 693,77	473 804,31
Łódź kreuje - promocja Łodzi gospodarczej	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	1 702 205,21	1 445 931,78
Misje gospodarcze Województwa Łódzkiego do Kraju Związkowego Styrii oraz Badenii Wirtembergii	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	76 391,03	35 760,62
Nowoczesne technologie w papiernictwie	Biała Rawska	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 450 242,20	1 263 007,14
Nowy innowacyjny produkt pewnością dalszego rozwoju EXPORT-IMPORT- J. Lisicki	Rawa Mazowiecka	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 688 606,79	1 273 300,00
Opracowanie i wdrożenie innowacyjnej technologii produkcji odlewów ze staliwa wysokojakościowego do nowej generacji zaworów zaporowych stosowanych głównie w ciepłownictwie i klimatyzacji	Łęczycza	3.2.1.	RPLD.03.00.00	3 357 724,69	1 242 234,68
Opracowanie metodologii do diagnostyki parametrów oraz określania ich głębokresowej stabilności dla diod świecących LED	Łask	3.2.1.	RPLD.03.00.00	1 034 950,80	500 389,05
Podniesienie konkurencyjności firmy ASDROG s.c. poprzez zakup innowacyjnego sprzętu do rozkładania i zagęszczania nawierzchni mineralnych i mineralno-asfaltowych	Tomaszów Mazowiecki - miasto	3.2.1.	RPLD.03.00.00	1 691 114,30	818 059,35
Podniesienie konkurencyjności firmy GLASS poprzez wdrożenie innowacji produkcyjnych i organizacyjnych	Zgierz	3.2.1.	RPLD.03.00.00	590 400,00	283 560,00
Podniesienie konkurencyjności firmy MARGO-COLLECTION poprzez udział w branżowych targach zagranicznych	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	360 184,31	118 695,02
POLDEM sp. z o.o. wystawcą na targach meblarskich w Sztokholmie, Mechelen oraz Brukseli w latach 2012-2014.	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	653 586,52	94 362,04
Poprawa konkurencyjności firmy dzięki innowacyjnym inwestycjom	Biała Rawska	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 346 365,76	1 261 400,00
Poprawa konkurencyjności firmy dzięki zakupowi innowacyjnych środków trwałych.	Lubochnia	3.2.1.	RPLD.03.00.00	946 169,99	444 464,99
Poprawa konkurencyjności firmy KIKGEL poprzez wdrożenie innowacyjnych technologii produkcji	Ujazd	3.2.1.	RPLD.03.00.00	338 483,70	162 934,80
Poprawa konkurencyjności firmy PROTEKT poprzez wdrożenie innowacyjnych produktów BHP	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	3 658 462,67	1 264 102,95
Prezentacja oferty firmy BONGO na targach zagranicznych	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	249 114,89	136 863,44
Prezentacja oferty firmy TW na targach zagranicznych	Łanięta	3.2.1.	RPLD.03.00.00	179 638,87	101 945,79

Tytuł projektu	Obszar realizacji	Cele operacyjne SRWŁ 2020	Oś priorytetowa RPO WŁ	Wartość ogółem w zł	Dofinansowanie UE w zł
Promocja marki obrączek tytanowych SWEPOL Polska poprzez udział w branżowych targach zagranicznych	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	160 165,75	85 468,31
Promocja oferty MATERNITY FASHION GROUP na targach odzieży dziecięcej i ciążowej	Sulejów	3.2.1.	RPLD.03.00.00	395 266,21	215 139,00
Promocja produktów "ORGANIKA-CAR" SA opartych na nanotechnologii	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	134 967,32	28 835,08
Promocja produktów firmy Amii Sp z o.o. poprzez udział w międzynarodowych targach specjalistycznych AQUA-THERM Praga 2013	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	101 422,58	53 276,98
Promocja produktów firmy Amii Sp z o.o. poprzez udział w międzynarodowych targach specjalistycznych AQUA-THERM Wiedeń 2014	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	186 001,05	96 708,38
Promocja przedsiębiorstw z Województwa Łódzkiego poprzez organizację targów i misji gospodarczych celem ekspansji na światowe rynki zagraniczne	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	435 469,74	178 176,50
Przenośna, kontenerowa stacja uzdatniania wody z zastosowaniem odwróconej osmozy oraz mobilna stacja dezynfekcji wody - do przeprowadzania badań technologicznych w skali półprzemysłowej	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	1 667 750,00	765 648,41
Przeprowadzenie projektu celowego wraz z wdrożeniem, polegającego na opracowaniu Inteligentnego Komputerowego Systemu Nauczania	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	1 145 640,39	496 724,30
Reengineering procesów biznesowych pod kątem mobilnego przedsiębiorstwa	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	896 470,96	251 535,38
Rosyjskie targi odzieży dziecięcej szansą na promocję marki Katie Baby	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	236 160,00	119 353,50
Rozbudowa potencjału badawczo-rozwojowego w firmie Mars Waldi dla potrzeb doskonalenia oferty firmy	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	697 459,20	261 654,23
Rozszerzenie działalności w branży reklamowej dzięki wdrożeniu nowych produktów opartych o wynalazek	Nowy Kawęczyn	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 427 576,04	1 078 225,00
Rozszerzenie funkcjonalności platformy Learnway o zarządzanie przez kompetencje w modelu ICAI	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	1 328 400,00	642 600,00
Rozwój marki Mara Gibbucci poprzez europejskie targi mody	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	191 235,20	116 738,04
Stworzenie innowacyjnego narzędzia do szacowania przydatności zawodowej	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	458 547,00	124 989,04
Udział firmy „LEADER SCHOOL” KATARZYNA ROJKOWSKA w targach zagranicznych sposobem na promocję wytwarzanych przez siebie produktów edukacyjnych i promocję województwa łódzkiego	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	233 232,16	105 563,06
Ugruntowanie międzynarodowej pozycji firmy poprzez uczestnictwo w targach	Pabianice	3.2.1.	RPLD.03.00.00	219 895,52	105 496,05
Uruchomienie produkcji ceramicznych filtrów piankowych nowej generacji dzięki wdrożeniu wyników prac B+R	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	900 198,01	336 005,00
Wdrażanie innowacji technologicznej i wprowadzanie innowacyjnych produktów w firmie „Ecorson”	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 252 183,04	1 212 162,75

Tytuł projektu	Obszar realizacji	Cele operacyjne SRWŁ 2020	Oś priorytetowa RPO WŁ	Wartość ogółem w zł	Dofinansowanie UE w zł
Wdrożenie centrali telekomunikacyjnej typu softswitch z zastosowaniem nowatorskich rozwiązań technologicznych	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	1 980 300,00	651 950,00
Wdrożenie innowacyjnej technologii - gwarancją rozwoju firmy KEL-MET na rynku międzynarodowym	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	1 645 662,66	677 169,50
Wdrożenie innowacyjnej technologii do procesu produkcji i montażu płytek obwodów drukowanych w firmie BaZeKo stanowiącej wynik prac badawczo-rozwojowych	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	1 296 975,48	639 115,42
Wdrożenie innowacyjnej technologii drogą do podniesienia innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstwa na arenie międzynarodowej	Główno - miasto	3.2.1.	RPLD.03.00.00	1 281 642,49	749 640,24
Wdrożenie innowacyjnej technologii gięcia i obróbki stalowych elementów z wykorzystaniem robotyki i zaawansowanych systemów sterowania numerycznego w przedsiębiorstwie KERSTEN EUROPE Sp. z o.o.	Kleszczów	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 115 915,48	874 351,25
Wdrożenie innowacyjnej technologii opartej na wynikach prac badawczych drogą do wzrostu konkurencyjności firmy	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 409 734,85	1 274 900,55
Wdrożenie innowacyjnej technologii procesu prania wodnego w ekologicznej pralni z barierą higieniczną	Bolesławiec	3.2.1.	RPLD.03.00.00	3 133 110,98	1 105 974,86
Wdrożenie innowacyjnej technologii produkcji piwa w minibrowarze	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 214 307,51	1 062 050,35
Wdrożenie innowacyjnej technologii utylizacji i odzysku rozpuszczalników wysokowrzących o temperaturze wrzenia powyżej 220 stopni w celu podniesienia konkurencyjności w przedsiębiorstwie IMAGO s.c.	Zelów	3.2.1.	RPLD.03.00.00	1 556 826,86	751 504,30
Wdrożenie innowacyjnych efektów prac badawczo-rozwojowych dotyczących kompleksowego wykonywania sparametryzowanych uzupełnień protetycznych nowej generacji	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 443 853,23	1 245 534,24
Wdrożenie innowacyjnych rozwiązań w zakresie palników z wieloślimakowym modułem podawania paliwa	Ujazd	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 600 164,65	1 247 715,00
Wdrożenie nowej technologii produkcji opakowań czteropunktowych z bigą przestrzenną jako wynik własnych prac B+R w Firmie WOWO Sp. z o.o.	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 854 990,75	754 290,00
Wdrożenie nowej technologii produkcji opakowań z polistyrenu szansą na rozwój przedsiębiorstwa OW-PLAST	Konstantynów Łódzki	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 648 940,32	1 273 300,00
Wdrożenie nowoczesnej techniki lakierowania szansą na rozwój Firmy na rynkach krajowych i zagranicznych	Kleszczów	3.2.1.	RPLD.03.00.00	1 772 921,02	597 592,50
Wdrożenie rozwiązań zmniejszających oddziaływanie na środowisko w ramach świadczonych usług	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 470 980,00	1 402 194,00
Wdrożenie technologii wycinania laserowego w ZPHU WIT-METAL	Sieradz	3.2.1.	RPLD.03.00.00	3 267 821,79	1 274 994,90
Wdrożenie technologii wytwarzania metalowych elementów usztywniających do profili z tworzyw sztucznych	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	1 537 500,00	437 500,00

Tytuł projektu	Obszar realizacji	Cele operacyjne SRWŁ 2020	Oś priorytetowa RPO WŁ	Wartość ogółem w zł	Dofinansowanie UE w zł
Wdrożenie unikatowej w skali światowej technologii szybkiego i wydajnego projektowania oraz produkcji laboratoryjnych przyrządów pomiarowych, będącej efektem własnych prac badawczo-rozwojowych Wnioskodawcy	Piątek	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 707 329,81	1 271 447,40
Wdrożenie wyników prac B+R w celu zwiększenia precyzji i szybkości pomiarów geodezyjnych dla kolejnictwa z uwzględnieniem potrzeb kolei dużych prędkości	Zgierz	3.2.1.	RPLD.03.00.00	1 317 883,50	533 614,56
Wdrożenie wyników prac B+R w procesie produkcji sprzętu sportowego	M. Piotrków Trybunalski	3.2.1.	RPLD.03.00.00	3 046 157,54	755 494,94
Wsparcie systemu zarządzania środowiskowego w firmie KOLOREX poprzez budowę oczyszczalni dla ścieków farbiarskich	Ksawerów	3.2.1.	RPLD.03.00.00	7 491 875,13	3 315 667,28
Wykorzystanie innowacyjnej technologii dla wprowadzenia nowego produktu	Opoczno	3.2.1.	RPLD.03.00.00	1 800 412,51	870 931,25
Wzrost innowacyjności i konkurencyjności firmy ABIDRUK S.C. INNA PIKUŁA, BEATA PIKUŁA - GRZEGORY na rynku międzynarodowym w wyniku inwestycji w park maszynowy i zmianę procesów organizacyjnych	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	1 392 975,01	654 314,06
Wzrost innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstwa dzięki wdrożeniu innowacyjnej technologii wytwarzania proekologicznych produktów	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	3 988 561,00	1 206 506,84
Wzrost innowacyjności spółki Oskar poprzez wdrożenie systemu IT i nowej usługi	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	426 502,98	116 112,63
Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstwa TERPLAST Sp. z o. o. ZPTS poprzez wdrożenie kompleksowego zintegrowanego systemu zarządzania przedsiębiorstwem	Sieradz - miasto	3.2.1.	RPLD.03.00.00	693 197,25	287 423,25
Wzrost konkurencyjności „ERBI” S.C. poprzez rozbudowę parku maszynowego	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	3 124 876,25	1 275 000,00
Wzrost konkurencyjności Chemipack Sp. z o. o. dzięki poszerzeniu zdolności produkcyjnych, dywersyfikacji produkcji i zastosowaniu innowacyjnej technologii	Łowicz - miasto	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 025 378,87	1 193 133,96
Wzrost konkurencyjności firmy ABITUS Jarosław Płocki poprzez modernizację	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	154 561,38	43 666,73
Wzrost konkurencyjności Firmy Delta Import dzięki wprowadzeniu innowacyjnych metod diagnostycznych	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 730 771,99	1 274 314,75
Wzrost konkurencyjności Firmy dzięki poszerzeniu zdolności produkcyjnych rozwojowi oferty produktowej i zastosowaniu innowacyjnej technologii	Aleksandrów Łódzki	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 646 381,47	1 264 465,04
Wzrost konkurencyjności firmy FASPOL poprzez nabycie i wdrożenie wyników prac B+R	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	1 708 183,41	826 098,00
Wzrost konkurencyjności firmy P.H.U. „MAGO” poprzez rozbudowę parku maszynowego oraz powierzchni produkcyjno-magazynowej	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	1 539 548,09	838 246,48
Wzrost konkurencyjności firmy poprzez nowe inwestycje i termomodernizację zakładu	Konstantynów Łódzki	3.2.1.	RPLD.03.00.00	374 127,88	104 415,15
Wzrost konkurencyjności na rynku międzynarodowym dzięki zastosowaniu nowych rozwiązań technologicznych w produkcji i usługach	Pabianice	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 453 399,29	1 193 518,70
Wzrost konkurencyjności P.P.H.U. „ESTEX” poprzez zakup innowacyjnych maszyn do stabilizacji parowej wyrobów pończosznich	Poddębice	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 258 114,60	1 108 315,00

Tytuł projektu	Obszar realizacji	Cele operacyjne SRWŁ 2020	Oś priorytetowa RPO WŁ	Wartość ogółem w zł	Dofinansowanie UE w zł
Wzrost konkurencyjności poprzez rozbudowę i nadbudowę budynku Firmy Usługowo-Handlowej Sławomira Lara	Przedbórz	3.2.1.	RPLD.03.00.00	640 003,48	254 999,91
Wzrost konkurencyjności Pracowni Techniki Dentystycznej Almadent dzięki wdrożeniu innowacyjnej technologii frezowania w tytanie oraz otwarciu specjalistycznego gabinetu dentystycznego wyposażonego w technologię tomografii3D oraz Piezosurgery	Pabianice - miasto	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 156 232,18	1 271 590,17
Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstwa dzięki inwestycjom w innowacyjne procesy technologiczne	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	1 645 586,49	756 670,73
Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstwa P.P.H.U DAMAL poprzez uruchomienie innowacyjnej stacji kontroli pojazdów	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 686 280,88	864 425,51
Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstwa poprzez znaczące ulepszenie sprzedawanych towarów oraz wprowadzenie nowej usługi	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	516 056,34	135 936,79
Wzrost konkurencyjności SiA Pietrucha Sp. z o.o. poprzez udział w targach zagranicznych w roku 2014	Ksawerów	3.2.1.	RPLD.03.00.00	147 912,66	49 018,90
Wzrost konkurencyjności spółki poprzez wdrożenie innowacyjnych rozwiązań technologicznych i wyników prac B+R	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 532 549,50	1 272 136,66
Wzrost konkurencyjności spółki Zawisza Czarny poprzez zakup maszyny do konfekcjonowania leków i systemu IT	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	433 636,98	118 142,63
Wzrost konkurencyjności świadczonych usług przez Certyfikowany Ośrodek Szkolenia Lotniczego Bartolini Air z siedzibą w Łodzi poprzez zakup innowacyjnego narzędzia szkoleniowego wraz z niezbędnymi usługami towarzyszącymi	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 051 616,73	886 550,00
Wzrost konkurencyjności TEENERG - BIS Sp. z o.o. poprzez wdrożenie innowacyjnej technologii diagnostyki urządzeń energetycznych	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	1 686 767,97	810 463,90
Wzrost krajowej i międzynarodowej konkurencyjności spółki Oxyline poprzez wdrożenie innowacyjnego systemu produkcji nowej serii półmasek filtrujących	Pabianice - miasto	3.2.1.	RPLD.03.00.00	3 179 119,50	1 257 600,50
XDMS systemem zarządzania dokumentami - przeprowadzenie i wdrożenie projektu celowego we współpracy z jednostką naukową	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 297 864,36	1 176 422,94
Zakup i wdrożenie innowacyjnej technologii przetwarzania odpadów zawierających metale i tworzywa sztuczne, głównie kabli miedzianych w izolacji z tworzywa sztucznego	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	950 279,70	441 453,45
Zakup i wdrożenie innowacyjnych wyników prac B+R dotyczących stosowania metody abrazji powietrznej w praktyce stomatologicznej	Ozorków	3.2.1.	RPLD.03.00.00	633 700,00	222 407,23
Zakup i wdrożenie technologii integracji różnych kanałów sprzedaży oraz systemów lojalnościowych klientów dla branży hotelarskiej	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	1 344 864,16	302 940,00
Zakup i wdrożenie wyników prac B+R drogą do zwiększenia konkurencyjności przedsiębiorstwa na rynku elementów naprawczych do zacisków hamulcowych	Zduńska Wola	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 710 995,27	1 106 899,04
Zakup innowacyjnych pieców topialnych	Czarnożyły	3.2.1.	RPLD.03.00.00	3 221 700,61	1 274 813,00
Zakup stanowisk projektowych do modelowania przestrzennego 3D	Wieluń	3.2.1.	RPLD.03.00.00	575 566,20	263 925,00

Tytuł projektu	Obszar realizacji	Cele operacyjne SRWŁ 2020	Oś priorytetowa RPO WŁ	Wartość ogółem w zł	Dofinansowanie UE w zł
Zakup wykrawarki narzędziowej w celu zwiększenia konkurencyjności Przedsiębiorstwa Handlowo Produkcyjno Usługowego TA-NO Tadeusz Nockoski	Tomaszów Mazowiecki	3.2.1.	RPLD.03.00.00	469 314,61	254 821,50
Zastosowanie nowych rozwiązań technologicznych poprzez zakup 10-kolorowej maszyny fleksograficznej do druku farbą termochromatyczną	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	2 942 952,40	1 272 348,00
Zastosowanie nowych rozwiązań technologicznych poprzez zakup linii do produkcji grubościennych tulei zwijanych spiralnie z papieru i tektury litej	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	1 092 139,46	535 410,75
Zwiększenie innowacyjności spółki Farmap poprzez wprowadzenie nowej usługi i zakup technologii informatycznych	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	436 790,70	111 504,10
Zwiększenie konkurencyjności spółki CAR poprzez wdrożenie systemu IT i nowej usługi	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	426 502,98	116 112,63
Zwiększenie przewagi konkurencyjnej Gabinetu Stomatologicznego poprzez zakup innowacyjnego sprzętu medycznego	M. Łódź	3.2.1.	RPLD.03.00.00	380 251,00	226 249,34
Opracowanie i wprowadzenie do firmy Centrum Dystrybucji Excellence S.A. nowego innowacyjnego produktu opartego na bazie naturalnych składników z kwiatów sosny	Stryków	3.2.2.	RPLD.03.00.00	1 630 977,24	643 631,13
Projekt budowy serwisu maszyn rolniczych wraz z wdrożeniem innowacyjnej technologii i uruchomieniem nowych usług	Sławno	3.2.2.	RPLD.03.00.00	5 471 192,17	1 249 695,70
Regionalna Wystawa Rolno-Przemysłowa - marką Powiatu Zduńskowolskiego	Zduńska Wola - miasto	3.2.2.	RPLD.03.00.00	347 038,99	91 892,67
Smak innowacji	M. Łódź	3.2.2.	RPLD.03.00.00	1 132 036,65	478 280,55
Wdrożenie autorskiej technologii konfekcjonowania herbat HoReCap o dużej pojemności suszu, stworzonych z myślą o rynku cateringowym	Tuszyn	3.2.2.	RPLD.03.00.00	2 380 663,77	970 402,00
Budowa i kompleksowa promocja marki - Termy Uniejów etap III	Uniejów	4.2.3.	RPLD.03.00.00	598 104,72	404 824,40
Fly Fest Piotrków Trybunalski	M. Piotrków Trybunalski	4.2.3.	RPLD.03.00.00	735 909,00	330 560,75
Miasto Tkaczy marką regionu łódzkiego - etap II budowy i promocji marki	Zgierz	4.2.3.	RPLD.03.00.00	483 922,16	411 333,84
Młodzi w Łodzi - kampania zachęcająca do studiowania w Łodzi	M. Łódź	4.2.3.	RPLD.03.00.00	682 863,95	577 962,80
Promocja marki „Rolnictwo energią regionu łódzkiego”	Zduny, Szadek	4.2.3.	RPLD.03.00.00	544 686,45	462 784,27
Promocja marki regionalnej - Muzeum Sztuki w Łodzi - nowoczesność i tradycja	M. Łódź	4.2.3.	RPLD.03.00.00	1 169 747,40	816 043,30
Promocja marki regionalnej ŁÓDZKIE poprzez zastosowanie narzędzia marketingowego - cyklicznego wydarzenia „Europejskiego Forum Gospodarczego. W centrum Polski, w centrum Europy”	M. Łódź	4.2.3.	RPLD.03.00.00	1 690 781,88	640 634,05
Region Łódzki - kluczowy partner gospodarczy i biznesowy na arenie krajowej i międzynarodowej	M. Łódź	4.2.3.	RPLD.03.00.00	1 908 715,90	1 314 929,34
Wybory Miss Polonia Województwa Łódzkiego	M. Łódź	4.2.3.	RPLD.03.00.00	807 028,80	474 047,39
Budowa budynku przedszkola oraz jego wyposażenie	Rawa Mazowiecka	5.1.1.	RPLD.03.00.00	517 506,96	118 092,17

Tytuł projektu	Obszar realizacji	Cele operacyjne SRWŁ 2020	Oś priorytetowa RPO WŁ	Wartość ogółem w zł	Dofinansowanie UE w zł
Rozbudowa budynku Publicznego Gimnazjum w Kurzeszynie o salę gimnastyczną wraz z zespołem szatniowo-magazynowym	Rawa Mazowiecka	5.1.2.	RPLD.05.00.00	1 546 025,40	1 261 990,05
„Szkoła przyszłości – wdrożenie innowacyjnych form e – kształcenia w Gimnazjum w Rogowie”	Rogów	5.1.3.	RPLD.04.00.00	398 180,52	338 453,44
IN4HEALTH	M. Łódź	5.2.1.	RPLD.04.00.00	1 905 918,51	1 585 781,65
„Łódzka Regionalna Biblioteka Cyfrowa CYBRA”	M. Łódź	5.3.1.	RPLD.04.00.00	854 690,02	718 823,09
BUDOWA MIEJSKIEGO CENTRUM KULTURY WRAZ Z EKSPOZYCJĄ GIGANTY MOCY	Bełchatów - miasto	5.3.1.	RPLD.05.00.00	23 455 734,31	9 548 369,15
Budowa Regionalnego Centrum Kultury w Drzewicy	Drzewica	5.3.1.	RPLD.05.00.00	11 653 543,99	5 768 499,26
Od elekcji Królów Polski do epoki Internetu - sieradzka starówka historycznym i kulturowym dziedzictwem regionu - działanie V.4 Infrastruktura kultury	Sieradz - miasto	5.3.1.	RPLD.05.00.00	4 555 778,56	1 946 794,54
WYKONANIE I MONTAŻ ORGANÓW	M. Łódź	5.3.1.	RPLD.05.00.00	11 348 519,59	2 453 999,92
„Łódź na weekend” - promocja oferty turystycznej Łodzi typu city break	M. Łódź	5.3.2.	RPLD.03.00.00	2 479 471,63	2 102 982,76
„Budowa i wdrożenie Systemu Informacji Przestrzennej Gminy Konstantynów Łódzki”	Konstantynów Łódzki	5.4.3.	RPLD.04.00.00	39 799,67	33 747,06
„Budowa i wdrożenie Systemu Informacji Przestrzennej Gminy Łęczycza”	Łęczycza	5.4.3.	RPLD.04.00.00	33 160,80	28 186,68
„Budowa i wdrożenie Systemu Informacji Przestrzennej Gminy Rząśnia”	Rząśnia	5.4.3.	RPLD.04.00.00	33 382,00	27 421,96
„Budowa i wdrożenie Systemu Informacji Przestrzennej miasta Łęczycza”	Łęczycza - miasto	5.4.3.	RPLD.04.00.00	18 465,38	15 335,65
Budowa i wdrożenie Systemu Informacji Przestrzennej miasta Radomsko wraz z utworzeniem metadanych dla zbiorów i usług danych przestrzennych z tematu „zagospodarowanie przestrzenne”	Radomsko - miasto	5.4.3.	RPLD.04.00.00	25 250,35	18 095,96
Infrastruktura Regionalnego Systemu Informacji Przestrzennej Województwa Łódzkiego	Łask, Łowicz, m. Łódź, m. Piotrków Tryb., Opoczno, Rawa Mazowiecka, Skierniewice, Tomaszów Maz., Zduńska Wola, Zgierz, powiat piotrkowski, powiat łódzki wschodni	5.4.3.	RPLD.04.00.00	30 241 332,15	18 889 022,94
„Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 483 na odcinku od km 47+760 do km 49+670 wraz z rozbiórką mostu i budową przepustu w m. Bogumiłowice oraz infrastrukturą” w ramach zadania „Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 483 na odcinku Bogumiłowice - Strzelce Wielkie”	Rząśnia, Sulmierzyce	7.1.1.	RPLD.01.00.00	8 266 204,31	5 904 667,49
Budowa nawierzchni ulic, ścieżki rowerowej, chodników, zjazdów, oświetlenia w osiedlu Politanice - przebudowa ulicy Czyżewskiego	Bełchatów - miasto	7.1.1.	RPLD.01.00.00	7 632 429,29	5 721 576,95

Tytuł projektu	Obszar realizacji	Cele operacyjne SRWŁ 2020	Oś priorytetowa RPO WŁ	Wartość ogółem w zł	Dofinansowanie UE w zł
Budowa zachodniej obwodnicy miasta Radomska o długości 6554 M- odcinek A-C-F, od ulicy Brzeźnickiej przez istniejące rondo „C” do ul. Sucharskiego, oraz odcinek F-L od ulicy Sucharskiego do ulicy Narutowicza	Radomsko - miasto	7.1.1.	RPLD.01.00.00	51 602 502,53	35 638 884,17
Budowa, przebudowa przystanków kolejowych na trasach Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej - poprawa dostępności komunikacyjnej poprzez utworzenie intermodalnych przystanków z Łódzką Koleją Aglomeracyjną - etap I	Domaniewice, m. Łódź, m. Główny, m. Ozorków, Parzęczew, Stryków, Zgierz, m. Zgierz	7.1.1.	RPLD.01.00.00	49 389 503,99	34 091 644,63
Poprawa dostępności komunikacyjnej terenów inwestycyjnych podstrefy Kutno ŁSSE poprzez połączenie drogi krajowej nr 92 z drogą wojewódzką nr 702	Kutno - miasto	7.1.1.	RPLD.01.00.00	9 852 572,88	6 736 781,15
Przebudowa układu komunikacyjnego Gminy Wartkowice	Wartkowice	7.1.1.	RPLD.01.00.00	9 635 898,36	7 218 205,73
Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 481 w miejscowości Rychłocice na odcinku od km 33+850 do km 35+200 z rozbiórką i budową mostu przez rzekę Wartę w ramach zadania pn. Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 481 Łask – Widoradz Górny	Konopnica	7.1.1.	RPLD.01.00.00	15 443 787,20	12 407 035,67
Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 710 na odcinku przejście przez Kwiatkowice tj. od km 22+450 do km 23+224 wraz z infrastrukturą w ramach zadania pn: Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 710 na odcinku Lutomiersk - Błaszki	Wodzierady	7.1.1.	RPLD.01.00.00	6 465 726,46	5 109 105,53
Nowoczesne technologie w walce z przestępczością – wyposażenie służb operacyjnych Policji województwa łódzkiego	m. Bełchatów, m. Łódź, m. Sieradz	7.1.5.	RPLD.04.00.00	1 337 441,53	1 136 574,38
MODERNIZACJA SYSTEMU TETRA SŁUŻĄCA PODNIESIENIU SPRAWNOŚCI SŁUŻB RATOWNICZYCH W AGLOMERACJI ŁÓDZKIEJ	M. Łódź	7.1.5.	RPLD.04.00.00	2 412 800,65	1 839 115,34
Budowa gazociągu średniego ciśnienia przebiegającego po terenach wsi Kietmina, Józefów, Żelgoszcz dla potrzeb zasilania inwestycyjnych obszarów gm. Stryków	Stryków, Zgierz	7.2.1.	RPLD.02.00.00	1 068 744,13	385 279,37
Budowa i przebudowa infrastruktury dystrybucji energii elektrycznej 110/15kV w wybranych powiatach Województwa Łódzkiego	m. Łowicz, Brójce, m. Skierniewice, Opoczno, m. Konstantynów Łódzki, m. Rawa Mazowiecka	7.2.1.	RPLD.02.00.00	14 793 948,00	5 983 000,00
Budowa i przebudowa sieci ciepłowniczych na terenie miasta Łęczycza	Łęczycza - miasto	7.2.1.	RPLD.02.00.00	2 223 007,70	776 829,31
Przebudowa gazociągów w Rawie Mazowieckiej w celu poprawy bezpieczeństwa zasilania odbiorców na terenie miasta oraz na obszarze ŁSSE	Rawa Mazowiecka - miasto	7.2.1.	RPLD.02.00.00	831 906,34	299 500,00
Przebudowa gazociągu w ulicy Biegańskiego w Łodzi	M. Łódź	7.2.1.	RPLD.02.00.00	1 332 543,88	495 000,00
Przebudowa lokalnej sieci elektroenergetycznej oraz zapewnienie sprawnego alternatywnego źródła energii na wypadek awarii w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym im. M. Kopernika w Łodzi - Etap II	M. Łódź	7.2.1.	RPLD.02.00.00	3 681 477,60	2 077 524,47

Tytuł projektu	Obszar realizacji	Cele operacyjne SRWŁ 2020	Oś priorytetowa RPO WŁ	Wartość ogółem w zł	Dofinansowanie UE w zł
Przebudowa regionalnej infrastruktury dystrybucji energii elektrycznej polegająca na zwiększeniu mocy transformatorów dystrybucyjnych 15/0,4 kv w Regionie Łódzkim	Andrespol, Rzgów, m. Łódź, Dobroń, m. Konstantynów Łódzki, Ksawerów, m. Pabianice, Pabianice, Aleksandrów Łódzki, Głowno, Ozorków, Stryków, m. Zgierz, Zgierz	7.2.1.	RPLD.02.00.00	9 640 745,11	3 662 205,27
Budowa odcinka sieci wodociągowej PEHD O 400 mm w Łasku w ul. Batorego oraz wsi Ostrów do Stacji Wodociągowej	Łask	7.2.2.	RPLD.02.00.00	2 101 204,19	1 575 903,14
ROZBUDOWA OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW I BUDOWA SIECI KANALIZACJI SANITARNEJ NA TERENIE GMINY PARADYŻ	Paradyż	7.2.2.	RPLD.02.00.00	15 148 482,56	10 461 235,47
Rekultywacja składowiska odpadów w Dołach Brzeskich	Grabica	7.2.3.	RPLD.02.00.00	2 512 332,07	1 860 159,41
System Zintegrowanych Stanowisk Kierowania i Dysponowania Zasobami Ratowniczymi Województwa Łódzkiego - Etap II	całe województwo	7.2.4.	RPLD.04.00.00	2 880 242,97	2 391 101,84
Od elekcji Królów Polski do epoki Internetu – sieradzka starówka historycznym i kulturowym dziedzictwem regionu – Działanie VI.2 Renowacja substancji mieszkaniowej	Sieradz - miasto	9.2.1.	RPLD.06.00.00	10 053 010,69	3 128 577,35
Odnowienie, modernizacja i renowacja budynku przy ulicy 1 Maja 4 oraz przystosowanie dla osób niepełnosprawnych	Bełchatów - miasto	9.2.1.	RPLD.06.00.00	9 998 391,65	5 674 531,59
Rewitalizacja zabytkowego parku miejskiego w Skierniewicach, dawnego ogrodu Prymasów Polski	Skierniewice	9.2.1.	RPLD.06.00.00	12 448 312,09	8 532 652,48
Rewitalizacja zabytkowego zespołu dawnego szpitala pediatrycznego im. Anny Marii przy ul. Piłsudskiego 71	M. Łódź	9.2.1.	RPLD.06.00.00	20 268 726,83	17 228 395,65
Trakt Wielu Kultur – rozwój potencjału turystycznego Miasta poprzez rewitalizację zabytkowych obszarów Piotrkowa Trybunalskiego – etap II	M. Piotrków Trybunalski	9.2.1.	RPLD.06.00.00	16 782 387,64	12 426 014,58

